

วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ISSN 2673-0987 (Print)

ISSN 2821-9759 (Online)

Journal of Humanities and Social Sciences Review (JHSSR)

Phetchaburi Rajabhat University

ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568

Vol.27 No.2 July-December 2025

วัตถุประสงค์	1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
ที่ปรึกษา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
บรรณาธิการ	รศ.ดร.พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	ผศ.ประอรนุช หงษ์ทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
	ดร.สุปราณี ชมจุมจัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
กองบรรณาธิการ	ศ.ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
	ศ.ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	รศ.น.ท.ดร.สมิตร สุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	รศ.ดร.เอกนรินทร์ พึ่งประชา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
	รศ.ดร.พิรธ บุนยรัตพันธุ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
	ผศ.ดร.จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	ผศ.ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
	ผศ.ดร.อุดมกฤษณ์ ศรีนนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	ดร.สัณชัย เกียรติทรงชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
	ผศ.ดร.ขวัญใจ กิจชาลรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
	รศ.ดร.กมลทิพย์ พลบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ฝ่ายจัดการ	ดร.จิรปรีชา จ้อยแจ้ง นายนฤนาท ไม้แก้ว	
สำนักงาน	กองบรรณาธิการวารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 38 หมู่ 8 ตำบลนาบัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000 โทรศัพท์/โทรสาร 0-3270-8615, 089-542-3113 e-mail: jhssr.pbru@hotmail.com	
เจ้าของงาน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	
การส่งบทความ	ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ https://so05.tci-thaijo.org/index.php/hspbruactjournal	
กำหนดเผยแพร่	ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม – มิถุนายน และกรกฎาคม – ธันวาคม)	
เงื่อนไขการตีพิมพ์	ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ในลักษณะ Double-blind peer review	

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2568 ฉบับนี้ ได้นำเสนอบทความวิจัยที่ผ่านกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาวิชา จำนวนทั้งสิ้น 13 บทความ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางองค์ความรู้ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อันครอบคลุมประเด็นด้านการศึกษา การบริหารจัดการ เทคโนโลยี การสื่อสาร วัฒนธรรม การพัฒนาชุมชน และการท่องเที่ยวในบริบทสังคมร่วมสมัยของประเทศไทย

บทความในฉบับนี้เริ่มต้นด้วยงานวิจัยด้านการศึกษา ที่มุ่งพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเองและเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สะท้อนถึงความพยายามในการปรับตัวของระบบการศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้เรียน นอกจากนี้ ยังมีบทความที่นำเสนอการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการให้บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งตอกย้ำบทบาทของการศึกษาที่คำนึงถึงความเสมอภาคและบริบทเชิงพื้นที่

ในมิติด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กร บทความว่าด้วยรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน Shopee เพื่ออำนวยความสะดวกในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคม แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้เครื่องมือและนวัตกรรมเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการภาครัฐ

ขณะเดียวกัน ประเด็นด้านภาษา วัฒนธรรม และสังคมได้รับการสะท้อนผ่านบทความเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารของชาวอญูบางลำภู รวมถึงงานศึกษาผู้ชมละครในยุคปัจจุบัน ซึ่งช่วยเปิดมุมมองต่อการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่

สำหรับด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชน บทความในฉบับนี้นำเสนอทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม ภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติอาหารพื้นถิ่น ตลอดจนแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมกีฬาพื้นบ้าน อันสะท้อนแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับพื้นที่ โดยมีกรณีศึกษาจากหลายพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดนครพนม

บทความวิจัยทั้งหมดในวารสารฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของนักวิจัยในการสร้างและต่อยอดองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศ อันเป็นประโยชน์ต่อทั้งวงวิชาการ ผู้กำหนดนโยบาย และผู้ปฏิบัติงานในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

กองบรรณาธิการขอขอบคุณนักวิจัยทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจส่งผลงานมาตีพิมพ์ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาเสียสละเวลาในการพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพบทความ ตลอดจนคณะทำงานทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดทำวารสารฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นอีกหนึ่งแหล่งอ้างอิงทางวิชาการที่ช่วยจุดประกายแนวคิดใหม่ ๆ และส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่างต่อเนื่องต่อไป และขอเชิญผู้อ่านทุกท่านติดตามผลงานทางวิชาการในฉบับถัดไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไป ตามแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่นผู้พ้นทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์ นาถสุตา วงษ์บุญงาม รัฐวรรณ เทพหัสติน ณ อยู่ธยา	7
การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี สุรศักดิ์ สุขศรี จุฬาพร ศรีรังสรรค์	16
แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน อติธยา มานะกิจเจริญ สุชาติ อดุลย์บุตร บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ	28
รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ณัฐชา เอ็มโอฐ รักเกียรติ หงษ์ทอง	46
แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ศศิวิมล คุ่มทอง บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ	58
การให้บริการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ศุภรสมิ์ ศิริพุทธิพันธ์	73
ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ศิวาพร พิรอด อุบลวรรณ สอนมาลี สุทธิพร สุสุทธิ	86

สารบัญ

ความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย ตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ฉัตรวุฒิ ชิวารักษ์ วราดวง สมณาศักดิ์ ประยูร อิมิวัตร์	98
รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม ชลิตา ช่วยสุข ชัยธวัช ศิริบรรพพิทักษ์	113
ภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวจังหวัด กาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย ระพีพร แซ่ม้อย ฐิติวุฒิ จันทร์สิงห์	127
การส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติอาหารพื้นถิ่นอีสาน บ้านศิรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี จิรัฏฐิติ สันติยะศ สุดาพร ทิมฤกษ์ ทวีวัฒน์ กันฉาย ชมพูชนิษฐ์ สุตะบุตร	138
ผู้ชมเกในยุคปัจจุบัน นิพัทธ์ จงดี	150
การสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิ กรรณิการ์ ตาละลักษมณ์ อารี น้อยสำราญ บรรจบพร อินดี ดำรงศักดิ์ อาลัย เฉลิมศักดิ์ แก้วเกาะ นวัรัตน์ ประทุมตา วิรัช ศรีทุมสุข ณัฐวุฒิ เพ็ชรพรหมศร	162

Content

The development of instructional model in the next normal era based on self-directed learning and gamification to promote student engagement of graduate students Rungaroon Piyarit Natsuda Wongboon-ngam Rattawan Devahastin na ayudhya	7
Community-based Administration of Local curriculum on Sugarcane Cultivation in Huay Sai Nuea Subdistrict of Huaysaiprachasan School in Phetchaburi Province Surasak Suksri Chulapon Srirangsan	16
Guidelines for Using the Shopee Application for Contribution Payment of Insured Persons Under Section 40 of the Social Security Office, Prachuap Khiri Khan Province, Hua Hin Branch Atitiya Manakitcharoen Suchart Adulbutr Bampen Maitreesophon	28
Organizational culture model to develop the quality of life of Prachuap Khiri Khan Municipality Office personnel Nutch Eamote Rakkaith Hongthong	46
Guidelines for Community Participation in Organizing Ox Racing (Wua Lan) Events to Promote Traditional Sports in Phetchaburi Province Sasiwimon Koomtong Bampen Maitreesophon	58
Service for the Disability Support Services (DSS) at Phetchaburi Rajabhat University Suparat Siraputtiaphan	73
Language attitude and language choice in communication of the Bang Lamphu Mon people, Ban Laem District, Phetchaburi Province Siwaporn Pirod Ubolwan Suanmalee Sutthiporn Susutthi	86

Content

Reality and expectations of the public toward the development of quality of life for all age groups in accordance with the development strategy of Pa Daet Subdistrict Municipality, Pa Daet District, Chiang Rai Province Chattawut Chiwaruck Waraduang Sommanasak Prayoon Imiwat	98
Causal relationship factors affecting event tourism in Nakhon Phanom province Chalida Chuaysook Chaithawat Siribowonphitak	113
The Image and Service Quality of Tourist attraction Affecting the decision to Visit Kanchanaburi Province for thai tourists Rapeeporn Chamchoy Thitiwut Junsing	127
Promoting and Developing Community-Based Tourism through Northeastern Thai Local Cuisine of Ban Kiri Wongkot, Nai Yung District, Udon Thani Province Chiratthitti Santayot Sudaporn Timruk Thaweewat Kanchai Chompookanit Suthabut	138
Audiencrs of Likay in the present era Nipat Jongdee	150
Branding Creation of Phetchaburi Rajabhat University Supanut Subnawin Kannika Talalak Aree Noisumran Banchobporn Indee Damrongsak Arlai Chalernsak Keawko Nawarat Pratoomta Werayuth Srithumsook Nattawut Petchpromson	162

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไป ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และ
แนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

The development of instructional model in the next normal era based on
self-directed learning and gamification to promote student engagement
of graduate students

รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์¹/นาถสุดา วงษ์บุญงาม²/รัฐวรรณ เทพหัสดิน ณ อยุธยา³

Rungaroon Piyarit¹/ Natsuda Wongboon-ngam²/Rattawan Devahastin na ayudhya³

^{1,2,3}อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{1,2,3}Lecturer in Division of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University
Corresponding author E-mail: ¹rungaroon.piy@mail.pbru.ac.th, ²nat097@hotmail.com, rattawan.dev@mail.pbru.ac.th

(Received: November 12, 2024; Revised: April 22, 2025; Accepted: December 19, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเองและแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 2) เพื่อประเมินความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ก่อนและหลัง การใช้รูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 26 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน โดยมีเงื่อนไข คือ 1) เป็นนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 2 2) เป็นรายวิชาที่นักวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชา ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการสอนมีจำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นตอนลด (2) ขั้นตอนแลก (3) ขั้นตอนแจก และ (4) ขั้นตอนแถม 2) ผลการประเมินความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน พบว่า กลุ่มเป้าหมายการวิจัย มีผลด้านปัญญา เท่ากับ 3.86 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.75 ผลด้านอารมณ์ เท่ากับ 3.85 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.72 และผลด้านพฤติกรรม เท่ากับ 3.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.62 มีผลเฉลี่ยรวมก่อนเรียนเท่ากับ 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.70 และผลการประเมินความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต หลังการใช้รูปแบบมีผลด้านปัญญา เท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.54 ผลด้านอารมณ์ เท่ากับ 4.65 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 และผลด้านพฤติกรรม เท่ากับ 4.67 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 มีผลเฉลี่ยรวมหลังเรียนเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไป การเรียนรู้แบบนำตนเอง แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ความยึดมั่นผูกพันทางการเรียน

Abstract

This study aimed (1) to develop an instructional model for the Next Normal era based on self-directed learning and gamification to enhance undergraduate students' learning engagement, and (2) to examine students' learning engagement before and after the implementation of the developed instructional model. The participants were 26 undergraduate students majoring in Social Studies in the Faculty of Humanities and Social Sciences at Phetchaburi Rajabhat University. They were selected through purposive sampling from one classroom based on the following criteria: (1) they were enrolled in the course offered in the second semester of the 2022 academic year, and (2) the course was taught by the researcher. The research employed a one-group pretest-posttest design.

The findings revealed that the developed instructional model consisted of four instructional stages: Reduction, Exchange, Distribution, and Bonus. Regarding learning engagement, the pretest results indicated that the mean scores of cognitive, emotional, and behavioral engagement were 3.86 (SD = 0.75), 3.85 (SD = 0.72), and 3.81 (SD = 0.62), respectively, with an overall mean of 3.84 (SD = 0.70). After implementing the instructional model, the posttest results showed significant improvement, with mean scores of 4.66 (SD = 0.54) for cognitive engagement, 4.65 (SD = 0.53) for emotional engagement, and 4.67 (SD = 0.53) for behavioral engagement, yielding an overall mean of 4.66 (SD = 0.53).

Keywords: Next Normal instructional model, Self-directed learning, Gamification, Learning engagement

บทนำ

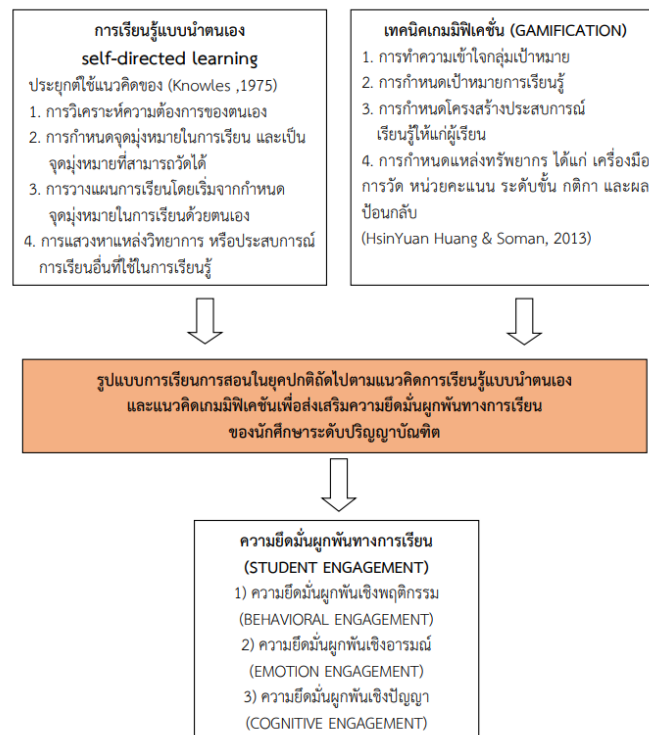
สังคมในอนาคตที่มีผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้วิถีชีวิตของคนทุกเพศทุกวัย และทุกภาคส่วนเปลี่ยนแปลงไปในวงกว้าง ด้วยการรับมือกับการป้องกันการระบาดของโรค การปรับตัวให้สามารถเรียน หรือทำงานในช่วงที่มีการระบาด ซึ่งได้เห็นจากการทำงานแบบ Work From Home การเรียนการสอนแบบผสมผสาน และการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งเรียกวิถีชีวิตภายใต้สถานการณ์นี้ว่า New Normal (The Next New Normal, 2564) ต่อไปสู่ยุคหลังการแพร่ระบาดของโรควิถีชีวิตของคนมีความพร้อมในการรับมือมากขึ้น บ้าน นอกจากจะเป็นสถานที่พักผ่อน และอยู่อาศัย จะเปลี่ยนแปลงเป็นสถานที่ทำงาน ห้องประชุม ห้องสมุด ห้องเรียนตามนโยบายของภาครัฐ และมาตรการความปลอดภัย จากการแพร่ระบาดของโรค ซึ่งทำให้การพบปะกับผู้คนลดน้อยลง แต่เปลี่ยนเป็นการพบปะผ่านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งจะให้ความรู้สึกสะดวกสบาย และลดความห่างไกลกันของผู้คน นอกจากตอบโจทย์ ความสะดวกสบายแล้วนั้น ยังช่วยลดการใช้พลังงาน และความสนใจในการนำพลังงานทดแทนมาใช้สูงขึ้น สังคมจะลดการสัมผัส เพื่อลดการแพร่เชื้อให้น้อยที่สุด จึงเกิดเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาทดแทนวิธีการเดิม ๆ อาทิ สังคมไร้เงินสดที่คน จะหันมาใช้จ่ายผ่าน e-Payment การใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ มาช่วยในการทำงาน และดำรงชีวิต ได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ประเด็นด้านความปลอดภัย และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพชีวิต ความยุติธรรมของค่าแรง การคุ้มครองสัตว์ ระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน (กองบรรณาธิการ, 2563) การเปลี่ยนแปลงในยุค Next Normal ทำให้คนวัยทำงาน และวัยเรียนต้องเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะ (Upskill & Reskill) เพื่อการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อปรับตัวสู่สภาพแวดล้อมใหม่ของประเทศที่พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทำให้ต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเอง และรับผิดชอบต่อสังคมของคนทุกคนในประเทศอย่างมีสติ (เสกสันต์ พันธุ์บุญมี, ม.ป.ป.)

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมไทยใน Next Normal ยุคอุตสาหกรรม 4.0 และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความท้าทายในการปรับเปลี่ยนคุณภาพของคนไทยอย่างมากเพื่อสร้างความเติบโต และการแข่งขันในระยะยาวอย่างยั่งยืน โดยมีความคาดหวังให้แรงงานไทยมีภูมิคุ้มกันที่จะช่วยให้เผชิญกับความเสี่ยงใหม่ ๆ ในหลายมิติ คือ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับอาชีพใหม่ ทักษะใหม่ การสร้างให้แรงงาน มีทักษะที่สำคัญได้นั้น ต้องปรับจากการให้ความรู้ เป็นการสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีทักษะที่สำคัญ 4 เรื่อง คือ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยุคปัจจุบันเป็นยุคที่ความรู้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และล้าสมัยได้เร็ว ดังนั้นความสามารถในการต่อยอดความรู้และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งสำคัญของคนไทย และคนในวัยแรงงานยุคนี้ ทักษะที่สอง คือ ทักษะการวางแผนด้านการเงิน เนื่องจากประเทศไทยมีปัญหานี้ครัวเรือนสูงและปัญหาการขาดวินัยในการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต จึงเป็นทักษะที่สำคัญกับคนไทยทุกวัย ทักษะที่สาม คือ ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสังคมสมัยใหม่มีการสื่อสารและกระบวนการรับสารที่เปลี่ยนไป ดังนั้นคนจึงให้ความสำคัญกับตัวเองมากกว่าสังคมส่วนรวม รวมไปถึงการส่งเสริมค่านิยมที่เป็นคุณธรรมสากล อาทิ การตั้งใจทำงาน ความเพียร ความซื่อสัตย์ การเคารพสิทธิของผู้อื่น จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สังคมมีภูมิคุ้มกันด้านในบริบทของการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทักษะที่สี่ คือ ภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจเพื่อรับมือกับการเผชิญสิ่งยั่วยุ วิธีคิดในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เหมาะสม (วิโรท สันติประภาพร, 2562) สอดคล้องกับข้อมูลของดวงกมล วิลลิก และคณะ (2562) ที่แสดงให้เห็นถึงดัชนีชี้วัดระดับนานาชาติที่มีมิติวัดต้นทุนมนุษย์เป็นหลัก ได้แก่ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) โดย United Nations Development Programme (UNDP) IMD World Competitiveness โดย International Institute for Management Development (IMD) และ Global Competitiveness Index (GCI) จัดทำโดย World Economic Forum (WEF) มิติวัดต้นทุนมนุษย์ประกอบด้วย 3 เรื่อง พื้นฐาน ได้แก่ 1) สุขภาพที่แข็งแรง โดยวัดจากอายุเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด 2) ระดับความรู้ วัดจากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย/จำนวนปีที่คาดหวัง และตัวชี้วัดที่สะท้อนในมิติการศึกษาและการฝึกอบรมแรงงาน 3) คุณลักษณะ (Attributes) ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะที่ดี การเปิดรับโลกภายนอก เมื่อพิจารณาผลการพัฒนาของประเทศไทยตามตัวชี้วัด พบว่า กลุ่มการศึกษาและทักษะจำเป็นต้องพัฒนาจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย คุณภาพอาชีวศึกษา และทักษะด้านดิจิทัล รวมไปถึงเมื่อพิจารณาตัวชี้วัดด้าน Future Workforce พบว่า การสอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ยังเป็นดัชนีที่อยู่ในอันดับอ่อนที่สุดของประเทศ สำหรับด้านสุขภาพ พบโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสูงในคนไทยมาจากการบริโภคยาสูบ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การออกกำลังกายไม่เพียงพอ การบริโภคอาหาร ที่มีไขมัน โซเดียม และความหวานสูง ด้านคุณลักษณะคนไทยพบว่า คนไทยติดปัญหาเรื่อง ความซื่อสัตย์ และทัศนคติในการทำงานร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการขาดจิตสาธารณะความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขาดความตระหนักถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และการให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักการและความถูกต้อง ทำให้เกิดค่านิยมที่ไม่ถูกต้องและความเสื่อมทางคุณธรรมและจริยธรรม สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและความท้าทายที่เกิดจากระบบการศึกษาของกลุ่มเด็กวัยเรียนที่พบปัญหา ด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ที่ต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล และระดับความฉลาดทางอารมณ์ที่ต่ำกว่าระดับปกติ มาจากสาเหตุภาวะโภชนาการของแม่และเด็ก ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การดูแลของครอบครัว และปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมาคือ วัยรุ่นมีปัญหาด้านการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และปัญหายาเสพติด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ประเด็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง มีคุณภาพ มีความพร้อมด้านกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาที่ดีรอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) การสร้างสภาวะในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ร่วมแรงร่วมใจใน

การลงมือปฏิบัติตามการวางแผนที่กำหนดไว้โดยทำตามหน้าที่ ๆ ตนเองรับผิดชอบ โดยมีความตระหนักถึงส่วนรวม (นภารัตน์ ชูเกิด, 2554) ซึ่งมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพันในการเรียน คือ แรงจูงใจ (Motivation) และการเรียนเชิงรุก (Active Learning) ที่ห้องเรียนต้องประกอบไปด้วยความตื่นตัว นักเรียนมีแรงจูงใจสูง และมีความกระตือรือร้น โดยมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความยึดมั่นผูกพันเชิงพฤติกรรม (Behavioral Engagement) คือ การแสดงออกทางด้านร่างกาย เช่น การกระตือรือร้น การตั้งใจกับการเรียน 2) ความยึดมั่นผูกพันเชิงอารมณ์ (Emotion Engagement) คือ การแสดงออกด้านอารมณ์ ความรู้สึก ของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เพื่อนร่วมชั้น ครู กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน 3) ความยึดมั่นผูกพันเชิงปัญญา (Cognitive Engagement) การแสดงออกด้านพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจ ความเพียรที่จะประสบความสำเร็จทางการเรียน เช่น การควบคุมตัวเอง แรงจูงใจ การได้รับความเอาใจใส่ เป็นต้น

การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมี วิจารณญาณ วิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งเป้าหมายในการเรียน แสวงหา แหล่งความรู้อื่นที่หลากหลาย ใช้สื่อการศึกษาที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยของตนเองได้ โดยเมื่อนำแนวคิดของเกมิฟิเคชัน ซึ่งเป็น เทคนิคในรูปแบบของเกมโดยไม่ใช้ตัวเกม เพื่อช่วยในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมี ส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่สนุกสนาน ใช้กลไกของเกมในการดำเนินการอย่างไม่ซับซ้อน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ตรวจสอบ ปรับปรุง และหาวิธีการแก้ไขปัญหา การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวคิดการเรียนรู้ แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มาจาก การที่การเรียนการสอนเปลี่ยนไป จากเดิมโดยมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งในและนอกสถานที่ตั้งของสถานศึกษา ซึ่งผู้สอนจะต้อง ปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายเป็นการสอนแบบผสมผสาน เพื่อการนำผู้เรียนให้บรรลุสู่เป้าหมายของ การเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความยึดมั่นผูกพันเชิงพฤติกรรม ปัญญา และอารมณ์ เป็นการเรียนรู้ในลักษณะของพลวัต และดึงดูดความสนใจของผู้เรียนโดยเฉพาะ ในสถานการณ์ที่การเรียนรู้ของผู้เรียน เปลี่ยนแปลงไป โดยมีกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเองและแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
2. เพื่อประเมินความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไป ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (R_1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไป การเปลี่ยนแปลงของบทบาทผู้เรียนผู้สอน ความสำคัญของการเพิ่มการมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนในการเรียนรู้จากเอกสาร หนังสือ และบทความที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลบริบท ลักษณะการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับความยึดมั่นผูกพันของผู้เรียน แนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน รวมไปถึงศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปการเปลี่ยนแปลงของบทบาทผู้เรียนผู้สอน ความสำคัญของการเพิ่มการมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนในการเรียนรู้จากเอกสาร หนังสือ และบทความที่เกี่ยวข้อง

(D_1) การพัฒนา (ร่าง) รูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน โดยนำแนวคิดความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของผู้เรียน แนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน รวมไปถึงศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการพัฒนา โดยกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนของรูปแบบฯ การวัดและประเมินผลที่พัฒนาขึ้นและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความยึดมั่นผูกพันของผู้เรียนนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และค่าความเที่ยง หลังจากได้ผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดฯ ตามผลที่ได้

ขั้นตอนที่ 2 (R_2 , D_2) การทดลองใช้รูปแบบฯ (Try out) กับกลุ่มที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน โดยเลือกจากนักศึกษาในระดับชั้นเดียวกัน สาขาวิชาเดียวกัน หลังจากนั้นนำผลไปวิเคราะห์ผล และดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และนำเอกสารรูปแบบฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงรูปแบบฯ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 (R_3) ศึกษาการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน การเตรียมการนำรูปแบบฯ ไปใช้ โดยการเตรียมกลุ่มตัวอย่าง การเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ PBRU QF 3 สื่อ และกิจกรรมตามรูปแบบฯ และนำรูปแบบการเรียนการสอน ในยุคปกติถัดไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน และเครื่องมือวัดความยึดมั่นผูกพันของผู้เรียนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากได้ผลนำผลวิเคราะห์และสรุปผลการใช้รูปแบบฯ

(D_3) ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรเป้าหมาย

นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 300 คน

2. กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 26 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน โดยมีเงื่อนไข คือ 1) เป็นนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาที่ลงทะเบียนในปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 2 2) เป็นรายวิชาที่นักวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชา

เครื่องมือในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์ การเปลี่ยนแปลงของการเรียนการสอนในยุคปกติได้ไป
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แบบวัดความเชื่อมั่นผูกพันของผู้เรียน หาประสิทธิภาพจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาผ่านดัชนี IOC ทุกข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งมากกว่า 0.50 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.72 ซึ่งให้เห็นว่า ข้อคำถามกับนิยามศัพท์ปฏิบัติการมีความสอดคล้องเป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปใช้งานได้

แบบแผนในการวิจัย ด้วยการใช้แบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (one group pretest posttest design)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติได้ไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน
2. ตัวแปรตาม คือ ความเชื่อมั่นผูกพันทางการเรียน

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เนื้อหาในรายวิชา การวิจัยทางสังคมศึกษา ได้แก่ ความหมาย ขอบเขตของการวิจัย เจริญปฏิบัติการทางสังคมศึกษา วิเคราะห์ทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ฝึกปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่หลากหลายทางสังคมศึกษา

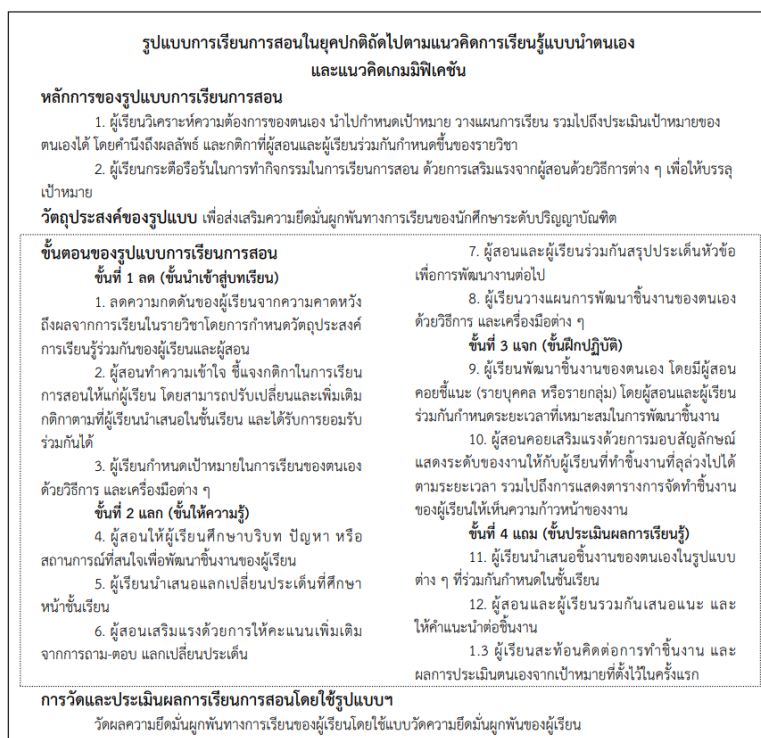
ระยะเวลาในการทดลอง

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลการทดลองใช้เวลา 15 สัปดาห์ในการทดลองใช้รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น และเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติได้ไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มี ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติได้ไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเองและแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.92 แสดงว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรงกับหลักการของการสอนในยุคปกติได้ไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเองและแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นผูกพันทางการเรียน แสดงได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเองและแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

2. ผลการประเมินความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาในระดับปริญญา-บัณฑิตก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไป ตามแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีผลด้านปัญญา เท่ากับ 3.86 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.75 ผลด้านอารมณ์ เท่ากับ 3.85 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.72 และผลด้านพฤติกรรม เท่ากับ 3.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.62 มีผลเฉลี่ยรวมก่อนเรียนเท่ากับ 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.70 และผลการประเมินความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต หลังการใช้รูปแบบมีผลด้านปัญญา เท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.54 ผลด้านอารมณ์ เท่ากับ 4.65 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 และผลด้านพฤติกรรม เท่ากับ 4.67 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 มีผลเฉลี่ยรวมหลังเรียนเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีจำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนลด (ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน) แลก (ขั้นให้ความรู้) แจก (ขั้นฝึกปฏิบัติ) และแดม (ขั้นประเมินผลความรู้)

2. ผลการประเมินความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีผลด้านปัญญา เท่ากับ 3.86 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.75 ผลด้านอารมณ์ เท่ากับ 3.85 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.72 และผลด้านพฤติกรรม เท่ากับ 3.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.62 มีผลเฉลี่ยรวมก่อนเรียนเท่ากับ 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.70 และผลการประเมินความยึดมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต หลังการใช้รูปแบบมีผลด้านปัญญา เท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.54 ผลด้านอารมณ์ เท่ากับ 4.65 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53

และผลด้านพฤติกรรม เท่ากับ 4.67 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 มีผลเฉลี่ยรวม หลังเรียนเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53

อภิปรายผล

1. ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปโดยพัฒนามาจากแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ได้นำหลักการของทั้งสองแนวคิดมาประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอน ตามการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ Joyce et al (1992) ที่เป็นรูปแบบการสอนในกลุ่มที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้าน (Personal family) โดยพัฒนาตามทฤษฎีของ แคมมณี (2550) โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ชัดเจนไว้ ผู้วิจัยศึกษาบริบท และรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง และศึกษาแนวคิดทั้งสอง แนวคิด และนำมาพัฒนารูปแบบที่มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนการวัด ประเมินผล และบทบาทของผู้เรียน และผู้สอน ทำให้รูปแบบสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับ กลุ่มตัวอย่าง

2. ผลการประเมินความเชื่อมั่นผูกพันทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตก่อนและหลังการใช้รูปแบบ การเรียนการสอนในยุคปกติถัดไปตามแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ผลที่ได้แสดงให้เห็นว่า หลังเรียน กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นผูกพันทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน เมื่อเปรียบเทียบผลรายด้านทั้ง 3 ด้านหลังเรียนจะสูงกว่า ก่อนเรียน ดังนี้ ผลด้านปัญญาก่อนเรียน เท่ากับ 3.86 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.75 หลังเรียนเท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.54 ผลด้านอารมณ์ก่อนเรียน เท่ากับ 3.85 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.72 หลังเรียนเท่ากับ 4.65 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 และผลด้านพฤติกรรมก่อนเรียน เท่ากับ 3.81 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.62 หลังเรียนเท่ากับ 4.67 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบฯ การกำหนด ระยะเวลาการทำงานร่วมกันกับผู้เรียน รวมไปถึงการให้ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดหมายของรายวิชาตั้งแต่เริ่มเรียน จะช่วยให้ ผู้เรียนสามารถวางแผนของตนเองได้อย่างถูกต้อง สำหรับบทบาทของผู้สอนจะเข้าไปติดตามงานของผู้เรียน และเสนอแนะ สำหรับผู้เรียนที่พบปัญหาในการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนแล้วไม่สามารถทำได้ตามแผนนั้น เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันเป็น รายบุคคล ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีการแก้ไข้ปัญหา และดำเนินการจัดทำชิ้นงานต่อไป สำหรับคะแนนที่ผู้สอนเพิ่มเติมให้กับผู้เรียนใน การนำเสนองาน ถาม-ตอบ และเสนอแนะในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเห็นแนวคิด และความคืบหน้าของผู้เรียน ร่วมห้องมากขึ้น เช่นเดียวกับ Rivera, & Garden (2021) กล่าวว่า เกมมิฟิเคชันมีวัตถุประสงค์เฉพาะในการส่งผลต่อการมี ส่วนร่วมของนักเรียนเพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ทำให้มีประโยชน์ในแลกเปลี่ยน และทบทวนการเรียนการสอนได้ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป นักวิจัยควรเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยละเอียด และอาจจะพบประเด็น ที่น่าสนใจต้องศึกษาเพิ่มเติมจากผลเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ. (2563). The Next Normal ส่องเทรนด์ "ความปกติถัดไป" หลังโควิด 19. *BOT พระสยามMAGAZINE*, 43(6): 8-9.

- ดวงกมล วิมลกิจ ภัทรพร เล้าวงศ์ และณัฐสุน อินทรารุธ. (2562). คุณภาพคนไทย...จุดเปลี่ยนสำคัญในอนาคต. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 56(2): 22-35.
- ทีศนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภารัตน์ ชูเกิด. (2554). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความผูกพันของผู้เรียน การยอมรับเทคโนโลยีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เว็บเป็นฐานการสอน*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2564, จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf.
- วิโรฒ สันติประภาพ. (2562). การเตรียมพร้อม “คนไทย” สำหรับโลกยุคใหม่. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 56(2): 4-21.
- เสกสรรค์ พันธบุณย์. (ม.ป.ป). *Digital transformation จาก New normal สู่ Next normal*. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-new-normal-next-normal>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Joyce, B, Weil, M., and Showers, B. (1992). *Model of teaching*. Boston: Allyn & Bacon.
- The Next New Normal. (2564). *วิถีชีวิตจะเป็นอย่างไร ภายหลังการแพร่ระบาดของ Covid-19*. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2564, จาก <https://themomentum.co/branded-content-muangthai-life/>.
- Rivera, E.S., and Garden, C.L.P. (2021). Gamification for Student engagement: A framework. *Journal of Further and Higher Education*, 45(4): 1-14. Retrieved August 3, 2021, from <https://doi.org/10.1080/0309877X.2021.1875201>.

การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

Community-based Administration of Local curriculum on Sugarcane Cultivation in Huay Sai Nuea Subdistrict of Huaysaiprachasan School in Phetchaburi Province

สุรศักดิ์ สุขศรี¹/ จุฬาพร ศรีรังสรรค์²

Surasak Suksri¹/ Chulapon Srirangsarn²

นักศึกษา วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Master of Education Thesis in Educational Administration Phetchaburi Rajabhat University

²อาจารย์ ดร. ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² Lecturer Dr. Bachelor of Education (Social Studies) of Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding author E-mail: surasak37536@gmail.com

(Received: October 23, 2024; Revised: November 11, 2025; Accepted: December 26, 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ 2) การบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 3 คน ผู้นำชุมชน 1 คน ผู้รู้เกี่ยวกับการปลูกอ้อย 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ มี 4 เรื่อง คือ 1) ที่มาบริบทของตำบลห้วยทรายเหนือ 2) สายพันธุ์อ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ 3) การปลูกอ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ และ 4) ผลผลิตความหวานจากอ้อยตำบลห้วยทรายเหนือ 2. การบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ มี 6 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย 1) การวางแผนในการสร้างเครือข่ายการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) การฝึกอบรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4) การดำเนินกิจกรรมการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 5) การกำกับติดตาม ประสานงานการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 6) การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คิดเป็นร้อยละ 48.20

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตรท้องถิ่น การปลูกอ้อย ชุมชนเป็นฐาน

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) local knowledge on sugarcane cultivation in Huay Sai Nuea Subdistrict, 2) the community-based administration of a local curriculum on sugarcane cultivation in Huay Sai Nuea Subdistrict, and 3) the trial results of the community-based implementation of the local curriculum on sugarcane cultivation in Huay Sai Nuea Subdistrict at Huaysaiprachasan School, Phetchaburi Province. The target group included 1 director, 1 academic head, 3 teachers, 1 community leader, 3 experts in sugarcane cultivation, and 50 Mathayomsuksa 3 students. The instrument used for data collection was an achievement test with an IOC ranging from 0.67 to 1.00. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed using content analysis. The research results were as follows: 1. The local knowledge on sugarcane cultivation in Huay Sai Nuea Subdistrict consisted of four topics: 1) background and context of Huay Sai Nuea Subdistrict, 2) sugarcane species in Huay Sai Nuea Subdistrict, 3) sugarcane cultivation in Huay Sai Nuea Subdistrict, and 4) sweetness of products derived from sugarcane in Huay Sai Nuea Subdistrict. 2. The local curriculum administration on sugarcane cultivation in Huay Sai Nuea Subdistrict consisted of six steps: 1) planning to create a network for community-based local curriculum administration, 2) training in community-based local curriculum preparation, 3) improving and developing the community-based local curriculum, 4) organizing activities for implementing the community-based local curriculum, 5) supervising, monitoring, and coordinating the use of the community-based local curriculum, and 6) evaluating the community-based local curriculum. 3. The trial results of the community-based implementation of the local curriculum on sugarcane cultivation in Huay Sai Nuea Subdistrict at Huaysaiprachasan School revealed that the Mathayomsuksa 3 students' post-learning achievement was significantly higher than their pre-learning achievement at the .01 level, showing an improvement of 48.20 percent.

Keywords: Local curriculum administration, Sugarcane cultivation, Community-based

บทนำ

การบริหารหลักสูตร มีความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะหลักสูตร มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในทุกกระบวน และหลักสูตรเป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ทำให้เป็นแนวทางสำหรับผู้สอน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย อีกทั้งยังเป็นแนวปฏิบัติสำหรับผู้สอนในการกำหนดเป้าหมาย ดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย ทั้งในด้านความรู้ เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการลงมือปฏิบัติ ค่านิยมอันพึงประสงค์ และทักษะทางสังคม นอกจากนี้หลักสูตรมีความสำคัญต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยการจัดการศึกษาให้บรรลุตามความคาดหวังของหลักสูตรได้หรือไม่นั้น จะเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป ในปัจจุบันความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป มีผลกระทบที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมมากขึ้นทุกวัน (รุ่ง แก้วแดง, 2560: 5) จากข้อความข้างต้น นับได้ว่าเป็น การศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้เรียนต้องมียุคความรู้ท้องถิ่นของตนเองตลอดจนรู้ถึงสภาพปัจจุบันทันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเพณี มีการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไปตามเวลาแต่เป้าหมาย

สำคัญของการศึกษา คือ การน้อมนำแนวพระบรมราโชบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ในด้านการศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ 1) ทศนครีที่ถูกต้อง 2) พื้นฐานชีวิต 3) มีอาชีพ-มีงานทำ นั้นต้องให้เด็กปฏิบัติงานฐานทำงานจนสำเร็จอบรมให้เรียนรู้การทำงานให้สามารถเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้ 4) การเป็นพลเมืองที่ดีเป็นเป้าหมายสำคัญให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งสิ่งที่เป็นเครื่องกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเรียนรู้อะไร มีทักษะกระบวนการอย่างไรบ้างมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไปในทิศทางใดก็คือ หลักสูตรการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 1)

การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ตอบสนองความต้องการของชุมชนที่จะใช้หลักสูตรนั้น โดยเหตุนี้หากหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ ก็ย่อมจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มากที่สุด (กาญจนา บุญส่ง และ นิภา เพชรสม, 2556: 76) ดังนั้นการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี เป็นการทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริงในท้องถิ่นสังคมวัฒนธรรมและประเพณีเข้าใจในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตนเอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถนำมาเป็นประสบการณ์ในการดำรงชีวิต เสริมสร้างทักษะอาชีพ และสังคมให้ดีขึ้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีหลายกลยุทธ์ ได้แก่ การให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ การศึกษาความเป็นพลเมือง การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้โดยใช้สถานที่ที่เป็นฐานการเรียนรู้ โดย การบริการและการเรียนรู้โดยใช้การทำงานเป็นฐาน ในแต่ละกลยุทธ์มีกระบวนการที่เชื่อมโยงการทำงานในชั้นเรียนกับชุมชนที่มีความหมายโดยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และคนในชุมชน ในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เนื่องจากผู้เรียนได้ลงพื้นที่เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่พบจริงในชุมชน โดยลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายเป็นการเรียนที่กระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้การนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จนั้นผู้สอนจำเป็นต้องระบุงยุทธ์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในชุมชน ภายใต้วามร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและผู้เรียน (วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561: 189) โดยโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมที่หลากหลาย และผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ มาประมาณ 5 ปี นับตั้งแต่บรรจุแต่งตั้งและเป็นคนในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือตั้งแต่เกิด จึงพบว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพการปลูกอ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ แม้ว่าพื้นที่ดังกล่าวจะมีการเพาะปลูกอ้อยเป็นจำนวนมากและเป็นพืชไรหลักของชุมชน แต่ประชากรส่วนใหญ่กลับไม่ได้ประกอบอาชีพปลูกอ้อยด้วยตนเอง หากพึ่งพาแรงงานรับจ้างจากต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานเฉพาะฤดูกาล ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานท้องถิ่น ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น และการจัดการแปลงอ้อยที่ไม่เป็นระบบ ทั้งยังพบการใช้สารเคมีที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจด้านการเกษตรสมัยใหม่ ทำให้เยาวชนในพื้นที่ขาดการสืบทอดองค์ความรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับการปลูกอ้อยและขาดความตระหนักถึงความสำคัญของอาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่น ในบริบทชุมชนตำบลห้วยทรายเหนือ อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้หลักของเกษตรกรจำนวนมากและเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของชุมชน การปลูกอ้อยส่งผลต่อทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือน การจ้างงานในพื้นที่ และการหมุนเวียนรายได้ในชุมชน อีกทั้งยังเป็นพืชที่มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมและให้ผลผลิตต่อเนื่อง ทำให้การจัดการความรู้เกี่ยวกับการปลูกอ้อยอย่างถูกต้องมีบทบาทสำคัญต่อความยั่งยืนของชุมชน การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการปลูกอ้อยจึงไม่เพียงเป็นการเสริมสร้างทักษะอาชีพแก่เยาวชน แต่ยังเป็นการอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการปลูกอ้อยอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับบริบทจริงของชุมชน และช่วยฟื้นฟูองค์ความรู้ด้านอาชีพที่สำคัญของตำบลห้วยทรายเหนืออย่างยั่งยืน

ดังนั้น การบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน” จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากบริบทจริงของชุมชน พัฒนาทักษะอาชีพด้านการปลูกอ้อยอย่างเป็นระบบ ถ่ายทอดองค์ความรู้ท้องถิ่นสู่เยาวชน และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความยั่งยืนของพื้นที่ในอนาคต

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์นั้น ควรมีการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การงานอาชีพ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยโรงเรียนตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการปลูกอ้อย ส่งผลให้นักเรียนศึกษาหาความรู้จากท้องถิ่นของตนเอง และเห็นคุณค่าในองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง นำไปสู่การประกอบอาชีพที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์จังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาปัญหา ความต้องการแนวทางในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

ประชากร

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 3 คน ผู้นำชุมชน 1 คน ผู้รู้เกี่ยวกับการปลูกอ้อย 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 1.2 สร้างองค์ความรู้และหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านขอบเขตของเนื้อหา ได้แก่ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น 2) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) ผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 1.3 การประเมินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี 2) แบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งเป็น 3 ตอน

ลักษณะของแบบประเมินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) โดยกำหนดค่าน้ำหนักเป็นระดับความเป็นไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 12)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 2.1 ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มเป้าหมาย หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 ท่าน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 50 ท่าน ผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 ท่าน และผู้นำชุมชนจำนวน 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

2. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในแต่ละขั้นตามคู่มือการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่ระบุในคู่มือการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

การใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ได้แก่ การใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแนวทางการสร้างเครื่องมือ

1. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์

2. นำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนไปตรวจสอบหาค่าจำแนกความยากง่ายของข้อสอบ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมถูกต้องของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยออกแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ในเรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 ข้อ
2. ผู้วิจัยดำเนินการใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ พบว่ากลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นถึงความเหมาะสมที่จะดำเนินการให้มีการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากพื้นที่โดยรอบที่ตั้งโรงเรียนเป็นพื้นที่สำหรับการทำเกษตร และคนในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง สับปะรดเป็นส่วนมาก รวมถึงเป็นการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรของคนในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกษตรกร สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคนิคด้านการเกษตรจากอดีตสู่รุ่นปัจจุบันให้กับนักเรียนได้

2. ด้านปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ พบว่า กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวถึงปัญหา และอุปสรรคเป็นเรื่องของระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ในการปลูกอ้อย และการลงมือปฏิบัติทดลองปลูกอ้อยจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิตต้องใช้เวลาพอสมควร และการใช้งบประมาณในการปลูกอ้อยแปลงทดลองในพื้นที่โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ ในการเรียนรู้ของนักเรียน และกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนลงพื้นที่ร่วมกับเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ เพื่อเก็บข้อมูลความรู้ มาวิเคราะห์เพื่อนำมาออกแบบหลักสูตรสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน โดยด้านเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือพร้อมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การลงมือปฏิบัติแปลงทดลองปลูกอ้อยในพื้นที่ของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนในการศึกษาองค์ความรู้ เรื่องการปลูกอ้อยสายพันธุ์ในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีองค์ความรู้ เทคนิคในการปลูกอ้อยกันมาอย่างยาวนานสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่รุ่นนักเรียนรุ่นใหม่ได้

ผลการวิจัยการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัยการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นแผนผังแสดงการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงแผนผังการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ ของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนในการสร้างองค์ความรู้การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ได้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้นำชุมชน ผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และตัวแทนผู้ปกครอง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างองค์ความรู้การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และสร้างความตระหนักให้แก่ครู ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกับนายบุญธรรม แก้วเกิด นายธรรมรัตน์ แก้วเกิด และ นายจำเนียร อิ่มทั่ว เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี โดยร่วมกันวิเคราะห์สภาพข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น ชุมชนพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ 1) ความต้องการของชุมชน 2) แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น และ 3) ผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เพื่อกำหนดประเด็นที่จะศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน และกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. การวางแผนการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานครูผู้สอนเข้ารับการฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายของพื้นที่ของเกษตรกรในตำบลห้วยทรายเหนือ ของนายบุญธรรม แก้วเกิด นายธรรมรัตน์ แก้วเกิด และ นายจำเนียร อิ่มทั่ว เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี และเก็บข้อมูลองค์ความรู้ท้องถิ่นด้วยวิธีการ ศึกษาเอกสาร การลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ในประเด็นเนื้อหาที่กำหนดไว้ นำมาเรียบเรียงเป็นเล่มเอกสารองค์ความรู้ท้องถิ่นและจัดให้มีการตรวจสอบองค์ความรู้ท้องถิ่น โดยการนำความรู้ท้องถิ่นไปให้ผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาองค์ความรู้ท้องถิ่นพร้อมทั้งขอคำชี้แนะจากผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแก้ไข ปรับปรุงองค์ความรู้ท้องถิ่นให้ถูกต้องสมบูรณ์
2. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ครูผู้สอนร่วมกันดำเนินการจัดทำองค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล โดยกำหนดโครงสร้างรายวิชา จำนวน 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 7 แผนการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 50 คน ของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ดำเนินการในขั้นปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ด้วยกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของโครงสร้างหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความรู้ โดยการนำเอกสารไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความถูกต้อง เหมาะสมกับผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินกิจกรรมการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. ทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังเรียน โดยมีทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความรู้ก่อน และหลังเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความรู้ก่อน และหลังเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์จังหวัดเพชรบุรี

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	50	9.64	2.91	14.760	.000
หลังเรียน	50	16.44	2.15		

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความรู้ก่อน และหลังเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี มีคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 9.64$, S.D = 2.91) คิดเป็นร้อยละ 48.20 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 16.44$, S.D = 2.15) คิดเป็นร้อยละ 82.20

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเนื้อหามีความสอดคล้องกับสถานการณ์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ อาทิ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ การสอนแบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning : PBL) และนำผู้เรียนไปทัศนศึกษา เรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น พื้นที่ของเกษตรกรในตำบลห้วยทรายเหนือ ของนายบุญธรรม แก้วเกิด นายธรรมรัตน์ แก้วเกิด และนายจำเนียร อิ่มทั่ว เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี และฝึกปฏิบัติในสถานที่จริง

ขั้นตอนที่ 5 การกำกับ ติดตาม ประสานงานการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ได้คณะกรรมการดำเนินงาน การนิเทศ กำกับติดตาม การใช้หลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายงานบริหารวิชาการ ครูผู้สอน และผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจ ทักษะคติเชิงบวกเกี่ยวกับการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ด้วยรูปแบบกระบวนการดูแลช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรท้องถิ่นมีคุณภาพ จัดทำปฏิทินการนิเทศ อย่างน้อย 2 ครั้ง และร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศ กำกับติดตาม กำหนดวิธีการนิเทศ และกำหนดเกณฑ์การนิเทศ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยกำหนดประเด็นการนิเทศการนำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปทดลองใช้ ดังนี้

1. การนิเทศแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ มีองค์ประกอบครบถ้วน มีการกำหนดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ฝึกปฏิบัติจริง และกำหนดให้ผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนประกอบในเนื้อหาของการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. การนิเทศกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การนิเทศการเตรียมความพร้อมก่อนสอน ขั้นสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และขั้นสรุป มีการทบทวนและสรุปความรู้ ทักษะที่สอนให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

3. การนิเทศวิธีการวัดประเมินผล ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด โดยให้ครอบคลุมด้าน ความรู้ (P) ทักษะ (P) และเจตคติ (A) และมีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ ที่เหมาะสม

4. สรุปรายงานผลการนิเทศทุกครั้ง เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับไปถึงครูผู้สอนและผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน และนำไปแก้ไขปรับปรุงในการสอนในครั้งต่อไป ตามคำแนะนำของผู้นิเทศ กำกับติดตาม

จากกระบวนการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 6 ขั้นตอน ดังกล่าวผู้วิจัยได้นำไปประเมินความเป็นไปได้ของการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 9 คน ได้ทำแบบประเมินทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 โดยสรุปผลการประเมินความเป็นไปได้ตามขั้นตอนการบริหารหลักสูตรโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ ของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

ผู้วิจัยได้แสดงภาพรวมของขั้นตอนการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ทั้ง 6 ขั้นตอน ในภาพรวมมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินความเป็นไปได้การนำไปใช้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 3 ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.83$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2 ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.63$) และข้อที่ 4 ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินกิจกรรมการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.63$)

ผลการวิจัยผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี

ผลการสนทนากลุ่มของนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 2.1 ผลการสนทนากลุ่มของนักเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สรุปประเด็นได้ว่า พบว่ากลุ่มนักเรียนตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ของรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีความพร้อมของครูผู้สอนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ท้องถิ่น และสามารถนำนักเรียนลงพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ ร่วมกับเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือได้ และยังสามารถจัดแปลงทดลองปลูกอ้อยในพื้นที่ของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ สำหรับการทดลองเรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการปลูกอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังสามารถเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น รวมถึงการประกอบอาชีพ วัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถนำองค์ความรู้ เทคนิคกระบวนการเรียนรู้ขั้นตอนการปลูกไปใช้หลังสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การเกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ประโยชน์ด้านตนเอง สรุปได้ว่า นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเทคนิคกระบวนการในการปลูกอ้อยในพื้นที่ท้องถิ่นของตนเอง นักเรียนเกิดความสุขในการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเห็นคุณค่าความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น ยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและตนเองได้ และยังเป็นการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อาจเป็นการสร้างรายได้เข้าสู่โรงเรียนสามารถต่อยอดเป็นธุรกิจของโรงเรียนในการผลิตน้ำอ้อยคั้นสดจากต้นอ้อยในแปลงทดลองของโรงเรียน

ประโยชน์ต่อโรงเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายครบทุกกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง และสามารถนำความรู้และเทคนิคกระบวนการไปปรับประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน หรือหลังสำเร็จการศึกษา จนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพเกษตรกรในท้องถิ่นเป็นอย่างดี และแสดงให้เห็นว่ารายวิชานี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ การสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพ ให้กับเยาวชนรุ่นหลัง ช่วยกันสืบทอดกันไม่ให้สูญหาย และเมื่อโรงเรียนนำเข้ามาสู่บทเรียนให้กับนักเรียนเป็นการสร้างให้นักเรียนในพื้นที่เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกันกับโรงเรียน มีอยู่หลายประการ ดังนี้

1. ครูผู้สอนเกิดการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่และหลากหลายร่วมกับชุมชน
2. ผู้นำชุมชนให้ความเชื่อมั่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืน
3. ภูมิปัญญาด้านการเกษตรของพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือมีการพัฒนาด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง
4. นักเรียนเห็นคุณค่า เกิดความรักหวงแหนในภูมิปัญญาด้านการเกษตรของท้องถิ่นตนเอง

ประโยชน์ต่อชุมชน สรุปได้ว่า นักเรียนกล่าวชุมชนของนักเรียนได้รับการถ่ายทอดความรู้การประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นให้กับเด็กรุ่นใหม่ ที่ถูกต้องและเหมาะสม และคุณครูมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ ทุ่มเททั้งกำลังใจ แรงบันดาลใจ เพื่อเรียนรู้ร่วมกับชุมชนด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเทในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้อย่างถูกต้อง บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยในพื้นที่ยังสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถที่โรงเรียน นักเรียนต้องการ อาทิ เครื่องจักรหนักในการทำแปลงทดลองปลูกอ้อย พันธุ์ต้นอ้อยใช้สำหรับการทดลองปลูกในแปลงทดลอง แรงงานในการแนะนำความรู้ในการปฏิบัติจริงในการปลูกและดูแลต้นอ้อย เป็นต้น เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือถือว่าเป็นเหมือนลูกหลานของคนในชุมชน เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกร เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพของท้องถิ่นตนเอง นำไปสู่การพัฒนาชุมชนในอนาคตข้างหน้า ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนับสนุนให้เกิดขึ้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น

การอภิปรายผล

1. ศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า องค์ความรู้ท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือ มี 4 เรื่อง คือ 1) ที่มา บริบทของตำบลห้วยทรายเหนือ 2) สายพันธุ์อ้อยในพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ 3) การปลูกอ้อยพื้นที่ตำบลห้วยทรายเหนือ และ 4) ผลผลิตความหวานจากอ้อยตำบลห้วยทรายเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับธิดาพร บุญแมน (2557: 12-13) กล่าวว่า การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาแก้ปัญหาาร่วมกัน และยังส่งเสริมให้คนในชุมชนช่วยเหลือเอื้ออาทร สามัคคี และให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นให้สำเร็จ

2. การบริหารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ มี 6 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย 1) การวางแผนในการสร้างเครือข่ายการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) การฝึกอบรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 4) การดำเนินกิจกรรมการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 5) การกำกับ ติดตาม ประสานงานการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 6) การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ดวงภา คณโฑเงิน (2561: 161-162) กล่าวว่า การวางแผน การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นต้องกำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผนวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและ

ความต้องการ ของชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาครูในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้วางแผนติดตามและ ประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีสอดคล้องปรเมศร์ แก้วดุก และกาญจนา บุญส่ง (2565: 172) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผนหลักสูตรท้องถิ่น 2) การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 3) การตรวจพิจารณาคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น 5) การนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรท้องถิ่น 6) การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นในการใช้บริหารหลักสูตรท้องถิ่นให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ มีความสอดคล้องกับ พัฒนาะ พิพัฒน์ศรี (2563: 13-14) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนหลากหลายวิธี ประกอบด้วย ผู้นักเรียน สภาพแวดล้อม เนื้อหา และสถานการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ทั้งในด้านของเวลาและสถานที่ โดยมีรูปแบบการจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้นักเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับปทุมพร พงษ์วัฒนา (2562: 25) กล่าวว่า การนิเทศกำกับติดตามหลักสูตรท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องจัดทำแผนการนิเทศกำกับติดตาม จัดทำเกณฑ์ตัวชี้วัดของการนิเทศภายในอย่างกลายามิตรหรือนิเทศแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยบรรยากาศของความร่วมมือแบบประชาธิปไตย พร้อมทั้งจัดทำรายงานการนิเทศกำกับติดตาม และประเมินผลไปเปรียบเทียบกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การปลูกอ้อยที่ตำบลห้วยทรายเหนือโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 48.20 ซึ่งมีความสอดคล้องกับ อธิกุล พงษ์จงมิตร (2563: 32-52) กล่าวว่า การใช้ชุมชนเป็นฐานประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการสร้างองค์ประกอบประชาชน เพื่อดำเนินการจัดตั้งกลุ่มชุมชนให้มีส่วนร่วมตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามผู้นำ 2) ด้านการสร้างเครือข่ายในการติดต่อสื่อสาร คือ วิธีการติดต่อประสานความร่วมมือ ของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่คล้ายคลึงกัน เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหาและการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม 3) ด้านการจัดฝึกอบรมให้องค์กรประชาชน คือ จัดอบรมให้องค์กร ชุมชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถทำงานเฉพาะด้านได้ ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาบุคคลให้มีทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการทำงาน 4) ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน คือ แต่งตั้งคณะกรรมการให้เป็นผู้พิจารณาคัดเลือก กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน 5) ด้านการกำหนดกรอบกิจกรรม คือ การกำหนดกรอบลักษณะของกิจกรรมที่ชัดเจน จะทำให้กลุ่มคน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ นำไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม 6) ด้านการติดตามประเมินผล คือ กระบวนการติดตามประเมินผลความก้าวหน้า และการปฏิบัติงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ ปรเมศร์ แก้วดุก และกาญจนา บุญส่ง (2565: 55-56) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผนหลักสูตรท้องถิ่น 2) การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 3) การตรวจพิจารณาคุณภาพหลักสูตร ท้องถิ่น 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น 5) การนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรท้องถิ่น 6) การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ขั้นตอนการวางแผนในการสร้างเครือข่ายการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนควรศึกษาและเก็บข้อมูลในเบื้องต้น อาทิ ข้อมูลสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ในการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายก่อนลงพื้นที่ไปสร้างเครือข่ายท้องถิ่น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายชุมชนให้เกิดความเชื่อมั่นในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นก่อนที่จะนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

3. การกำกับ นิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ควรนำแนวทางการ PLC (Professional Learning Community) เข้ามาใช้ร่วมด้วยกับกระบวนการกำกับ นิเทศ ติดตามเพื่อให้ได้ผลที่เหมาะสมกับการนำไปพัฒนาต่อไป

4. ควรศึกษาผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการนำไปปรับปรุง พัฒนาต่อยอดในการบริหาร หลักสูตรท้องถิ่นในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรนำกระบวนการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ของโรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ อำเภอยะอำ จังหวัดเพชรบุรี ไปใช้จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทุกระดับชั้นเรียน

2. ควรวิจัยและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานให้ครูผู้สอนนำไปพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้น

3. ควรวิจัยและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานให้ผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่บริการของศูนย์เครือข่ายโรงเรียนมัธยมศึกษาได้นำไปสร้างนวัตกรรมจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน..พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม. (2556). *ชุดฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน*. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ดวงภา คณโทเงิน. (2561). *แนวทางการบริหารหลักสูตรที่เสริมสร้างทักษะด้านอาชีพและการมีงานทำของนักเรียนโรงเรียนรัฐราชภัฏวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*. ปริญญามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ธิดาพร บุญแมน. (2557). *การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กรณีศึกษา ชุมชนผู้สูงอายุตำบลดอนแฝก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ และการจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรกุล พงษ์จงมิตร. (2563). *การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโศธร เขต 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรเมศร์ แก้วดุก และกาญจนา บุญส่ง. (2565). *การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนยางชุมวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 7(2): 1427-1442.
- ปุนทริก พรชนะวัฒนา. (2562). *การบริหารหลักสูตรปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พัฒนะ พิพัฒน์ศรี. (2563). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่อง การเขียนโปรแกรม Kid Bright สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่ง แก้วแดง. (2560). *ปฏิวัติการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(3): 182-189.

แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตน
ตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน
Guidelines for Using the Shopee Application for Contribution Payment of Insured
Persons Under Section 40 of the Social Security Office, Prachuap Khiri Khan Province,
Hua Hin Branch

อติติยา มานะกิจเจริญ¹/ สุชาติ อุดลย์บุตร²/ บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ³
Atitiya Manakitcharoen¹/ Suchart Adulbutr²/ Bampen Maitreesophon³

^{1,2,3}คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

^{1,2,3}Faculty of Public Administration and Social Studies, Stamford International University

Corresponding author E-mail: Atitiyaaol@gmail.com

(Received: September 24, 2024; Revised: October 25, 2024; Accepted: December 19, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 (2) เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 (3) เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 (4) เพื่อศึกษาแนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า (1) การใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบอยู่ในระดับมาก (2) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 0.001, และ 0.01 ตามลำดับ (3) ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ในด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ (4) แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบ พบว่า หน่วยงานควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ในการใช้งานง่าย และสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ และมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การใช้บริการ Application Shopee การชำระเงินสมทบ ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 สำนักงานประกันสังคม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน

Abstract

This mixed-method research aimed: (1) to study the use of the Shopee application for contribution payment of insured persons under Section 40, (2) to study a correlation between personal characteristics and

the use of the application Shopee for contribution payment of insured persons under Section 40, (3) to study the relationship between technology acceptance factors and the use of the application Shopee for contribution payment of insured persons under Section 40, and (4) to study guidelines for using the Application Shopee for contributions payment of insured persons under Section 40. The sample group consisted of 400 insured persons under Section 40 in the Hua Hin district, Prachuap Khiri Khan province and 9 key informants. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, chi-square, and multiple regression analysis. Major findings are as follows: (1) the use of the Shopee application for contribution payment was at a high level, (2) there were correlations between personal characteristics and the use of the Shopee application for contribution payment, in term of gender, age, and education at the statistically significant level of 0.05, 0.001, and 0.01 respectively, (3) there was a relationship between technology acceptant factors and the use of Shopee application, in terms of perceived usefulness, and perceived ease of use for contributions payment at the statistically significant level of 0.001, and (4) guidelines of using the Shopee application for contribution payment were found that the organization should: publicize benefits of the ease of use, accessibility and effective service.

Keyword: The Shopee application usage, the Contributions Payment, Insured persons Under Section 40, the Social Security Office, Prachuap Khiri Khan Province, Hua Hin Branch

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างครบครัน โลกก้าวหน้าไปไกลมากขึ้นตามเทคโนโลยี และพฤติกรรมการใช้งาน ส่งผลให้ในแต่ละช่วงปีที่ผ่านมา มีการพัฒนาและเดินไปอย่างสม่ำเสมอ รูปแบบการใช้ชีวิตของคนในสังคมก็เปลี่ยนแปลง ยอมรับได้ในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีอิทธิพลกับการใช้ชีวิต ที่ปัจจุบันเรียกว่า ยุคดิจิทัล 4.0 หรือดิจิทัลไทยแลนด์ (Wice, 2562) ประเทศไทยได้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย “Thailand 4.0” ภาครัฐจึงต้องมุ่งเน้นความคล่องตัวเพื่อขับเคลื่อนการกิจและนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาพัฒนาหน่วยงานภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” (ขวัญตา เบญจจะพันธ์, 2560) โดยภาครัฐต้องมีการให้บริการที่มีความทันสมัยและพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสร้างการพัฒนาคลังข้อมูลและฐานข้อมูลดิจิทัล การบริหารจัดการความรู้ รวมทั้ง การส่งเสริมเพื่อให้มีระบบที่เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้และให้บริการข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย ซึ่งเอื้อต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ได้ส่งผลให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนเป็นอย่างมาก รวมถึงการให้บริการช่องทางการชำระเงินผ่าน Mobile Banking คือตัวช่วยรูปแบบหนึ่งในการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งสามารถทำได้แบบออนไลน์ เป็นรูปแบบบริการหนึ่งของยุคดิจิทัลและสังคมไร้เงินสด (Cashless Society) (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2563) โดยในอนาคตการเปิดรับเทคโนโลยีและบริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐควรที่จะพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีความทันสมัย เพื่อที่จะช่วยให้บริการของภาครัฐง่าย สะดวก และรวดเร็วขึ้น

สำนักงานประกันสังคม ได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการพัฒนาช่องทางการชำระเงินสมทบให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น จึงได้ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบการชำระเงินสมทบ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกันตน จึงได้มีนโยบายเพิ่มช่องทางบริการชำระเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee (สำนักงานประกันสังคม, 2566) แต่จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า การชำระเงินสมทบของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรในการชำระเงินผ่านระบบการทำธุรกรรม การชำระเงินผ่านแอปพลิเคชัน (สำนักงานประกันสังคม สาขาหัวหิน, 2566) ทำให้ผู้ประกันตนมาตรา 40 ดังกล่าว ขาดการชำระเงินสมทบให้กับทางสำนักงานประกันสังคม เมื่อขาดส่งเงินสมทบแล้วประสงค์จะส่งต่อ สามารถนำส่งเงินสมทบตั้งแต่วันที่ปัจจุบันเป็นต้นไป จะไม่สามารถชำระเงินสมทบย้อนหลังได้ ซึ่งการชำระเงินสมทบอย่างต่อเนื่องเป็นหัวใจสำคัญของสำนักงานประกันสังคม เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาให้ทางสำนักงานประกันสังคมใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการใช้ Application Shopee ชำระเงินสมทบตามมาตรา 40 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40
2. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40
4. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตการวิจัย

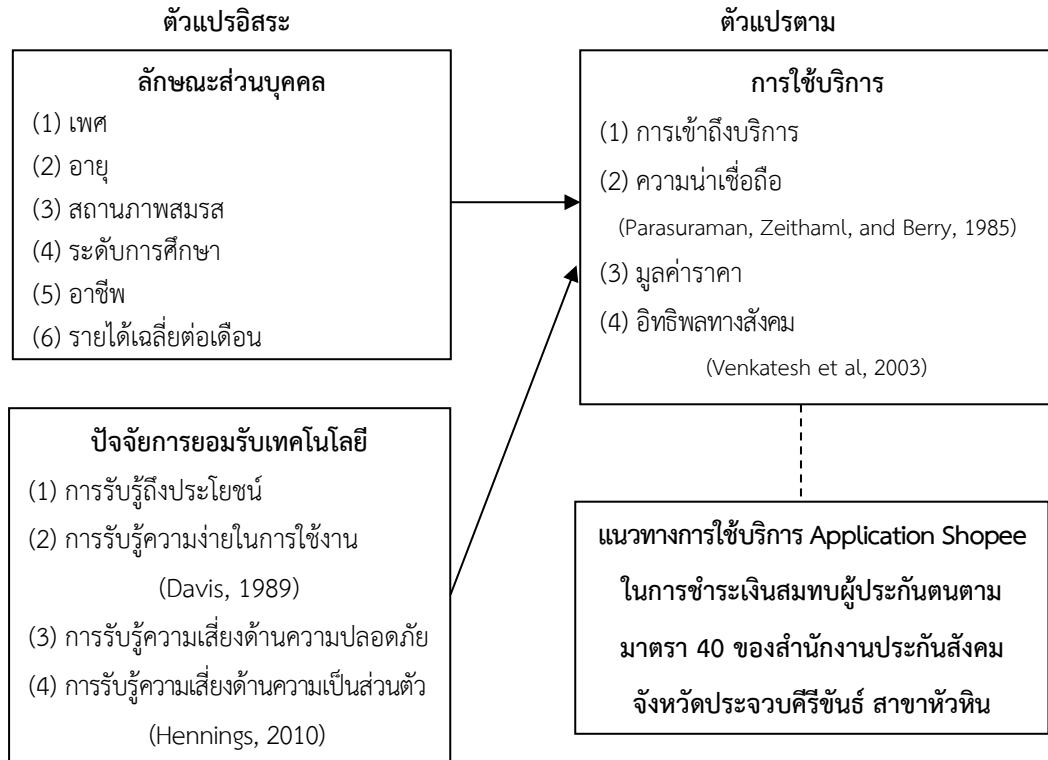
การวิจัยเชิงปริมาณ ตัวแปรอิสระ คือ 1) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) สถานภาพสมรส (4) ระดับการศึกษา (5) อาชีพ (6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 2) ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีประกอบด้วย (1) การรับรู้ถึงประโยชน์ (2) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (3) การรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย (4) การรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว ตัวแปรตาม คือ (1) การเข้าถึงบริการ (2) ความน่าเชื่อถือ (3) มูลค่าราคา (4) อิทธิพลทางสังคม

การวิจัยเชิงคุณภาพ แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ได้แก่ (1) การเข้าถึงบริการ (2) ความน่าเชื่อถือ (3) มูลค่าราคา (4) อิทธิพลทางสังคม

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30,139 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 395 คน โดยเก็บข้อมูลเป็นจำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร – หัวหน้าสำนักงานประกันสังคม จำนวน 2 คน ตัวแทนเครือข่าย

มาตรา 40 จำนวน 2 คน และผู้ประกันตนอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ ในการวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล มีจำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี มีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้บริการ มีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน

ตอนที่ 3 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน โดยนำผลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวมกันเพื่อคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try-Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.942

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการ ประกอบด้วย (1) การเข้าถึงบริการ (2) ความน่าเชื่อถือ (3) มูลค่าราคา และ (4) อิทธิพลทางสังคม โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล ระหว่างปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีกับการใช้บริการโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อนโดยใช้ค่าจากสูตรการวิเคราะห์ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 1.5 - 2.5

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจะทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์เพื่อให้ผลการวิจัยมีข้อมูลที่แม่นยำและมีความน่าเชื่อถือ แล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อมูลที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูลด้วยการแยกประเภท และการลดทอนข้อมูลเพื่อจัดเป็นหมวดหมู่ แล้วนำมาตีความ สร้างข้อสรุปโดยนำผลการสรุปต่าง ๆ มาเชื่อมโยง จนเกิดโครงสร้างของบทสรุปที่สามารถตอบปัญหาได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n = 400 คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	129	32.25
หญิง	271	67.75
อายุ		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	14	3.50
21 - 30 ปี	50	12.50
31 - 40 ปี	70	17.50

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n = 400 คน)	ร้อยละ
41 - 50 ปี	92	23.00
51 ปีขึ้นไป	174	43.50
สถานภาพสมรส		
โสด	123	30.75
สมรส	210	52.50
หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	67	16.75
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	276	69.00
ปริญญาตรี	105	26.25
สูงกว่าปริญญาตรี	19	4.75
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	51	12.75
เกษตรกร	105	26.25
รับจ้างทั่วไป	129	32.25
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	115	28.75
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	155	38.75
10,001 – 20,000 บาท	157	39.25
20,001 – 30,000 บาท	52	13.00
30,001 บาทขึ้นไป	36	9.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 67.75 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 มีสถานภาพสมรส จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 จบการศึกษาด้านปริญญาตรี จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69.00 มีอาชีพ รับจ้างทั่วไป จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.25

ตารางที่ 2 การใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40

การใช้บริการ Application Shopee ชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
1. การเข้าถึงบริการ	3.76	0.80	มาก	2
2. ความน่าเชื่อถือ	3.70	0.84	มาก	4
3. มูลค่าราคา	3.82	0.84	มาก	1
4. อิทธิพลทางสังคม	3.71	0.85	มาก	3
รวม	3.75	0.76	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ในภาพรวม และรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านมูลค่าราคา ด้านการเข้าถึงบริการ ด้านอิทธิพลทางสังคม และด้านความน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 3 ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน

ลักษณะส่วนบุคคล	การให้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน					
	ค่าสถิติ	การเข้าถึงบริการ	ความ น่าเชื่อถือ	มูลค่าราคา	อิทธิพลทางสังคม	ภาพรวม
1. เพศ	χ^2	1.936	8.713	8.247	10.660	10.403
	Sig.	0.748	0.069	0.083	0.031*	0.034*
2. อายุ	χ^2	46.849	43.619	36.101	40.904	42.484
	Sig.	0.000***	0.000***	0.003**	0.001***	0.000***
3. สถานภาพสมรส	χ^2	11.434	10.893	5.847	6.589	6.111
	Sig.	0.178	0.208	0.664	0.582	0.635
4. ระดับการศึกษา	χ^2	14.921	12.919	19.125	15.498	21.852
	Sig.	0.061	0.115	0.014*	0.050*	0.005**
5. อาชีพ	χ^2	16.310	21.225	22.192	23.059	19.821
	Sig.	0.177	0.047*	0.035*	0.027*	0.071
6. รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	χ^2	14.456	12.089	16.630	27.282	17.665
	Sig.	0.273	0.439	0.164	0.007**	0.126

หมายเหตุ * Sig. ≤ 0.05 ** Sig. ≤ 0.01 *** Sig. ≤ 0.001

จากตารางที่ 3 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ด้านเพศ ในภาพรวม ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหินโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เพศ ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ได้แก่ ด้านอิทธิพลทางสังคม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านอายุ ในภาพรวมส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหินโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อายุ ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านอิทธิพลทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และด้านมูลค่าราคา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้านสถานภาพสมรส ในภาพรวม ไม่ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ Sig. > 0.05 แต่

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สถานภาพสมรส ไม่ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบ ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ทุกด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านมูลค่าราคา และด้านอิทธิพลทางสังคม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ Sig. > 0.05

ด้านระดับการศึกษา ในภาพรวม ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหินโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับการศึกษา ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ได้แก่ ด้านมูลค่าราคา และด้านอิทธิพลทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านอาชีพ ในภาพรวม ไม่ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ Sig. > 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อาชีพ ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านมูลค่าราคา และด้านอิทธิพลทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านรายได้ต่อเดือน ในภาพรวม ไม่ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ Sig. > 0.05 แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ได้แก่ ด้านอิทธิพลทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี	การให้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขา หัวหิน				
	B	S.E.	สปส.Beta	t	Sig
(ค่าคงที่)	1.041	0.126	-	8.258	0.000***
1. การรับรู้ถึงประโยชน์	0.370	0.045	0.437	8.184	0.000***
2. การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	0.347	0.046	0.403	7.574	0.000***
3. การรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย	-0.043	0.040	-0.058	-1.081	0.280
4. การรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว	0.040	0.040	0.055	1.019	0.309

หมายเหตุ * Sig. ≤ 0.05 R = 0.803
 ** Sig. ≤ 0.01 R² = 0.645
 *** Sig. ≤ 0.001 R² ปรับ = 0.641
 F = 179.283
 ระดับนัยสำคัญ = 0.000
 Durbin-Watson = 1.932

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน จากการทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน (Durbin and Watson, 1951) ในครั้งนี้ มีค่าเท่ากับ 1.932 คือ ตัวแปรอิสระประกอบด้วย (1) การรับรู้ถึงประโยชน์ (2) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (3) การรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย (4) การรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว มีความสัมพันธ์เชิงอิสระในตัวเอง โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (R) อยู่ในระดับสูงมาก 0.803 และพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร (Standardized Variables) ร้อยละ 64.10 – 64.50 ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ และค่า สปส. Beta เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ($\beta_{\text{การรับรู้ถึงประโยชน์}} = 0.437, \text{Sig.} = 0.000$) ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ($\beta_{\text{การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน}} = 0.403, \text{Sig.} = 0.000$) ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ($\beta_{\text{การรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย}} = -0.058, \text{Sig.} = 0.280$) และด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว ($\beta_{\text{การรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว}} = 0.055, \text{Sig.} = 0.309$) โดยมีตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ การใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ และการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y} &= b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 \\ &= 1.041 + 0.370 (\text{การรับรู้ถึงประโยชน์}) + 0.347 (\text{การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน})\end{aligned}$$

$\hat{Y}$ หมายถึง การใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ซึ่งมีความเหมาะสมกับค่า R^2 (Coefficient Of Determination) ในระดับสูง ซึ่งมีค่าเท่ากับ = 0.645

สรุปได้ว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ในภาพรวม ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ และด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

สรุปผลการสัมภาษณ์แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์การให้สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวม ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเข้าถึงบริการ

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ด้านการเข้าถึงบริการ พบว่า Application Shopee เป็นอีกช่องทางในการชำระเงินของมาตรา 40 ที่สามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย มีความชัดเจน และตรงต่อความต้องการ และเป็นระบบที่สามารถรองรับการเข้าถึงบริการได้สะดวกรวดเร็ว สามารถทำได้ตลอดเวลา รวมถึงช่วยลดภาระในการเดินทาง และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ แต่ความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในการใช้บริการของแต่ละคนไม่เท่ากัน ทำให้ในการจ่ายเงินผ่าน Application Shopee บางคนทำได้รวดเร็ว บางคนอาจจะทำได้ช้า ตลอดจน กลุ่มผู้บริกรยังมีข้อจำกัดอยู่ที่กลุ่มบุคคล เนื่องจากบางคนอาจจะไม่ถนัดในการใช้บริการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชัน

2. ด้านความน่าเชื่อถือ

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ด้านความน่าเชื่อถือ พบว่า Application Shopee ถือว่าเป็นแอปพลิเคชันที่มีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป เนื่องจากมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก และได้รับความนิยมในหลายกลุ่มคนเหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัยในการใช้บริการ เพราะเป็นช่องทางออนไลน์ที่มีความทันสมัย มีการปรับปรุง และอัปเดตอยู่ตลอด และทุกคนก็สามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างเท่าเทียมกัน แต่ก็จำเป็นที่จะต้องพัฒนาแอปพลิเคชันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ใช้บริการมั่นใจในระบบแอปพลิเคชันมากขึ้นกว่าเดิม

3. ด้านมูลค่างาน

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ด้านมูลค่างาน พบว่า การใช้บริการชำระเงินผ่าน Application Shopee เป็นบริการที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ เพราะไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้ และยังเป็นการเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว สำหรับคนที่ไม่มีเวลา เพราะสามารถชำระเงินได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง และมีความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับค่าบริการทางช่องทางอื่น ๆ รวมถึง ยังช่วยลดปัญหาเรื่องของการหลงลืมการชำระเงินได้ แต่ในเรื่องของส่วนลดที่ทางแอปพลิเคชันมอบให้มีแคในช่วงแรกที่มีการให้ใช้บริการ แต่หลังจากนั้นก็ยังไม่มีส่วนลดให้ แต่ก็ถือว่ายังคุ้มค่ากว่าการไปชำระเงินผ่านช่องทางอื่น

4. ด้านอิทธิพลทางสังคม

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ด้านอิทธิพลทางสังคม พบว่า Application Shopee เป็นแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยม และมีจำนวนผู้คนที่ติดตั้งเป็นจำนวนมาก แต่อาจจะมีคนจำนวนน้อยที่ทราบว่าแอปพลิเคชันสามารถชำระเงินในส่วนของการประกันสังคมมาตรา 40 ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อสร้างการรับรู้ พร้อมทั้งมีการอธิบายขั้นตอนการให้บริการ เพราะสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสนใจที่จะใช้บริการมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการสัมภาษณ์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์การให้สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวม ดังต่อไปนี้

1. ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์

จากการสัมภาษณ์ ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ พบว่า การใช้บริการชำระเงินผ่านทาง Application Shopee เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้ต้องทำธุรกรรมเกี่ยวกับการเงิน สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้ เป็นช่องทางที่มีประโยชน์ ทำให้ประหยัดทั้งเงินและเวลา ถือว่าเป็นการทำธุรกรรมทางการเงินที่ดีมีคุณภาพ และมีการตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ นับได้ว่าเป็นแอปพลิเคชันที่มีการให้บริการที่หลากหลาย และมีความสะดวกมากกว่าการให้บริการจากช่องทางอื่น ๆ และการรับรู้ถึงประโยชน์องค์รวมของการให้บริการสามารถนำตัวชี้วัดนี้ไปประกอบ เพื่อพัฒนาการให้บริการที่ดียิ่งขึ้นในอนาคต

2. ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน

จากการสัมภาษณ์ ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน พบว่า การใช้บริการชำระเงินผ่าน Application Shopee มีการดาวน์โหลด Application Shopee มีความง่าย และสะดวก เพราะมีทั้งในรูปแบบของ Play Store ใน Android และ App Store ใน Apple และมีขั้นตอนการใช้งานที่ง่าย สะดวกในการใช้บริการชำระเงิน และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ขณะเดียวกันผู้ใช้บริการมีความหลากหลายของช่วงอายุ ซึ่งในแต่ละช่วงอายุมักมีความพร้อม

ในการใช้งานของแอปพลิเคชันที่แตกต่างกันไป เพราะอาจจะยังไม่เข้าใจถึงระบบการใช้งาน จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้หรือเสนอข้อมูลวิธีการใช้งานอย่างทั่วถึง ตลอดจนควรมีสื่อประชาสัมพันธ์ตั้งแต่การดาวน์โหลดแอปพลิเคชันไปถึงขั้นตอนการชำระเงิน เพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความเข้าใจง่ายในการใช้บริการ

3. ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย

จากการสัมภาษณ์ ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยพบว่า ในปัจจุบันการทำธุรกรรมทางการเงิน มีความเสี่ยงมากกว่าการใช้บริการช่องทางอื่น ๆ เพราะมักจะพบเจอมีฉ้อโกงในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการทำธุรกรรมทางการเงินในปัจจุบันนี้ บนระบบออนไลน์ ถือว่ามีความเสี่ยงมาก เพราะมีฉ้อโกงมาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา มีความกังวล เพราะกลัวมีฉ้อโกงจะหลอกดูดเงินออกไป เพราะกลัวว่าเงินที่ใส่เข้าไปในระบบ แอปพลิเคชันจะถูกดึงดูดออกไปได้ตลอดเวลา หรืออาจจะเกิดเหตุการณ์ขัดข้องได้ตลอดและถ้าเกิดปัญหา จะแก้ไขได้อย่างไร และไม่รู้ว่าจะต้องติดต่อกับใคร เพื่อให้ความช่วยเหลือ ทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัยในการใช้บริการ ดังนั้น Application Shopee จะต้องแสดงให้เห็นถึงความปลอดภัย

4. ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว

จากการสัมภาษณ์ ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวพบว่า การดาวน์โหลดหรือการติดตั้งมีความซับซ้อน เพราะจะต้องมีการใส่ข้อมูลส่วนตัว โดยมีการนำข้อมูลส่วนตัวเข้าไปในระบบ เพื่อใช้บริการ ซึ่งข้อมูลตรงนี้อาจจะทำให้ถูกดึงข้อมูลไปใช้ในทางที่ผิดได้ ซึ่งทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อตนเอง และทำให้ไม่มั่นใจในการรับความคุ้มครองข้อมูลของตนเองได้ ในส่วนตรงนี้จึงมีความกังวลที่จะทำให้ข้อมูลส่วนตัวรั่วไหลได้ หรือมีการนำข้อมูลส่วนตัวไปใช้โดยไม่ได้อนุญาต เนื่องจาก ปัจจุบันมีข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับบริการถูกละเมิดความเป็นส่วนตัว ทำให้ได้รับผลกระทบจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเข้มงวด และแสดงถึงวิธีการป้องกัน และแก้ไขให้ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นในแอปพลิเคชัน

อภิปรายผล

1. การใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40

การให้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ในภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถใช้บริการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee ได้อย่างมีคุณภาพ ตรงต่อความต้องการของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 โดยมีการเข้าถึงบริการความน่าเชื่อถือ มูลค่าราคา และอิทธิพลทางสังคม ส่งผลให้ผู้ใช้บริการรู้สึกพึงพอใจคุณภาพการให้บริการที่เหมาะสมสอดคล้องกับทฤษฎีของ พาราซูรามาน และคณะ (Parasuraman, Zeithaml, and Berry, 1988) ได้กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของการให้บริการคุณภาพของบริการเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะสร้างความประทับใจให้แก่ผู้รับบริการได้ ได้มีการกำหนดมิติที่ใช้วัดคุณภาพในการให้บริการ (Dimension of Service Quality) ได้แก่ 1) การเข้าถึงบริการ (Access) หมายถึง การเข้ารับบริการเป็นไปด้วยความสะดวกง่าย และไม่ใช้เวลารอคอยนานจนเกินไป และ 2) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น ความน่าเชื่อถือความซื่อสัตย์ของผู้ให้บริการ และสอดคล้องกับทฤษฎีของ เวนคาเทช และคณะ (Venkatesh et al., 2003) ได้กล่าวว่า การศึกษาพฤติกรรมที่ได้รับแรงขับเคลื่อนจากความตั้งใจแสดงพฤติกรรม สำหรับตัวแปรเสริมหรือตัวผันแปร โดยปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมหรือพฤติกรรมการใช้ประกอบด้วย 1) มูลค่าราคา (Price Value) คือ ความรู้และทักษะการคิดเปรียบเทียบ (Cognitive Tradeoff) ของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับและค่าใช้จ่ายสำหรับการใช้ประโยชน์นั้น ทำให้ปัจจัยด้านราคามีความสำคัญต่อผู้ใช้บริการ ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลของการใช้ปัจจัยด้านราคา เพื่อใช้เป็นตัวพยากรณ์ความตั้งใจแสดง

พฤติกรรม และการใช้เทคโนโลยีของผู้บริโภค และ 2) อิทธิพลของสังคม (Social Influence) คือ ระดับการเข้าใจหรือการรับรู้ของแต่ละบุคคลว่ากลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อบุคคลได้ให้ความคาดหวังที่จะเชื่อว่าควรใช้ระบบใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน โดยปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดปัจจัยทางพฤติกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิณดา แก้วแทน (2563: 34) วิจัยเรื่อง การศึกษาการยอมรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัย พบว่า การยอมรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการเข้าถึงการให้บริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ประเสริฐ (2564: 47) วิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ และปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน Xiaomi ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการบริการและปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน Xiaomi ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการเข้าถึงการให้บริการ รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตธี เปี่ยมสง่า (2564: 108) วิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสารและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้งานสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มผู้บริโภคเจนเนอเรชันวาย ผลการวิจัยพบว่า ความตั้งใจใช้งานสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มผู้บริโภคเจนเนอเรชันวาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านอิทธิพลทางสังคม และด้านคุณค่าราคา อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคาร คชะว้างศรี (2563: 234) วิจัยเรื่อง ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ของกลุ่มผู้บริโภค Generation Y ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ของกลุ่มผู้บริโภค Generation Y เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอิทธิพลทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านมูลค่าราคา อยู่ในระดับมาก

2. ลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40

ลักษณะส่วนบุคคล ในภาพรวม เพศ อายุ และระดับการศึกษา ส่งผลกับการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน เรียงตามลำดับได้ดังนี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลวรรณ พกนันท (2558: 90-144) วิจัยเรื่อง การรับรู้คุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการใช้บริการ เอไอเอส พรีเมียมแอฟฟิเคชั่นของผู้ใช้บริการเครือข่ายเอไอเอสในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการรับรู้คุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการใช้บริการ เอไอเอส พรีเมียมแอฟฟิเคชั่นของผู้ใช้บริการเครือข่ายเอไอเอสในกรุงเทพมหานคร ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันในเรื่องเพศ อายุ และระดับการศึกษา เรียงตามลำดับ ได้ดังนี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

3. ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40

ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ และด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แต่ในขณะเดียวกัน พบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และการรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว ไม่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ทำให้สามารถใช้บริการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้อย่างมีคุณภาพ ตรงต่อความต้องการของผู้ประกันตน

ตามมาตรา 40 ส่งผลให้ผู้ใช้บริการรู้สึกพึงพอใจคุณภาพการให้บริการที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล สุทธิศักดิ์ศรี (2563: 57-64) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน Mobile Banking ของธนาคารออมสิน ในเขตราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน Mobile Banking (MyMo) ของลูกค้าธนาคารออมสินในเขตราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

3.1 ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ พบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ด้านการเข้าถึงบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านมูลค่าบริการ และด้านอิทธิพลทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ทำให้สามารถใช้บริการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงต่อความต้องการของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ส่งผลให้ผู้ใช้บริการรู้สึกพึงพอใจคุณภาพการให้บริการที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล สุทธิศักดิ์ศรี (2563: 57-64) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน Mobile Banking ของธนาคารออมสินในเขตราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน Mobile Banking (MyMo) ของลูกค้าธนาคารออมสินในเขตราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ด้านการเข้าถึงบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านมูลค่าบริการ และด้านอิทธิพลทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ทำให้สามารถใช้บริการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงต่อความต้องการของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ส่งผลให้ผู้ใช้บริการรู้สึกพึงพอใจคุณภาพการให้บริการที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล สุทธิศักดิ์ศรี (2563: 57-64) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน Mobile Banking ของธนาคารออมสินในเขตราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน Mobile Banking (MyMo) ของลูกค้าธนาคารออมสินในเขตราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน

แนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ทั้ง 4 ด้าน พบว่า

1) ด้านการเข้าถึงบริการ Application Shopee เป็นอีกช่องทางในการชำระเงินของมาตรา 40 ที่สามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย มีความชัดเจน และตรงต่อความต้องการ และเป็นระบบที่สามารถรองรับการเข้าถึงบริการได้สะดวกรวดเร็ว สามารถทำได้ตลอดเวลา รวมถึงช่วยลดภาระในการเดินทาง และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ แต่ความรู้ความสามารถ และความชำนาญในการใช้บริการของแต่ละคนไม่เท่ากัน ทำให้ในการจ่ายเงินผ่าน Application Shopee บางคนทำได้รวดเร็วบางคนอาจจะทำได้ช้า ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้บริการยังมีข้อจำกัดอยู่ที่กลุ่มบุคคล เนื่องจากบางคนอาจจะไม่ถนัดในการใช้บริการชำระเงินผ่านแอปพลิเคชัน

2) ด้านความน่าเชื่อถือ Application Shopee ถือว่าเป็นแอปพลิเคชันที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป เนื่องจากมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก และได้รับความนิยมในหลายกลุ่มคนเหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัยในการใช้บริการ เพราะเป็นช่องทางออนไลน์ที่มีความทันสมัย มีการปรับปรุงและอัปเดตอยู่ตลอด และทุกคนก็สามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างเท่าเทียมกัน แต่ก็จำเป็นที่จะต้องพัฒนาแอปพลิเคชันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ใช้บริการมั่นใจในระบบแอปพลิเคชันมากขึ้นกว่าเดิม

3) ด้านมูลค่าราคา การใช้บริการชำระเงินผ่าน Application Shopee เป็นบริการที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ เพราะไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้ และยังเป็นการเพิ่มความสะดวกสบาย สำหรับคนที่ไม่มีความรู้ เพราะสามารถชำระเงินได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง และมีความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับค่าบริการทางช่องทางอื่น ๆ รวมถึงยังช่วยลดปัญหาเรื่องของการหลงลืมการชำระเงินได้ แต่ในเรื่องของส่วนลดที่ทางแอปพลิเคชันมอบให้ให้แก่ในช่วงแรกที่มีการให้บริการ แต่หลังจากนั้นก็ยังไม่มีส่วนลดให้ แต่ก็ถือว่ายังคุ้มค่ากว่าการไปชำระเงินผ่านช่องทางอื่น

4) ด้านอิทธิพลทางสังคม Application Shopee เป็นแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยม และมีจำนวนผู้คนที่ติดตั้งเป็นจำนวนมาก แต่อาจจะมีความน้อยที่ทราบว่าแอปพลิเคชันสามารถชำระเงินในส่วนของการประกันสังคมมาตรา 40 ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นเพื่อสร้างการรับรู้ พร้อมทั้งมีการอธิบายขั้นตอนการให้บริการ เพราะสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสนใจที่จะใช้บริการมากยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ พกนันท (2558: 90-144) วิจัยเรื่อง การรับรู้คุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการใช้บริการ เอไอเอส พรีเมียมแอปพลิเคชันของผู้ใช้บริการเครือข่ายเอไอเอสในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมในอนาคตหากมีการพัฒนาแอปพลิเคชัน ควรใส่ใจรายละเอียดที่กลุ่มเป้าหมายสนใจเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้แม้ว่าจะพัฒนาคุณภาพการบริการแล้วนั้นยังไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด จำเป็นจะต้องมีรายละเอียดเนื้อหาโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ น่าดึงดูดอีกด้วย รวมถึงควรที่จะเพิ่มการรับรู้ให้มากขึ้น อาจมาจากการประชาสัมพันธ์ และสร้างแรงจูงใจในการใช้บริการให้มากยิ่งขึ้นให้เป็นที่บอกต่อ เพื่อชักชวนกันใช้บริการดังกล่าว ตลอดจนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาแอปพลิเคชันในคุณภาพการบริการทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางกายภาพ รูปแบบแอปพลิเคชัน ความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง ความเชื่อมั่น และความเข้าใจเอาใจใส่ที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างมาก เพื่อให้ผู้ใช้บริการยังคงใช้บริการแอปพลิเคชันอยู่ในอนาคต และสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริฉัตร ประเสริฐ (2564: 51) วิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการและปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน Xiaomi ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการออกแบบเว็บไซต์ให้มีความสะดวกในการใช้งาน พัฒนาช่องทางออนไลน์ให้ใช้งานได้ง่าย และผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับมุ่งเน้นสร้างความน่าเชื่อถือด้วยการให้ข้อมูลที่จริง ไม่หลอกลวงผู้บริโภค เพราะความซื่อสัตย์เป็นสิ่งที่ลูกค้าต้องการ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและยาวนาน และให้ความช่วยเหลือผู้บริโภคทันทีในกรณีที่เกิดความผิดพลาด เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถไว้วางใจได้ว่าผู้ประกอบการไม่ได้ละเลยปัญหาที่เกิดขึ้น และปัญหาที่ผู้บริโภคได้รับนั้นจะได้รับการแก้ไขอย่างแน่นอน รวมถึงผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญถึงความปลอดภัย และการปกป้องข้อมูลพฤติกรรมการใช้งานของผู้บริโภค และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคาร คชะว้างศรี (2563: 234) วิจัยเรื่อง ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่มผู้บริโภค Generation Y ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาช่องทางทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบในการนำเสนอข้อมูลของสินค้าเป็นหมวดหมู่อย่างดี การแสดงออกถึงความกระตือรือร้นที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าแฟชั่นออนไลน์ ควรเป็นช่องทางที่มีความน่าเชื่อถือในตัวตนของผู้จัดจำหน่าย เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจที่ดี และควรเป็นช่องทางที่ไม่หลอกลวง เพื่อทำให้เกิดทัศนคติที่ดี อีกทั้งยังช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าแฟชั่นออนไลน์เป็นช่องทางที่สามารถใช้ศิลปะในการนำเสนอสินค้าของผู้จัดจำหน่ายได้เป็นอย่างดี และทำให้เห็นความสำคัญในการค้นหาข้อมูลสินค้าก่อนช่องทางการจัดจำหน่ายอื่น ๆ มีการนำเสนอราคาของสินค้าที่

ถูกต้องชัดเจน รวมไปถึงการจัดสรรรูปแบบ และช่องทางการสื่อสารกับกลุ่มผู้บริโภค Generation Y โดยเลือกใช้ข้อความทางการตลาดที่จริงใจ เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความพึงพอใจ และทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นได้ในกลุ่มผู้บริโภค Generation Y

ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า มี 2 ด้าน ที่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน มีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ พบว่า การใช้บริการชำระเงินผ่านทาง Application Shopee เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ทำธุรกรรมเกี่ยวกับการเงิน สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้ เป็นช่องทางที่มีประโยชน์ ทำให้ประหยัดทั้งเงินและเวลา ถือว่าเป็นการทำธุรกรรมทางการเงินที่ดี มีคุณภาพ และมีการตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ นับได้ว่าเป็นแอปพลิเคชันที่มีการให้บริการที่หลากหลาย และมีความสะดวกมากกว่าการใช้บริการจากช่องทางอื่น ๆ และการรับรู้ถึงประโยชน์องค์รวมของการให้บริการสามารถนำตัวชี้วัดนี้ไปประกอบ เพื่อพัฒนาการให้บริการที่ดียิ่งขึ้นในอนาคต

2) ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน พบว่า การใช้บริการชำระเงินผ่าน Application Shopee มีการดาวน์โหลด Application Shopee มีความง่าย และสะดวก เพราะมีทั้งในรูปแบบของ Play Store ใน Android และ App Store ใน Apple และมีขั้นตอนการใช้งานที่ง่าย สะดวกในการใช้บริการชำระเงิน และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ขณะเดียวกัน ผู้ใช้บริการมีความหลากหลายของช่วงอายุ ซึ่งในแต่ละช่วงอายุก็มีความพร้อมในการใช้งานของแอปพลิเคชันที่แตกต่างกันไป เพราะอาจจะยังไม่เข้าใจถึงระบบการใช้งาน จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้หรือเสนอข้อมูลวิธีการใช้งานอย่างทั่วถึง ตลอดจนควรมีสื่อประชาสัมพันธ์ตั้งแต่การดาวน์โหลดแอปพลิเคชันไปถึงขั้นตอนการชำระเงิน เพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความเข้าใจง่ายในการใช้บริการ

แต่ในขณะเดียวกัน พบว่า มี 2 ด้านที่ไม่ส่งผลต่อการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และ 2) การรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญญา กลิ่นทองคำ (2561: 105) วิจัยเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีและการรับรู้ความเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจชำระเงินค่าสินค้าและบริการด้วยระบบ QR Payment ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือ (1) ผู้พัฒนาระบบ QR Payment /นักการตลาด/บริษัท ควรมุ่งเน้นในการนำเสนอเนื้อหาหรือคอนเทนต์ในเรื่องของความทันสมัย ความสะดวกสบาย ความรวดเร็วในการใช้งานระบบ QR Payment โดยให้ความสำคัญกับผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นถึงวัยทำงานที่มีอายุ 15-34 ปีให้มากที่สุด เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคดังกล่าวเป็นผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ที่มีความสนใจในการใช้งานระบบ QR Payment มากที่สุด (2) นักการตลาด/บริษัท หรือ สถาบันการเงิน ควรนำเรื่องของประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับจากการทำธุรกรรมในรูปแบบ QR Payment มาเป็นจุดขายในการนำเสนอต่อผู้บริโภคเนื่องจาก QR Payment เป็นรูปแบบการให้บริการทางการเงินรูปแบบใหม่ ดังนั้น อาจยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก หากมีการแนะนำการบริการอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้บริโภครับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้บริการ QR Payment ได้ และส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ QR Payment มากขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน (3) ผู้ให้บริการ QR Payment ควรมีการพัฒนาระบบให้สามารถเข้าถึง และสามารถใช้งานได้ง่าย ไม่ซับซ้อน มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคไม่ต้องใช้ความพยายามในการเรียนรู้การใช้งานระบบ QR Payment มากนัก (4) ผู้ให้บริการ QR Payment ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงขั้นตอน วิธีการใช้งานระบบ QR Payment แบบที่สามารถเข้าใจง่ายมากที่สุด เพื่อให้ผู้บริโภคจะสามารถทำความเข้าใจข้อมูลวิธีการใช้งานเองได้ เมื่อผู้บริโภคเข้าใจและรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานระบบ QR Payment แล้วจะทำให้เกิดการยอมรับในเทคโนโลยี QR Payment และส่งผลให้เกิดการนำไปใช้ต่อไป และ (5) ผู้ให้บริการระบบ QR Payment ควรลงทุนทำการพัฒนาระบบให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยมีการอัปเดตระบบ

ความปลอดภัยใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันพวกมิจฉาชีพ และการโจรกรรมข้อมูลทางการเงิน และนอกจากนี้ควรดูแลรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลที่เป็นความลับ โดยอนุญาตให้ผู้ที่มีสิทธิ์เท่านั้นที่จะสามารถเข้าถึง และเรียกดูข้อมูลได้

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาสู่การวิเคราะห์ เพื่อสร้างข้อเสนอแนะแนวทางการให้บริการ Application Shopee ในการชำระหนี้สมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ หรือจัดทำสื่อการโฆษณา การให้บริการชำระหนี้สมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee ตั้งแต่การดาวน์โหลดติดตั้งแอปพลิเคชัน จนถึงขั้นตอนการชำระหนี้สมทบจนเสร็จสิ้น เพื่อให้ผู้ประกันตนได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการชำระหนี้สมทบมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee ตลอดจนให้ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 สนใจใช้บริการมากขึ้น
2. สำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ควรสนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 เข้ารับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการให้บริการชำระหนี้สมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการชำระหนี้สมทบตามมาตรา 40 อีกทั้งสามารถนำความรู้ไปส่งเสริมการให้บริการต่อไป
3. สำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ควรจะต้องมีการเผยแพร่สิทธิประโยชน์ในการใช้บริการชำระหนี้สมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee เพื่อให้ผู้ประกันตนเข้าถึงบริการได้ง่าย ตรงต่อความต้องการ สามารถใช้งานได้สะดวกรวดเร็ว รวมถึงช่วยลดภาระในการเดินทาง และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. ด้านการเข้าถึงบริการ ในภาพรวม และรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ การชำระหนี้สมทบผ่าน Application Shopee ทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว บุคคลอื่นก็สามารถใช้บริการชำระหนี้สมทบผ่าน Application Shopee ได้สะดวก รวดเร็วเช่นเดียวกัน การชำระหนี้สมทบผ่าน Application Shopee มีการเข้าถึงบริการได้หลากหลายช่องทางการชำระหนี้สมทบผ่าน Application Shopee มีความชัดเจน และตรงต่อความต้องการ และการสามารถติดต่อผู้ดูแล Application Shopee ได้ทันที เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อสงสัย ดังนั้น สำนักงานประกันสังคมจะต้องมีการดำเนินการประสานงานกับผู้ดูแล Application Shopee ในส่วนของการชำระหนี้ตามมาตรา 40 เพื่อให้บริการผู้ประกันตนสามารถติดต่อผู้ดูแลได้อย่างทันทีเมื่อเกิดข้อผิดพลาด
2. ด้านความน่าเชื่อถือ ในภาพรวม และรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ Application Shopee มีรายละเอียดแสดงถึงข้อมูลบริการชำระหนี้สมทบ และมีความน่าเชื่อถือ Application Shopee เป็นที่รู้จัก และได้รับความไว้วางใจจากผู้ใช้งานโดยทั่วไป ผู้ใช้งานทุกคนสามารถเข้าถึงบริการชำระหนี้สมทบผ่าน Application Shopee ได้อย่างเท่าเทียมกัน Application Shopee มีการจัดเก็บข้อมูลของผู้ใช้บริการได้อย่างน่าเชื่อถือ และ Application Shopee มีการอัปเดตข้อมูลให้ทันสมัย และมีความถูกต้องอยู่เสมอ มีความเชื่อถือได้ ดังนั้น Application Shopee ควรมีการปรับปรุงแก้ไข และอัปเดตข้อมูลให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันออนไลน์ที่มีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก รวมถึงผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ที่ใช้บริการชำระหนี้สมทบ
3. ด้านมูลค่าราคา ในภาพรวม และรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ การชำระหนี้สมทบผ่าน Application Shopee เป็นบริการที่มีประโยชน์ การชำระหนี้สมทบผ่าน Application Shopee ดีกว่าช่องทางอื่น ๆ เพราะสะดวก และไม่เสียค่าธรรมเนียม Application Shopee มีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปชำระหนี้สมทบ

ผ่านช่องทางอื่น ๆ การชำระเงินสมทบผ่าน Application Shopee ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และขึ้นขอบส่วนลดที่ทาง Application Shopee ได้มอบให้ในการชำระเงินสมทบ ดังนั้น สำนักงานประกันสังคมควรจัดส่วนลดร่วมกับทาง Application Shopee เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ประกันตนเกิดความสนใจที่จะใช้บริการชำระเงินสมทบตามมาตรา 40 ให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

4. ด้านอิทธิพลทางสังคม ในภาพรวม และรายชื่อยังมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ การชำระเงินสมทบผ่าน Application Shopee มีส่วนทำให้เป็นคนทันสมัย ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ของ Application Shopee มีผลต่อการเลือกใช้บริการ การได้รับคำแนะนำประโยชน์จากการใช้บริการ ทำให้เลือกใช้บริการผ่าน Application Shopee การโฆษณาบริการชำระเงินสมทบผ่าน Application Shopee มีผลให้ใช้บริการ และเพื่อน ครอบครัว มีอิทธิพลต่อการใช้บริการชำระเงินสมทบผ่าน Application Shopee ดังนั้น สำนักงานประกันสังคมควรมีการจัดทำโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้บริการชำระเงินสมทบตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee เพื่อให้ผู้เข้าร่วมรับอบรมนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ให้กับเพื่อน ครอบครัว ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยแนวทางการใช้บริการ Application Shopee ในการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน ของทุกอำเภอ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาช่องทางการใช้บริการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาของการใช้บริการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน เพื่อสามารถนำไปปรับปรุง แก้ไขปัญหาของการใช้บริการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่าน Application Shopee ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน

3. ควรมีการศึกษาถึงการใช้บริการชำระเงินสมทบผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ผ่านช่องทางอื่น ๆ ของสำนักงานประกันสังคมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สาขาหัวหิน เช่น การชำระเงินสมทบผ่านแอปพลิเคชันธนาคารกรุงไทย และการชำระเงินสมทบผ่านแอปพลิเคชันธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตธี เปี่ยมสง่า. (2564). การเปิดรับข่าวสารและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้งานสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มผู้บริโภค เจเนอเรชันวาย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญตา เบ็ญจะพันธ์. (2560). ไทยแลนด์ 4.0 กับการปรับตัวของข้าราชการไทย. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2): 661-676. สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/242255>.
- จิณดา แก้วแทน. (2563). การศึกษาการยอมรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากรคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณัฐพล สุธิตศักดิ์ศรี. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน Mobile Banking ของธนาคารออมสินในเขตราชบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปาริฉัตร ประเสริฐ. (2564). ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการและปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน Xiaomi ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ภิญญา กลิ่นทองคำ. (2561). การยอมรับเทคโนโลยีและการรับรู้ความเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจชำระเงินค่าสินค้าและบริการด้วยระบบ QR Payment ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2567, จาก <http://irithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/.pdf>.
- วิไลวรรณ พกนันท. (2562). การรับรู้ คุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการใช้บริการ เอไอเอส พรีเมียม แอปพลิเคชันของผู้ใช้บริการเครือข่ายเอไอเอสในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานประกันสังคม. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานประกันสังคม ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566–2570). สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER2.PDF>.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2563). แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของไวรัสโควิด-19 (แผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ฉบับพิเศษ). สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567, จาก <https://www.depa.or.th/tharticle6-2563>.
- อังคาร คชะวงศ์ศรี. (2563). ความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ของกลุ่มผู้บริโภค Generation Y ในประเทศไทย. ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Durbin, J., and Watson, G.S. (1951). Testing for serial correlation in least squares regression.: II. *Biometrika*, 38(1/2): 159-177.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., and Berry, L.L. (1988). Servqual: A multiple-item scale for measuring consumer perc. *Journal of Retailing*, 64(1): 12.
- Venkatesh, V., et al. (2003). User acceptance of information technology. *Toward a unified view MIS Quarterly*, 27(3): 425-478.
- Wice. (2562). ทำความรู้จักโลกในยุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.wynnsoft-solution.com/บทความ/Get-to-know-the-world-in-the-digital-age>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introduction analysis*. New York: Harper & Row.

รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร

สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

Organizational Culture Model to Develop the Quality of Life of the Prachuap

Khiri Khan Municipality Office Personnel

ณัฐชา เอ็มโอฐ¹/รักเกียรติ หงษ์ทอง²Nutcha Eamote¹/Rakkaith Hongthong²¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์¹ Student Master of Public Administration in Public Administration Phetchaburi Rajabhat University² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี² Asst. Prof. Dr. Master of Public Administration in Public Administration Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding author E-mail: fng2536@gmail.com

(Received: September 24, 2024; Revised: October 25, 2024; Accepted: December 22, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ 2) ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ 3) เสนอรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 200 คน สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับวัฒนธรรมองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมแบบเครือญาติ (X_2) ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (X_3) ด้านวัฒนธรรมมุ่งเน้นบุคลากร (X_5) ส่วนคุณภาพชีวิตของบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมเชิงสังคม ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม 2. วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมแบบเครือญาติ (X_2) ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (X_3) ด้านวัฒนธรรมมุ่งเน้นบุคลากร (X_5) สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 55.20 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.24 โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน $tot = 1.014 + .384 (X_2) + 0.200 (X_3) + 0.168 (X_5)$ 3. รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ได้รูปแบบ “CAP Model” คือ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ (Clan Culture : C) วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (Achievement Culture : A) รูปแบบวัฒนธรรมมุ่งเน้นบุคลากร (Personnel - focused Culture : P)

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร คุณภาพชีวิต สำนักงานเทศบาล

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the levels of organizational culture and the development of the quality of life of personnel in the Prachuap Khiri Khan Municipality Office, 2) examine the organizational culture affecting the development of the quality of life of personnel in the Prachuap Khiri Khan Municipality Office, and 3) propose an organizational culture model for developing the quality of life of personnel in the Prachuap Khiri Khan Municipality Office. The population used in the research included 200 personnel working in the Prachuap Khiri Khan Municipality Office. In-depth interviews were conducted with 15 key informants. The questionnaire with a reliability level at 0.94 and a semi-structured interview form were used as research instruments. The statistical methods used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, stepwise multiple regression analysis, and content analysis. The results revealed that 1) the organizational culture was overall at a high level. The first three aspects ranked from the highest to the lowest means were Clan Culture (X_2), Achievement Culture (X_3), and Personnel - focused Culture (X_5). And the opinion on the quality of life of the personnel was rated at a high level. The first three aspects ranked from the highest to the lowest means were work-life balance, social participation, and appropriate and fair compensation. 2) The organizational culture affecting the quality of life of personnel in the Prachuap Khiri Khan Municipality Office with statistical significance at the .01 level included Clan Culture (X_2), Achievement Culture (X_3), and Personnel - focused Culture (X_5). It could predict or explain the variance affecting the quality of work life of personnel in the Prachuap Khiri Khan Municipality Office by 55.20 percent, with a prediction error of 0.24. The predictive equation was developed in both raw score and standardized forms as follows: $\text{tot} = 1.014 + .384 (X_2) + 0.200 (X_3) + 0.168 (X_5)$. And 3) the organizational culture model for developing the quality of life of personnel in the Prachuap Khiri Khan Municipality Office, named the "CAP Model", consisted of Clan Culture (C), Achievement Culture (A), and Personnel - focused Culture (P).

Keywords: Organizational Culture, Quality of Life, Municipality Office

บทนำ

ในปัจจุบันทั้งองค์กรของรัฐและเอกชนรวมถึงสถาบันต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการยอมรับกันมากขึ้นว่านอกจากกฎระเบียบขององค์กรแล้วนั้น วัฒนธรรมองค์กรก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งหล่อหลอมและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ที่ยั่งยืนให้กับองค์กรได้ คือ เป็นเสมือนแนวทางของด้านความคิด แนวทางการปฏิบัติรวมถึงพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรที่มีการกระทำต่อกันมา ซึ่งส่งต่อไปยังสมาชิกในองค์กร ทำให้มีความแตกต่างไปจากสมาชิกขององค์กรอื่น วัฒนธรรมองค์กรจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคลากรภายในองค์กรหลายประการ อาทิ สร้างค่านิยมในเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างสมาชิกภายในองค์กรด้านการตัดสินใจ การสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในองค์กรให้รู้สึกผูกพันต่อองค์กร มีการรับรู้และเข้าใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ตรงกัน ตลอดจนช่วยให้เกิดการสื่อสารที่ใช้เหตุผลในการแสดงพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับ (วิรัช สวณวงศ์วาน, 2550: 35) ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรนั้นมีหลายรูปแบบทั้งในลักษณะของความเป็นมา เรื่องเล่า ความเชื่อ (Belief) ค่านิยม (Value) วิสัยทัศน์องค์กร (Vision) เป้าหมายและรูปแบบการดำเนินธุรกิจ (เนตร์พัฒนา ยาวีราข, 2558) ความหลากหลายของวัฒนธรรมองค์กรนั้น สามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภท ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว (Adaptability Culture) วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ (Achievement Culture) วัฒนธรรมองค์กรแบบครอบคลุม (Involvement Culture) วัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ (Consistency Culture) โดยรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรใน

รูปแบบต่าง ๆ ได้ใช้ปัจจัยในการจำแนกประเภทในด้านกลยุทธ์ที่องค์กรมุ่งเน้น โดยจะพิจารณาจากปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร และภายในองค์กร กลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่องค์กรได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมแบบยืดหยุ่นและสภาพแวดล้อมแบบคงที่

สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ เป็นหน่วยงานหนึ่งของภาครัฐ ส่วนราชการภายใต้กำกับดูแลของ กระทรวงมหาดไทย มีภารกิจในความรับผิดชอบคือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งมี ศักยภาพในการอำนวยความสะดวกให้บริการสาธารณะ โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษาแนะนำในด้านการบริหารงานบุคคล การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การเงิน การคลัง และการบริหารจัดการ ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันจะเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นมีจำนวนมากขึ้น กิจกรรมบ้านเมืองของข้าราชการระดับต่าง ๆ บางส่วนยังขาดทักษะประสบการณ์ในการบริหารจัดการที่ดี อีกทั้งการพัฒนางานและการสื่อสารภายในองค์กรที่ไม่ทั่วถึง เนื่องจากองค์กรมีขนาดใหญ่และมีจำนวนบุคลากรจำนวนมากทั่วประเทศ การบริหารงานที่ไม่กระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ เท่าที่ควรและสิทธิของบุคลากรที่ไม่เท่าเทียมกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรและอาจส่งผลกระทบต่อองค์กร ได้ในอนาคต จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร บุคลากร วัฒนธรรมภายใน เป็นอย่างไร และวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านั้น ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ ย่อมเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารในการปรับปรุงและพัฒนา งานด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อองค์กรมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อเสนอรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยครอบคลุมวัฒนธรรมองค์กร 5 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมแบบปรับตัว 2) วัฒนธรรมแบบเครือข่าย 3) วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ 4) วัฒนธรรมมุ่งเน้นบทบาท 5) วัฒนธรรมมุ่งเน้นบุคลากร และตัวแปรตามได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย 2) ด้านความก้าวหน้า และมั่นคงในงาน 3) ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม 4) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการปฏิบัติงาน 5) การมีส่วนร่วมเชิงสังคม 6) ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 200 คน ประกอบด้วย ข้าราชการ 72 คน ลูกจ้างประจำ 2 คน พนักงานจ้างทั่วไป 126 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

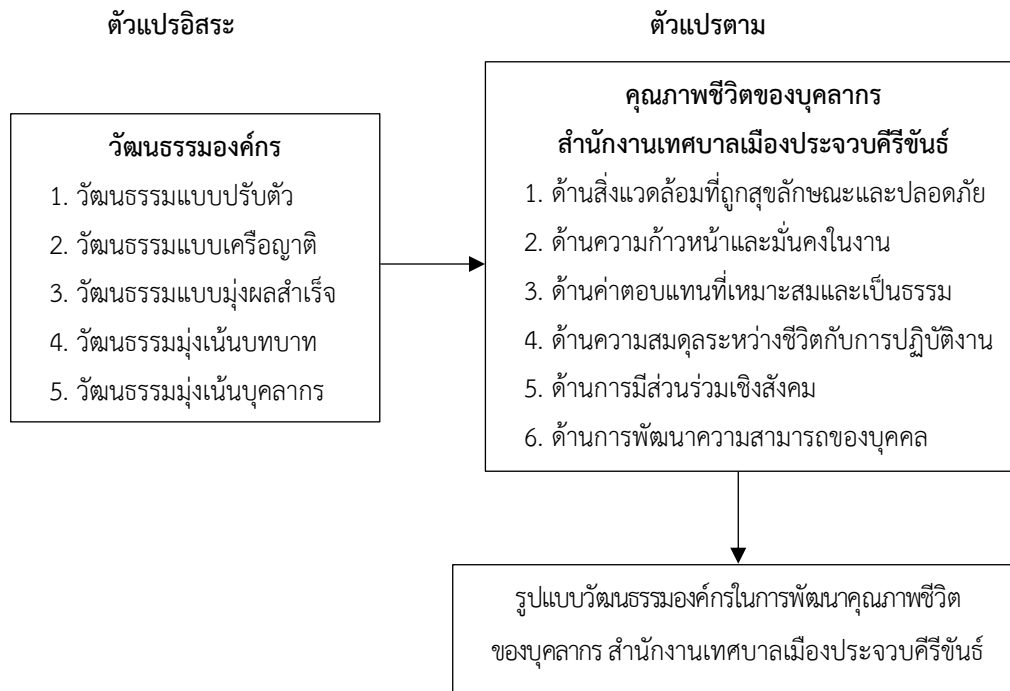
ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาในเขตพื้นที่สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตด้านเวลา

การเก็บข้อมูลได้แก่ บุคลากรของสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 200 คน และวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมืองและหัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 15 คน การรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดของระเบียบแต่ละประเภทตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรในสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 200 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามที่ได้จากการสังเคราะห์แนวความคิดที่เกี่ยวข้องด้านรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยวัฒนธรรมองค์กร 5 ด้าน ได้แก่ 1) วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว 2) วัฒนธรรมองค์กรแบบเครือญาติ 3) วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งเน้นผลสำเร็จ 4) วัฒนธรรมองค์กรมุ่งเน้นบทบาท 5) วัฒนธรรมมุ่งเน้นบุคลากร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย 2) ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม 3) ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล 4) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 5) ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม 6) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการปฏิบัติงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด กำหนดน้ำหนักคะแนน

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสารวิชาการ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างคำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษา จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหา พร้อมแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแบบสอบถามลงความเห็นและให้คะแนน (Content Validity) จากนั้นนำผลการตรวจมาหาค่า IOC เพื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อรายการ (Items) ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามในการวิจัยไปทดลอง (Try-Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ จำนวน 30 คน โดยบุคคลที่ทดลองใช้แบบสอบถามครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหลัก แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ให้ตรวจสอบและแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำแบบที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด จำนวน 200 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากเจ้าพนักงานจากหลักสุตรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถึงผู้บริหารสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากการแจกแบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด

3. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ ไปตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หลังจากนั้นนำข้อมูลแบบสอบถามแต่ละชุดมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการแสดงถึงลักษณะทั่วไปของประชากร

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน และสังกัดหน่วยงาน
2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviations) เพื่อวิเคราะห์หารูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์
3. ทดสอบสมมติฐาน ด้วยการใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้ การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key - Informants) 3 กลุ่ม ซึ่งปฏิบัติงานในสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ข้าราชการประจำ จำนวน 2 คน ข้าราชการการเมือง จำนวน 6 คน และหัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 7 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ บทความ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสู่การกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง และนำผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา และนำมาเขียนเป็นความเรียงเชิงพรรณนา (Descriptive)

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการแยกแยะ จัดหมวดหมู่ และสรุปประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนสมบูรณ์ และสรุปข้อมูลในรูปของการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อที่จะนำมาเสนอเป็นข้อมูลของการวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์
ผลการวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความสำคัญ ตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัว อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.55$) รองลงมาคือ วัฒนธรรมแบบเครือข่าย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.52$) และ วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91$, $\sigma = 0.58$) และวัฒนธรรมมุ่งเน้นบทบาท มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$, $\sigma = 0.57$) ส่วนน้อยที่สุด คือ วัฒนธรรมมุ่งเน้นบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.61$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับ

การปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.71$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมเชิงสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.52$) ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.93$, $\sigma = 0.62$) และด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.80$, $\sigma = 0.60$) ส่วนลำดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.42$, $\sigma = 0.62$) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 3 ตัว คือ ด้านวัฒนธรรมแบบเครือญาติ (X_2) ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (X_3) ด้านวัฒนธรรมมุ่งเน้นบุคลากร (X_5) ซึ่งส่งผลทางบวกทุกตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R) = 0.743 สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ได้ร้อยละ 55.20 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.244 โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

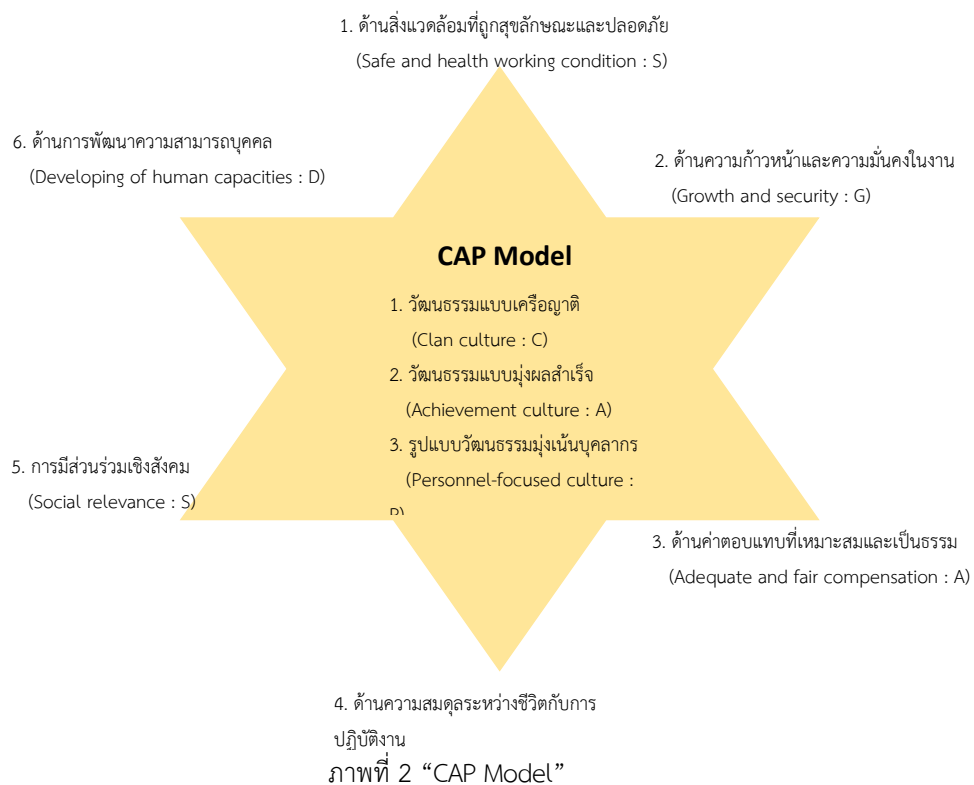
$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 1.014 + .384 (X_2) + .200 (X_3) + .168 (X_5)$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = .557 (X_2) + .321 (X_3) + .249 (X_5)$$

3. เพื่อเสนอรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิเคราะห์ สามารถสรุปเป็นรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ นำมาสรุปเป็นรูปแบบ “CAP Model” ได้ดังภาพที่ 2

ที่มา: ญัฐชา เอ็มโอฐ (2567)

จากภาพที่ 2 รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ คือ “CAP Model” ประกอบด้วย

1. วัฒนธรรมแบบเครือญาติ (Clan culture : C) ลักษณะของบุคลากรภายในหน่วยงานมักให้ความช่วยเหลือและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีมเสมอ รวมถึงผู้บริหารในหน่วยงานให้ความสำคัญกับบุคลากรภายในองค์กรและมีความเสมอภาคเป็นธรรมกับทุกฝ่ายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน
2. วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (Achievement culture : A) ภาพรวมของบุคลากรภายในองค์กร มีการปฏิบัติงานที่ดี มีการตั้งเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารปฏิบัติงานเชิงรุกและมีความมุ่งมั่นกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ มีการจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สำเร็จภายในกำหนด เพื่อบรรลุเป้าหมายภารกิจขององค์กร
3. รูปแบบวัฒนธรรมมุ่งเน้นบุคลากร (Personnel-focused culture : P) มีการนำทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญเฉพาะทางมาปรับใช้กับลักษณะงานที่ตนได้รับถือเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อบรรลุเป้าหมายภารกิจขององค์กรรวมถึงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า บุคลากรมีอิสระในการริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอและได้รับการสนับสนุนเพิ่มพูนทักษะในด้านต่าง ๆ จากองค์กรอยู่เสมอ
4. ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องสุขลักษณะและปลอดภัย (Safe and health working condition : S) บุคลากรภายในหน่วยงานได้รับความปลอดภัยทั้งทางด้านชีวิตและการปฏิบัติงานรวมถึงได้รับการอำนวยความสะดวกในการใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ
5. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (Growth and security : G) ผู้บริหารให้ความสนใจและสนับสนุนบุคลากรภายในหน่วยงานได้รับการพัฒนา เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถผลักดันสมาชิกภายในองค์กรให้ก้าวหน้าในตำแหน่งใหม่
6. ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (Adequate and fair compensation : A) ความเพียงพอค่าตอบแทนที่ได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอที่จะดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคม มีความมั่นคงของการว่าจ้างและรายได้ที่ควรจะได้รับ
7. ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการปฏิบัติงาน (the Total life space : T) บุคคลสามารถจัดการเวลาในการปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีความสมดุลกับชีวิตประจำวันในบทบาทชีวิตของตนเอง ครอบครัวหรือกิจกรรมอื่น ๆ แบ่งเวลาให้เหมาะสมในการดำรงชีวิต
8. การมีส่วนร่วมเชิงสังคม (Social relevance : S) กิจกรรมหรืองานที่ทำเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งองค์กรของตนได้ทำประโยชน์ให้สังคมเป็นการเพิ่มพูนคุณค่าความสำคัญของอาชีพและเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในองค์กรของตนเอง
9. ด้านการพัฒนาความสามารถบุคคล (Developing of human capacities : D) บุคลากรภายในหน่วยงานได้รับการพัฒนาสนับสนุนด้านการจัดอบรม เพิ่มความชำนาญและสั่งสมประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ เตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

การอภิปรายผล

1. วัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัวอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และวัฒนธรรมมุ่งเน้น อยู่ในระดับมาก ส่วนในระดับน้อยที่สุด คือ วัฒนธรรมมุ่งเน้นบุคลากร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวรรณ พฤษะวัน (2556) พบว่า พนักงานบริษัททอวีสดี เทรตติ้ง จำกัด มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน พบว่า

พนักงานมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานสูงสุด คือ ด้านการดำเนินชีวิตที่สมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัวรองลงมา คือ สภาพการปฏิบัติงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยถูกสุขลักษณะและสุขภาพของพนักงานในองค์กร ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและด้านความยุติธรรม ด้านสิทธิส่วนบุคคล ด้านโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเอง ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านการปฏิบัติงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับผู้อื่นภายในองค์กร และด้านลักษณะงานที่มีคุณค่าต่อสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ อิ่มมา (2558) คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น และด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ตามลำดับ ส่วนคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมเชิงสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล อยู่ในระดับมากตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวรรณ พลฤกษ์วัน (2556) พบว่า พนักงานบริษัททอวอลดี เทคดิง จำกัด มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานพบว่า พนักงานมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานสูงสุด คือ ด้านการดำเนินชีวิตที่สมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัวรองลงมา คือ สภาพการปฏิบัติงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยถูกสุขลักษณะและสุขภาพของพนักงานในองค์กร ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและด้านความยุติธรรม ด้านสิทธิส่วนบุคคล ด้านโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเอง ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานด้านการปฏิบัติงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับผู้อื่นภายในองค์กร และด้านลักษณะงานที่มีคุณค่าต่อสังคม ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท ทอวอลดี เทคดิง จำกัด พบว่า พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันจะมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานแตกต่างกันระดับการศึกษา อัตราเงินเดือนที่ได้รับ เพศอายุ สถานภาพสมรส ระดับตำแหน่ง และอายุการทำงานนั้นไม่แตกต่างกัน

2. คุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมเชิงสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรมอยู่ในระดับมาก และ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิศน์ แจ่มไพบูลย์ (2560) วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า 2) ระดับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านที่มากที่สุด คือ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติงานในสังคม และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม

3. วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ พัฒนาในด้านต่าง ๆ ขององค์กรจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นทางด้านวัฒนธรรมและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ผู้นำจำเป็นต้องตั้งเป้าหมายและส่งเสริมให้ธุรกิจของตน มีวัฒนธรรมในที่ทำงานที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิผลมากที่สุด หรือที่โดยทั่วไปแล้วคือการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ นี่จึงเป็นเหตุผลที่ว่าเพราะเหตุใดการทำความเข้าใจวัฒนธรรมองค์กรประเภทต่าง ๆ รวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของวัฒนธรรมแต่ละประเภทยังเป็นสิ่งสำคัญ ควรมุ่งเน้นการทำงานแบบพี่น้อง ที่มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน เอื้ออาทรต่อกัน และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร อาทิ กิจกรรมด้านกีฬา กิจกรรมด้านการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว กิจกรรมด้านจิตอาสาต่าง ๆ ควรทำงานเป็นทีมเดียวกัน ปกป้องหรือ ปฏิบัติงานร่วมกันช่วยเหลือกันตั้ง

ญาติมิตร เพื่อให้ทีมงานมีความเข้มแข็งมีความพร้อมในการบริการกับบุคคลภายนอก และมีการสนับสนุนจัดการให้บุคลากรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมถึงการศึกษาดูงานภายนอกร่วมกัน” ด้านวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ ต้องมีการจัดทำแผนการปฏิบัติหรือกำหนดเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติงาน ควรมีวิสัยทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน มีการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ต่อประสิทธิผลในการดำเนินงาน รวมถึงการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน” “องค์กรจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นทางด้านวัฒนธรรมและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ผู้นำจำเป็นต้องตั้งเป้าหมายและส่งเสริมให้ธุรกิจของตนมีวัฒนธรรมในทำงานที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิผลมากที่สุด หรือที่โดยทั่วไปแล้ว คือ การผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ จึงเป็นเหตุผลที่ว่าเพราะเหตุใดการทำความเข้าใจวัฒนธรรมองค์กรประเภทต่าง ๆ รวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของวัฒนธรรมแต่ละประเภทนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดความชัดเจน และมีการเสริมแรงให้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยควรให้บุคลากรในองค์กรเกิดการแข่งขันในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างผลงาน สนับสนุนให้มีความมุ่งมั่นและจริงจัง มีความขยันขันแข็งในการทำงาน และยกย่องชมเชย มอบรางวัลให้กับบุคลากรที่มีผลสำเร็จของงานดีเยี่ยม รวมทั้งเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งด้วยความเป็นธรรม เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภายนอก ต้องมีการจัดทำข้อมูลและแผนการพัฒนาบุคลากรในด้านการศึกษาให้เกิดความชัดเจน เป็นรูปธรรม และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บุคลากรได้รับโอกาสและความมั่นคงในการปฏิบัติหน้าที่ และมีวัฒนธรรมองค์กรในรูปแบบมุ่งการทำงานบริการเชิงรุกและต้องมีความรอบรู้ในงานและหน้าที่ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติที่แม่นยำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกามาศ เจียกสูงเนิน (2566) วัฒนธรรมองค์กรคุณภาพชีวิตในการทำงาน และการรับรู้ความสามารถตนเองที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อความสำเร็จขององค์กรพบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน ได้รับมอบหมายงานเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และปริมาณงานที่ได้รับมอบหมายเหมาะสมกับตำแหน่ง ดังนั้น องค์กรควรมีการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมในการทำงานและสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ของบุคลากรเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เช่น มีความมั่นคงในอาชีพการควบคุมบังคับบัญชาที่ดี คือ ผู้บริหารมีน้ำใจเป็นธรรมยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลมีโอกาสดำเนินการได้เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขั้น เงินเดือนหรือค่าจ้างเป็นธรรมเพิ่มพูนคุณวุฒิ และเป็นงานอาชีพที่มีเกียรติในสังคมในการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานมากที่สุด เพราะการทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจกับการปฏิบัติงานจะส่งผลถึงบรรลุวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลและเกิดความสำเร็จแก่องค์กรที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารกำหนดทิศทางขององค์กรอย่างไร ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายภายใต้บริบทของสิ่งแวดล้อมภายนอกขององค์กรโดยการกำหนดกลวิธีที่เหมาะสม การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
2. วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณและจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้บุคลากร
3. ควรมีการประกาศยกย่องบุคลากรที่ทำงานสำเร็จและบรรลุเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายให้เป็นคณะทำงาน หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานอยู่เสมอเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้บุคลากรมีแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

ผู้บริหารมีน้ำใจเป็นธรรมยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล มีโอกาสก้าวหน้า ได้เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขั้นเงินเดือนหรือค่าจ้างเป็นธรรม เพิ่มพูนคุณวุฒิ และเป็นงานอาชีพที่มีเกียรติในสังคมในการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานมากที่สุด เพราะการทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจกับการปฏิบัติงานจะส่งผลถึงบรรลุดัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดความสำเร็จแก่องค์กรที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนววัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมือง ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อความสำเร็จขององค์กร โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วยเพื่อให้สามารถอธิบายผลของ ความสัมพันธ์ในเชิงของเหตุและผลได้อย่างชัดเจนมากขึ้น
2. วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ เพื่อความสำเร็จขององค์กร ผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมควรทำการศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเดียวกันนี้กับกลุ่มตัวอย่าง อาชีพเดียวกันในต่างพื้นที่และในต่างกลุ่มอาชีพ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่และด้วยสาเหตุประการใด

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร สำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ สำเร็จลุล่วง และสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักเกียรติ หงษ์ทอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ซึ่งให้ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะแก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องและข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เผือกบัวขาว ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์มยุรี วัดแก้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยแนะนำแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เผือกบัวขาว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารีน พรหมณ์แก้ว และนางรัชนิวรรณ พรหมเล็ก ที่เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้มอบให้ผู้วิจัยได้ทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่เป็นกำลังใจและส่งเสริมสนับสนุนด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในการทำแบบสอบถามและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ทุกท่าน อันเป็นประโยชน์ส่งผลทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงไปได้ดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุก ๆ หน่วยงานที่ให้ความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลเพื่อมาทำวิทยานิพนธ์และทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

นิธิทัศน์ แจ่มไพบูลย์. (2560). *วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2558). *การพัฒนาองค์กรและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: บริษัท ทริบเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.

- เบญจมาศ อิ่มมาก. (2558). *คุณภาพชีวิตและความเครียดในการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศและเครื่องทำความเย็น*. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ปิยวรรณ พฤษะวัน. (2556). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท กรณีศึกษา บริษัทควอลิตี้เทรดดิ้ง จำกัด*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2550). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: เพียร์สันเอดิเคชัน.

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลาน
เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี
Guidelines for Community Participation in Organizing Ox Racing (Wua Lan)
Events to Promote Traditional Sports in Phetchaburi Province

ศศิวิมล คุ่มทอง¹/บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ²
Sasiwimon Koomtong¹/Bampen Maitreesophon²

^{1,2}คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

^{1,2}Faculty of Public Administration and Social Studies, Stamford International University

Corresponding author E-mail: newkoynewkoy@hotmail.com

(Received: October 22, 2024; Revised: October 6, 2025; Accepted: December 26, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธีมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลาน 2) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 4) เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลาน การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวัวลานจำนวน 330 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ และการถดถอยเชิงพหุ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) การมีส่วนร่วมในชุมชนอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (3) ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม และด้านความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 และ (4) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ชุมชนควรมีส่วนร่วมตัดสินใจเรื่องสถานที่ วันเวลา ที่จัด เพื่อลดปัญหาเรื่องเสียง เรื่องการจราจรและให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการประเมินผล การป้องกันการทรมานสัตว์ ด้านปัญหาอาชญากรรมที่เกี่ยวข้อง ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐควรใช้หลักธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลให้การจัดกิจกรรมเป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้การแข่งขันวัวลานเป็นกีฬาพื้นบ้านที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดำรงสืบต่อไป

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลาน กีฬาพื้นบ้าน จังหวัดเพชรบุรี

Abstract

This mixed-method research aimed 1) to study community participation in organizing ox racing (Wua Lan) events, 2) to study correlations between personal factors and community participation, 3) to study causal relationships between participation factors and community participation, and (4) to propose guidelines for promoting community participation in organizing ox racing events. The quantitative research samples

consisted of 330 people involved in ox racing. Data were collected through questionnaires and analyzed using percentage, mean, standard deviation, chi-square, and multiple regression. The qualitative research samples comprised 12 key informants. Data were collected through in-depth interviews and analyzed using content analysis. Research findings are as follows: (1) the community participation was rated at a high level; (2) the personal factors in terms of gender, age, occupation, and monthly income had correlations with the community participation at the statistical significance of 0.05 level; (3) the participation factors in terms of benefits of participation and the strength of the community network had causal relationships with the community participation at a statistical significance of 0.001 level; and (4) guidelines for promoting community participation revealed that the community should participate in deciding on the location, date and time of the event to reduce noise and traffic problems and to be consistent with the way of life. Community participation should be increased in evaluation, prevention of animal cruelty, and related crime problems. Government officials should apply good governance principles to supervise the events to comply with the law, so that the events will continue to be a traditional sport that reflects good traditional culture.

Keyword: Community participation, Ox Racing (Wua Lan) Event, Traditional Sports, Phetchaburi Province

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก ดังปรากฏในมาตรา 78 ที่บัญญัติไว้ว่ารัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศและในชุมชนให้เจริญก้าวหน้าจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้านรวมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคนในชุมชนให้มีความร่วมมือร่วมใจกัน และความเข้มแข็ง พร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และยุคประเทศไทย 4.0 ท่ามกลางการเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ประกอบกับรัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายจะผลักดันการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวรวมถึงรัฐบาลยังมีนโยบายสนับสนุนการสร้างพลังสร้างสรรค์หรือ Soft Power ของประเทศ เพื่อยกระดับและพัฒนาความรู้ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย ให้สร้างมูลค่าและสร้างรายได้ รวมทั้งการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอดศิลปะ วัฒนธรรมและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่ม (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2566) สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของชุมชนอาจเกิดจาก 1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ 3) การขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน 4) ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชน 5) ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ 6) ไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552)

วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมของชาติ เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญาของคนในชุมชน อันบ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์ อันสะท้อนถึงวิถีชีวิต

อันเรียบง่ายเป็นสังคมที่พัฒนาชุมชนให้ก้าวไปสู่สังคมที่มีคุณภาพ โดยสร้างคุณธรรม และจริยธรรม อีกทั้งยังดำรงความเป็นชาติพันธุ์ (งามนิจ กุลกัน, 2556) วัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชนในท้องถิ่น แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ทำให้เกิดความรัก ห่วงแหน เห็นคุณค่า ก่อให้เกิดความรู้สึก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในท้องถิ่น อันนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ ได้ดี จึงกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นมีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนากิจกรรมแข่งขันวูลานของจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นประเพณีการเล่นเป็นวิถีชีวิตของคนเพชรบุรี การเล่นนี้ทำให้เกิดพื้นที่ทางสังคมรูปแบบหนึ่งซึ่งกลไกการขับเคลื่อนกิจกรรมดังกล่าวก็คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในทุกมิติของการดำเนินการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน จากเดิมสมัยต้นรัตนโกสินทร์คนเพชรบุรีได้ริเริ่มใช้วิธีการออกระดอกลีหรือระดอกลี หรือเป็นการติดแรงวูลานมัดข้าวกัน ในชุมชนละแวกตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จนในปัจจุบันจังหวัดเพชรบุรีมีพื้นที่ที่เคยดำเนินการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลานกระจายอยู่ในพื้นที่ตำบล หมู่บ้านต่าง ๆ ครอบคลุมทั้ง 8 อำเภอ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมแข่งขันวูลานเป็นที่นิยมชมชอบและเล่นกันแพร่หลายในจังหวัดเพชรบุรี

ด้วยเหตุนี้จึงต้องการศึกษาวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรีที่แสดงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีงามให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี
4. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี
2. ปัจจัยการมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม (2) อิทธิพลของผู้นำ (3) ความผูกพันกับท้องถิ่น และ (4) ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

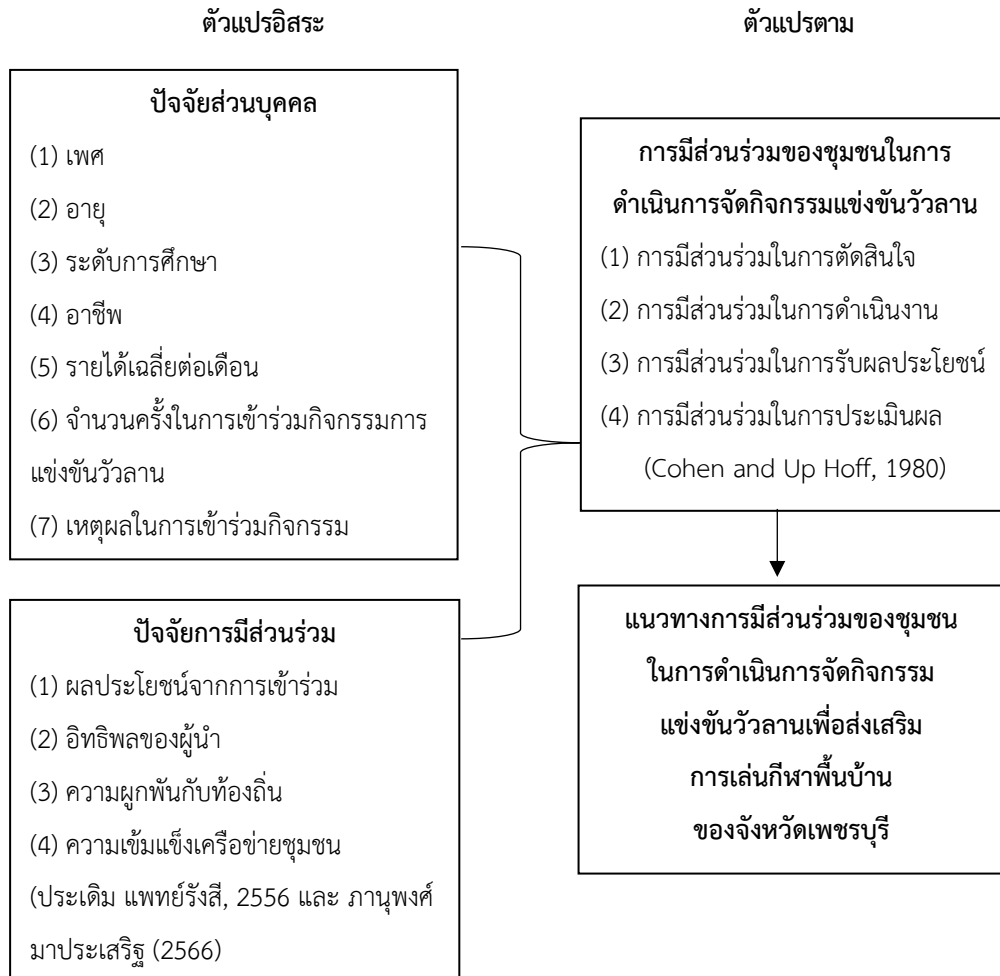
ขอบเขตการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) อาชีพ (5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (6) การเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวูลาน (7) เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวูลาน และ 2) ปัจจัยการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย (1) ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม (2) อิทธิพลของผู้นำ (3) ความผูกพันกับท้องถิ่น และ (4) ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน

ตัวแปรตาม คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันวอลานในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Cochran (1953) ได้จำนวน 330 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญในสนามแข่งขันวอลานทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดเพชรบุรี ระหว่างเดือนมิถุนายน - เดือนกันยายน 2567 รวม 4 เดือน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน โดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย จำนวน 4 คน 2) กลุ่มผู้ประกอบการด้านสนามซ้อม จำนวน 4 คน และ 3) กลุ่มผู้เลี้ยงวอลาน จำนวน 4 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire research) เป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 7 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแข่งขันวอลานของจังหวัดเพชรบุรี มีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ต สเกล (Likert scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน ของจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ต สเกล (Likert scale)

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน โดยนำผลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวมกันเพื่อคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try-Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.974

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวูลาน และเหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวูลาน โดยใช้ร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลานของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย (1) ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม (2) อิทธิพลของผู้นำ (3) ความผูกพันกับท้องถิ่น และ (4) ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลานของจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลานของจังหวัดเพชรบุรี ด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อนจากสูตรของ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 1.5 - 2.5

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n = 330 คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	210	63.64
หญิง	103	31.21
เพศทางเลือก	6	1.82
ไม่ระบุ	11	3.33
รวม	330	100.00
อายุ		
ไม่เกิน 20 ปี	15	4.55
21-30 ปี	75	22.73
31-40 ปี	89	26.96
41-50 ปี	74	22.42
51-60 ปี	68	20.61
มากกว่า 60 ปี	9	2.73
รวม	330	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	227	68.79
ปริญญาตรี	97	29.39
สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.82
รวม	330	100.00
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	51	15.45
พนักงานภาคเอกชน/รับจ้าง	47	14.25
เกษตรกร/ประมง	77	23.33
ค้าขาย/เจ้าของธุรกิจ	97	29.39
นักเรียน/นักศึกษา	47	14.25
ไม่ได้ทำงาน/แม่บ้าน/พ่อบ้าน	11	3.33
รวม	330	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ไม่เกิน 10,000 บาท	148	44.85
10,001 – 20,000 บาท	118	35.76
20,001 – 30,000 บาท	38	11.52
30,001 – 40,000 บาท	14	4.24
มากกว่า 40,000 บาท	12	3.64
รวม	330	100.00

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n = 330 คน)	ร้อยละ
จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลาน		
1-5 ครั้ง	119	36.06
6-10 ครั้ง	38	11.52
11-15 ครั้ง	27	8.18
มากกว่า 15 ครั้ง	146	44.24
รวม	330	100.00
เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลาน		
นำว้เข้าร่วมการแข่งขัน	111	33.64
เป็นส่วนหนึ่งของคณะผู้จัดกิจกรรม	23	6.97
มีความสนใจในกีฬาพื้นบ้าน	160	48.48
มีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในงาน	36	10.91
รวม	330	100.00

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 63.64 ด้านอายุ พบว่า มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 26.96 ด้านระดับการศึกษา พบว่า มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 68.79 ด้านอาชีพ พบว่า มีอาชีพค้าขาย/เจ้าของธุรกิจ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 29.39 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 44.85 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลาน พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 15 ครั้ง จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 44.24 และเหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลาน พบว่า มีความสนใจในกีฬาพื้นบ้าน จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 48.48

ตารางที่ 2 ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
1. ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม	4.20	0.94	มาก	4
2. อิทธิพลของผู้นำ	4.28	0.88	มากที่สุด	1
3. ความผูกพันกับท้องถิ่น	4.25	0.90	มากที่สุด	3
4. ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน	4.28	0.86	มากที่สุด	1
รวม	4.25	0.90	มากที่สุด	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านอิทธิพลของผู้นำ ด้านความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน ด้านความผูกพันกับท้องถิ่น และปัจจัยการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลานในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขัน
วอลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัย ส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวอลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี					
	ค่าสถิติ	การมี ส่วนร่วมใน การตัดสินใจ	การมีส่วนร่วม ในการ ดำเนินงาน	การมีส่วนร่วม ในการรับ ผลประโยชน์	การมี ส่วนร่วมใน การประเมินผล	ภาพรวม
1. เพศ	χ^2	33.628	25.744	11.788	29.704	24.583
	Sig	0.001***	0.012*	0.463	0.003**	0.017*
2. อายุ	χ^2	45.133	35.528	44.865	39.776	39.263
	Sig	0.001***	0.017*	0.001***	0.005*	0.006*
3. ระดับการศึกษา	χ^2	7.997	7.244	4.528	6.697	7.398
	Sig	0.434	0.511	0.807	0.570	0.494
4. อาชีพ	χ^2	40.333	41.305	40.712	27.177	36.492
	Sig	0.005**	0.003**	0.004**	0.130	0.013*
5. รายได้เฉลี่ยต่อ เดือน	χ^2	27.617	25.949	24.755	24.347	27.404
	Sig	0.035*	0.055	0.074	0.082	0.037*
6. จำนวนครั้งในการ เข้าร่วม กิจกรรมการ แข่งขันวอลาน	χ^2	95.589	93.767	96.942	90.752	97.251
	Sig	0.000***	0.000***	0.000***	0.000***	0.000***
7. เหตุผลใน การเข้าร่วม กิจกรรม การแข่งขัน วอลาน	χ^2	52.612	48.326	53.943	48.020	54.019
	Sig	0.000***	0.000***	0.000***	0.000***	0.000***

หมายเหตุ * Sig. <0.05 ** Sig.<0.01 *** Sig. <0.001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ 3 ดังนี้

ด้านเพศ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวอลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวอลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ด้านอายุ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวอลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวอลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ทุกด้าน

เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลาน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวอลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวอลาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวอลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรีทุกด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 4 ปัจจัยการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยการมีส่วนร่วม	ปัจจัยการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี				
	B	S.E.	สปส. Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	- 0.905	0.199	-	- 4.536	0.000***
1. ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม	0.509	0.062	0.419	8.268	0.000***
2. อิทธิพลของผู้นำ	0.083	0.070	0.065	1.188	0.236
3. ความผูกพันกับท้องถิ่น	0.133	0.082	0.104	1.618	0.107
4. ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน	0.427	0.090	0.310	4.750	0.000***
หมายเหตุ	* Sig.	≤0.05	R	= 0.823	
	** Sig.	≤0.01	R ²	= 0.677	
	*** Sig.	≤0.001	R ² ปรับ	= 0.674	
			F	= 170.680	
			ระดับนัยสำคัญ	= 0.000	
			Durbin-Watson	= 1.695	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี จากการทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน (Durbin-Watson) ในครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 1.695 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย (1) ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม (2) อิทธิพลของผู้นำ (3) ความผูกพันกับท้องถิ่น (4) ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงอิสระในตัวเอง โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (R) อยู่ในระดับ 0.823 และพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร (Standardized Variables) ร้อยละ 67.40 - 67.70 ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุและค่าสัมประสิทธิ์ Beta เรียงตามลำดับ ดังนี้ ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม ($\beta_{\text{ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม}} = 0.419$, Sig = 0.000) ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน ($\beta_{\text{ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน}} = 0.310$, Sig = 0.000) ความผูกพันกับท้องถิ่น ($\beta_{\text{ความผูกพันกับท้องถิ่น}} = 0.104$, Sig = 0.107) อิทธิพลของผู้นำ ($\beta_{\text{อิทธิพลของผู้นำ}} = 0.065$, Sig = 0.236) โดยมีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม และความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ ปัจจัยการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี เป็นผลมาจากปัจจัยด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม และด้านความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน ส่วนอิทธิพลของผู้นำ และความผูกพันกับท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y} &= b_0 + b_1x_1 + b_4x_4 \\ &= - 0.905 + 0.509 (\text{ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม}) + 0.427 (\text{ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน})\end{aligned}$$

$\hat{Y}$ หมายถึง การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีเหมาะสมกับค่า R^2 (Coefficient of Determination) มีค่าเท่ากับ $= 0.677$

สรุปได้ว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม และด้านความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนอิทธิพลของผู้นำ และความผูกพันกับท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล

สรุปผลการสัมภาษณ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informants) รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์การให้สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวมดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญเป็นลำดับแรก กล่าวคือ การตัดสินใจจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลานแต่ละครั้ง ผู้ประกอบการด้านสนามแข่งขันวัวลานกับกลุ่มผู้เลี้ยงวัวลานจะร่วมกันตัดสินใจจัดการแข่งขันวัวลานโดยร่วมกันกำหนดวันจัดการแข่งขันวัวลานและไปยื่นขออนุญาตต่อกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมายคือ ฝ่ายปกครองและตำรวจก็จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจออกใบอนุญาต โดยพิจารณาความพร้อมด้านสถานที่ ด้านบุคลากรในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสนามแข่งขันวัวลาน โดยจะพิจารณาอนุญาตตามกรอบของระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะเป็นปัจจัยหลักที่กลุ่มผู้เลี้ยงวัวลานและกลุ่มผู้ประกอบการสนามแข่งขันวัวลานร่วมกันกำหนดวันจัดการแข่งขันวัวลาน ระบุสถานที่จัดการแข่งขันวัวลาน ปรับปรุงสถานที่และเตรียมการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้น้อยที่สุด เพื่อให้การจัดการแข่งขันวัวลานได้รับการยอมรับและไม่ถูกต่อต้านจากชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจึงเป็นปัจจัยหลักของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงวัวลานจะเป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดจากการที่ได้ขายวัวลานได้ราคาดี เพราะได้มีการพัฒนาศักยภาพ ทักษะของวัวลาน ในการวิ่งแข่งขันให้เพิ่มสูงขึ้นจากการเข้าร่วมการแข่งขัน สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการสนามแข่งขันวัวลานก็จะได้รับผลประโยชน์จากการเก็บค่าใช้จ่ายของสนามจากกลุ่มผู้เลี้ยงวัวลาน และมีรายได้อีกทางหนึ่งจากการจัดสรรพื้นที่ให้กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า ขายของภายในสนามแข่งขันวัวลาน สำหรับกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมายไม่พบว่า มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แต่อย่างใด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงวัวลานจะเป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นในการนำวัวลานเข้าร่วมการแข่งขันวัวลาน เพราะอาชีพการเลี้ยงวัวลานเป็นอาชีพที่กลุ่มผู้เลี้ยงวัวลานสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ เป็นวิถีชีวิตของคนเพชรบุรีที่มีความชำนาญและผูกพันกับการเลี้ยงวัวลาน การนำวัวลานเข้าร่วมการแข่งขันจึงเป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการแข่งขันวัวลาน ที่ต้องการให้วัวลานที่เลี้ยงไว้ได้มีการแข่งขันต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้วัวลานมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง พัฒนาทักษะวัวลานในการวิ่งแข่งขันให้มีความชำนาญ เพราะจะทำให้ขายได้ราคาดีมีชื่อเสียง

ได้รับการยอมรับ โดยผู้ประกอบการด้านสนามแข่งขันวัวลานก็จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการแข่งขันวัวลาน โดยการลงทุนปรับปรุงสนามแข่งขันให้เหมาะสมและสะดวกกับวัวลาน กลุ่มผู้เลี้ยงวัวลาน และผู้เข้าชมการแข่งขันวัวลาน รวมทั้งการเตรียมการด้านอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการแข่งขันวัวลาน และบุคลากรในสนามแข่งขัน จึงอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการแข่งขันวัวลานเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความเข้มแข็งมาก สำหรับกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย พบว่า มีข้อจำกัดในการเข้าไปร่วมดำเนินการจัดการแข่งขันวัวลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจาก เมื่อผู้บังคับใช้กฎหมาย ได้ร่วมกันพิจารณาอนุญาตให้จัดการแข่งขันวัวลานแล้ว ก็ไม่สามารถเข้าไปร่วมในกิจกรรมการแข่งขันวัวลานได้ เพราะเป็นการแข่งขันเกินเวลาที่ได้รับอนุญาต หากกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมายเข้าไปอยู่ร่วมในการจัดการแข่งขันวัวลานก็อาจจะเข้าข่ายเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้ และจากการสัมภาษณ์แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชนพบว่ากลุ่มผู้เลี้ยงวัวลานและกลุ่มผู้ประกอบการแข่งขันวัวลานจะมีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้ได้ข้อยุติในสนามแข่งขันเป็นคราว ๆ ไป การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการจัดการแข่งขันจะมีน้อย ส่วนใหญ่นำผลการประเมินผลเรื่องผลตอบแทน และรายได้จากการจัดการแข่งขันและขายวัวลานเป็นหลัก สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการสนามแข่งขันวัวลานก็จะประเมินเรื่องค่าใช้จ่ายกับรายได้ในแต่ละครั้งที่มีการแข่งขันวัวลานเป็นหลักและกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมายจะเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการประเมินผล โดยการติดตามสถานการณ์การรักษาสภาพความสงบเรียบร้อยในสนามแข่งขันวัวลาน หากมีกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในสนามแข่งขันก็จะดำเนินการบังคับใช้กฎหมายและจะพิจารณาไม่อนุญาตให้จัดการแข่งขันวัวลานในสถานที่ดังกล่าวอีกต่อไป

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลาน ในภาพรวมและรายด้านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลานอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลาน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวัวลานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 4.09 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ย 4.00 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ค่าเฉลี่ย 3.98 และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ย 3.80 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Cohen, and Uphoff (1980) ผู้ริเริ่มทฤษฎีการมีส่วนร่วม ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการ 4 กระบวนการ คือ 1) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ 2) มีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงาน 3) มีส่วนร่วมในการแบ่งผลประโยชน์ และ 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวภา สินสุภา (2566) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับพัชรดนต์ สุภานันท์ และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ (2565) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนสัมพันธ์เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนสัมพันธ์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยส่วนบุคคล ในภาพรวม เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมแข่งขันวัวลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้อง

กับงานวิจัยของอริสรา หงษาชุม และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์ (2566) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธดนย์ สุภานันท์ และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ (2565) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนสัมพันธ์เขตบางกอกใหญ่กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนสัมพันธ์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสัมพันธ์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวูลาน และเหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวูลาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของดำเนินการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยที่ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของดำเนินการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน ทั้งนี้ เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันวูลานไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมียกระดับความรู้หรือระดับการศึกษาเป็นปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่อย่างใด

3. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม และด้านความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุพงศ์ มาประเสริฐ (2566) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลบางเก่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่การมีส่วนร่วมในภาพรวมด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม ด้านความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเก่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สามารถแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้าน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับภาณุพงศ์ มาประเสริฐ (2566) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลบางเก่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

3.2 ด้านความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับภาณุพงศ์ มาประเสริฐ (2566) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลบางเก่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แต่ด้านความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3.3 ด้านอิทธิพลของผู้นำ ในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี แต่มีความสัมพันธ์กับด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมายที่ให้ความเห็นว่าอิทธิพลของผู้นำไม่เป็นปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน

3.4 ด้านความผูกพันกับท้องถิ่น ในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี แต่มีความสัมพันธ์กับด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความสัมพันธ์กับด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของกัมปนาท ทองดอนใหม่ (2563) วิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาห้าปีขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านความผูกพันต่อชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 5 ปีขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้านอิทธิพลของผู้นำ และความผูกพันกับท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

จากการศึกษาเชิงลึกแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรียงลำดับตามปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เรียงลำดับตามปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้ อาชีพ เพศ และอายุ (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เรียงลำดับตามปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้ อายุและอาชีพ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เรียงลำดับตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้ อายุ อาชีพ เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลานมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาด้านปริมาณในภาพรวมและรายข้อ ที่พบว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการแข่งขันวูลาน จะเข้าร่วมกิจกรรมในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มที่เข้าร่วมด้วยความสนใจ

นอกจากนี้ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ผลประโยชน์จากการเข้าร่วม (2) อิทธิพลของผู้นำ (3) ความผูกพันกับท้องถิ่น และ (4) ความเข้มแข็งเครือข่ายชุมชน ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม เป็นปัจจัยแรกของกระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาด้านปริมาณในภาพรวมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี เป็นผลมาจากปัจจัยด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม รองลงมาคือปัจจัยด้านความผูกพันกับท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มผู้เลี้ยงวูลานและผู้นำเป็นคนในพื้นที่ก็จะร่วมมือกันพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงวูลานให้รักบ้านเกิดของตนเอง เมื่อมีกิจกรรมการแข่งขันวูลานจะเป็นการสร้างชื่อเสียงให้หมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาสู่การวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลานเพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก และเป็นจุดแข็งในการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน ในจังหวัดเพชรบุรี ตลอดมา จึงควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลให้มีระดับเพิ่มมากขึ้น และควรมีการประเมินผลทุกครั้งที่มีการจัด

กิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อให้กิจกรรมการแข่งขันวูลาน เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายและอนุรักษวัฒนธรรมให้คงอยู่เป็นกีฬาพื้นบ้านที่ดำรงสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลาน เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาพื้นบ้านในจังหวัดใกล้เคียงที่มีบริบทคล้ายคลึงกันเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาปรับปรุงแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการแข่งขันวูลานของจังหวัดเพชรบุรีให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกีฬาพื้นบ้านตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเดิม
2. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบด้านสังคมที่มีต่อชุมชนที่มีสนามแข่งขันวูลานตั้งอยู่
3. ควรมีการศึกษาถึงประเด็นผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่สนามแข่งขันวูลานตั้งอยู่
4. ควรมีการศึกษาถึงระดับความพึงพอใจของผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมกับการจัดการแข่งขันวูลานในชุมชนที่มีสนามแข่งขันวูลานตั้งอยู่

เอกสารอ้างอิง

- กัมปนาท ทองคอนใหม่. (2563). แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาห้าปีขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- งามนิจ กุลกัน. (2556). การจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 14(25): 18-30.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประเดิม แพทย์รังสี. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พัทธดนย์ สุภานันท์ และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน สัมพันธ์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ วิจัย และนวัตกรรม มสธ. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 2(1): 2-20.
- ภานุพงศ์ มาประเสริฐ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลบางแก้ว อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- เสาวภา สินสุภา. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนัก การพิมพ์.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2566). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.

Cohen, J.M., and Uphoff, N.T. (1980). *Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation*. Ithaca, NY: Rural Development Committee, Cornell University.

การให้บริการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี Service for the Disability Support Services (DSS) at Phetchaburi Rajabhat University

ศุภรสมิ์ ศิริพุทธิพันธ์
Suparat Siraputtiphan

กลุ่มพื้นฐานวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Foundational Professional Teacher Program, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University
Corresponding author E-mail: suparat.sir@mail.pbru.ac.th
(Received: September 21, 2024; Revised: August 23, 2025; Accepted: December 26, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2) พัฒนา (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษาพิการ ประธานสาขา อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาทั่วไป จำนวน 130 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และแบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบการให้บริการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมภายใน ด้านกิจการนักศึกษาพิการ และด้านงานบริการนักศึกษาพิการ ตามลำดับ 2) (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านงานบริการนักศึกษาพิการ ด้านกิจการนักศึกษาพิการ และด้านสภาพแวดล้อม และ 3) ความเหมาะสมของ (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมภายในมีความเหมาะสมมากที่สุด และด้านกิจการนักศึกษาพิการ ด้านงานบริการนักศึกษาพิการมีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การให้บริการนักศึกษาพิการ ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ นักศึกษาพิการ

Abstract

This research aimed to 1) study the current state of services for students with disabilities at the Phetchaburi Rajabhat University Student Support Service Center for Persons with Disabilities, 2) develop

a draft service system for the center, and 3) evaluate the appropriateness and feasibility of the proposed draft service system. This study employed a mixed-methods approach. The two main groups of key informants were 1) 130 individuals, including students with disabilities, department chairs, instructors, and general students, and 2) 5 experts. The research tools used for data collection were a questionnaire on the current state of services and a questionnaire on the appropriateness and feasibility of the proposed service system. The statistical analyses included percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed that 1) the overall state of services for students with disabilities was at a high level. When considering each aspect, the findings were ranked from highest to lowest as follows: internal environment, student affairs for students with disabilities, and service work for students with disabilities. 2) The draft service system consists of three components: service work for students with disabilities, student affairs for students with disabilities, and environment. And 3) the overall appropriateness of the draft service system was at a high level. When considering each aspect, the internal environment was found to be the most appropriate, while both student affairs for students with disabilities and service work for students with disabilities were found to have high levels of appropriateness and feasibility.

Keywords: Services for Disabilities Students, Disability Support Services, Disabilities Students

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย อีกทั้งให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) นอกจากนี้ ตามความในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ว่า ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2551) ต่อมาได้คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ได้กำหนดการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552 (ราชกิจจานุเบกษา, 2552) ให้สถาบันอุดมศึกษาในทุกสังกัดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสมโดยให้คำนึงถึงประเภทของความพิการด้วย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนดและแจ้งคณะกรรมการเพื่อทราบไม่น้อยกว่า 120 วัน ก่อนเริ่มปีการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นไป ให้สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาพิการแต่ละบุคคล รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้นักศึกษาพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามความเหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้สถาบันอุดมศึกษาที่รับคนพิการเข้าศึกษามีสิทธิได้รับค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นจากสำนักงานตามจำนวนเงินที่ต้องเรียกเก็บจากนักศึกษาพิการ หากสำนักงานไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ส่งเรื่องขอรับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการต่อไป ทั้งนี้ไม่เกินอัตราและรายการที่

คณะกรรมการกำหนด และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานแก่สถาบันอุดมศึกษา กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาที่รับคนพิการเข้าศึกษาจะต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเหมาะสม เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนิสิตนักศึกษาพิการแต่ละประเภทความพิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากที่กล่าวมาข้างต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้เล็งเห็นความสำคัญ จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ เพื่ออำนวยความสะดวกและช่วยเหลือทางด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ แต่นักศึกษาพิการไม่สามารถเข้าถึงการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภทแต่ละบุคคลได้ ซึ่งเกิดมาจากระบบกลไกการบริหารงานของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการยังไม่สมบูรณ์สำหรับการช่วยเหลือนักศึกษาพิการ ผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จึงมีแนวคิดในการศึกษาสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการ ตลอดจนศึกษาการพัฒนากระบวนการให้บริการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
2. เพื่อพัฒนา (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 11 คน ประธานสาขาวิชาและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 64 คน นักศึกษาจิตอาสาเพื่อนช่วยเพื่อน นักศึกษาพิการ จำนวน 55 คน รวมทั้งสิ้น 130 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ สภาพการให้บริการนักศึกษาพิการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

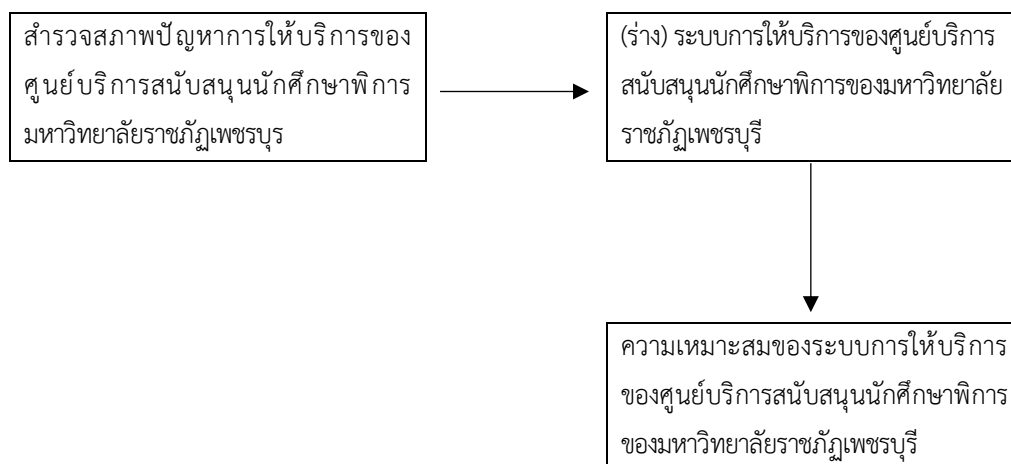
ตัวแปรตาม คือ แนวทางการให้บริการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการให้บริการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ประกอบด้วย

- 1) งานบริการนักศึกษาพิการ 2) กิจกรรมนักศึกษาพิการและ 3) สภาพแวดล้อมภายใน และแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method) เพื่อศึกษาสภาพการให้บริการและศึกษาแนวทางการให้บริการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเพื่อพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. **กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย** คือ 1) นักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 11 คน โดยแบ่งความพิการออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 7 คน นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว จำนวน 3 คน และนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และออทิสติก จำนวน 1 คน 2) ประธานสาขาวิชาและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 64 คน และ 3) นักศึกษาจิตอาสาเพื่อนช่วยเพื่อน นักศึกษาพิการ จำนวน 55 คน รวมทั้งสิ้น 130 คน ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ผู้วิจัยปรับปรุงจาก อิสสรียภรณ์ วานิชพิพัฒน์ (2558) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 36 ข้อ

3. **การหาคุณภาพเครื่องมือ** ดำเนินการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ดำเนินการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีค่าความสอดคล้องรายข้อตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ซึ่งมีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้น จำนวน 36 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น 30 คน แล้วดำเนินการหาความเชื่อมั่น โดยมีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ .974

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองของนักศึกษาพิการจำนวน 11 คน โดยให้อาจารย์ทางด้านจิตวิทยาอ่านแบบสอบถามให้กับนักศึกษาพิการ และ 2) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองของประธานสาขาวิชาและอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษานักศึกษาจิตอาสาเพื่อนช่วยเพื่อนนักศึกษา

พิกการ โดยการแจกแบบสอบถามและเก็บคืน จากนั้นจึงนำข้อมูลจากทั้ง 2 กลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ในการสรุปอภิปรายผลการดำเนินการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ร่างระบบการให้บริการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

การจัดทำร่างระบบการให้บริการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเพื่อพัฒนานักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเพื่อพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน และนักศึกษาพิการ จำนวน 11 คน ตอบแบบสอบถามมาสรุปเป็นการพัฒนาระบบการให้บริการนักศึกษาพิการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงานบริการนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2) ด้านกิจการนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และ 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบการให้บริการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ ขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบการให้บริการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ ผู้วิจัยได้เชิญผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและดำรงตำแหน่งผู้บริหารทางการศึกษา จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน และอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาพิการ จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของระบบการให้บริการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 4 ประเด็น ที่ผ่านการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์ (IOC) โดยแบบสอบถามมีค่าความสอดคล้องรายข้อตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ใช้ความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของข้อมูลตามเกณฑ์ของพงศ์เทพ จิระโร (2554) ดังนี้

4.50 – 5.00 คะแนน	หมายถึง ผลการประเมินระดับสูงที่สุด/มากที่สุด/ดีมาก
3.50 – 4.49 คะแนน	หมายถึง ผลการประเมินระดับสูง/มาก/ดี
2.50 – 3.49 คะแนน	หมายถึง ผลการประเมินระดับปานกลาง/พอใช้
1.50 – 2.49 คะแนน	หมายถึง ผลการประเมินระดับต่ำ/น้อย/แย่
1.00 – 1.49 คะแนน	หมายถึง ผลการประเมินระดับต่ำสุด/น้อยสุด/แย่มาก

ผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเพื่อพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

รายการ	ระดับความคิดเห็น (N=130 คน)		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ด้านงานบริการนักศึกษาพิการ	3.69	0.81	มาก
2. ด้านกิจการนักศึกษาพิการ	4.03	0.76	มาก
3. ด้านสภาพแวดล้อมภายใน	4.19	0.81	มาก
รวม	3.90	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้านสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ด้านสภาพแวดล้อมภายใน ด้านกิจการนักศึกษาพิการ และด้านงานบริการนักศึกษาพิการ

จากการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากนักศึกษาเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์นักศึกษาพิการจำนวน 11 คน สามารถสรุปข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ด้าน	สรุปข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
1. ด้านงานบริการนักศึกษาพิการ	ในด้านการบริการนักศึกษาพิการและข้อเสนอแนะมีความสอดคล้องกันในหลายประเด็น เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยีและสื่อการเรียน การสนับสนุน ด้านการศึกษา และความสำคัญของการประสานงานระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ รวมถึงความต้องการบริการที่เหมาะสมและการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบริการให้กับนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยได้ดียิ่งขึ้น สามารถแบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้ 1. การเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยี บริการที่เกี่ยวข้องกับสื่อ เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกในการประเมินผลมีการกล่าวถึงในทั้งสองชุดข้อมูล โดยนักศึกษาต้องการการปรับปรุง เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถขยายตัวอักษรและเครื่องเบรลล์ดีสเพลย์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการเข้าถึงข้อมูลและการสนับสนุนทางเทคโนโลยีที่เหมาะสม 2. การสนับสนุนด้านการศึกษา บริการสอนเสริมและการฝึกทักษะการเคลื่อนไหว ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ต้องการการสอนเสริมเกี่ยวกับสิ่งที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การประกอบอาหาร หรือการให้บริการที่ช่วยสนับสนุนเพิ่มเติม

ด้าน	สรุปข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
	3. การประสานงานกับอาจารย์และสถาบันการศึกษา การประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อจัดการเรียนการสอนและการวัดผลมีความเชื่อมโยงกับข้อเสนอแนะที่ต้องการให้มีการสื่อสารที่ดีขึ้นกับครูผู้สอนในแต่ละสาขา เพื่อให้การสอนมีความเหมาะสมกับนักศึกษาพิการ 4. การประชาสัมพันธ์และการเตรียมความพร้อมการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับงานบริการนั้นสำคัญ โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ที่รวดเร็วและมีการเตรียมความพร้อมทางอาชีพสำหรับนักศึกษาพิการ ทำให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามต้องการการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการได้มากขึ้น 5. ความต้องการพื้นที่และการสนับสนุนทางสังคม การต้องการห้องพักสำหรับนักศึกษาพิการ พร้อมผู้ดูแลสะท้อนถึงความต้องการในการมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม
2. ด้านกิจการนักศึกษาพิการ	ข้อมูลในด้านกิจการนักศึกษาพิการและข้อเสนอแนะมีความสอดคล้องกันในหลายประเด็น เช่น การเตรียมความพร้อมและการปรับตัวของนักศึกษา กิจกรรมนันทนาการที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ การสนับสนุนทางการศึกษาและการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบริการและกิจกรรมให้กับนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 5 ประเด็นดังนี้ 1. กิจกรรมเตรียมความพร้อมและการปรับตัว การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม เช่น การปฐมนิเทศ และการเสริมสร้างทักษะพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ต้องการกิจกรรมศึกษาดูงานหรือทัศนศึกษาเพิ่มเติม รวมถึงการช่วยวางแผนการเรียนให้กับนักศึกษาพิการ 2. กิจกรรมนันทนาการและการสร้างความสัมพันธ์ การส่งเสริมกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะ และการจัดกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยเพิ่มความใกล้ชิดระหว่างนักศึกษาพิการและนักศึกษาปกติ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ต้องการกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในสาขาและนักศึกษาพิการ 3. การสนับสนุนด้านการศึกษา การมีทุนการศึกษาและกองทุนช่วยเหลือแสดงให้เห็นถึงความต้องการสนับสนุนทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ต้องการกองทุนเพิ่มเติมสำหรับนักศึกษาที่ขาดแคลนและการประชาสัมพันธ์เรื่องทุนอย่างสม่ำเสมอ 4. การส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วม การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาปกติและนักศึกษาพิเศษนั้นมีความสำคัญ โดยมีข้อเสนอแนะให้จัดกิจกรรมร่วมกันมากขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างกัน 5. การเข้าถึงทรัพยากรและบริการ ความต้องการให้มีรถรับส่งและการดูแลช่วยเหลือจากนักศึกษาปกติสอดคล้องกับบริการที่มีอยู่ โดยข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แสดงถึงความต้องการในการเข้าถึงทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ
3. ด้านสภาพแวดล้อมภายใน	การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพิการการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอาคาร เช่น ห้องน้ำสำหรับคนพิการ แต่มีความต้องการในการ

ด้าน	สรุปข้อเสนอแนะและความคิดเห็น
	ปรับปรุง การจัดสภาพทางกายภาพ มีการจัดทำป้ายบอกทางและตัวอักษรวิ่งเพื่อช่วยให้นักศึกษาพิการสามารถเคลื่อนที่ได้สะดวก ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 5 ประเด็นดังนี้ 1. คุณภาพสภาพแวดล้อม ข้อมูลและความคิดเห็นยืนยันว่ามหาวิทยาลัยมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีแต่ยังมีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง เช่น ป้ายบอกทางและตัวอักษรวิ่ง 2. ความต้องการในการเข้าถึงข้อมูล ข้อเสนอในการเพิ่มขนาดตัวหนังสือสอดคล้องกับการให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการ 3. การเดินทางและการเคลื่อนที่ ความสำคัญของการมีบริการรถรับส่งและทางเดินที่เหมาะสมอยู่ย้าในทั้งสองส่วน สะท้อนถึงความต้องการในการทำให้การเดินทางของนักศึกษาพิการสะดวกขึ้น 4. ลิฟท์และการเคลื่อนที่ภายในอาคาร ข้อเสนอแนะเรื่องเสียงพูดในลิฟท์ที่เชื่อมโยงกับการจัดสภาพทางกายภาพที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต 5. การสร้างพื้นที่ปลอดภัย ความต้องการในการมีพื้นที่เฉพาะสำหรับนักศึกษาพิการ สะท้อนถึงความต้องการในการมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2. (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเพื่อพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ได้จากตอนที่ 1 มาสรุปเป็นแนวทางการให้บริการนักศึกษาพิการ พร้อมการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการตอบข้อคำถามปลายเปิดจำนวน 3 ข้อ สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านงานบริการนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สรุปได้ 2 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 ด้านการเรียน

1) สื่อเทคโนโลยี นักศึกษาพิการทางการเห็น (สายตาสั้นหรือตาบอดสี) ต้องการสื่อเทคโนโลยีหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถขยายหรือปรับขนาดตัวอักษรได้ ส่วนนักศึกษาพิการทางการเห็น (ตาบอดสี) ต้องการสื่อเทคโนโลยีประเภทโปรแกรมช่วยอ่านที่ทันสมัย, เครื่อง Braille display, หนังสือเสียงทุกรายวิชา รวมถึงสื่อการสอน เอกสารประกอบการสอน/ตำราเรียน เป็นอักษรเบรลล์ทุกรายวิชา สำหรับนักศึกษาพิการทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวและนักศึกษาพิการออทิสติกสามารถเรียนรู้ได้เหมือนนักศึกษาทั่วไป

2) ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนให้ทราบถึงข้อจำกัดในการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการรวมถึงการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับนักศึกษาพิการ รวมถึงวิธีการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักศึกษาพิการ

3) การเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา เช่น การพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมสู่การมีงานทำ เป็นต้น

4) การประสานงานร่วมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อเปลี่ยนผ่านและส่งต่อเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อโอกาสที่ดีสำหรับนักศึกษาพิการต่อไป

ประเด็นที่ 2 ด้านการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย

1) สวัสดิการที่อยู่อาศัย เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีหอพักให้นักศึกษาทุกคนที่ต้องการ แต่มีค่าใช้จ่ายคือ ค่าเช่าหอพัก ค่าน้ำ ค่าไฟ นักศึกษาพิการบางคนขาดทุนทรัพย์ในการดำรงชีวิต จึงต้องการได้ที่พักที่ไม่มีค่าใช้จ่าย และเนื่องจากเป็นผู้พิการที่บกพร่องทางการเห็น(ตาบอดสนิท) จึงมีความจำเป็นต้องให้มีคนดูแล

2) ต้องการฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น การประกอบอาหารเบื้องต้น เพื่อที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3) ระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ หรือการติดต่อประสานงานของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ (DSS) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ควรใช้เวลาให้รวดเร็ว เพื่อที่นักศึกษาจะได้วางแผนเรื่องเวลาได้

2.2 ด้านกิจการนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

1) การศึกษาสูงและทัศนศึกษา เนื่องจากนักศึกษาพิการมีข้อจำกัดในการใช้ชีวิต จึงเรียนรู้ทุกอย่างอยู่ในห้องเรียน ขาดโอกาสที่ดีซึ่งต่างจากนักศึกษาทั่วไป จึงต้องการให้ทางศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการจัดโครงการศึกษาดูงานจากสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสที่ดีแก่นักศึกษาพิการและเปิดโลกกว้างกับการไปทัศนศึกษานอกสถานที่

2) กิจกรรมนันทนาการ เนื่องจากนักศึกษาพิการมีข้อจำกัดจากความบกพร่องแต่ละประเภท ทำให้ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการควรกิจกรรมนันทนาการเพื่อนักศึกษาพิการได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น มีความมั่นใจในการทำกิจกรรมมากขึ้น เช่น กิจกรรมรับน้อง กิจกรรมเลี้ยงสังสรรค์ปีใหม่ เป็นต้น

3) จัดตั้งกองทุนค่าครองชีพ เนื่องจากนักศึกษาพิการบางคนขาดแคลนทุนทรัพย์ในการดำรงชีวิต เช่น ค่าอาหารประจำวัน ค่าของใช้ส่วนตัวที่จำเป็น ซึ่งส่งผลต่อการเรียน จึงต้องการให้จัดหากองทุนค่าครองชีพเพื่อที่จะได้มีความมั่นคงในการใช้ชีวิตและเรียนจบตามระยะเวลาที่กำหนด

4) ความสะดวกในการเดินทาง ต้องการให้มีรถรับส่งสำหรับนักศึกษาพิการโดยเฉพาะ มหาวิทยาลัยมีรถรับส่งบริการนักศึกษาทุกคนอยู่แล้ว แต่เนื่องจากข้อจำกัดของนักศึกษาพิการ เช่น การมองไม่เห็นทำให้เป็นอุปสรรคในการเดินทาง และมีนักศึกษาปกติใช้บริการรถรับส่งมาก ทำให้นักศึกษาพิการไม่สามารถเข้าถึงการบริการนี้ได้

5) การวางแผนการศึกษาตามหลักสูตร จากข้อจำกัดของความพิการ ทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียน จึงต้องมีการวางแผนการเรียนที่ดีเพื่อจะได้สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด

6) กิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาปกติและนักศึกษาพิการ ปกตินักศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับเพื่อนร่วมสถาบัน ถือเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ดีงาม และเพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะความพิการ ข้อจำกัด จุดเด่น จุดด้อยและธรรมชาติของผู้พิการมากขึ้น จึงควรมีกิจกรรมดังกล่าว

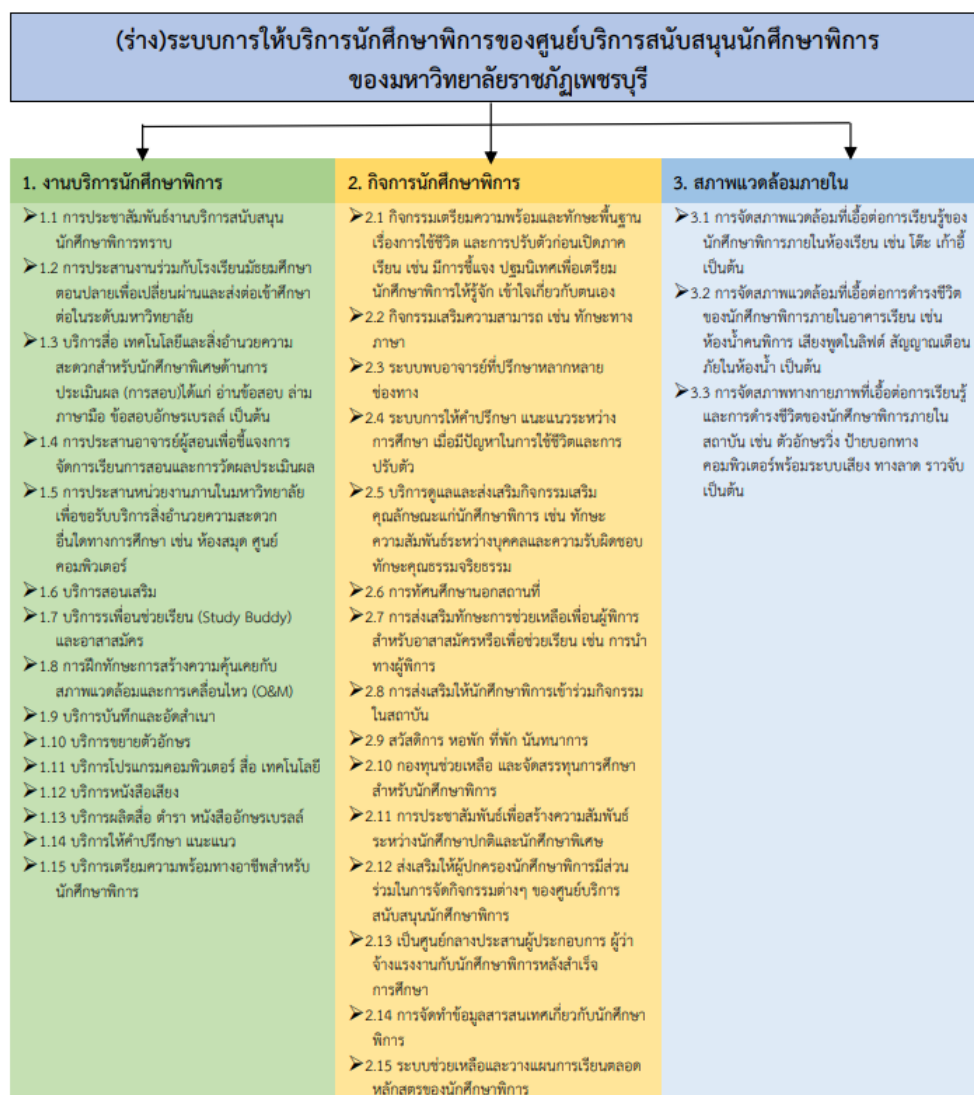
2.3 ด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

1) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีอุปกรณ์ต่างๆเอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ห้องน้ำคนพิการ ทางลาด ลิฟท์ เป็นต้น ควรเพิ่มทางเดินเบรลล์ลือคสำหรับนักศึกษาพิการทางการเห็น ซึ่งมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันในมหาวิทยาลัย

2) เพิ่มจำนวนรถบริการรับส่งในมหาวิทยาลัย (รถเขียว) ซึ่งในเวลาเร่งด่วน จำนวนรถไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา

3) ลิฟต์มีเสียงพูด มีเฉพาะอาคารที่สร้างใหม่เท่านั้น ส่วนอาคารที่สร้างมานานแล้ว ลิฟต์จะไม่มีเสียงพูดสำหรับนักศึกษาพิการทางการเห็น ควรมีลิฟต์มีเสียงพูดทุกอาคารเพื่อเอื้อต่อการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย

4) พื้นที่ปลอดภัย (Safe zone) สำหรับนักศึกษาพิการโดยเฉพาะ เช่น มุมนั่งเล่น มุมพักผ่อน เป็นต้น

ภาพที่ 2 (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 5 ท่าน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

รายการ	ระดับความคิดเห็น (N=5 คน)		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ด้านงานบริการนักศึกษาพิการ	4.12	0.83	มาก
2. ด้านกิจการนักศึกษาพิการ	4.24	0.85	มาก
3. ด้านสภาพแวดล้อมภายใน	4.80	0.40	มากที่สุด
รวม	4.24	0.83	มาก

จากตารางที่ 3 ความเหมาะสมของ (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมภายในมีความเหมาะสมมากที่สุด และด้านกิจการนักศึกษาพิการ ด้านงานบริการนักศึกษาพิการมีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ทั้งสิ้นจำนวน 130 คน ประกอบด้วย นักศึกษาพิการ จำนวน 11 คน ประธานสาขาและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 64 คน และนักศึกษาจิตอาสาเพื่อนช่วยเพื่อน จำนวน 55 คน พบว่า มีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมภายใน รองลงมา คือ ด้านกิจการนักศึกษาพิการ และด้านงานบริการนักศึกษาพิการ ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนักศึกษาพิการจำนวน 11 คน ประธานสาขาวิชาและอาจารย์ จำนวน 64 คน และนักศึกษาจิตอาสาเพื่อนช่วยเพื่อน จำนวน 55 คน สามารถเขียน (ร่าง)ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านงานบริการนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2) ด้านกิจการนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และ 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 5 ท่าน มีระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) ระบบการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายใน มีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน สามารถเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกิจการนักศึกษาพิการ รองลงมาคือ ด้านงานบริการนักศึกษาพิการ ตามลำดับ

การอภิปรายผล

1. สภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจการนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมภายใน ตามลำดับ และ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านงานบริการนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา สามารถอภิปรายได้ว่า ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาพิการสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาหรือระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยได้อย่างเท่าเทียมกับนักศึกษาทั่วไป โดยลดอุปสรรคซึ่งจำกัดโอกาสของนักศึกษาพิการและจัดหาบริการสนับสนุนเพื่อช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 โดยให้บริการช่วยเหลือนักศึกษาพิการในการศึกษาตั้งแต่แรกเข้าจนสำเร็จการศึกษา เช่น ลงทะเบียนเรียน ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอน จัดหาและให้บริการสื่ออุปกรณ์ทางการศึกษา การสอนเสริม บริการจัดสอบกลางภาค/ปลายภาค ตรวจสอบผลการเรียน การให้คำปรึกษาวางแผนการเรียน จัดหาอาสาสมัคร/บัดดี้ช่วยเหลือนักศึกษาพิการ จัดหารายได้เสริมระหว่างเรียนโดยร่วมกับมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม (IW) ประชาสัมพันธ์สิทธิประโยชน์ของคนพิการ มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Holloway (2001) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมของนักศึกษาพิการเรียนร่วม 6 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาในกลุ่มนี้แสดงท่าทีในช่วงบทต่อบุคลากรในฝ่ายสนับสนุนที่ให้ความสนใจและช่วยเหลือพวกเขา และในขณะเดียวกันก็แสดงท่าทีเชิงลบกับประสบการณ์ที่ได้รับจากบุคลากรที่ขาดความตระหนักในเรื่องความพิการหรือขาดความรู้ในการให้การช่วยเหลือและสนับสนุนพวกเขา โดยเฉพาะในภาควิชาที่พวกเขาเรียนอยู่ด้วยสาเหตุ 2 ประการ ประการแรกอาจารย์และบุคลากรในภาควิชารับรู้เหมือนกันว่าผลกระทบจากความพิการจะส่งผลต่อเด็กแตกต่างกัน จึงต้องให้ความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน และคาดว่าหากเด็กคนใดไม่บอกความต้องการก็ไม่จำเป็นต้องตอบสนอง ซึ่งสิ่งนี้สวนทางอย่างกลับกันกับความคิดของนักศึกษา พวกเขาคิดว่าบุคลากรในภาควิชาต้องเข้าใจความพิการของเขาและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบถ้วน ประการที่สอง มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติในเรื่องการให้บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเรียนร่วม ดังนั้น แต่ละภาควิชาจึงดำเนินงานตามความคิดและวิถีทางของตน ซึ่งส่งผลให้การบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งในและนอกภาควิชา ซึ่งศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้ศึกษาสภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีสสริยภรณ์ วาณิชพิพัฒน์ (2558) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการให้บริการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่า แนวทางการให้บริการนักศึกษาพิการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านงานบริการนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ งานวิชาการ งานสอนเสริม งานสื่อเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก งานทุนการศึกษา งานหนังสือเสียง งานทุนการศึกษา งานผลิตสื่อ ตำราเรียน อักษรเบรลล์ งานล่ามภาษามือ งานอาสาสมัคร งานให้คำปรึกษาแนะแนวและงานอาชีพ ด้านกิจการนักศึกษาพิการ ได้แก่ การสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพิการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โครงการทัศนศึกษา โครงการเตรียมความพร้อมนักศึกษาพิการ โครงการวันสำคัญ และด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย ได้แก่ การปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในมหาวิทยาลัยและในห้องเรียน อาคารเรียน ทางลาด ทางเท้า ห้องน้ำ ที่จอดรถ และป้ายสัญลักษณ์ และยังมีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของ Getzel, McManus, and Briel (2007) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบทางการศึกษา แห่งมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียคอมมอนเวลท์ (The Virginia Commonwealth University; VCU) เรื่องยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดบริการสนับสนุนนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และนักศึกษาสมาธิสั้นในระดับวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อจัดบริการสนับสนุนให้นักศึกษาที่สมาธิสั้นและมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับวิทยาลัย ได้เรียนจบอย่างมีประสิทธิภาพ การมุ่งเน้นโดยจัดบริการ 3 ด้าน คือ 1) การจัดบริการ

ทางการแพทย์และการรักษา 2) การจัดบริการช่วยเหลือเรื่องส่วนตัว 3) การบริการด้านการเงิน ผลจากการสัมภาษณ์ นักศึกษามีระดับความพึงพอใจในการรับบริการและประโยชน์จากรูปแบบดังกล่าวด้วยการใช้สื่อเทคโนโลยีและการเรียนรู้จาก ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนสอบปลายปีของนักศึกษาเปรียบเทียบ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เข้าโครงการ VCU- Model ซึ่งได้รับ บริการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าและกลุ่มที่ไม่ได้รับบริการ

2. แนวทางการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านงานบริการนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้แก่ มีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน ให้กับนักศึกษาพิการตั้งแต่การประสานกับโรงเรียนเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนด้าน การเรียน มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของประเภทความพิการของนักศึกษา มีจำนวนที่ เพียงพอต่อความต้องการ การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย การฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การเตรียมความพร้อมใน การประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา 2) ด้านกิจการนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้แก่ การศึกษาดูงานและ ทัศนศึกษา กิจกรรมนันทนาการ การจัดตั้งกองทุนค่าครองชีพ ความสะดวกในการเดินทาง การวางแผนการศึกษาตามหลักสูตร กิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาปกติและนักศึกษาพิการ และ 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้แก่ เพิ่มทางเดินเบรลล์บล็อกสำหรับนักศึกษาพิการทางการเห็น ซึ่งมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันในมหาวิทยาลัย จำนวน รถบริการรับส่งในมหาวิทยาลัย (รถเขี้ยว) ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา มีลิฟต์มีเสียงพูดทุกอาคารเพื่อเอื้อต่อ การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย พื้นที่ปลอดภัย (Safe Zone) สำหรับนักศึกษาพิการโดยเฉพาะซึ่งมีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2549) มีวิสัยทัศน์ใน การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยคำนึงถึงความเท่าเทียม และคุณภาพในการรับเข้าศึกษา โดยให้การช่วยเหลือให้นักศึกษา ได้ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เติบโตตามศักยภาพและมุ่งมั่นทำ มีการสนับสนุนให้คนพิการที่เข้ารับการศึกษาระดับ อุดมศึกษาได้เข้าถึง และได้รับบริการทางการศึกษา ช่วยให้นักศึกษาได้ศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา สวนเศรษฐ์ และสุพพัชร ช่างพินิจ (2559) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษา สภาพและแนวทางการพัฒนาการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาการให้บริการนักศึกษาของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูล ด้านคนพิการของสถาบันควรมีการจัดประชุมผู้ปกครองของนักศึกษาพิการ และการเยี่ยมบ้านของนักศึกษาพิการ ด้านบริการ การให้คำปรึกษาควรจัดให้มีการประชุมนักศึกษาพิการ ด้านการจัดทำแผนการรับบริการเฉพาะบุคคลควรมีการวางแผนแนว ทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาพิการ ด้านการให้บริการด้านเทคโนโลยี สิ่ง อำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการด้านเทคโนโลยี และด้านประสานงาน กับคณะที่มีนักศึกษาเรียนร่วมและเป็นเครือข่ายให้บริการกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ควรจัดให้มีการจัดประชุมอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาพิการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการอ้างอิงเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการ สนับสนุนนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในด้านงานบริการนักศึกษาพิการ ด้านกิจการนักศึกษาพิการ และ ด้านสภาพแวดล้อมภายใน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยควรทำการวิจัยสภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาพิการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และศึกษาสภาพพื้นที่ของ จังหวัดเพชรบุรีเกี่ยวกับอาชีพที่เป็นถิ่นกำเนิดสามารถนำไปต่อยอดในวิชาชีพของนักศึกษาได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิค.
- _____. (2553). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ*. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2566, จาก http://oldvru.vru.ac.th/acad/SAPA%2010_61/10.57/1.pdf.
- พงศ์เทพ จิระโร. (2554). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. ชลบุรี: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552. (2552, 6 ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 163 ง, หน้า 15-16. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2566, จาก https://law.m-society.go.th/law2016/uploads/lawfile/20100210_15_23_00_2759.Pdf.
- วันทนา สวนเศรษฐ และสุพัชร์ ช่างพินิจ. (2559). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการให้บริการนักศึกษาพิการของ ศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา. *วารสารครุฑพูล*, 3(1): 34-37.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2549). *ทรัพยากรด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มานะพงศ์
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2551). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ*. กรุงเทพฯ: สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อิสริยาภรณ์ วานิชพิพัฒน์. (2558). *แนวทางการให้บริการในศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Getzel, A., McManus, S., and Briel, L.W. (2007). *An effective model for college students with learning disabilities and attention deficit hyperactivity disorders*. Retrieved January 17, 2023, from https://www.researchgate.net/publication/239533453_An_Effective_Model_for_College_Students_With_Learning_Disabilities_and_Attention_Deficit_Hyperactivity_Disorders.
- Holloway, S. (2001). The experience of higher education from the perspective of disabled students. *Disability and Society*, 16(4): 597-615.

ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

Language attitude and language choice in communication of the Bang
Lamphu Mon people, Ban Laem District, Phetchaburi Province

ศิวาพร พิรอด¹/อุบลวรรณ สวนมาลี²/สุทธิพร สุธุทธิ³

Siwaporn Pirod¹/Ubolwan Suanmalee²/Sutthiporn Susutthi³

^{1,2}อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{1,2}Lecturer of Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

³นักศึกษาด้านภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

³Student of Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding author E-mail: pirodsiwaporn@gmail.com

(Received: September 24, 2024; Revised: October 25, 2025; Accepted: December 22, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาไทยมาตรฐานและภาษามอญและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ตามช่วงอายุ เก็บข้อมูลภาษาจากกลุ่มตัวอย่างชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ด้วยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 60 คน ตามปัจจัยทางสังคมด้านอายุ แบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 40 – 50 ปี ช่วงอายุระหว่าง 60 – 70 ปี และช่วงอายุระหว่าง 80 – 90 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามให้เลือกตอบและการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผลการวิจัยทัศนคติต่อภาษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานและภาษามอญ ช่วงอายุระหว่าง 40 - 50 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด ส่วนช่วงอายุระหว่าง 80 - 90 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงบวกต่อภาษามอญมากที่สุด ผลการวิจัยการเลือกภาษาในการสื่อสาร พบว่า ทั้ง 3 ช่วงอายุ เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือภาษามอญ โดยช่วงอายุระหว่าง 40 - 50 ปี มีค่าเฉลี่ยการเลือกใช้ภาษามอญในการสื่อสารสูงกว่าอีก 2 ช่วงอายุ และกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุเลือกใช้ 2 ภาษา คือ ภาษามอญบนภาษาไทยมาตรฐานน้อยที่สุด

คำสำคัญ: ทัศนคติต่อภาษา การเลือกภาษา มอญบางลำภู

Abstract

This research aimed to study and compare the attitudes toward Standard Thai and Mon languages and language choice in communication among the Bang Lamphu Mon people, Ban Laem District, Phetchaburi Province, according to age range. The language data were collected from a sample group of

Bang Lamphu Mon people in Ban Laem District, Phetchaburi Province by purposive sampling, totaling 60 people, according to the social factor of age, divided into three age groups: 40–50 years old, 60–70 years old, and 80–90 years old. The instruments used for data collection were multiple-choice questionnaires and unstructured interviews. The results of the study on attitudes toward language found that the sample groups in all three age groups had positive attitudes toward Standard Thai and Mon languages. Those aged 40–50 years had the most positive average attitudes toward the Standard Thai language. Those aged 80–90 years had the most positive average attitudes toward the Mon language. The results of the study on language choice in communication found that all three age groups chose to use the Standard Thai language the most, followed by the Mon language. Those aged 40–50 years had a higher average choice of the Mon language in communication than the other two age groups. The sample groups in all three age groups chose to use two languages, Mon language mixed with Standard Thai language, the least.

Keyword: language attitude, language choice, Bang Lamphu Mon people

บทนำ

ประเทศไทยเป็นแผ่นดินแดนที่มีความหลากหลายทางภาษาและชาติพันธุ์ มีภาษาทั้งหมด 70 กลุ่มภาษา จัดอยู่ในตระกูลภาษา 5 ตระกูล ได้แก่ ไท ออสโตรเอเชียติก จีน-ทิเบต ม้ง-เมี่ยน และออสโตรเนเซียน ซึ่งกระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2549) ภาษามอญเป็นภาษาหนึ่งในตระกูลออสโตรเอเชียติก ซึ่งมีผู้พูดส่วนหนึ่งอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548: 37) โดยเฉพาะที่ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม มีชาวมอญอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ตั้งแต่สมัยก่อน และยังเป็นตำบลที่มีชื่อเสียงด้านผ้าสไบมอญเป็นอย่างมาก จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มสไบมอญบางลำภู ดร.ธิดิยา พูลเพ็ชร ชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ทำให้ทราบว่าประชากรชาวมอญบางลำภูในตำบลบางครก มีประมาณ 7,064 คน และประชากรกว่าร้อยละ 96 ของตำบลบางครก เป็นชาวมอญที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 (ธิดิยา พูลเพ็ชร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2566)

ชุมชนบางลำพูแต่เดิมเคยมีชาวมอญอาศัยอยู่หนาแน่นแต่เมื่ออิทธิพลด้านความเจริญแผ่ขยายมาถึงในชุมชน ทำให้ชาวมอญบางลำพูส่วนใหญ่พากันอพยพครัวเรือนของตนออกไปอาศัยอยู่ที่บริเวณใกล้เคียง จนทำให้ชาวมอญบางลำพูในปัจจุบันเหลือประชากรในวัยเด็กน้อยมากที่สุดเมื่อเทียบกับประชากรในวัยอื่น โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนมีนักเรียนเพียงแค่สิบคนที่เป็นักเรียนชาวไทยเชื้อสายมอญหรือชาวมอญโดยกำเนิด ในขณะที่กำลังสำคัญในการอนุรักษ์ความเป็นชนชาติพันธุ์มอญจึงตกไปอยู่ภายใต้แรงผลักดันอันแรงกล้าของชาวมอญบางลำพูช่วงวัยกลางคนมากที่สุด จนทำให้ปัจจุบันเกิดกลุ่มอนุรักษ์ชาติพันธุ์มอญบางลำพูขึ้นมา และได้สร้างอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์อย่างเข้มแข็ง เช่น กลุ่มสไบมอญบางลำพูที่ได้รวมกลุ่มกันนำผ้าสไบที่เกิดขึ้นจากฝีมือชาวมอญในพื้นที่มาปักกลดลายอย่างสวยงามอันแสดงถึงความเป็นชาวมอญที่น่าภาคภูมิใจ คือ ดอกลำพู หงส์ ดอกไม้หลากหลายชนิด สรรพสัตว์ที่พบในหนังสือพระธรรม เป็นต้น (ธิดิยา พูลเพ็ชร, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2566)

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ภาษาของชาวมอญบางลำพูพบว่า หลายคนสามารถพูดได้สองภาษา คือ ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษามอญ ดังนั้นในการใช้ภาษาจะต้องมีการเลือกภาษา (Language choice) เพราะการเลือกภาษาเกิดกับบุคคลที่พูดได้มากกว่าหนึ่งภาษา เป็นการตัดสินใจที่จะใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งที่ตนพูดได้ในการสื่อสาร (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548: 14) ชาวมอญบางลำพูจะเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารตามคู่สนทนาและสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น ชาวมอญบางลำพูหรือชาวไทยเชื้อสายมอญมักจะเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานในสถานที่ราชการ และจะเลือกใช้ภาษามอญในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ การเลือกภาษา (Language choice) จึงเป็นการตัดสินใจใช้ภาษาหนึ่งในการสื่อสาร ซึ่งคนที่พูดได้

2 ภาษาจะต้องตัดสินใจว่าเมื่อใดจะใช้ภาษาหนึ่ง และเมื่อใดจะใช้อีกภาษาหนึ่ง การเลือกภาษาส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละภาษา แนวทางการใช้ภาษา (Domain of language use) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557: 238) ปัจจัยด้านเรื่องที่พูด วัตถุประสงค์ของการสนทนา เวลาและสถานที่ ตลอดจนปัจจัยด้านสถานภาพและบทบาทของคู่สนทนา และระดับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา (ดิฐ ศรินราววัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์, 2558: 227) นอกจากนี้ชาวมอญบางลำภูบางคนยังสามารถพูดภาษาที่ประสมคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานและวรรณยุกต์ภาษามอญได้ ซึ่งแตกต่างจากทั้งภาษาไทยมาตรฐานและภาษามอญ ผู้วิจัยเคยพบลักษณะการใช้ภาษาแบบนี้ในกรณีที่ผู้พูดมีอายุน้อยกว่าผู้ฟัง และพบในงานทางการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีของชาวมอญ

ประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดข้อสงสัยขึ้น กล่าวคือ การศึกษาทัศนคติต่อภาษาอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะทัศนคติต่อภาษา (language attitude) เป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่ผู้ใช้ภาษามีต่อภาษาใดภาษาหนึ่ง มีทั้งแง่บวกและแง่ลบซึ่งมีผลต่อการใช้ภาษา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557: 236) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาการเลือกภาษา (Language choice) ควบคู่ไปด้วยเพื่ออธิบายสถานภาพของภาษามอญในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาถึงข้อจำกัดของงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องมีงานวิจัยใหม่ที่บันทึกทัศนคติและการเลือกใช้ภาษาทั้งของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ เพราะทัศนคติและการเลือกใช้ภาษาอาจแตกต่างกันตามอายุของผู้พูด และตามการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมของภาษามอญ ถึงแม้ว่าชาวมอญบางลำภูจะมีจำนวนไม่มากเท่าเดิมแต่เพราะภาษามอญเป็นภาษาที่สำคัญและเคยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในจังหวัดเพชรบุรีอย่างหนาแน่นมาก่อน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษามักศึกษาภาษาที่อยู่ในภาวะถดถอยหรือภาวะวิกฤต ที่มีแนวโน้มหรืออาจกลายเป็นภาษาใกล้สูญหรือเป็นภาษาสูญ ส่วนใหญ่เป็นภาษาในกลุ่มชาติพันธุ์หรือภาษาถิ่น (พานหิมิงซิน และนาริรัตน์ วัฒนเวฬุ, 2565) ดังเช่นงานวิจัยของ อรประพิณ กิตติเวช จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และจุฑามณี อ่อนสุวรรณ (2560) ศึกษาภาษาไทยถิ่นกำแพงแสน อำนาจ ปึกษาสุข (2561) ศึกษาภาษาไทยถิ่นอีสาน มธูรส คุ่มประสิทธิ์ (2562) ศึกษาภาษามอญที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี นันทนา วงษ์ไทย (2563) ศึกษาภาษามลายูปาตานี สุทธาทิพย์ อร่ามศักดิ์ (2565) ศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มอญและชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาษาเหล่านี้ล้วนเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อย และบางภาษาอยู่ในภาวะวิกฤต เช่น ภาษามอญที่สุราษฎร์ธานี ซึ่งสุทธาทิพย์ อร่ามศักดิ์ (2565) เห็นว่า ภาษามอญมีแนวโน้มที่จะเกิดการสูญภาษาเนื่องจากการไม่มีการใช้ภาษาในคนรุ่นกลางและรุ่นเด็ก และปัจจัยส่งเสริมการดำรงภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มอญก็มีจำกัด

นอกจากนี้ จากการศึกษาทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารพบว่า ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษามีหลายปัจจัย เช่น อายุ เพศ ถิ่นที่อยู่อาศัย อาชีพ การศึกษา เป็นต้น จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชาวมอญบางลำภูทำให้ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเพศไม่ทำให้เห็นถึงความแตกต่างของทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ปัจจัยด้านการศึกษาและอาชีพก็ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่มีอาชีพเกษตรกร ค้าขาย ประมง และสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ในขณะที่ปัจจัยด้านอายุ ผู้วิจัยพบว่าผู้ใช้ภาษาที่มีอายุแตกต่างกันมีทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้เลือกใช้ปัจจัยทางสังคม 1 ปัจจัย ได้แก่ อายุ เนื่องจากช่วงอายุที่แตกต่างกัน น่าจะส่งผลต่อทัศนคติทางภาษาและการเลือกใช้ภาษา ส่วนถิ่นที่อยู่อาศัยนั้นผู้วิจัยพิจารณาเลือกชุมชนที่มีกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในพื้นที่ และยังมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คน หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าบริเวณถิ่นที่อยู่อาศัยดังกล่าวน่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ตามปัจจัยด้านอายุ

นอกจากนี้ จากการศึกษาทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารพบว่า ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษา คือ อายุ เช่นงานวิจัยของอรประพิน กิตติเวช จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และจุฑามณี อ่อนสุวรรณ (2560) นันทนา วงษ์ไทย (2563) สุทธาทิพย์ อร่ามศักดิ์ (2565) ฟานหมิงชิน และนารีรัตน์ วัฒนเวฬุ (2565) เช่นเดียวกับการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชาวมอญบางลำภูทำให้ผู้วิจัยพบว่าผู้ใช้ภาษาที่มีอายุแตกต่างกันมีทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้เลือกใช้ปัจจัยทางสังคม 1 ปัจจัย ได้แก่ อายุ เนื่องจากช่วงอายุที่แตกต่างกัน น่าจะส่งผลต่อทัศนคติทางภาษาและการเลือกใช้ภาษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ตามปัจจัยด้านอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษาไทยมาตรฐานและภาษามอญของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ตามช่วงอายุ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเลือกภาษาของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ตามช่วงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อภาษา การเลือกภาษา ความเป็นมาของชาวมอญบางลำภู ภูมิหลังของพื้นที่ที่ศึกษา และลักษณะของภาษามอญ
2. การเลือกชุมชนที่เหมาะสมแก่การวิจัย ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากชุมชนชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ หมู่ 3 และหมู่ 4 ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นชาวมอญกว่าร้อยละ 95 และยังใช้ภาษามอญสื่อสารในชีวิตประจำวัน
3. การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาษาภาคสนาม และออกหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลกับสมาชิกกลุ่มสโคมมอญบางลำภู เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามการเลือกภาษาในการสื่อสารและการวัดทัศนคติต่อภาษา

แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย หมู่ที่อยู่อาศัย เพศ เชื้อสาย อายุ ชาติพันธุ์ของบิดา ชาติพันธุ์ของมารดา สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อภาษาไทยมาตรฐานและภาษามอญ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก แบบประเมินทัศนคติต่อภาษา เป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ 5 ระดับความคิดเห็น ได้แก่ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “ค่อนข้างเห็นด้วย” “เห็นด้วยปานกลาง” “ค่อนข้างไม่เห็นด้วย” และ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” แบ่งคำถามออกเป็นข้อความบอกลักษณะที่มีความหมายเชิงบวกและเชิงลบ คำถามภาษาละ 10 ข้อ โดยข้อความบอกลักษณะที่มีความหมายเชิงบวก หมายถึง ข้อความที่เป็นคำถามแสดงลักษณะด้านบวกของแต่ละภาษา หากกลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” จะแสดงถึงทัศนคติทางบวกต่อภาษานั้น ส่วนข้อความบอกลักษณะที่มีความหมายเชิงลบ หมายถึง ข้อความที่เป็นคำถามแสดงลักษณะด้านลบของแต่ละภาษา หากกลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” จะแสดงถึงทัศนคติทางลบต่อภาษานั้น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับคำถามมาจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาทัศนคติต่อภาษาของยูทาเก โทมิโอกะ (2552) สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2554) และวรรณะ ปัญบุตร (2561)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการเลือกภาษา แบ่งออกเป็น สถานที่และคู่สนทนา สถานที่ได้แก่ บ้าน ร้านค้า/ตลาดในหมู่บ้าน วัดในหมู่บ้าน โรงเรียน ร้านค้า/ตลาดนอกหมู่บ้าน โรงพยาบาลประจำอำเภอ ที่ว่าการอำเภอ ธนาคาร และสถานีตำรวจ ส่วนคู่สนทนาจะแตกต่างกันในแต่ละสถานที่ เช่น สถานที่บ้าน ประกอบด้วย คู่สนทนา ปู่/ย่า ตา/ยาย พ่อ/แม่ พี่/น้อง คู่สมรส และลูก ในแบบสอบถามการเลือกภาษาจะให้กลุ่มตัวอย่างเลือกภาษาที่ใช้ในแต่ละสถานที่และคู่สนทนา กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษาในแต่ละสถานการณ์ คำถามจากแบบสอบถามส่วนที่ 3 ผู้วิจัยปรับมาจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาการเลือกภาษาของประพนธ์ จันทวิเทศ (2532) สุชาติา วัฒนะ (2549) ยูทาเกะ โทมิโอกะ (2552) สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2554) และวรรณะ ปัญบุตร (2561)

4. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างชาวมอญบางลำภูจำนวนทั้งหมด 60 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเจาะจงเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงกับที่ผู้วิจัยต้องการ โดยต้องมีถิ่นที่อยู่อาศัยจากทั้ง 2 หมู่ ได้แก่ หมู่ 3 และ หมู่ 4 ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยทางสังคมด้านอายุ ออกเป็น 3 ช่วงอายุ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรแบ่งตามปัจจัยทางสังคม

อายุ (ปี)	40 - 50	60 - 70	80 - 90
ประชากร			
กลุ่มตัวอย่าง	20	20	20

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้มีภูมิหลังคล้ายคลึงกัน ได้แก่ มีภูมิลำเนา และสถานที่เกิดในพื้นที่ที่ศึกษา ใช้ภาษามอญเป็นภาษาแม่ มีคู่สมรสเป็นชาวมอญหรือชาวไทยเชื้อสายมอญ ไม่เคยอพยพโยกย้ายไปอาศัยอยู่ที่อื่น และมีวุฒิการศึกษาไม่เกินระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

5. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามปัจจัยทางสังคมที่ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเขียนโครงงานวิจัย เดือนมกราคม พ.ศ. 2566 ช่วงที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ครั้งที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 และช่วงที่ 3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ครั้งที่ 2 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 มีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

5.1 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการพูดคุยแลกเปลี่ยนวิถีชีวิตในชุมชนในแต่ละวัน การติดต่อสื่อสารกับบุคคลนอกพื้นที่ ฯลฯ หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสาร กรณีกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้ หรือสายตาพร่ามัวในกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจะเป็นผู้ถามและกรอกข้อมูลให้

5.2 ประเด็นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผ่านการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เช่น “ทำไมถึงคิดว่าการเรียนภาษาไทย/ภาษามอญเป็นการเสียเวลา” “อยากให้ลูกหลานเรียนภาษาอะไร” “คิดว่าคนที่พูดภาษาไทย/มอญมีลักษณะอย่างไร” “รู้สึกอย่างไรเวลาต้องพูดภาษามอญต่อหน้าคนแปลกหน้าหรือพูดในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย” ฯลฯ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้แก่

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติต่อภาษาจากการเลือกตอบคำถามปลายปิด ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเช่นเดียวกับงานของยูทาเกะ โทมิโอกะ (2552) โดยการนับความถี่และหาค่าเฉลี่ยรวมแบบร้อยละเพื่อพิจารณาว่ามีคนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างน้อยเพียงใด หลังจากนั้นจะแปลงตัวเลขเลือกเป็นคะแนน 1 ถึง 5 คะแนน ตาม “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” แบ่งตามความหมายเชิงบวกหรือตามความหมายเชิงลบของข้อความบอกลักษณะ

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีทัศนคติดีมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีทัศนคติดีมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีทัศนคติดีปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีทัศนคติดีน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีทัศนคติดีน้อยที่สุด

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษา ผู้วิจัยจะคิดคำนวณค่าเฉลี่ยรวมแบบร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ละกลุ่ม และพิจารณาตามปัจจัยทางสังคมด้านอายุ

การคำนวณในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ผลข้อมูล และพิสูจน์ค่าสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS 20.0 Anova กับตัวแปรปัจจัยทางสังคมด้านอายุ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $P < 0.05$

7. การสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ภาพที่ 1 สภาพพื้นที่โดยรอบของชุมชนชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

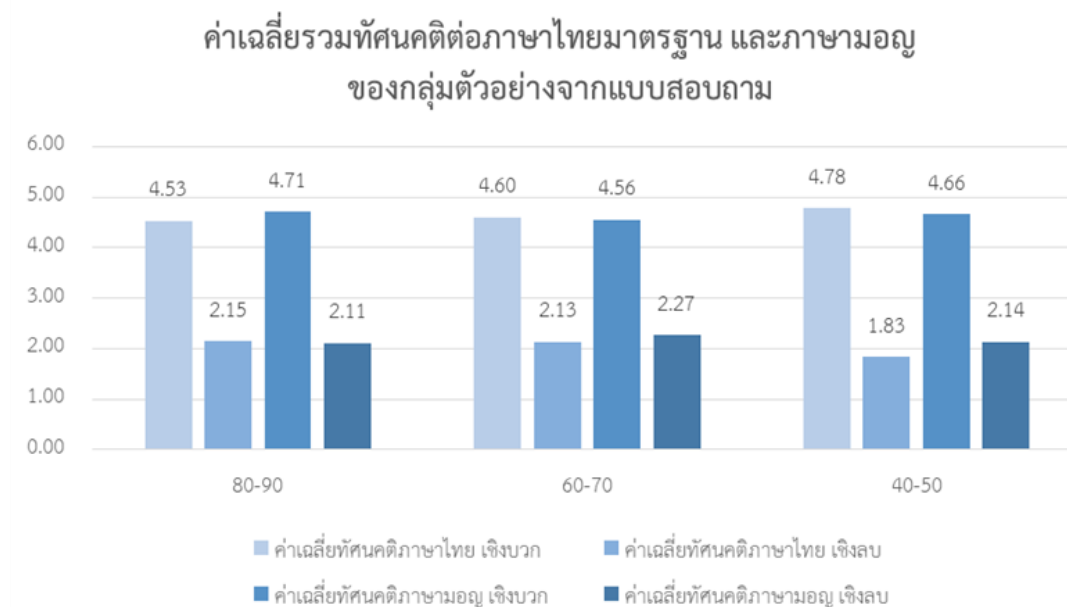
ผลการวิจัย

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามให้เลือกตอบจำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็นคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบอย่างละ 5 ข้อ พิจารณาจากปัจจัยทางสังคม คือ อายุของกลุ่มตัวอย่างชาวมอญบางลำภู แบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุที่ 1 อายุระหว่าง 80 – 90 ปี (อายุมาก) ช่วงอายุที่ 2 อายุระหว่าง 60 – 70 ปี (อายุกลาง) และช่วงอายุที่ 3 อายุระหว่าง 40 – 50 ปี (อายุน้อย) ผลการวิจัยสามารถแบ่งเป็นประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติต่อภาษาของชาวมอญบางลำภู

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุ มีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานและภาษามอญ พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยกับคำถามเชิงบวก (ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.00) และไม่เห็นด้วยกับคำถามเชิงลบ (ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00) ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากคำถามเชิงบวกของภาษาไทยมาตรฐาน ช่วงอายุ 40-50 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.78 และค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากคำถามเชิงบวกของภาษามอญ ช่วงอายุ 80-90 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.71 ตามลำดับ เมื่อ

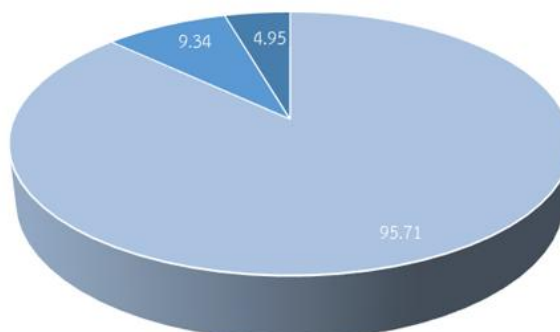
พิจารณาค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากคำถามเชิงลบจะพบว่ามีค่าเฉลี่ยไม่เกิน 3.00 และใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย 2.00 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับคำถามซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติทางบวกต่อภาษานั้น ๆ ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษาจากคำถามเชิงลบที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือ ภาษาไทยมาตรฐาน ช่วงอายุ 40-50 ปี มีค่าเฉลี่ย 1.83 รองลงมาคือ ภาษามอญ ช่วงอายุ 80-90 ปี มีค่าเฉลี่ย 2.11 พิจารณาค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาไทยมาตรฐานและภาษามอญของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามให้เลือกตอบได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยรวมทัศนคติต่อภาษาไทยมาตรฐาน และภาษามอญกลุ่มของกลุ่มตัวอย่าง จากแบบสอบถาม

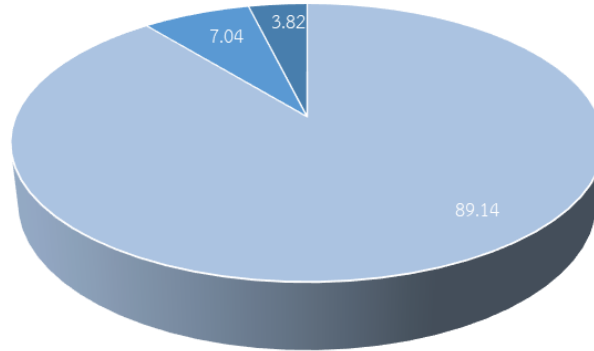
2. การเลือกภาษาของชาวมอญบางลำภู

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 40 - 50 ปี เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.71 รองลงมาคือ ภาษามอญ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.34 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษามอญปนภาษาไทยมาตรฐานน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.95 รายละเอียดดังภาพที่ 3

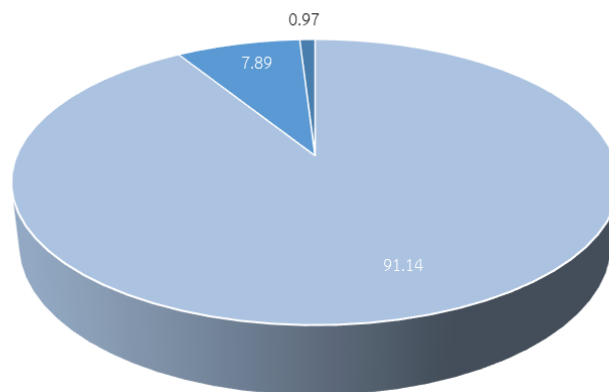
ภาพที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอายุ 40 - 50 ปี

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 60 - 70 ปี เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 89.14 รองลงมา คือ ภาษามอญ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.04 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษามอญปนภาษาไทยมาตรฐานน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.82 รายละเอียดดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอายุ 60 - 70 ปี

กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 80 - 90 ปี เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 91.14 รองลงมา คือ ภาษามอญ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.89 ตามลำดับ และเลือกใช้ภาษามอญปนภาษาไทยมาตรฐานน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.97 รายละเอียดดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่างอายุ 80 - 90 ปี

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยเรื่องทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ไว้ 2 ข้อ ได้แก่ 1) ปัจจัยทางสังคมด้านอายุมีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 80 - 90 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงบวกต่อภาษามอญมอญสูงสุด และ 2) ปัจจัยทางสังคมด้านอายุ มีผลต่อค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาในการสื่อสาร กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 40 - 50 ปี มีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาไทยมาตรฐาน สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุอื่น ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยทางสังคมด้านอายุมีผลต่อค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อภาษา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 80 - 90 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงบวกต่อภาษามอญสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.71

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ช่วงอายุ 40-50 ปี และ 60-70 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานสูงกว่าภาษามอญ ในขณะที่ช่วงอายุ 80-90 ปี มีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงบวกต่อภาษามอญสูงกว่าภาษาไทยมาตรฐาน แม้ว่าค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงบวกต่อภาษามอญของกลุ่มช่วงอายุ 40-50 ปี และ 60-70 ปี จะมีลำดับรองจากภาษาไทยมาตรฐาน แต่ค่าเฉลี่ยยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 4.66 และ 4.56 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าภาษามอญยังคงมีคุณค่าทางอัตลักษณ์ ในฐานะเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ผู้พูดยังคงภาคภูมิใจและเห็นความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fishman (1991) (อ้างถึงใน จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2558: 123-149) ที่ชี้ว่า “ทัศนคติทางบวกต่อภาษาชนกลุ่มน้อยเป็นปัจจัยสำคัญในการคงอยู่ของภาษา” แม้ว่าบทบาทการสื่อสารจริงในชีวิตประจำวันจะถูกแทนที่ด้วยภาษาไทยมาตรฐาน

ประการที่สอง ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ปัจจัยทางสังคมด้านอายุมีผลต่อค่าเฉลี่ยการเลือกภาษาในการสื่อสาร คือ กลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานสูงสุด คือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 40 - 50 ปี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.71 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 80 - 90 ปี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 91.14 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 60 - 70 ปี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 89.14 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 40 - 50 ปี มีค่าเฉลี่ยการเลือกภาษามอญสูงสุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 9.34 กลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 80 - 90 ปี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.89 และกลุ่มตัวอย่างช่วงอายุระหว่าง 60 - 70 ปี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.04 ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการเลือกภาษามอญ ของผู้พูดภาษามอญ ในชุมชนบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ของ พัชรา อัมพวานนท์ (2551) และพิมพ์ชนา พาณิชกุล (2554) ที่ผลการวิจัยระบุว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย จะเลือกใช้ภาษามอญมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย กล่าวคือ ยิ่งกลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อยมากขึ้นเท่าใด ค่าเฉลี่ยการเลือกภาษามอญก็จะมากขึ้นตามไปด้วย

การศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารจึงเป็นการศึกษาที่สำคัญ เพราะสามารถเป็นเครื่องทำนายอนาคตของภาษาในชุมชนนั้น ๆ ได้ว่าอยู่ในสถานะเช่นไร จากการศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยพิจารณาว่าภาษามอญกำลังอยู่ในสถานะการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ (Change in progress) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557: 57) สังเกตได้จากการเลือกภาษาในการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุที่แตกต่างกัน การเลือกภาษาของชาวมอญบางลำภูช่วงอายุมากเปรียบเสมือนการใช้ภาษาของอดีต การเลือกภาษาของชาวมอญบางลำภูช่วงอายุกลางเปรียบเสมือนการใช้ภาษาของปัจจุบัน และการเลือกภาษาของชาวมอญบางลำภูช่วงอายุน้อยเปรียบเสมือนการใช้ภาษาของอนาคต

ภาพที่ 2 ภาพขณะผู้วิจัยสัมภาษณ์และลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม

สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. สิ่งหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่แสดงถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากคนไทยก็คือ ภาษามอญ ซึ่งในอดีตชาวมอญสามารถรักษาเอกลักษณ์ดังกล่าวไว้ได้อย่างดี เนื่องจากการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและค่อนข้างโดดเดี่ยวจากสังคมภายนอก ต่อมาเมื่อต้องติดต่อกับสังคมภายนอกและผลจากการปฏิรูปทางการศึกษาทำให้ต้องใช้ภาษาไทยมากขึ้น และภาษามอญก็ค่อย ๆ เสื่อมไปจนมอญบางกลุ่มในปัจจุบันไม่สามารถพูดและเขียนภาษามอญได้

2. สิ่งที่สะท้อนความเป็นชุมชนมอญบ้านบางลำภูที่ชัดเจนสิ่งหนึ่งคือ คนรุ่นอายุ 40-50 ปี มีค่าเฉลี่ยในการเลือกภาษามอญมากที่สุด เนื่องจากยังคงอยู่ในวัยทำงานและมีปฏิสัมพันธ์กับเครือญาติหรือชุมชนใกล้ชิด จึงใช้ภาษามอญเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางสังคม ส่วนช่วงอายุ 60-70 ปี และ 80-90 ปี เลือกใช้มอญลำดับรองลงมา อาจเนื่องจากความถดถอยของเครือข่ายการใช้ภาษามอญในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับระบบราชการและการสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ที่ใช้ภาษาไทยมากขึ้น อีกทั้งผู้สูงอายุอาจมองว่าภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน

3. งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ภาษามอญในชุมชนบางลำภูยังคงมีคุณค่าทางอัตลักษณ์และได้รับการยกย่องเชิงทัศนคติ แต่บทบาทในเชิงการสื่อสารจริงลดลงต่อภาษาไทยมาตรฐาน การคงอยู่ของภาษามอญจึงอยู่ในลักษณะ “ภาษาเชิงสัญลักษณ์” มากกว่าภาษาเพื่อการสื่อสาร หากไม่มีการส่งเสริมอาจนำไปสู่การหดรัดตัวของพื้นที่การใช้ภาษามอญในอนาคต การกำหนดนโยบายและมาตรการธำรงภาษามอญควรเน้นการใช้จริงในชีวิตประจำวัน ควบคู่กับการสร้างคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ เพื่อให้ภาษามอญไม่ใช่เพียงมรดกทางวัฒนธรรม แต่ยังเป็นภาษาที่มีชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบัน โดยอาจกำหนดเป็นนโยบายทางการศึกษาในโรงเรียนหรือชุมชน เช่น กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาให้นักเรียนในชุมชนได้เรียนภาษามอญ หรือสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวิถีไทยมอญ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อค้นพบและข้อสังเกตที่ได้นำเสนองานวิจัยเรื่องทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยละเอียดแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาและการวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. การศึกษาและเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยทางสังคมนอกจากอายุ เช่น ชนชั้นทางสังคม อาชีพ ทรัพย์สินสมบัติ และถิ่นที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน ฯลฯ กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้มีทัศนคติทางบวกต่อทั้งสองภาษาอาจเนื่องจากอาศัยอยู่ที่บริเวณพื้นที่ในชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันของชาวมอญบางลำภูอย่างหนาแน่น เพราะฉะนั้นเพื่อเข้าใจทัศนคติและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภูอย่างกว้างขวาง ควรจะศึกษาชาวมอญบางลำภูที่มีปัจจัยทางสังคมต่างจากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ด้วย

2. ในการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยควบคุมกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า นอกจากศึกษาแนวโน้มทั่วไป ยังควรศึกษาการใช้ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันด้วย เพื่อเข้าใจการใช้ภาษาของชาวมอญบางลำภูอย่างลึกซึ้ง เพราะงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นแนวโน้มทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภูเพียงกลุ่มตัวอย่างหนึ่งจากประชากรในพื้นที่ ยังไม่สามารถอธิบายได้ว่า กรณีของชาวมอญบางลำภูที่เลือกใช้ภาษามากกว่าสองภาษาในแวดวงเดียว จะสลับการใช้ภาษาอย่างไร อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้สลับภาษา ทัศนคติ และพฤติกรรมนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นต้น

3. การศึกษาเรื่องทัศนคติต่อภาษาอาจขยายขอบเขตของงานวิจัย โดยตั้งกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวมอญที่อาศัยอยู่ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย เช่น ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และศึกษาทัศนคติต่อภาษามอญภาคเหนือ ภาคกลาง และ

ภาคใต้ ฯลฯ ซึ่งไม่ได้จำกัดทัศนคติต่อภาษามอญถิ่นที่เป็นภาษาแม่ของกลุ่มตัวอย่าง แต่ศึกษาทัศนคติต่อภาษาของชาวมอญในท้องถิ่นต่าง ๆ ต่อภาษามอญ นอกจากจะมีประโยชน์ในการให้เห็นสถานภาพของภาษามอญในปัจจุบันยังแสดงให้เห็นทัศนคติของชาวมอญต่อภาษามอญอย่างลึกซึ้งได้ด้วย เพราะการเปรียบเทียบทัศนคติของคนในภูมิภาคต่าง ๆ หรือการเปรียบเทียบระหว่างทัศนคติต่อภาษามอญถิ่นต่าง ๆ แสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของชาวมอญได้ เช่น การเปรียบเทียบทัศนคติต่อภาษามอญของชาวมอญพื้นที่ในท้องถิ่นแต่ละภูมิภาคอื่น ๆ จะช่วยให้เห็นว่าทัศนคติในฐานะเจ้าของภาษาและทัศนคติของคนในภูมิภาคอื่น ๆ มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และปัจจัยใดที่ทำให้เหมือนหรือต่างกัน เป็นต้น

4. จากการศึกษางานวิจัยทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญบางลำภู อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ช่างต้น ผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรศึกษาทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสารของชาวมอญท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคที่ทำงานอยู่ในภูมิภาคอื่นหรือในพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่พื้นที่ที่มีชาวมอญอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น หรือควรศึกษาชาวมอญที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 8 – 15 ปี สำหรับกลุ่มนักเรียน เพื่อการศึกษาข้อมูลภาษามอญเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาในการสื่อสาร

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา อังคพณชกิจ. (2558). ภาษาศาสตร์สารคดีกับการสืบสานภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่ง/ไทดำ. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 14(1): 123–149.
- ดิยู ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์. (2558). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โทมิโอกะ, ยูทาเกะ. (2552). *ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา วงษ์ไทย. (2563). ทัศนคติทางอ้อมของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูปาตานีต่อผู้พูดภาษามลายูปาตานี และผู้พูดภาษาไทยมาตรฐาน. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 12(2): 98 - 120.
- พัชรา อัมพวนนท์. (2551). *การอ้างและการเปลี่ยนแปลงภาษาในชุมชนมอญ กรณีศึกษาชุมชนบางขันหมาก ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล. (2554). *การเลือกภาษาและการอ้างภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พานหมิงชิน และนาริรัตน์ วัฒนเวฬุ. (2565). ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา. *วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม*, 11(1): 101–125.
- มธุรส คุ่มประสิทธิ์. (2562). การศึกษาสถานภาพทางภาษาของภาษามอญที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 12(4): 705–722.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- วรรณะ ปัญบุตร. (2561). การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอดำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 11(3): 1747–1766.
- สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ. (2554). *การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทธาทิพย์ อร่ามศักดิ์. (2565). การเลือกภาษาและการอ้างภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มอญและชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 14(2): 51–79.

- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2549). สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 25(2): 5-17.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรประพิน กิตติเวช จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และจุฑามณี อ่อนสุวรรณ. (2560). ปัจจัยทางสังคมและทัศนคติของชาวกำแพงแสนต่อภาษาไทยถิ่นของตน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 10(2): 1785-1802.
- อำนาจ ปักษาสุข. (2561). ทัศนคติทางภาษาของวัยรุ่นไทยที่มีต่อผู้พูดภาษาไทยกลางและผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน. *วารสารสหศาสตร์*, 18(2): 65-87.

ความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย
ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
Reality and expectations of the public toward the development of quality of
life for all age groups in accordance with the development strategy of
Pa Daet Subdistrict Municipality, Pa Daet District, Chiang Rai Province

ฉัตรวุฒิ ชิวารักษ์¹/วารดวง สมณาศักดิ์²/ประยูร อิมิวัตร³
Chattawut Chiwaruck¹/Waraduang Sommanasak²/Prayoon Imiwat³

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University

Corresponding author E-mail: chattawut.ca@gmail.com, waraduang.com@crru.ac.th, prayoon6318@gmail.com

(Received: September 2, 2025; Revised: November 24, 2025; Accepted: December 29, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยใช้การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative study) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติในการวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปร 2 กลุ่ม คือ Pair Samples t – test ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความเป็นจริงของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) การเปรียบเทียบระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม และแยกตามช่วงวัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความเป็นจริง ความคาดหวัง การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the actual conditions and expectations of the people regarding the development of quality of life for all age groups in accordance with the development strategy of Pa Daet Subdistrict Municipality, Pa Daet District, Chiang Rai Province; and 2) to compare the levels of reality and expectations of the people toward such development. This study employed a

quantitative research design. The sample consisted of 361 respondents. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the Pair Samples t-test. The findings revealed that: 1) the overall level of reality regarding the development of quality of life for all age groups was at a moderate level; 2) the overall level of expectations was at the highest level; and 3) the comparison between reality and expectations, both in overall terms and across different age groups, showed statistically significant differences at the .05 level.

Keywords: Reality, Expectations, Quality of Life Development, Pa Daet Subdistrict Municipality Development Strategy

บทนำ

คุณภาพชีวิตของประชาชนทุกช่วงวัยถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และเป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกช่วงวัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 14 มาตรา 250 ยังได้เน้นให้การกระจายอำนาจแก่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชน ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนายั่งยืน ทั้งนี้ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ในขณะที่การส่งเสริมสุขภาพก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ประเทศไทยได้จัดทำธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2565 เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศในภาพรวม และยังเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน และมุ่งเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) ให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพของตน ครอบครัว และชุมชนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมุ่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนระบบสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นธรรม การกำหนดทิศทางเชิงนโยบายดังกล่าวสะท้อนถึงความพยายามของประเทศในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก (คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565)

สำหรับเทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 โดยได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกช่วงวัย อย่างไรก็ตามประชาชนมีความคาดหวังสูงต่อการได้รับบริการที่มีคุณภาพจากหน่วยงานเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นบริการด้านสุขภาพ การศึกษา หรือการสาธารณสุข ทั้งนี้ความคาดหวังดังกล่าวมักไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เนื่องจากข้อจำกัดด้านทรัพยากร งบประมาณ และการจัดการที่ยังไม่เพียงพอ (กองวิจัยตลาดแรงงาน, 2556)

ด้วยเทศบาลตำบลป่าแดด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่มีการให้บริการสาธารณะให้แก่ประชาชนตามอำนาจหน้าที่ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกช่วงวัยในพื้นที่ มาอย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่ ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลป่าแดด ที่บรรจุไว้ในแผนห้าปี (พ.ศ.2566-2570) ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้

ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน และด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร (เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย, 2565) ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การจัดทำงบประมาณที่มีประสิทธิภาพในท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น ให้เข้มแข็ง เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างครอบคลุมและมีเป้าหมายที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติไม่อาจทราบได้ว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความคาดหวังต่อการให้บริการสาธารณะจากเทศบาลมากน้อยเพียงใดซึ่งความคาดหวังของประชาชนล้วนสะท้อนถึงความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นความคาดหวังของประชาชนไม่ได้มีลักษณะเป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกันไปตามบริบทของบุคคล ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล อาทิ อายุ ซึ่งสะท้อนความคาดหวังตามช่วงวัยที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าอายุที่เพิ่มมากขึ้นจะมีความคาดหวังต่อการจัดสวัสดิการสังคมด้านการงานและการรายได้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (เสาวนีย์ ศรีสุวรรณ, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตปราณี อึ้งวิฑูรสถิตย์ (2565) ที่พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ กับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการให้บริการในด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้นการศึกษาความแตกต่างในมุมมองเหล่านี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงจุด

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพความเป็นจริงที่เทศบาลตำบลป่าแดดได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ พร้อมทั้งสำรวจความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาดังกล่าว เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ ช่องว่างระหว่างความเป็นจริงกับความคาดหวังได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมุ่งเปรียบเทียบความแตกต่างในมุมมองของประชาชนตามช่วงวัยที่ต่างกัน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นจริงที่เทศบาลได้ดำเนินงานและแนวโน้มความคาดหวังของประชาชนต่อการบริการของเทศบาลได้อย่างแท้จริง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารท้องถิ่นในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจวางแผนแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนมากยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและทั่วถึง สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความเป็นจริงกับระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเขตเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานของการวิจัย

ประชาชนที่มีช่วงวัยแตกต่างกันมีระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดดอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จำนวน 12 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 5,222 คน เป็นผู้ที่มิอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลตำบลป่าแดด (จากฐานข้อมูลสถิติประชากรสำนักทะเบียนราษฎร เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ณ วันที่ 28 มีนาคม 2568)

กลุ่มตัวอย่าง นำประชากรมาหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของของเครซีและมอร์แกน ได้จำนวน 361 คน และผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (Cochran, 1977) จากจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนเท่ากัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item-Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1 และนำแบบสอบถามไปทดสอบเครื่องมือ จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.891 ค่าความเชื่อมั่นถึงเกณฑ์ที่ยอมรับได้ สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการศึกษาต่อไปโดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ อาชีพ และสถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จำนวน 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว
3. ด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
4. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข
5. ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน
6. ด้านการพัฒนาด้านการเมืองการบริหาร

โดยมีลักษณะการตอบคำถามเป็นระดับความเป็นจริงกับระดับความคาดหวังเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งมีเกณฑ์การให้ความหมายคะแนนดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง ระดับความเป็นจริงกับระดับความคาดหวัง อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง ระดับความเป็นจริงกับระดับความคาดหวัง อยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง ระดับความเป็นจริงกับระดับความคาดหวัง อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง ระดับความเป็นจริงกับระดับความคาดหวัง อยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง ระดับความเป็นจริงกับระดับความคาดหวัง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในปี พ.ศ. 2568 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากแต่ละหมู่บ้านทั้ง 12 หมู่บ้านในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าแดด
2. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามให้ครบและสมบูรณ์ตามจำนวนที่ตั้งไว้
3. นำข้อมูลไปประมวลผลในการประมวลผลค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม (Questionnaire) นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้มาบันทึกรหัสลงเครื่องคอมพิวเตอร์ แล้วประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปและทำการวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยของเทศบาลตำบลป่าแดด

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยของเทศบาลตำบลป่าแดด โดยการวิเคราะห์ความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชน จะใช้สถิติในการวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้ Pair Samples t – test

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีอายุ 60 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพเกษตรกร และมีสถานภาพสมรส

2. ระดับความเป็นจริงของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$, S.D.= 0.64) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ($\bar{X} = 3.02$, S.D.= 0.75) รองลงมาคือด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร ($\bar{X} = 2.98$, S.D.= 0.73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.80$, S.D.= 0.70) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความเป็นจริงของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม

ระดับความเป็นจริงของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย	ระดับความเป็นจริง		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	2.91	0.68	ปานกลาง
2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว	2.80	0.70	ปานกลาง
3. ด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	2.92	0.71	ปานกลาง
4. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข	3.02	0.75	ปานกลาง
5. ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน	2.87	0.72	ปานกลาง
6. ด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร	2.98	0.73	ปานกลาง
ผล	2.92	0.64	ปานกลาง

3. ระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$, S.D.= 0.40) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= .43) รองลงมาด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ($\bar{x} = 4.6576$, S.D.= .43) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.61$, S.D.= 0.45) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม

ระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย	ระดับความคาดหวัง		
	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	4.64	0.44	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว	4.61	0.45	มากที่สุด
3. ด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	4.62	0.46	มากที่สุด
4. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข	4.66	0.43	มากที่สุด
5. ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน	4.67	0.43	มากที่สุด
6. ด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร	4.65	0.47	มากที่สุด
ผล	4.64	0.40	มากที่สุด

4. การเปรียบเทียบระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -42.80$ และ $\text{Sig.} = .000$) ซึ่งระดับความเป็นจริงของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 (S.D. = 0.64) มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังของประชาชน ที่มีค่าเท่ากับ 4.64 (S.D. = 0.40) อยู่ 1.72 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มากที่สุด (ส่วนต่างค่าเฉลี่ย = -1.81) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน (ส่วนต่างค่าเฉลี่ย = -1.79) และด้านที่มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข (ส่วนต่าง ค่าเฉลี่ย = -1.64) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม

การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย ตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย	ระดับความเป็นจริง		ระดับความคาดหวัง		ส่วนต่าง ค่าเฉลี่ย	Paired t-test	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		t	Sig.
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	2.91	0.68	4.64	0.44	-1.73	-40.55	.000
2. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว	2.80	0.70	4.61	0.45	-1.81	-41.53	.000
3. ด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	2.92	0.71	4.62	0.46	-1.71	-38.54	.000
4. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข	3.02	0.75	4.66	0.43	-1.64	-36.65	.000
5. ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน	2.87	0.74	4.67	0.43	-1.79	-38.73	.000
6. ด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร	2.98	0.73	4.65	0.47	-1.67	-36.62	.000
ผล	2.92	0.64	4.64	0.40	-1.72	-42.80	.000

จากตารางที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ($t = 42.80$ และ $\text{Sig.} = .000$) ซึ่งพบว่า ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ส่วนต่างค่าเฉลี่ย = -1.81) ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะศึกษาว่าในช่วงวัยที่ต่างกันนั้น จะมีระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวัง ด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ประชาชนที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป หรือ ผู้สูงวัย มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังสูงที่สุด อยู่ที่ -1.92 ($t = -34.32$ และ $\text{Sig.} = .000$) รองลงมาคือ ประชาชนที่มีอายุ 26-59 ปี หรือ วัยทำงาน อยู่ที่ -1.69 ($t = -23.90$ และ $\text{Sig.} = .000$) และช่วงวัยที่มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประชาชนที่มีอายุ 18-25 ปี หรือ เยาวชนอยู่ที่ -1.62 ($t = -8.51$ และ $\text{Sig.} = .000$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว แยกตามช่วงวัย

ด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว	และ	ระดับความเป็นจริง		ระดับความคาดหวัง		ส่วนต่าง ค่าเฉลี่ย	Paired t-test	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		t	Sig.
อายุ 18-25 ปี หรือ เยาวชน		2.93	0.56	4.55	0.34	-1.62	-8.51	.000
อายุ 26-59 ปี หรือ วัยทำงาน		2.86	0.74	4.55	0.58	-1.69	-23.90	.000
อายุ 60 ปี ขึ้นไป หรือ ผู้สูงวัย		2.73	0.67	4.66	0.39	-1.92	-34.32	.000

5. สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า เมื่อทดสอบกับสถิติเชิงอนุมานแล้ว สมมติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีช่วงวัยแตกต่างกันมีระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดดอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ต่างกัน ให้ผลการทดสอบว่ายอมรับสมมติฐานทางการวิจัย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย : ระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	
	ยอมรับ	ปฏิเสธ
ประชาชนที่มีช่วงวัยแตกต่างกันมีระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดดอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ต่างกัน	✓	

6. ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามงานวิจัยความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย มีดังนี้

- 6.1 ให้เพิ่มไฟส่องสว่างตามซอยต่างๆ
- 6.2 ส่งเสริมงานประเพณีในทุกๆ เทศกาล
- 6.3 ต้องให้มีไฟฟ้าเกือบทุกพื้นที่และอยากให้มามีอาชีพให้ผู้สูงอายุและเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือเพื่อจะมีรายได้ให้กับครอบครัว และเยาวชนจะไม่ต้องพึ่งพาอาศัยเดิยวชนที่เรียนหนังสืออยากให้มีการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กยากจนและเรียนดีมีความประพฤติดีได้รับทุนการศึกษาเด็กจะได้มีการพัฒนา
- 6.4 ให้มีน้ำประปาสะอาดทั่วถึง
- 6.5 ให้มีกล้องวงจรปิดเพื่อเพิ่มความปลอดภัยในร่างกายและทรัพย์สิน
- 6.6 ต้องการให้คณะผู้บริหารในเทศบาล ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ดูแลครัวเรือนให้ครอบคลุม และ เป็นกันเองกับพี่น้องประชาชนในชุมชน
- 6.7 ทุกข้อของความคาดหวัง รอคอยการสนับสนุนและปฏิบัติจากหน่วยงานที่รับผิดชอบให้เป็นไปได้จริง
- 6.8 ควรเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้

การอภิปรายผล

ในการศึกษา “ความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย” สามารถนำผลการศึกษา มาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับความเป็นจริงของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ยังไม่สามารถบริหารจัดการและดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลป่าแดด ที่บรรจุไว้ในแผนห้าปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้ดีเท่าที่ควร และอาจไม่ตรงตามความต้องการในระดับพื้นที่

ในขณะเดียวกัน พบว่า ภาพรวมของทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข มีค่าเฉลี่ย

สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร ด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน และด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับกมนพรธน์ สิมะเตือ (2559) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้และการคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองตราด จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองตราด จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสามารถอันดับแรกที่ได้รับรู้สูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการที่ดีและการบริการสาธารณะอยู่ในระดับมาก ด้านการศึกษา การกีฬา ศาสนาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อยอยู่ในระดับมากตามลำดับ และสอดคล้องกับพงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต (2559) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและที่เป็นจริงต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นที่เป็นจริงต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมพบว่า มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นจริงตามความคาดหวังน้อย และสอดคล้องกับ ณรงค์ศักดิ์ ใจเที่ยงธรรม และคณะ (2567) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่องสภาพความคาดหวังและสภาพที่เป็นจริงในการฝึกงานวิชาชีพสาธารณสุขของนิสิตคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงของนิสิตต่อการฝึกงานวิชาชีพสาธารณสุขของนิสิตคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก

ทำให้อาจทราบได้ว่าแม้ภาพรวมของทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย สามารถบริหารจัดการและดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลป่าแดดที่บรรจุไว้ในแผนห้าปี (พ.ศ.2566 - 2570) ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขได้ดีที่สุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร ในขณะที่เดียวกันสามารถบริหารจัดการและดำเนินงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวสามารถบริหารจัดการและดำเนินงานได้น้อยที่สุด

2. ระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่าระดับความคาดหวังของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารจัดการและดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลป่าแดดที่บรรจุไว้ในแผนห้าปี (พ.ศ.2566 - 2570) อย่างสูงสุด และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ภาพรวมของทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสิ้น โดยเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ด้านการพัฒนาการเมืองการบริหารด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดตามลำดับ

ทำให้อาจทราบได้ว่าแม้ระดับความคาดหวังของประชาชนในภาพรวมของทุกด้านจะอยู่ในระดับมากที่สุด แต่พบว่ามีความคาดหวังให้มีการบริหารจัดการและดำเนินงานในด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืนมากที่สุด รองลงมาคือด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ในขณะที่ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว สามารถบริหารจัดการและดำเนินงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว มีระดับความคาดหวังต่อการบริหารจัดการและดำเนินงานน้อยที่สุด โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนันท์ สุขสวัสดิ์ (2556) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่องความเป็นจริงกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตะปอน อำเภอขุขันธ์ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่าระดับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตะปอน ใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้งด้านศิลปะวัฒนธรรมและประเพณี ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ และด้านแหล่งน้ำ ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร จันทร์กุล (2559) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่องสภาพความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขง อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาโดยรวมพบว่าระดับความคาดหวังมากที่สุด และสอดคล้องกับวิภาส ทองสุทธิ และรชพล ศรีขาวรส (2565) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน และด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีความคาดหวังของมะแอน ราโอบ (2551) ที่กล่าวว่าความคาดหวังเป็น ความคิด ความเชื่อ ความต้องการ ความมุ่งหวังหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ สิ่งหนึ่ง เช่น บุคคล การกระทำหรือเหตุการณ์ เป็นต้น จึงเป็นการคิดล่วงหน้าโดยมุ่งหวังในสิ่งที่เป็นไปได้ว่าจะเกิดตามที่ตนคิดไว้ ทั้งนี้ความคาดหวังของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความต้องการและเป็นไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับสกาเวเตียน ปธนสมิทธิ (2540 อ้างถึงใน มะแอน ราโอบ, 2551) ที่ได้ให้ความหมายของความคาดหวังไว้ว่า เป็นแนวคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วแสดงออกมาโดยการพูด การเขียน และการแสดงออกดังกล่าวนั้น ขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางสังคม ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งบุคคลอื่นอาจไม่เห็นด้วยก็ได้ หรืออีกกล่าวหนึ่งความคาดหวัง คือ การแสดงออกทางทัศนคติอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบและเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงออกโต้ตอบสิ่งต่าง ๆ ในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ จึงควรพิจารณาในด้านองค์ของทัศนคติควบคู่ไปด้วย

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แสดงว่าระดับความเป็นจริงในมุมมองประชาชนมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวัง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จะมีการบริหารจัดการและดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลป่าแดดที่บรรจุไว้ในแผนห้าปี (พ.ศ.2566 - 2570) ในระยะเวลาที่ผ่านมา แต่ในมุมมองของประชาชนยังไม่สามารถบริหารจัดการและดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้ดีเท่าที่ควร และอาจไม่ตรงตามความต้องการในระดับพื้นที่ ซึ่งมีระดับความคาดหวังในระดับมากที่สุดได้ ทั้งนี้ระดับความคาดหวัง มีค่าสูงกว่าระดับความเป็นจริงทุกด้าน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทุกด้าน

เมื่อจำแนกรายด้านเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่าประเด็นใดในแต่ละด้านมีความแตกต่างของระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชน มากน้อยเพียงใด เพื่อให้ทราบถึงช่องว่างความแตกต่าง ในการนำเอาข้อมูลไปใช้ประกอบในการบริหารจัดการและดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ในอนาคต พบว่า ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านพัฒนาการเมืองการบริหาร และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ทั้งนี้แม้ระดับความคาดหวังของประชาชนมีค่าสูงกว่าระดับความเป็นจริงทุกด้าน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทุกด้าน แต่ก็อาจทราบได้ว่าช่องว่างของความแตกต่างระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังที่มีนัยสำคัญแต่ละด้านนั้น ด้านใดมีช่องว่างมากที่สุด ที่ชี้ให้เห็นว่า เทศบาลตำบลป่าแดด ควรจะมุ่งประเด็นใน

การบริหารจัดการและดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลป่าแดดที่บรรจุไว้ในแผนห้าปี (พ.ศ.2566 - 2570) ในด้านนั้นให้มากยิ่งขึ้น และตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับณัฐนันท์ สุขสวัสดิ์ (2556) งานวิจัยเรื่องความเป็นจริงกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลตะปอน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ระดับความเป็นจริงกับระดับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตะปอน โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เมื่อศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชน ก็อาจทราบได้ว่าประเด็นใดที่มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยมาก อาจหมายความว่ามีการบริหารจัดการและดำเนินงานในประเด็นนั้นได้น้อยที่สุด เพราะช่องว่างของระดับความเป็นจริงกับระดับความคาดหวังของประชาชนมีมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เทศบาลตำบลป่าแดดได้บริหารจัดการและดำเนินงานไปตอบสนองความต้องการของประชาชนได้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับระดับความคาดหวังของประชาชนในประเด็นนั้น ๆ เท่ากับว่าเทศบาลตำบลป่าแดดต้องเพิ่มการบริหารจัดการและดำเนินงานในประเด็นนั้นให้มากยิ่งขึ้นเป็นอันดับแรก ซึ่งเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เป็นหน่วยงานของรัฐและใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการและดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของจุฬาสาร ตันไชย (2557 อ้างถึงใน ธัญญพัทธ์ ฐิธิพนิตนันท์, 2564) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น ว่าการปกครองที่รัฐกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่และประชาชนเป็นของตนเอง ประการสำคัญองค์กรดังกล่าวจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง อีกทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นของชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 อ้างถึงใน กองวิจัยตลาดแรงงาน, 2556) ที่ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครอง ส่วนท้องถิ่นไว้คือ ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล โดยที่ปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ มีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการเงินตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ นอกจากนี้ ก็เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวย่อมไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นการเพิกเฉยต่อความประหยัดงบประมาณ โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การให้อำนาจหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้มีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ ประการสุดท้าย เพื่อให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะเป็นโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้ มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์การยูเนสโก UNESCO (อ้างถึงใน พระสมชาย จันทสโร (ถนัดกิจตระกูล), 2562) ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 6 หมวดหมู่ หนึ่งในปัจจัยสำคัญคือ มาตรฐานการครองชีพ ซึ่งแสดงผ่านรายได้เฉลี่ยต่อบุคคล หากรายได้สูงก็สะท้อนถึงเศรษฐกิจที่ดี มีการกินดีอยู่ดี ประชาชนมีสุขภาพที่ดี มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอ ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการดำรงชีวิต

อย่างมีประสิทธิภาพ ในประเทศพัฒนาแล้ว ระบบสวัสดิการและการสังคมสงเคราะห์ถูกจัดให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ขณะที่ประเทศด้อยพัฒนายังขาดแคลนในด้านนี้ ทำให้ประชาชนต้องพึ่งพาตนเองเป็นหลัก นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของประชากรก็มีผลอย่างมากต่อคุณภาพชีวิต หากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราที่ไม่สมดุลกับทรัพยากรที่มีอยู่ จะนำไปสู่ปัญหาความยากจน และคุณภาพชีวิตที่ตกต่ำ การเปลี่ยนแปลงทางประชากร ทั้งอัตราการเกิด การตาย และโครงสร้างอายุของประชากร เช่น เด็กวัยแรงงาน และผู้สูงอายุ ต้องได้รับการวางแผนอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้กลายเป็นภาระของสังคม ขณะที่ระบบสังคมและวัฒนธรรม ก็เป็นอีกองค์ประกอบที่กำหนดรูปแบบชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะรูปแบบการปกครองและค่านิยมที่ยึดถือ สังคมแบบเปิดอย่างประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงฐานะและพัฒนาตนเองได้ ขณะที่ระบบปิดอย่างสังคมนิยมจะจำกัดการเปลี่ยนแปลงของชนชั้น สร้างข้อจำกัดต่อคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ค่านิยมทางศาสนาและวัฒนธรรมยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรม การดำรงชีวิต อาหาร ที่อยู่อาศัย และการตัดสินใจต่างๆ ของประชาชนในสังคม อีกด้านหนึ่ง กระบวนการพัฒนา ก็เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การยกระดับคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ เช่น การพัฒนาศักยภาพของบุคคล การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการค้าซึ่งล้วนเชื่อมโยงกันเพื่อผลักดันให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในระยะยาว นอกจากนี้ ทรัพยากรก็เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบ ซึ่งในที่นี้หมายถึงทั้งทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติ หากประเทศมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประชากรมีสุขภาพดี มีความรู้และวินัย ก็จะส่งเสริมให้การดำเนินชีวิตมีคุณภาพ และสังคมสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว อาหารและน้ำที่สะอาด รวมถึงแหล่งพลังงานและเงินทุนก็ล้วนเป็นทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน และท้ายที่สุดคือ องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชากร ประกอบด้วย อากาศ น้ำ ดิน ป่าไม้ และความสวยงามทางธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งทรัพยากรในการดำรงชีวิต แต่ยังส่งผลต่อสุขภาพ ความเป็นอยู่ และจิตใจของประชาชนโดยรวม หากสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีจะเอื้อต่อการอยู่อาศัย การผลิต และการท่องเที่ยว ในทางกลับกันหากสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม เช่น อากาศเป็นพิษ น้ำไม่สะอาด หรือพื้นที่สีเขียวลดลงย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนในสังคม

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
คนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย แยกตามช่วงวัย

จากการที่ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวัง เมื่อพิจารณาในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะศึกษาเพิ่มเติมว่าในช่วงวัยที่ต่างกันนั้น จะมีระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังในด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

เมื่อได้ศึกษาแล้วพบว่าช่วงวัยที่ต่างกัน ล้วนมีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังแตกต่างกัน และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ทุกช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังในภาพรวมของงานวิจัยในภาพรวม และจากการศึกษาจะพบว่า ประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป หรือผู้สูงอายุ มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังสูงสุด รองลงมาคือ ประชาชนที่มีอายุ 26-59 ปี หรือวัยทำงาน และประชาชนที่มีอายุ 18-25 ปี หรือเยาวชนอยู่ที่เป็นช่วงวัยที่มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ยังพบอีกว่า ส่วนต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ประเด็นการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและจัดหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่ มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยมากที่สุดเหมือนกันทุกช่วงวัย และสอดคล้องกับผลการศึกษาการเปรียบเทียบระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังในภาพรวมของงานวิจัย ที่พบว่า ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวมีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยมากที่สุด และในด้านดังกล่าว พบว่า ประเด็นการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและจัดหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ตามศักยภาพ ของพื้นที่ มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยมากที่สุด เช่นเดียวกัน

จึงอาจสรุปได้ว่า ช่วงวัยที่ต่างกันมีระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังแตกต่างกัน และต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และสอดคล้องกันในผลการศึกษาระบุเปรียบเทียบระดับความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของงานวิจัยในภาพรวม ที่พบว่า ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวมีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยมากที่สุด และในด้านดังกล่าว พบว่าประเด็นการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและจัดหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่ มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมระหว่างความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทุกด้าน แสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงของประชาชนมีค่าต่ำกว่าความคาดหวัง เช่นนั้นแล้วเทศบาลตำบลป่าแดด ควรพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดดมากยิ่งขึ้น โดยด้านที่มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชนมากที่สุด ซึ่งควรพิจารณาพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและดำเนินงาน เป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน ในขณะที่ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข มีส่วนต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชนน้อยที่สุด โดยควรมุ่งเน้นประเด็นต่อไปนี้เป็นอันดับแรก โดยแยกเป็นรายด้านดังนี้

1. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ควรพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและดำเนินงานในประเด็นการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและจัดหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่ และประเด็นการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามงานวิจัย “ส่งเสริมงานประเพณีในทุกๆเทศกาล”
2. ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน ควรหาแนวทางในการบริหารจัดการและดำเนินงานเพื่อปรับปรุงการพัฒนาในประเด็นการส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม ชยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล น้ำเสียในชุมชน มลพิษทางอากาศ ตลอดจนการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน ประเด็นการพัฒนาองค์ความรู้และเสริมสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีความจำเป็นที่จะดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาเป็น 2 ประเด็นแรก คือ ประเด็นการจัดบริการระบบน้ำสะอาดไว้ครอบคลุมพื้นที่ในเขตชุมชน และประเด็นการจัดให้มีกล้องวงจรปิดไว้ครอบคลุมพื้นที่ในเขตชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามงานวิจัย “ให้มีน้ำประปาสะอาดทั่วถึง” “ให้มีกล้องวงจรปิดและไฟส่องสว่างทั่วถึงตามซอยต่างๆที่ยังขาดอยู่” และ “ให้มีไฟเพิ่มตามซอยต่างๆและให้มีความสว่างทั่วถึง” “เพิ่มไฟส่องสว่างให้ครอบคลุมพื้นที่และในทางเปลี่ยว”
4. ด้านการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เห็นควรที่จะดำเนินการเพิ่มเติมประเด็นการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง และประเด็นการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในอันแรก
5. ด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร พบว่าประเด็นการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการรักษาความปลอดภัย แก้ไขปัญหาจราจร การลดอุบัติเหตุ และการบริหารจัดการ และประเด็นการเสริมสร้างระบบด้านการประสานเครือข่ายในการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการบูรณาการร่วมกัน เป็นประเด็นที่สะท้อนออกมาจากประชาชนให้เทศบาลตำบลป่าแดด ควรปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานประเด็นดังกล่าวให้ดียิ่งขึ้น

6. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ควรพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขในประเด็น การส่งเสริมสนับสนุนการกีฬาและนันทนาการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และสร้างสวนสาธารณะ สวนสุขภาพ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และประเด็นการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากระบวนการบริการสาธารณสุข การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อให้มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความเป็นจริงและความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เพียงบางส่วน เท่านั้น ยังมีประเด็นปัญหาในแง่มุมอื่นที่น่าศึกษาให้กว้างขวางและลึกซึ้ง ดังนั้นควรมีการศึกษาค้นคว้าความเป็นจริงและความคาดหวังของ ประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัด เชียงราย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น และตอบสนองความต้องการในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนได้ชัดเจนและตรงประเด็นมากที่สุด อีกทั้งเกิดความคุ้มค่าต่องบประมาณที่จะลงสู่การปฏิบัติ และมีทิศทางพัฒนาที่แม่นยำ

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรธน์ สิมะเตือ. (2559). *การรับรู้และการคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาล เมืองตราด จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2568, จาก <https://buiir.buu.ac.th/jspui/bitstream/1234567890/11952/1/Fulltext.pdf>.
- กองวิจัยตลาดแรงงาน. (2556). *รายงานผลการวิจัย กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน*. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2568, จาก <http://nlrc.mol.go.th/research/NKQL164/ONKQL164.pdf>.
- เกรียงไกร จันทร์กุล. (2559). *สภาพความเป็นจริงและระดับความคาดหวังของประชาชนต่อการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2568, จาก <https://buiir.buu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/1234567890/11929/Fulltext.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ประกาศคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2565. (2566, 21 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 140 ตอนพิเศษ 84 ง, หน้า 13. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2568, จาก https://old.nationalhealth.or.th/sites/default/files/upload_files/140D0845000000001300.pdf.
- จิตปราณี อึ้งวิฑูรสถิตย์. (2565). ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 12(1): 8-32. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2568, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/255560/170124>
- ณรงค์ศักดิ์ ใจเที่ยงธรรม และคณะ. (2567). ความคาดหวังและสภาพที่เป็นจริงในการฝึกงานวิชาชีพสาธารณสุขของนิสิตคณะ สาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2): 1697-1706. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม, 2568, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/273808/185343>.
- เทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2568, จาก <https://www.padaet.go.th/?page=downloaddetail&tb=sub&id=168>.
- ธัญญพัทธ์ ฐิติพนินันท์. (2564). การกระจายอำนาจกับการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. *วารสาร มจร บัณฑิตศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 8(1): 85-100. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2568, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Palissueksabuddhaghosa/article/view/250534/173846>.

- พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต. (2559). ความคาดหวังและที่เป็นจริงต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
นายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 12(1): 80-88. สืบค้นเมื่อ 16
มีนาคม 2568, จาก <https://opac1.lib.buu.ac.th/medias3/edusoc12n1p80-88.pdf>.
- พระสมชาย จนทสาโร (ถนัดกิจตระกูล). (2562). *บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดี แขวงท่าแร่
เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2568, จาก [https://e-thesis.mcu.ac.th/storage/
Not8PQA9iqKoLcsXEQmlbPBVhBft2XcbVsxlK5eD.pdf](https://e-thesis.mcu.ac.th/storage/Not8PQA9iqKoLcsXEQmlbPBVhBft2XcbVsxlK5eD.pdf).
- มะแอน ราโอบ. (2551). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชน
สอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิภาส ทองสุทธิ และรชพล ศรีขาวรส. (2565). ความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลแพรกษาใหม่
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 14(1): 28-40. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม
2568, จาก <https://shorturl.asia/9NPxJ>.
- เสาวนีย์ ศรีสุวรรณ. (2565). ความคาดหวังของคนพิการต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น :
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสังคมวิวัฒน์*, 13(3): 14-26, จาก
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/thaijss/article/view/262286/177965>.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม Causal relationship factors affecting event tourism in Nakhon Phanom province

ชลิดา ช่วยสุข¹/ชัยวัช ศิริบวรพิทักษ์²

Chalida Chuaysook¹/Chaithawat Siribowonphitak²

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹Lecturer at the College of Tourism and Service Industry, Nakhon Phanom University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²Lecturer at the Faculty of Management, Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding author E-mail: siribowonphitak@gmail.com

(Received: February 8, 2025; Revised: November 11, 2025; Accepted: December 29, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในจังหวัดนครพนม โดยวิเคราะห์พฤติกรรม ระดับการรับรู้ แรงจูงใจ และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมงานนมัสการพระธาตุพนม จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางเป็นครั้งคราวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่สำคัญและพักผ่อน มักเดินทางร่วมกับครอบครัว (ร้อยละ 63.0) ใช้รถยนต์ส่วนตัว (ร้อยละ 76.5) ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 วัน (ร้อยละ 39.0) และรับข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ (ร้อยละ 77.8) ระดับการรับรู้อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.93) โดยเน้นด้านความต้องการ ความรู้ และความรู้สึก แรงจูงใจสำคัญที่สุดคือความบันเทิงและผ่อนคลาย ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาคือ ความสุขทางใจและโอกาสทางธุรกิจ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ได้แก่ ความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ($\beta = .24$, $t = 3.32$) การพักผ่อนและหลีกเลี่ยงความจำเจ ($\beta = .23$, $t = 3.62$) ความบันเทิงและผ่อนคลาย ($\beta = .16$, $t = 2.63$) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ครอบครัว ($\beta = .12$, $t = 2.02$) และความสุขทางใจ ($\beta = .11$, $t = 2.03$) โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 70.4 ($R^2 = .704$, Adjusted $R^2 = .697$, $F = 103.176$, $p < .001$) ซึ่งถือว่ามีอำนาจการทำนายในระดับสูงมาก ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้พัฒนากิจกรรมที่ตอบสนองแรงจูงใจ ปรับกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครพนม

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม พฤติกรรมนักท่องเที่ยว แรงจูงใจ การรับรู้ จังหวัดนครพนม

Abstract

This study aims to examine the factors influencing activity-based tourism in Nakhon Phanom Province by analyzing tourist behavior, perception levels, motivation, and causal relationships affecting travel decision-making. A sample of 400 tourists attending the Phra That Phanom Worship Festival was selected through simple random sampling. Data were collected using a semi-structured questionnaire and analyzed using both descriptive and inferential statistics. The findings reveal that the majority of tourists travel

occasionally to visit significant attractions and for leisure purposes. Most traveled with family members (63.0%), used private vehicles (76.5%), stayed for a minimum of five days (39.0%), and obtained travel information through online channels (77.8%). The overall perception level was high ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 0.93), emphasizing needs, knowledge, and emotions. The most influential motivation was entertainment and relaxation ($\bar{x} = 4.09$), followed by spiritual fulfillment and business opportunities. Multiple regression analysis demonstrated that factors significantly affecting travel decisions ($p < .05$) included the desire for learning new experiences ($\beta = 0.24$, $t = 3.32$), relaxation and escape from routine ($\beta = 0.23$, $t = 3.62$), entertainment and leisure ($\beta = 0.16$, $t = 2.63$), strengthening family relationships ($\beta = 0.12$, $t = 2.02$), and spiritual well-being ($\beta = 0.11$, $t = 2.03$). The model explained 70.4% of the variance ($R^2 = 0.704$, Adjusted $R^2 = 0.697$, $F = 103.176$, $p < 0.001$), indicating exceptionally high predictive power. These findings provide valuable insights for developing activities that align with tourist motivations, refining digital marketing strategies, and promoting sustainable tourism development in Nakhon Phanom Province.

Keywords: Activity-based tourism, Event tourism, Tourist behavior, Motivation, Perception, Nakhon Phanom Province

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในหลายมิติ ทั้งในด้านจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยว การจัดอันดับความนิยม และมูลค่าทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2566) ประเทศไทยมีจุดแข็งหลายประการที่สนับสนุนการเติบโตนี้ได้แก่ทำเลที่ตั้งซึ่งเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ อุตสาหกรรมบริการของไทย ตลอดจนความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ นอกจากนี้ การขยายตัวของตลาดท่องเที่ยวโลกและธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ รวมถึงเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยยังช่วยให้การเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป็นไปได้ อย่างสะดวกและรวดเร็ว (กรมการท่องเที่ยว, 2566)

อย่างไรก็ตาม ในอนาคตอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น เนื่องจากหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียนต่างใช้การท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ (กรมการท่องเที่ยว, 2566) ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวทางน้ำ และการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค หากประเทศไทยมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม การท่องเที่ยวจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างรายได้และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กรมการท่องเที่ยว, 2566)

สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยยังคงมีทิศทางบวก โดยมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การเติบโตของการท่องเที่ยวมวลชนและการท่องเที่ยวเฉพาะทาง (ราณี อธิชัยกุล, 2557) นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเลือกเดินทางในระยะใกล้ เช่น การท่องเที่ยวภายในประเทศหรือภายในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้น (ราณี อธิชัยกุล, 2557) โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม (Event Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเฉพาะทางที่กำลังได้รับความนิยมในระดับนานาชาติ การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยว แต่ยังมียุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567)

การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมถือเป็นการตลาดเชิงรุกที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Misener, 2015) การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน และส่งผลให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวโดยรอบหลังจากกิจกรรมหลักสิ้นสุดลง (O'Brien and Chalip, 2007) จากการศึกษาพบว่า 83.20% ของนักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงก่อนหรือหลังร่วมกิจกรรม ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนี้รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการขายสินค้าหรือจัดกิจกรรม การสร้างสรรค์เรื่องราวหรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบ และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในพื้นที่ (O'Brien and Chalip, 2007)

จังหวัดนครพนมเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนปีละกว่า 1 ล้านคน (สำนักงานจังหวัดนครพนม, 2566) งานเทศกาลและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตลอดทั้งปีเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะงานนมัสการองค์พระธาตุพนม ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ของทุกปี งานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนในการบำเพ็ญกุศล และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวพุทธ (สำนักงานจังหวัดนครพนม, 2566) กิจกรรมต่าง ๆ ในงาน เช่น พิธีอัญเชิญพระอุปัชฌาย์ พิธีถวายผ้าห่มพระธาตุพนม และพิธีเวียนเทียน ล้วนสร้างประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งให้กับนักท่องเที่ยว

แม้ว่างานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมจะได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะการศึกษาแรงจูงใจและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวของ Getz (2008) รวมทั้งการศึกษา Dolnicar (2021) และ Gössling, Scott, and Hall (2021) ที่มุ่งเน้นการประเมินผลเชิงพฤติกรรมมากกว่าการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้านแรงจูงใจ การรับรู้ และพฤติกรรมการเดินทาง และการศึกษาของภัทรพร พันธุ์ (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ยังพบว่าขาดการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการกลับมาเที่ยวซ้ำ ซึ่งถือเป็นช่องว่างเชิงทฤษฎีที่ยังต้องการการศึกษาเพิ่มเติม

อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมมีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดนครพนม ซึ่งมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมจะช่วยให้ทราบถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะทาง ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567) นอกจากนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมยังควรคำนึงถึงความยั่งยืนและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นใน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม
4. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในจังหวัดนครพนม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผ่านขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรหลักคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวเชิงกิจกรรมในจังหวัดนครพนม โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมงานนมัสการพระธาตุพนม ณ วัดพระธาตุพนม ซึ่งอยู่ในช่วงของเก็บรวบรวมข้อมูล อีกทั้งไม่มีการเก็บรวบรวมสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าร่วมงานเทศกาลต่าง ๆ ของจังหวัดนครพนม จึงไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สูตรของ Cochran (1953) ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งได้มีการสอบถามการยินยอมในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รวมถึงการแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Questionnaire) ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป การรับรู้ และแรงจูงใจ โดยแบบสอบถามได้รับการพัฒนาจากแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมและการจัดกิจกรรมพิเศษของ Getz (2008) แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจและความผูกพันของ Kirkup, and Sutherland (2017) และทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมของ Dimitrovski, Seočanac and Luković (2021)

3. การตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว พฤติกรรมผู้บริโภคและระเบียบวิธีวิจัย พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของข้อคำถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) กับนักท่องเที่ยว 40 คน (ร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามหลักการที่กลุ่มทดลองควรมีน้อยกว่า 30 คน) วิเคราะห์ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่า Cronbach's Alpha = 0.89 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นในระดับดี สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 400 คน และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร งานวิจัย และแหล่งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

6. สรุปขั้นตอนการวิจัย เริ่มจากการศึกษาวรรณกรรมและสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ตามด้วยการพัฒนาเครื่องมือวิจัยและเก็บข้อมูลภาคสนาม สุดท้ายวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยเพื่อเผยแพร่ต่อไป ซึ่งการวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในจังหวัดนครพนม โดยใช้วิธีการทางสถิติและเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมได้ผลดังนี้

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมงานนมัสการพระธาตุพนมในจังหวัดนครพนม โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี และมีสถานภาพสมรส สำหรับระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.) ในด้านรายได้ กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,001-30,000 บาท และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคธุรกิจส่วนตัวหรือเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงถิ่นที่อยู่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางประชากรของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าว

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม เมื่อจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทาง ความถี่ในการเดินทาง ลักษณะการเดินทาง จำนวนผู้ร่วมเดินทาง ชนิดของพาหนะที่ใช้ ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่อครั้ง สื่อในการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม และการทราบข้อมูลเกี่ยวกับงานนมัสการพระธาตุพนม ได้ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว

พฤติกรรมการเดินทาง		n	%
วัตถุประสงค์ในการเดินทาง	ท่องเที่ยว/เยี่ยมชมสถานที่	295	27.2
	กิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา	12	1.1
	ร่วมกิจกรรมต่างๆ/เทศกาล	110	10.1
	เยี่ยมญาติ/พบปะเพื่อน	123	11.3
	อบรม/ประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน/ติดต่อเกี่ยวกับงานบริษัทหรือหน่วยงานราชการ	17	1.6
	การดูแลสุขภาพสุขภาพ	11	1.0
	สัมผัสวัฒนธรรม	104	9.6
	ชมทัศนียภาพบริเวณแม่น้ำโขง	78	7.2
	กิจกรรมกีฬา	8	0.7
	การซื้อของ (Shopping)	99	9.1
	สักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	129	11.9
	มุเตลู่	98	9.0
	รวม	1,084	100.0
ความถี่ในการเดินทาง	นานๆ ครั้ง	319	79.8
	1 ครั้ง/เดือน	23	5.8
	2 ครั้ง/เดือน	29	7.3
	3 ครั้ง/เดือน	11	2.8
	4 ครั้ง/เดือนขึ้นไป	9	2.3
	อื่นๆ	9	2.3
	รวม	400	100.0
ลักษณะการเดินทาง	เดินทางมาคนเดียว	52	13.0
	เดินทางมากับญาติหรือคนในครอบครัว	252	63.0
	เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน	76	19.0
	เดินทางมากับบริษัททัวร์	15	3.8
	เดินทางมากับแฟนหรือคู่รัก	2	0.5
	อื่นๆ	3	0.8
	รวม	400	100.0

พฤติกรรมการเดินทาง		n	%
จำนวนผู้ร่วมเดินทาง	ไม่มีผู้ร่วมเดินทาง	46	11.5
	1 คน	13	3.3
	2 คน	19	4.8
	3 คน	41	10.3
	4 คน	36	9.0
	5 คนขึ้นไป	245	61.3
	รวม	400	100.0
ชนิดของพาหนะที่ใช้	รถยนต์ส่วนตัว	306	76.5
	เครื่องบินโดยสาร	64	16.0
	รถโดยสารประจำทาง	8	2.0
	รถจักรยานยนต์	3	0.8
	รถแท็กซี่/รถจักรยานยนต์	12	3.0
	รถจักรยานยนต์	7	1.8
	รวม	400	100.0
ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยว	น้อยกว่า 1 วัน	61	15.3
	1 วัน	36	9.0
	2 วัน	62	15.5
	3 วัน	48	12.0
	4 วัน	37	9.3
	5 วันหรือมากกว่า	156	39.0
	รวม	400	100.0
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ต่อครั้ง	5,000 บาทหรือต่ำกว่า	127	31.8
	5,001-10,000 บาท	188	47.0
	10,001-15,000 บาท	46	11.5
	15,001-20,000 บาท	26	6.5
	มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป	13	3.3
	รวม	400	100.0
สื่อในการรับทราบข้อมูล เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	โทรทัศน์/วิทยุ	33	7.6
	หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	9	2.1
	อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์/โซเชียลเน็ตเวิร์ก (เช่น Facebook, Line, Twitter)	336	77.8
	เพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก	54	12.5
	รวม	432	100.0
การทราบข้อมูลเกี่ยวกับ งานนมัสการพระธาตุ พนม	ไม่เคยทราบมาก่อน	188	47.0
	ทราบ	212	53.0
	รวม	400	100.0

2. ผลการศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม

ผลการวิเคราะห์การรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในจังหวัดนครพนม พบว่า โดยรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.93) โดยด้านที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ ด้านความต้องการ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 1.04) รองลงมาคือ ด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 1.04), ด้านความรู้สึกลึก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.99) และ ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 1.05) ตามลำดับ ส่วนด้านที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ด้านกรอบอ้างอิง ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 1.10)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ด้านความต้องการ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำให้ต้องการสัมผัสกับกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นมากที่สุด ขณะที่ด้านความรู้ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมเป็นการตอบสนองประสบการณ์ในอดีต ด้านความรู้สึกลึก กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำให้มีความสุขจากการเดินทางท่องเที่ยว ด้านลักษณะทางกายภาพ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าบุคลากรที่ให้บริการมีความเป็นมิตรไมตรี ด้านการมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำให้การปฏิบัติตามกฎของกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการเดินทางร่วมกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าการเดินทางร่วมกิจกรรมครั้งนี้ใช้ประสบการณ์เดิมที่ผ่านมา และด้านกรอบอ้างอิง กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการตัดสินใจในการเดินทางด้วยทัศนคติของตัวเอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว

การรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านความรู้	1. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมเป็นการตอบสนองประสบการณ์ในอดีต	3.99	1.11	มาก
	2. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมเป็นมาเยือนที่เดิมซ้ำ	3.92	1.10	มาก
	3. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่าง	3.92	1.10	มาก
	4. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำให้ต้องค้นหาและแสวงหาข้อมูลใหม่ของจุดหมายปลายทาง	3.98	1.06	มาก
	รวม	3.95	1.04	มาก
ด้านความรู้สึกลึก	1. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำให้มีความสุขจากการเดินทางท่องเที่ยว	4.01	1.09	มาก
	2. ทำให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว	3.92	1.07	มาก
	3. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำให้มีความภาคภูมิใจในการเดินทางท่องเที่ยว	3.94	1.07	มาก
	4. จุดหมายปลายทางมีความคุ้มค่าในการเดินทาง	3.92	1.06	มาก
	รวม	3.95	0.99	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม	1. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำให้ได้ใช้ประสาทสัมผัสในการร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว	3.90	1.06	มาก
	2. ทำให้ได้จัดจํารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.91	1.07	มาก
	3. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมทำให้การปฏิบัติตามกฎของกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.95	1.09	มาก
	4. สามารถร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลากหลาย	3.95	1.10	มาก
	รวม	3.93	1.03	มาก

การรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านลักษณะทางกายภาพ	1. สถานที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	3.96	1.09	มาก
	2. สถานที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	3.96	1.09	มาก
	3. บุคลากรที่ให้บริการมีความเป็นมิตรไมตรี	3.97	1.12	มาก
	4. บริเวณจัดกิจกรรม มีสิ่งอำนวยความสะดวก ครบ และเพียงพอ	3.93	1.12	มาก
	5. การใช้ง่ายในการเดินทางท่องเที่ยวมีความคุ้มค่า	3.92	1.15	มาก
รวม		3.95	1.05	มาก
ด้านการเดินทางร่วมกิจกรรม	1. การเดินทางร่วมกิจกรรมครั้งนี้ใช้ประสบการณ์เดิมที่ผ่านมา	3.91	1.12	มาก
	2. การเดินทางท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้รับประสบการณ์ที่ดี	3.91	1.16	มาก
	3. การเดินทางร่วมกิจกรรม โดยใช้ประสบการณ์เดิมจากสื่อหรือคนรอบข้าง	3.74	1.09	มาก
	รวม	3.85	1.03	มาก
ด้านรอบอ้างอิง	1. ตัดสินใจในการเดินทางด้วยทัศนคติของตัวเอง	3.81	1.12	มาก
	2. ตัดสินใจในการเดินทางด้วยค่านิยม	3.81	1.11	มาก
	รวม	3.81	1.10	มาก
รวมทั้งหมด		3.92	0.93	มาก

3. ผลการศึกษาแรงจูงใจเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยแรงจูงใจเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวในระดับมากทุกปัจจัย เมื่อวิเคราะห์เป็นรายปัจจัยพบว่า “เพื่อต้องการหาความบันเทิง/ผ่อนคลาย” เป็นปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 1.11) อันดับรองลงมา ได้แก่ “เพื่อต้องการหาความสุขทางใจ เช่น การทำบุญ” ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 1.12) “เพื่อต้องการมองหาโอกาสทางธุรกิจหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจ” ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 1.15) “เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว/ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ” ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 1.11) “เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม” ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 1.14) “เพื่อต้องการท่องเที่ยวผจญภัย ความตื่นเต้น” ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 1.12) และ “เพื่อต้องการพักผ่อนและหลีกหนีความจำเจ” ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 1.07) กับ “เพื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มพูนความรู้หรือศึกษาวัฒนธรรม” ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 1.09) ตามลำดับ และ “เพื่อต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่าง” เป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 1.12) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว

แรงจูงใจเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. เพื่อต้องการพักผ่อนและหลีกหนีความจำเจ	3.86	1.07	มาก
2. เพื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มพูนความรู้หรือศึกษาวัฒนธรรม	3.86	1.09	มาก
3. เพื่อต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่าง	3.85	1.12	มาก
4. เพื่อต้องการท่องเที่ยวผจญภัย ความตื่นเต้น	3.90	1.12	มาก
5. เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว/ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ	3.96	1.11	มาก

แรงจูงใจเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
6. เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม	3.94	1.14	มาก
7. เพื่อต้องการหาความสุขทางใจ เช่น การทำบุญ	4.01	1.12	มาก
8. เพื่อต้องการมองหาโอกาสทางธุรกิจหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจ	3.98	1.15	มาก
9. เพื่อต้องการหาความบันเทิง/ผ่อนคลาย	4.09	1.11	มาก

4. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนมด้วยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ (Multiple linear regression) แบบวิธี Enter ดังนั้นตัวแปรทำนายในการวิเคราะห์ครั้งนี้คือ แรงจูงใจเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวทั้งหมด 9 ตัวแปร ส่วนตัวแปรตามคือ การรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตัวแปรทำนายจะต้องมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตาม อีกทั้งตัวแปรทำนายไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Non-multicollinearity) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนเป็นลำดับแรก

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรทำนายกับตัวแปรตามพบว่า ตัวแปรทำนายมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 103.176, p = 0.000$) สามารถนำไปวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ

Terms	SS	df	MS	F	p
Regression	243.625	9	27.069	103.176	.000
Residual	102.321	390	.262		
Total	345.946	399			

หมายเหตุ: $\alpha = .05$

เมื่อวิเคราะห์ภาวะร่วมเส้นตรงพหุระหว่างตัวแปรทำนายทั้ง 9 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรทำนายทุกตัวแปร มีค่าความคลาดเคลื่อนอินยอมน (Tolerance) มากกว่า .100 และค่าปัจจัยความแปรปรวนเพื่อ (Variance Inflation Factor : VIF) ต่ำกว่า 10 ด้วยเหตุนี้ ตัวแปรทำนายทั้ง 9 ตัวแปรเป็นอิสระต่อกันหรือกล่าวได้ว่า ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าความคลาดเคลื่อนอินยอมนและค่าปัจจัยความแปรปรวนเพื่อของตัวแปรทำนาย

ตัวแปรทำนาย	Tolerance	VIF
1. เพื่อต้องการพักผ่อนและหลีกหนีความจำเจ	.181	5.540
2. เพื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มพูนความรู้หรือศึกษาวัฒนธรรม	.144	6.945
3. เพื่อต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่าง	.164	6.113
4. เพื่อต้องการท่องเที่ยวผจญภัย ความตื่นเต้น	.169	5.916
5. เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว/ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ	.218	4.582
6. เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม	.221	4.534
7. เพื่อต้องการหาความสุขทางใจ เช่น การทำบุญ	.242	4.128

ตัวแปรทำนาย	Tolerance	VIF
8. เพื่อต้องการมองหาโอกาสทางธุรกิจหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจ	.235	4.252
9. เพื่อต้องการหาความบันเทิง/ผ่อนคลาย	.204	4.909

กล่าวโดยสรุป ตัวแปรทำนายมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตาม อีกทั้งตัวแปรทำนายไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ดังนั้นเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม พบว่า มีเพียง 5 ปัจจัย ได้แก่ “เพื่อต้องการพักผ่อนและหลีกหนีความจำเจ” “เพื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มพูนความรู้หรือศึกษาวัฒนธรรม” “เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว/ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ” “เพื่อต้องการหาความสุขทางใจ เช่น การทำบุญ” และ “เพื่อต้องการหาความบันเทิง/ผ่อนคลาย” มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจากปัจจัยพบว่า “เพื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มพูนความรู้หรือศึกษาวัฒนธรรม” มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด ($B_2 = 0.24$) รองลงมา ได้แก่ “เพื่อต้องการพักผ่อนและหลีกหนีความจำเจ” ($B_1 = 0.23$) “เพื่อต้องการหาความบันเทิง/ผ่อนคลาย” ($B_9 = 0.16$) “เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว/ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ” ($B_5 = 0.12$) และ “เพื่อต้องการหาความสุขทางใจ เช่น การทำบุญ” ($B_7 = 0.11$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรทำนาย	b	SE	B	t	p
(Constant)	0.70	0.11	0.00	6.34	0.00
1. เพื่อต้องการพักผ่อนและหลีกหนีความจำเจ	0.20	0.06	0.23	3.62	0.00
2. เพื่อต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มพูนความรู้หรือศึกษาวัฒนธรรม	0.21	0.06	0.24	3.32	0.00
3. เพื่อต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่าง	-0.08	0.06	-0.09	-1.39	0.17
4. เพื่อต้องการท่องเที่ยวผจญภัย ความตื่นเต้น	0.03	0.06	0.04	0.55	0.58
5. เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว/ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ	0.10	0.05	0.12	2.02	0.04
6. เพื่อต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม	0.08	0.05	0.09	1.61	0.11
7. เพื่อต้องการหาความสุขทางใจ เช่น การทำบุญ	0.09	0.05	0.11	2.03	0.04
8. เพื่อต้องการมองหาโอกาสทางธุรกิจหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจ	0.05	0.05	0.06	1.11	0.27
9. เพื่อต้องการหาความบันเทิง/ผ่อนคลาย	0.13	0.05	0.16	2.63	0.01

หมายเหตุ: $R^2 = .704$, Adjusted $R^2 = .697$, $F(9, 390) = 103.176$, $p < .001$ SEE = 0.512, Durbin-Watson = 1.98 b = unstandardized coefficient; SE = standard error; β = standardized coefficient (Beta); t = t-statistic; p = significance level; 95% CI = 95% confidence interval [LL = lower limit, UL = upper limit]; SEE = Standard Error of the Estimate *p < .05, **p < .01, ***p < .001

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยว การรับรู้ แรงจูงใจ และรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวเป็นครั้งคราว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเยี่ยมชมสถานที่สำคัญและพักผ่อน มักเดินทางร่วมกับญาติหรือสมาชิกในครอบครัว โดยจำนวนผู้ร่วมเดินทางส่วนใหญ่อยู่ที่ 5 คนขึ้นไป การเดินทางส่วนใหญ่อาศัยรถยนต์ส่วนตัว ใช้เวลาในการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 5 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่าง 5,001-10,000 บาท นอกจากนี้ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจเดินทางมาจากอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ และโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Line และ Twitter โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับงานนั้สการพระธาตุพนมมาก่อน

2. การรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวในระดับสูง ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.93) โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับ ด้านความต้องการ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 1.04) รองลงมาคือ ด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 1.04) และด้านความรู้สึก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.99) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพของสถานที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะความปลอดภัยและความสะดวกสบาย ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมและการเดินทางร่วมกิจกรรมได้รับการประเมินในระดับที่ต่ำกว่า สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยเหล่านี้อาจมีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในระดับรอง

3. แรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในระดับสูงทุกปัจจัย โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ความต้องการหาความบันเทิงและการผ่อนคลาย ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 1.11) รองลงมาคือ ความต้องการความสุขทางใจ เช่น การทำบุญ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 1.12) และโอกาสทางธุรกิจ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 1.15) นอกจากนี้ ความต้องการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว และการเรียนรู้สิ่งใหม่ยังเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ผลักดันการเดินทางของนักท่องเที่ยว

4. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุพบว่า ตัวแปรทำนายมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตาม และไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอย ซึ่งผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมคือ ความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ($\beta = 0.24$, $p < 0.001$) การพักผ่อนและหลีกเลี่ยงความจำเจ ($\beta = 0.23$, $p < 0.001$) และความต้องการหาความมั่นคงและการผ่อนคลาย ($\beta = 0.16$, $p < 0.01$) โดยตัวแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจท่องเที่ยวได้ร้อยละ 70.4 ($R^2 = 0.704$, Adjusted $R^2 = 0.697$) ซึ่งถือว่าตัวแบบมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม พบว่ามีเพียง 5 ปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ เพิ่มพูนความรู้ หรือศึกษาวัฒนธรรม ($B_2 = 0.24$) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด

กล่าวสรุปผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทำนายทั้ง 5 ปัจจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวได้ร้อยละ 70.4 ($R^2 = 0.704$, Adjusted $R^2 = 0.697$, $F = 103.176$, $p < 0.001$) ซึ่งแสดงถึงความสามารถ ในการทำนายที่สูงมากของโมเดล เมื่อพิจารณาตัวแปรทำนายแต่ละตัว พบว่า ปัจจัยด้านการเรียนรู้และการศึกษาวัฒนธรรมเป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลสูงสุด ($B = 0.24$, $\beta = 0.24$, $t = 3.32$, $p < 0.05$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการพักผ่อน และหลีกเลี่ยงความจำเจ ($B = 0.23$, $\beta = 0.23$, $t = 3.62$, $p < 0.05$) ปัจจัยด้านความบันเทิงและการผ่อนคลาย ($B = 0.16$, $\beta = 0.16$, $t = 2.63$, $p < 0.05$) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ ($B = 0.12$, $\beta = 0.12$, $t = 2.02$, $p < 0.05$) และปัจจัยด้านความสุขทางใจ เช่น การทำบุญ ($B = 0.11$, $\beta = 0.11$, $t = 2.03$, $p < 0.05$) ตามลำดับ ค่า $R^2 = 0.704$ หมายความว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดสามารถอธิบาย ความผันแปรของตัวแปรตาม (การรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว) ได้ร้อยละ 70.4 ซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงมาก (Hair, et al, 2019) ค่า Adjusted $R^2 = 0.697$ ยืนยันความเสถียรของโมเดลแม้มีการปรับค่า ตามจำนวนตัวแปร และค่า F-statistic ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 103.176$, $p < 0.001$) แสดงให้เห็นว่าโมเดลการถดถอยมี ความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ทำนายได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแสดงว่า ตัวแปรทำนายทั้ง 5 ปัจจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมได้ร้อยละ 70.4 ($R^2 = 0.704$, Adjusted $R^2 = 0.697$) ซึ่งถือว่าเป็นระดับการทำนายที่สูงมาก (large effect size, $f^2 = 2.37$) ตามเกณฑ์ของ Cohen (1988) โดยโมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F(9, 390) = 103.176$, $p < 0.001$) และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณการ (Standard Error of the Estimate: SEE) เท่ากับ 0.512 ความแปรปรวนที่เหลืออีกร้อยละ 29.6 เป็นผลมาจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้รวมอยู่ในโมเดล

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม จังหวัดนครพนม พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลโดยเชื่อมโยงกับงานวิจัยที่คล้ายคลึงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความนิยม ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในจังหวัดนครพนมเป็นครั้งคราว โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเยี่ยมชมสถานที่สำคัญและพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางมักเป็นกลุ่มกับครอบครัวหรือญาติสนิท และเลือกใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะหลักในการเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรหมภัสสร ชุณห์บุญญทิพย์ (2566) ที่พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางเป็นกลุ่มครอบครัวหรือเพื่อน ใช้รถยนต์ส่วนตัว และเน้นกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและการพักผ่อน รวมถึงการศึกษาของ Wattanacharoensil et al (2024) ซึ่งกล่าวว่าการท่องเที่ยวไทยนิยมเดินทางกับครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน และเลือกใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะหลักในการท่องเที่ยวในประเทศ และเลือกเดินทางท่องเที่ยวแบบกิจกรรม เน้นการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ด้วยระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 วัน เพื่อสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวอย่างหลากหลายและพักผ่อนอย่างเต็มที่ ซึ่งผลการศึกษาเหล่านี้สอดคล้องกับรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO, 2023)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึง อำนาจการทำนายที่สูงมากของโมเดล โดยค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (Coefficient of Determination: R^2) มีค่าเท่ากับ 0.704 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ การพักผ่อน และหลีกเลี่ยงความจำเจ ความบันเทิงและผ่อนคลาย ความสัมพันธ์ใน ครอบครัว และความสุขทางใจ สามารถอธิบายความแปรปรวน (Variance) ของตัวแปรตาม (การรับรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว) ได้ร้อยละ 70.4 ขณะที่อีกร้อยละ 29.6 เป็นความแปรปรวนที่เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้ รวมอยู่ในโมเดลการศึกษา ตามเกณฑ์การตีความขนาดอิทธิพล (Effect size) ของ Cohen (1988) ซึ่งกำหนดว่า $R^2 \geq 0.02$ = ขนาดเล็ก (Small), $R^2 \geq 0.13$ = ขนาดกลาง (Medium), และ $R^2 \geq 0.26$ = ขนาดใหญ่ (Large) ค่า $R^2 = 0.704$ ที่ได้จากการศึกษานี้จัดอยู่ในกลุ่มขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่มาก (Very large effect size) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทำนายที่เลือกมามีความสำคัญและเหมาะสมอย่างยิ่งในการอธิบายพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม นอกจากนี้ ค่า Adjusted $R^2 = 0.697$ ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับ R^2 มาก (แตกต่างเพียง 0.007) เป็นเครื่องยืนยัน ความเสถียรและความแม่นยำของโมเดล แสดงว่าโมเดลไม่มีปัญหา Overfitting และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความมีนัยสำคัญทางสถิติของโมเดลได้รับการยืนยันผ่านค่า F-statistic = 103.176 ($p < 0.001$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าโมเดลการถดถอยพหุคูณที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและ สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) ของแต่ละตัวแปร ทำนาย พบว่า ความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่มีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = 0.24$, $t = 3.32$, $p < 0.05$) รองลงมาคือ การพักผ่อน ($\beta = 0.23$, $t = 3.62$, $p < 0.05$) ความบันเทิง ($\beta = 0.16$, $t = 2.63$, $p < 0.05$) ความสัมพันธ์ครอบครัว ($\beta = 0.12$, $t = 2.02$, $p < 0.05$) และความสุขทางใจ ($\beta = 0.11$, $t = 2.03$, $p < 0.05$) ตามลำดับ

2. การรับรู้ที่เชื่อมโยงกับความคาดหวังและประสบการณ์ นักท่องเที่ยวมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมในระดับสูง โดยให้ความสำคัญกับด้านความต้องการ ความรู้ และความรู้สึก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การรับรู้ของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว และมีผลต่อความพึงพอใจในการเดินทาง (Fakeye, and Crompton, 1991) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นอำนาจการทำนายที่สูงของโมเดล โดยค่าสัมประสิทธิ์ การกำหนด (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.704 หรือร้อยละ 70.4 ซึ่งตามเกณฑ์ การตีความของ Cohen (1988) ถือว่าเป็นขนาดอิทธิพลขนาดใหญ่มาก (large effect size) โดย $R^2 > 0.26 = \text{large effect}$ ความหมายของค่า $R^2 = 0.704$ คือ ตัวแปรอิสระ (แรงจูงใจ) ทั้ง 5 ด้าน ที่ศึกษาสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม (การรับรู้เกี่ยวกับ การเดินทางท่องเที่ยว) ได้ร้อยละ 70.4 ขณะที่อีกร้อยละ 29.6 เป็นความแปรปรวนที่เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้ ค่า Adjusted $R^2 = 0.697$ ซึ่งใกล้เคียงกับค่า R^2 มาก แสดงให้เห็นว่า โมเดลมีความเสถียรและไม่มีการ Overfitting นอกจากนี้ ค่า F-statistic = 103.176 ($p < 0.001$) ยืนยันว่าโมเดลการถดถอยมี นัยสำคัญทางสถิติและสามารถนำไปใช้ทำนายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงถึงร้อยละ 70.4 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pai, et al (2022) ที่พบว่า การรับรู้และความคาดหวังในด้านข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและคุณลักษณะของสถานที่ เช่น ความปลอดภัยและความสะดวกสบาย มีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจและประสบการณ์การท่องเที่ยว รวมถึงสอดคล้องกับ Osiako, Kummitha, and Szente (2022) ที่ยืนยันว่าตัวแปรแรงจูงใจโดยรวมมีอำนาจอธิบายพฤติกรรม การตัดสินใจเดินทางและความพึงพอใจในระดับสูง และการที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพของสถานที่ เช่น ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย แสดงถึงความคาดหวังในการได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการท่องเที่ยว

3. แรงจูงใจที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการ ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมคือความต้องการหาความบันเทิงและการผ่อนคลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Mona, and Sharayevska (2023) ที่พบว่าแรงจูงใจด้านความสุขทางใจและการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสุขและความผ่อนคลาย โดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับโอกาสในการสานสัมพันธ์ สร้างความทรงจำร่วมกัน และเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ผ่านการเดินทางเชิงครอบครัว นอกจากนี้ แรงจูงใจด้านความสุขทางใจ โอกาสทางธุรกิจ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว และการเรียนรู้สิ่งใหม่ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันการเดินทางท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น (Kotler, and Keller, 2016)

4. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่เชื่อมโยงปัจจัยต่างๆ ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมคือ ความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ เพิ่มพูนความรู้ หรือศึกษาวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การท่องเที่ยวเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง (Wearing, 2001) นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการพักผ่อนและความบันเทิง ความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคม รวมถึงแรงจูงใจทางจิตใจและศาสนา ก็มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมเดินทาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพร ศรีวิไล ปิยนิษฐ์ โชติวนิช และจางตุรงค์ ศรีวัชรธรรมะ (2556) ระบุว่าปัจจัยด้านที่พักและข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจุบันที่พบว่าปัจจัยด้านการเรียนรู้สิ่งใหม่และการศึกษาวัฒนธรรมมีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรศึกษาอิทธิพลของสื่อดิจิทัล และ Influencer marketing ต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวร้อยละ 77.8 รับข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI ในระบบแนะนำจุดหมายปลายทางเชิงบุคคล

1.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวครั้งแรกและนักท่องเที่ยวซ้ำ เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งเสริมความภักดีต่อจุดหมายปลายทาง (Destination loyalty)

1.3 ควรพัฒนาโมเดลการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยประเมิน Carrying capacity และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

1.4 ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบในจังหวัดที่มีลักษณะคล้ายคลึง เช่น มุกดาหาร หนองคาย และเลย เพื่อพัฒนา Generalized model ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในระดับภูมิภาค

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

2.1 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครพนม การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่และเพิ่มพูนความรู้ เช่น การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

2.2 ควรพัฒนาแพ็คเกจการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อนและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อตอบสนองต่อรูปแบบการเดินทางและแรงจูงใจด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ โดยอาจใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบแนะนำข้อมูล (Recommendation Systems) เพื่อนำเสนอกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม

2.3 หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนม ควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่เน้นช่องทางออนไลน์ ควรปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Tiktok และอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2566). รายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวไทย. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2566, จาก

<https://www.tourism.go.th/>.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2567). 7 GEN กับ Event Tourism. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2566, จาก

<https://tatreviewmagazine.com/article/7-gen-event-tourism/>.

นันทพร ศรีวิไล ปิยนินกุล โชติวนิช และจาดรงค์ ศรีวงษ์วรรณ. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยว จังหวัดนครพนม. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(2): 91-106. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2566, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/mbakkujournal/article/view/64507>.

ภัทรพร พันธุ์. (2558). การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 8(2): 27-38. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2566, จาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/82467.

ราณี อธิชัยกุล. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะทาง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานจังหวัดนครพนม. (2566). รายงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม. นครพนม: ผู้แต่ง. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2566, จาก www2.nakhonphanom.go.th.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2): 179-211. Retrieved January 9, 2023, from [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T).

Cochran, W.G. (1953). *Sampling techniques*. New York: John Wiley & Sons.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). New York: Lawrence Erlbaum Associates.

- Crompton, J.L. (1979). Motivations for pleasure vacation. *Annals of Tourism Research*, 6(4): 408–424.
- Dimitrovski, D., Seočanac, M., and Luković, M. (2021). Business events at a spa destination: An insight into senior participant motivation. *International Journal of Tourism Cities*, 7(1): 13–31, Retrieved January 8, 2023, from <https://doi.org/10.1108/IJTC-04-2019-0054>
- Fakeye, P.C., and Crompton, J.L. (1991). Image Differences between prospective, first-time, and repeat visitors to the Lower Rio Grande Valley. *Journal of Travel Research*, 30: 10–16. Retrieved January 8, 2023, from <https://doi.org/10.1177/004728759103000202>.
- Getz, D. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 29(3): 403–428.
- Gössling, S., Scott, D., and Hall, C.M. (2021). Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1): 1–20.
- Hair, J. F., et al. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Hampshire: Cengage Learning.
- Kirkup, N., and Sutherland, M. (2017). Exploring the relationships between motivation, attachment and loyalty within sport event tourism. *Current Issues in Tourism*, 20(1): 7–14. Retrieved January 8, 2023, from <https://doi.org/10.1080/13683500.2015.1046819>.
- Kotler, P., and Keller, K. L. (2016). *Marketing management*. Edinburgh: Pearson Education.
- Misener, L. (2015). Leveraging parasport events for community participation: development of a theoretical framework. *European Sport Management Quarterly*, 15(1): 132–153. Retrieved January 8, 2023, from <https://doi.org/10.1080/16184742.2014.997773>.
- O'Brien, D., and Chalip, L. (2007). Executive training exercise in sport event leverage. *International Journal of Culture Tourism and Hospitality Research*, 1(4): 296–304. Retrieved January 8, 2023, from <https://doi.org/10.1108/17506180710824181>.
- Osiako, P.O., Kummitha, H.R., and Szente, V. (2022). Motivational decisions, satisfaction, and revisit behavior of domestic tourists: An empirical analysis. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 44(4): 1442–1449. Retrieved January 8, 2023, from <https://doi.org/10.30892/gtg.44432-964>.
- Pai, C.H., et al. (2022). Value evaluation of cultural tourism tourists' psychological expectation based on machine learning data mining. *Frontiers in Psychology*, 13: 1–12. Retrieved January 8, 2023, from <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.943071>.
- Pine, B.J., and Gilmore, J.H. (1998). *The experience economy*. Boston: Harvard Business Review Press.
- UNWTO. (2023). *UNWTO tourism highlights: 2023 edition*. Madrid: World Tourism Organization.
- Wearing, S. (2001). *Volunteer tourism: Experiences that make a difference*. Lindfield: CABI Publishin.
- Wattanacharoensil, W., et al. (2024). What drives fulfilment and repeat visits among Asian domestic travellers: The application of IGSCA and fsQCA. *Tourism Recreation Research*, 50(6): 1372–1390.

ภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย

The Image and Service Quality of Tourist attraction Affecting the decision to Visit Kanchanaburi Province for thai tourists

ระพีพร แชมช้อย¹/ฐิติวุฒิ จันทรสิงห์²

Rapeeporn Chamchoy¹/Thitiwut Junsing²

^{1,2}หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10240

^{1,2}Bachelor of Arts Program, Faculty of service Industry, Rattana Bundit University, Bangkok 10240

Corresponding author E-mail: rapeepornpuy3@gmail.com

(Received: April 30, 2025; Revised: November 11, 2025; Accepted: December 29, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยด้านภาพลักษณ์และปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อศึกษาการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางหรือเคยมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และในการทดสอบสมมติฐานใช้ค่าสถิติ t-test และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาพบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาพบว่า ด้านความเชื่อถือได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์ มีความสวยงาม มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมากมาย ตลอดจนมีการให้บริการด้านที่พัก อาหารและร้านอาหารของที่ระลึกให้เลือกมากมาย และมีความสะดวกสบายที่ได้รับคุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ด้านการให้บริการที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยและด้านสิ่งดึงดูดใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความมั่นใจ ด้านการตอบสนอง ด้านรูปธรรมการบริการ และด้านความเอาใจใส่ ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว

Abstract

This research aimed to study the factors of destination image and service quality of tourist attractions that affect the decisions of Thai tourists to travel to Kanchanaburi Province, as well as to examine the decision-making process of Thai tourists in choosing tourist destinations in Kanchanaburi Province. The researcher collected data from Thai tourists who were currently traveling or had previously traveled to Kanchanaburi Province. The data collection instrument was a questionnaire. The statistical methods used for data analysis and hypothesis testing were the t-test and multiple regression analysis. The research findings revealed that tourists, overall, placed a high level of importance on destination image factors of tourist attractions in Kanchanaburi Province. When considered individually, the attractiveness factor was rated at the highest level. Regarding service quality factors of tourist attractions in Kanchanaburi Province, the overall importance was also rated as high. When considered individually, the reliability factor was rated at the highest level. The decision to choose Kanchanaburi as a tourist destination was rated at a high level due to the province's diversity, unique characteristics, natural beauty, numerous organized tourism activities, as well as a wide selection of accommodation, food, and souvenir shops. Tourists also felt that the comfort and value received were worthwhile for their trip to Kanchanaburi. The hypothesis testing results indicated that destination image factors affecting the decision of Thai tourists to travel to Kanchanaburi Province-namely accommodation service, facilities and accessibility, safety, and attractiveness-significantly influenced the decision to visit Kanchanaburi at a statistical significance level of 0.05. Furthermore, service quality factors of tourist attractions affecting the decision of Thai tourists to visit Kanchanaburi Province-namely reliability, assurance, responsiveness, tangibles, and empathy-also significantly influenced the decision to visit Kanchanaburi at a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Image of tourist attractions, Quality of service of tourist attractions, Tourists' decision for travelling

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนและมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จังหวัดกาญจนบุรีถือเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางสำคัญ ด้วยความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่โดดเด่น ทำให้เป็นที่ยอดนิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศต่างให้ความสนใจในการท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ ทางรัฐบาลไทยจึงมีการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 ให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม พร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์และคุณภาพของการให้บริการท่องเที่ยวทั้งในตลาดภายในประเทศ และต่างประเทศมากยิ่งขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566) เนื่องจากความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์ และคุณภาพการให้บริการเป็นสำคัญ ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการที่พัก และความปลอดภัย ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นความสนใจและส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ นอกจากนี้ คุณภาพการให้บริการยังครอบคลุม

ด้านรูปธรรมการบริการ ความเชื่อถือได้ การตอบสนอง ความเอาใจใส่ และความมั่นใจ ก็เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจท่องเที่ยว ดังนั้น หากแหล่งท่องเที่ยวสามารถพัฒนาคุณภาพการบริการ และสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ดีและเหมาะสมจะส่งผลให้เกิดอุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีความเป็นอยู่ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและเทือกเขาสูง โดยมีแม่น้ำสายหลัก 2 สาย คือ แม่น้ำแควใหญ่และแม่น้ำแควน้อย ที่ไหลขนานลงมารวมกันเป็นแม่น้ำแม่กลองที่ตัวเมืองกาญจนบุรี และด้วยความที่เป็นจังหวัดใหญ่ กาญจนบุรีจึงมีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย หากจะเที่ยวกาญจนบุรีให้ทั่วคงต้องใช้เวลากว่าหลายวัน ซึ่งแต่ละอำเภอก็มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายคอยต้อนรับนักท่องเที่ยวมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ด้วยความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดกาญจนบุรี ตลอดจนความพร้อมในด้านการให้บริการการท่องเที่ยวของทุกหน่วยงาน จึงทำให้จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดต้นๆ ที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจังหวัดกาญจนบุรีจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และมีงานวิจัยทั่วไปที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์และคุณภาพการบริการในบริบทอื่น แต่การศึกษาที่จะมุ่งเน้นความสัมพันธ์อย่างชัดเจนระหว่างปัจจัยย่อยเฉพาะด้านของภาพลักษณ์ (ด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก ความปลอดภัย) และปัจจัยย่อยเฉพาะด้านของคุณภาพการให้บริการ (ด้านรูปธรรม ความเชื่อถือได้ การตอบสนอง ความเอาใจใส่ ความมั่นใจ) ที่มีต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเฉพาะยังมีอยู่จำกัด หรือยังไม่มีกรรวบรวมข้อมูลที่ทันสมัยอย่างครอบคลุม ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจมุ่งเน้นการเติมเต็มช่องว่างนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

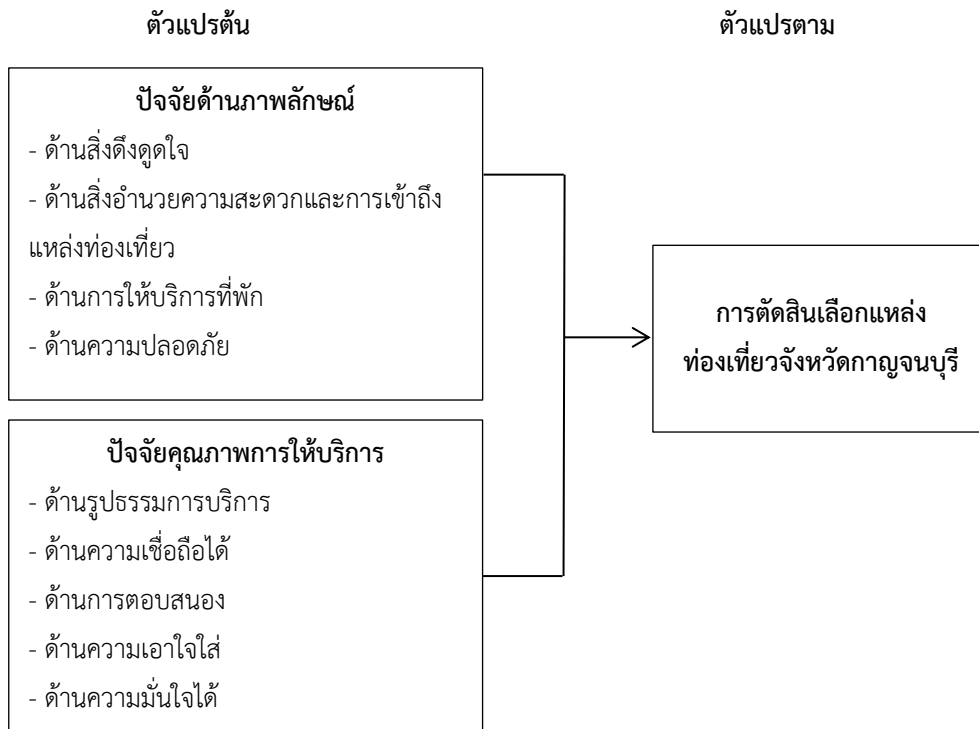
1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านภาพลักษณ์และปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี
2. ปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดที่มุ่งศึกษาภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางหรือเคยมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี และไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และสุ่มอย่างง่าย ผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 400 คน โดยผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลผ่าน Link ที่ส่งให้ทาง Social Media และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สถานภาพ จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี มาท่องเที่ยวเกี่ยวกับใคร และใช้พาหนะใดในการเดินทาง เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกคำตอบเดียว (Multiple Choice) และเลือกคำตอบแบบ Check List โดยกำหนดเกณฑ์ในการตอบแบบเลือกตอบตามจริง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกคำตอบโดยมีรูปแบบคำถามเป็นแบบมาตราวัดแบบ Rating Scale

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกคำตอบโดยมีรูปแบบคำถามเป็นแบบมาตราวัดแบบ Rating Scale

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยว จำนวน 3 ข้อ แบบสอบถามชนิดเลือกคำตอบโดยมีรูปแบบคำถามเป็นแบบมาตราวัดแบบ Rating Scale

ส่วนที่ 5 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ทั้งนี้ในการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถในแขนงวิชา จำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา เครื่องมือได้ครอบคลุมเนื้อหาหรือประเด็นที่ต้องการวัดได้ครบถ้วนมากน้อยเพียงใด ขั้นตอนที่ 2 หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ด้วยการใช้สูตรการหาความสัมพันธ์แอลฟาของครอนบัค ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ เพื่อแสดงความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์แอลฟา แสดงความเชื่อมั่นแบบสอบถาม ซึ่งผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยจากกระบวนการสุ่มตัวอย่าง ข้างต้น จำนวน 400 คน โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมด ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง พบว่า แบบสอบถามทุกฉบับมีความสมบูรณ์และถูกต้อง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อให้เนื้อหาที่ศึกษามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย Independent Sample t-test

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 400 ชุด และนำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.25 มีช่วงอายุระหว่าง 21 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.75 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 56.50 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.75 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท/รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 29.50 จำนวนที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีมาครั้งที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 50.75 มาท่องเที่ยวกับเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 59.00 และใช้รถยนต์/รถจักรยานยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทางท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 36.50

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมทุกด้าน

ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	4.26	0.56	มากที่สุด
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.12	0.51	มาก
3. ด้านการให้บริการที่พัก	4.10	0.55	มาก
4. ด้านความปลอดภัย	4.12	0.52	มาก
รวม	4.15	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมาได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการให้บริการที่พัก อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมทุกด้าน

คุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านรูปธรรมการบริการ	4.09	0.54	มาก
2. ด้านความเชื่อถือได้	4.18	0.54	มาก
3. ด้านการตอบสนอง	4.07	0.51	มาก
4. ด้านความเอาใจใส่	4.12	0.53	มาก
5. ด้านความมั่นใจได้	4.09	0.66	มาก
รวม	4.11	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความเชื่อถือได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.18$) รองลงมาได้แก่ ด้านความเอาใจใส่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการตอบสนอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 3 ระดับการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย

การตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
1. แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีมีความสวยงาม มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมากมาย มีที่พัก อาหารและร้านจำหน่ายของที่ระลึกให้เลือกมากมาย	4.07	0.70	มาก
2. แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีมีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์ ทำให้ท่านตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว	4.14	0.53	มาก
3. ค่าใช้จ่ายที่เสียไปในการท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีคุ้มค่า และความสะดวกสบายที่ได้รับคุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี	3.97	0.58	มาก
4. การเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ด้วยความต้องการในการมาท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ	4.07	0.52	มาก
รวม	4.06	0.58	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีมีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) รองลงมาได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีมีความสวยงาม มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมากมาย มีที่พัก อาหารและร้านจำหน่ายของที่ระลึกให้เลือกมากมาย และการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ด้วยความต้องการในการมาท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เสียไปในการท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีคุ้มค่า และความสะดวกสบายที่ได้รับคุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานทางการวิจัยข้อที่ 1 ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในภาพรวมทุกด้าน

ด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรี	การตัดสินใจเที่ยวของนักท่องเที่ยว			
	B	SE	t	p-value
ค่าคงที่	0.774	0.164	4.729*	<0.001
ด้านสิ่งดึงดูดใจ (X_1)	-0.148	0.060	-2.470*	0.014
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (X_2)	0.314	0.070	4.483*	<0.001
ด้านการให้บริการที่พัก (X_3)	0.360	0.064	5.612*	<0.001
ด้านความปลอดภัย (X_4)	0.278	0.071	3.940*	<0.001
$r = 0.808$ $R^2 = 0.652$ Adjusted $R^2 = 0.649$ $SE = 0.456$				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย ด้านสิ่งดึงดูดใจ (X_1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (X_2) ด้านการให้บริการที่พัก (X_3) และด้านความปลอดภัย (X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) จากการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ระหว่างด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี มีค่าเท่ากับ 0.808 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.652 คือ การเปลี่ยนแปลงปัจจัยการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวส่วนค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เมื่อปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.649 และค่า SE เท่ากับ 0.456 ผลการทดสอบแต่ละตัวแปร มีดังนี้ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการพยากรณ์การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านการให้บริการที่พัก (X_3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (X_2) และด้านความปลอดภัย (X_4) ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการพยากรณ์การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ (X_1) ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการให้บริการที่พัก (X_3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (X_2) และด้านความปลอดภัย (X_4) และด้านสิ่งดึงดูดใจ (X_1) เป็นปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย

สมมติฐานทางการวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในภาพรวมทุกด้าน

ด้านคุณภาพการให้บริการของ แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี	การตัดสินใจเที่ยวของนักท่องเที่ยว			
	B	SE	t	p-value
ค่าคงที่	0.438	0.116	3.780*	<0.001
ด้านรูปธรรมการบริการ (X_1)	0.273	0.069	3.963*	<0.001
ด้านความเชื่อถือได้ (X_2)	-0.174	0.065	-2.686*	0.008
ด้านการตอบสนอง (X_3)	0.279	0.064	4.371*	<0.001
ด้านความเอาใจใส่ (X_4)	0.145	0.053	2.730*	0.007
ด้านความมั่นใจ (X_5)	0.366	0.055	6.694*	<0.001
r= 0.861 R^2 = 0.741 Adjusted R^2 = 0.738 SE= 0.394				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย ด้านรูปธรรมการบริการ (X_1) ด้านความเชื่อถือได้ (X_2) ด้านการตอบสนอง (X_3) ด้านความเอาใจใส่ (X_4) และด้านความมั่นใจ (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) จากการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ระหว่างด้านคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวและการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี มีค่าเท่ากับ 0.861 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.741 คือ การเปลี่ยนแปลงปัจจัยการตัดสินใจของ

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวส่วนค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เมื่อปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.738 และค่า SE เท่ากับ 0.394 ผลการทดสอบแต่ละตัวแปร มีดังนี้ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการพยากรณ์การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านความมั่นใจ (X_5) ด้านการตอบสนอง (X_3) ด้านรูปธรรมการบริการ (X_1) และด้านความเอาใจใส่ (X_4) ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการพยากรณ์การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านความเชื่อถือได้ (X_2) ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความมั่นใจ (X_5) ด้านการตอบสนอง (X_3) ด้านรูปธรรมการบริการ (X_1) และด้านความเอาใจใส่ (X_4) เป็นปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์และคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัย และด้านการให้บริการที่พัก อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม จึงทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัย และด้านการให้บริการที่พักล้วนมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นปัจจัยที่จะสามารถกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจที่จะเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐพงศ์ วิชัยดิษฐ์ และผกาภาส ชัยรัตน์ (2563) ศึกษาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในเรื่องของภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของมณีหยก พานิช (2564) ศึกษาภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาเยือนเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านแสงแดดและหาดทรายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเชื่อถือได้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความเอาใจใส่ ด้านความมั่นใจ ด้านรูปธรรมการบริการ และด้านการตอบสนอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของทักษิญา สง่าไยธิน, อัจจิมา ศุภจริยวัตร และตติยะ นิมพาลี (2562) ที่ได้ศึกษาพบว่าควรส่งเสริมคุณภาพการให้บริการตามความต้องการของนักท่องเที่ยว สำหรับธุรกิจที่พัก และธุรกิจร้านอาหารจังหวัดจันทบุรี เช่น ด้านความเป็นรูปธรรม เน้นการบริการที่สะอาดปลอดภัย มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบถ้วน ด้านความเชื่อถือ ไว้วางใจได้ โดยการให้บริการจะต้องมีความเป็นมาตรฐานไม่ว่าจะมาใช้บริการในช่วงเวลาใดก็ตาม เป็นต้น

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านการให้บริการที่พัก และด้านความปลอดภัยส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของโสฬส เหล่าลดา

และกิตติ แก้วเขียว (2564) ศึกษาปัจจัยภาพลักษณ์ และปัจจัยจิตวิทยา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ในจังหวัดชุมพร พบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์การท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ด้านรูปธรรมการบริการ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านการตอบสนอง ด้านความเอาใจใส่ และด้านความมั่นใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรินระดา นิโรจน์ และสุพิชา บุรณะวิทยากรณ์ (2565) ศึกษาปัจจัยด้านภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสูงวัยชาวไทยในการท่องเที่ยวในประเทศ พบว่าปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวในประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 พบว่า มี 5 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญคือ ด้านความเข้าใจ ความรู้สึกของผู้อื่น ด้านการตอบสนอง ด้านความมั่นใจได้ ด้านรูปธรรมการบริการ และด้านความน่าเชื่อถือได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ รวมถึงการจัดเทศกาลงานต่าง ๆ ให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพื่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ดีของจังหวัดกาญจนบุรี
2. ด้านคุณภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ประกอบการ ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการแหล่งท่องเที่ยวความเชื่อถือไว้วางใจได้ การตอบสนอง การให้ความเชื่อมั่นและความเอาใจใส่ ตามผลวิจัยที่ได้เพื่อการพัฒนาที่เป็นมาตรฐานให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเพื่อนำมาพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของสถานที่ท่องเที่ยวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2566-2570)*. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2568, จาก <https://planning.dusit.ac.th/main/wp-content/uploads/2023/>.
- ณัฐพงศ์ วิชัยดิษฐ์ และผกา มาศ ชัยรัตน์. (2563). ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 9(2): 183-192.
- ทักษญา สง่าโยธิน อัจจิมา ศุภจริยาวัตร และตติยะ นิมาพาลี. (2562). แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี สำหรับธุรกิจที่พักและธุรกิจร้านอาหาร. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 13(3): 140-154.
- มณียก พานิช. (2564). *ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการมาเยือนเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

รินระดา นิโรจน์ และสุพิชา บุณยะวิทยากรณ์. (2565). ปัจจัยด้านภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสูงวัยชาวไทยในการท่องเที่ยวในประเทศ. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 5(4): 81-92.

โสฬส เหล่าลดา และกิตติ แก้วเขียว. (2564). ปัจจัยภาพลักษณ์และปัจจัยจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ในจังหวัดชุมพร. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 11(2): 58-70.

การส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติอาหารพื้นถิ่นอีสาน บ้านคิริวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

Promoting and Developing Community-Based Tourism through Northeastern Thai Local Cuisine of Ban Kiri Wongkot, Nai Yung District, Udon Thani Province

จิรัฏฐิติ สันติยะศ¹/สุดาพร ทิมรุก²/ทวีวัฒน์ กันฉาย³/ชมพูนิชฐ์ สุตะบุตร⁴

Chirattthitti Santayot¹/Sudaporn Timruk²/Thaweewat Kanchai³/Chompookanit Suthabut⁴

^{1,3,4} อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

^{1,3,4} Lecturer of Faculty of Service Industry, Rattana Bundit University

² ผศ.อาจารย์ประจำ คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

² Asst. Prof., of Faculty of Service Industry, Rattana Bundit University

Corresponding author E-mail: his_47@hotmail.com

(Received: May 26, 2025; Revised: December 12, 2025; Accepted: December 29, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติอาหารพื้นถิ่นอีสาน บ้านคิริวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจวัตถุดิบท้องถิ่นที่ใช้สำหรับประกอบอาหารพื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ศึกษาอาหารพื้นถิ่นและนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 3) สร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคิริวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคนในชุมชน ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า อาหารพื้นถิ่นของบ้านคิริวงกตมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นที่ได้จากธรรมชาติ เช่น เห็ดป่า หน่อไม้ ผักพื้นบ้าน ปลาแม่น้ำ และเนื้อสัตว์ที่เลี้ยงแบบธรรมชาติ ซึ่งไม่เพียงสะท้อนวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังมีความปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ด้านอัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่น พบว่ารายการอาหารต่าง ๆ ที่มีรสชาติอีสานแท้จริงแต่ยังมีการนำเสนอที่สร้าง “ประสบการณ์เชิงวัฒนธรรม” ผ่านภาษาจากธรรมชาติและบรรยากาศการบริโภคกลางป่า ธารน้ำ และพื้นที่ธรรมชาติของชุมชน ซึ่งสร้างความประทับใจและความรู้สึกร่วมอย่างลึกซึ้งกับนักท่องเที่ยว แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านอาหารพื้นถิ่น ประกอบด้วย การพัฒนาตราสินค้า บรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้ากับตลาดเป้าหมาย การจัดกิจกรรมเชิงเรียนรู้ เช่น food workshop การสร้างตราสินค้าอาหารพื้นถิ่น การอบรมด้านสุขอนามัยและบริการ และการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีการสนับสนุนอาหารพื้นถิ่นในเชิงระบบ อาทิ การจัดเทศกาลอาหารท้องถิ่นและการเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อยกระดับอาหารพื้นถิ่นให้กลายเป็น “Soft Power” ที่สร้างรายได้และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: อาหารพื้นถิ่นอีสาน วัตถุดิบท้องถิ่น อัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่น ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The research title is “Promoting and Developing Community-Based Tourism through Northeastern Thai Local Cuisine in Ban Khiri Wongkot, Na Yoong District, Udon Thani Province.” The study aims to: 1) explore the local ingredients used in preparing traditional cuisine to promote and develop community-based tourism; 2) study local cuisine to create a community identity that supports tourism development; and 3) develop guidelines to promote and enhance community-based tourism in Ban Khiri Wongkot, Na Yoong District, Udon Thani Province. A mixed-methods approach was employed. Quantitative data were collected through questionnaires administered to tourists, while qualitative data were obtained from in-depth interviews with community members, entrepreneurs, and relevant stakeholders. The study result found that the local cuisine of Ban Khiri Wongkot has high potential for promoting community-based tourism, particularly through the use of local ingredients which were found in natural ingredients such as wild mushrooms, bamboo shoots, local vegetables, river fish, and naturally raised meat. These ingredients not only reflect local ways of life and local wisdom but are also safe, environmentally friendly, and attractive to tourists. In terms of local food identity, the findings reveal that local dishes are characterized not only by authentic Isan flavors but also present “cultural experiences.” through natural containers and dining atmospheres set in forests, along streams, and natural areas of the community to create impressions and foster a deep sense of emotional engagement among tourists. Guidelines for promoting and developing community-based tourism through local cuisine include the development of branding, packaging, and promotional media aligned with target markets, the organization of experiential learning activities such as food workshops, the establishment of local food brands, training in hygiene and service standards and the strengthening of marketing networks in collaboration with relevant agencies. In addition, most tourists indicated that local cuisine should receive systematic support, such as the organization of local food festivals and dissemination through online platforms, in order to elevate local cuisine into a form of “soft power” that generates income and fosters sustainable community development.

Keywords: Northeastern Thai Cuisine, Local Ingredients, local food Identity, Community-Based Tourism Potential

บทนำ

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายในฐานะรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นกลยุทธ์ที่ยั่งยืนสำหรับการเสริมสร้างเศรษฐกิจและการพัฒนาทักษะแรงงานในพื้นที่ชนบทและตลาดการท่องเที่ยวใหม่ ๆ อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายด้านช่องว่างทักษะ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการปรับนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (Chayapoj Lee-Anant, 2025) หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ “อาหารพื้นถิ่น” ซึ่งนอกจากจะสะท้อนถึงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชุมชนแล้ว ยังสามารถสร้างประสบการณ์ใหม่และความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยหรือภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีอาหารพื้นถิ่นที่โดดเด่นเฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นรสชาติ วิธีการปรุงอาหาร วัตถุดิบจากธรรมชาติ และวิธีการบริโภคที่ผูกพันกับสิ่งแวดล้อมและฤดูกาล ซึ่งสามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งมีความพยายามในการส่งเสริมและอนุรักษ์อัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นอีสานผ่านการวิจัยและการพัฒนา เช่น การศึกษาภูมิปัญญาการผลิตอาหารพื้นถิ่นในชุมชนไทยมุสลิม เพื่อพัฒนาตำรับอาหารที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยการนำเสนออาหารท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว (สิทธิศักดิ์ เตียวงา และกนกวรรณกรณ์ หลวงวังโพธิ์, 2565) อาหารพื้นถิ่นอีสานไม่เพียงเป็นแหล่งอัตลักษณ์ที่น่าสนใจแต่ยังมีศักยภาพสูงในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตามในหลายพื้นที่ยังขาดกลไกในการส่งเสริมและพัฒนาให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

บ้านศรีวังเกต ตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี เป็นชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีภูมิประเทศที่สวยงามและหลากหลาย ประชาชนยังคงดำรงชีวิตตามวิถีดั้งเดิม และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมรวมทั้งมีความเข้มแข็งในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งมีกิจกรรมท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวสามารถนั่งรถอีแต็ก (รถเกศตรดัดแปลง) ลัดเลาะผ่านลำธารและป่าเขาไปยังน้ำตกห้วยช้างพลาย ซึ่งเป็นน้ำตกเล็กๆ กลางป่า สัมผัสประสบการณ์การรับประทานอาหารพื้นถิ่นกลางป่า เช่น ข้าวเหนียวหุงในกระบอกไม้ไผ่ ส้มตำ ไก่ย่าง ปลาเผา และแกงอ่อม ที่เสิร์ฟในภาชนะจากธรรมชาติ เช่น ใบตองและกระบอกไม้ไผ่ อาหารจากพืชผักป่า เห็ดพื้นบ้าน น้ำพริกตำมือพื้นบ้าน และอาหารตามฤดูกาลที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ (หมู่บ้านศรีวังเกตเที่ยวแบบ Slow life, 2020 ใน https://www.mthai.com/travel/54864.html?utm_source=chatgpt.com) ซึ่งล้วนมีคุณค่าในด้านวัฒนธรรมและสามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงขาดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในการใช้ “อาหารพื้นถิ่น” เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากปัญหาและโอกาสที่กล่าวมาข้างต้นการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติอาหารพื้นถิ่นอีสาน บ้านศรีวังเกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อศึกษารูปแบบและศักยภาพของอาหารพื้นถิ่นในพื้นที่ดังกล่าว ตลอดจนวิเคราะห์แนวทางการบูรณาการอาหารท้องถิ่นเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างรายได้ที่ยั่งยืนและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชนและชุมชน โดยสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจวัตถุดิบท้องถิ่นที่ใช้สำหรับประกอบอาหารพื้นถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านศรีวังเกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาอาหารพื้นถิ่นและนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านศรีวังเกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านศรีวังเกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

มีวิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงผสม (Mixed Methodology Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทาง ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการวิจัย ไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี โดยไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ทราบขนาดของประชากรที่มีจำนวนมาก จึงใช้สูตรคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 83 คน โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 10 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีคำถามคัดกรอง ก่อนเก็บข้อมูลว่าต้องเป็นนักท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี ในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ ระหว่างเวลา 08.00 น.-18.00 น.

ผู้ให้ข้อมูลหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ

1. **ตัวแทนภาครัฐ** จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอุตรธานี, องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.), การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุตรธานี, พัฒนาชุมชนจังหวัดอุตรธานี, พัฒนาชุมชนอำเภอนาโยง, ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), องค์การบริหารส่วนตำบลนาแค และผู้ใหญ่บ้านคีรีวงกต โดยผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นตัวแทนภาครัฐทั้ง 8 คน เลือกจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทำงานในหน่วยงานหรือพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีตำแหน่งระดับหัวหน้าหรือรองหัวหน้าขึ้นไป

2. **ตัวแทนภาคเอกชนและผู้ประกอบการ** จำนวน 10 คน คือ ผู้ประกอบกิจการร้านอาหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาหารพื้นถิ่นในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่การวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ได้

3. **ตัวแทนภาคการท่องเที่ยวโดยชุมชน** จำนวน 5 คน คือผู้อาศัยในพื้นที่ที่ได้รับผลประโยชน์หรือได้รับผลกระทบจากการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการอาหารในการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี โดยแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการใช้บริการอาหารท้องถิ่นของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกต โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี ได้แก่ เหตุผลที่ใช้บริการ แหล่งข้อมูลของอาหาร บุคคลที่ร่วมใช้บริการ ความถี่ในการใช้บริการ วันที่เลือกเข้าใช้บริการ และสถานที่ที่ใช้บริการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกตและปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารท้องถิ่นของชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) แล้วนำข้อมูลที่ได้นั้นมาวิเคราะห์ผลเชิงบรรยาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) กับผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชนและผู้ประกอบการ รวมทั้งตัวแทนภาคการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยคำถามจะครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นเอกลักษณ์อาหารท้องถิ่นดั้งเดิมของชุมชน ประเภทอาหารที่จำหน่าย สถานที่ ช่วงเวลาจำหน่ายอาหาร สุขอนามัยที่เกี่ยวข้อง และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นในภาพรวมด้านเนื้อหา ภาษา และความครอบคลุม แล้วจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพไปพร้อมกันมีขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ วิธีการดังนี้

1.1 คัดกรองกลุ่มตัวอย่างด้วยคำถามเบื้องต้นเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น

1.2 แจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ในวันเสาร์และอาทิตย์ ระหว่างเวลา 08.00 น.-18.00 น. จนครบ 100 ชุด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการอาหารภาคชุมชน นักการตลาดท่องเที่ยวชุมชน นักวิชาการด้านโภชนาการอาหาร โดยการนัดหมายผู้ให้ข้อมูล ทำการขออนุญาตการบันทึกเสียงและการจดบันทึก เพื่อประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยลงรหัส (Coding) เปลี่ยนรูปแบบข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้โดยใช้รหัสเพื่อจำแนกลักษณะข้อมูล โดยรหัสที่ใช้อาจอยู่ในรูปตัวเลข ตัวอักษร หรือข้อความ แก้ไข (Editing) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล รวมทั้งข้อมูลที่อยู่ในรูปรหัสด้วย ทำการประมวลผล (Data Processing) นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแสดงผลลัพธ์ (Output)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบข้อมูลแบบ Triangulation ด้านข้อมูลโดยเป็นการพิสูจน์ว่า ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้นตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ 1) เวลา หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในแต่ละช่วงเวลาเหมือนกันหรือไม่ 2) สถานที่ หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และบุคคล หมายถึง บุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปทำให้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่ แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ 3) นำผลที่ได้ประมวลเป็นผลการวิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เป็นการจัดข้อมูลอย่างเป็นระบบ อยู่ในสถานะที่พร้อมจะนำไปใช้งานได้ทันที โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1) ข้อมูลด้านกายภาพ ได้แก่ ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกและมีการถอดข้อความจัดระเบียบเก็บไว้ หากจำเป็นต้องมีการแก้ไขขัดเกลาข้อมูลเพื่อความเหมาะสมและสละสลวยในภาษาก็สามารถแก้ไขได้แต่ต้องยังคงความหมายเดิมและอารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลไว้

2) ข้อมูลด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากเอกสารแบบสอบถามที่ยังไม่ได้ตีความ หรือวิเคราะห์มาจัดเรียงเรียงจัดประเภทหรือเปรียบเทียบ เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าข้อมูลมีความหมายอะไรตรงกับประเด็นกับเรื่องที่กำลังศึกษาวิจัย

2.2 การแสดงข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยวิธีการพรรณนา หลังจากขั้นตอนการจัดระเบียบข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้วดำเนินการจัดกลุ่มข้อมูลและแสดงข้อมูลเป็นตาราง

2.3 การหาข้อสรุป ผู้วิจัยทำการสรุป ตีความและการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการศึกษาวิจัย (Conclusion Interpretation Verification) โดยบรรยายถึงข้อมูลที่ค้นพบ แล้วจึงนำมาตีความ และตรวจสอบก่อนที่จะเสนอผลการศึกษาต่อไป ซึ่งขั้นตอนการตรวจสอบจะใช้วิธีการตรวจสอบภายในเพื่อทบทวนข้อมูล วิธีการได้มาของข้อมูล กระบวนการวิเคราะห์ ว่ามีความเหมาะสมถูกต้องมากน้อยเพียงใด แต่ในกรณีที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ หรือไม่ตรงประเด็น ผู้วิจัยได้มีการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่สมบูรณ์เมื่อได้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพออกมาแล้วจึงนำข้อมูลมาสรุปและวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานีต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่าอาหารพื้นถิ่นของชุมชนบ้านคีรีวงกตมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งในด้านการสร้างอัตลักษณ์ การยกระดับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและการเพิ่มรายได้ให้แก่คนในพื้นที่ โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ในประเด็นหลัก ดังนี้

1. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 วัตถุประสงค์ที่ใช้นำประกอบอาหารพื้นถิ่น พบว่า อาหารพื้นถิ่นของบ้านคีรีวงกตมีความหลากหลาย โดยใช้วัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น พืชผักป่า เห็ดพื้นบ้าน ปลาในแม่น้ำ และเนื้อสัตว์ที่เลี้ยงแบบธรรมชาติ วัตถุดิบเหล่านี้สามารถสะท้อนถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนได้อย่างชัดเจน รวมถึงยังมีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวให้ความสนใจต่อการรู้จักที่มาของวัตถุดิบและขั้นตอนการเตรียมอาหารอย่างยั่งยืน ตัวอย่างเช่น

1) ส้มตำ วัตถุดิบ มะละกอ พริก ถั่วฝักยาว มะเขือ พริก กระเทียม น้ำปลาร้า (สูตรเฉพาะบ้านคีรีวงกต) ผักเคียง เช่น ยอดทูน กระถิน ผักบั้งต้ม ใบยอ ผักชีฝรั่ง

2) แกงหยวกกล้วย วัตถุดิบ ปลาน้ำจืดหรือปลาช่อนแห้ง (ผิเป็นชิ้น) หยวกกล้วย เครื่องแกงอีสาน (พริกแห้ง กระเทียม หอมแดง ตะไคร้ ใบมะกรูด มะแขว่น) น้ำปลาร้า กะปิ ผักชะอม ใบแมงลัก

3) ไก่บ้านย่าง วัตถุดิบ ไก่บ้าน เครื่องเทศสมุนไพรสด (ตะไคร้ กระเทียม พริกแห้ง ใบมะกรูด ขมิ้น ผักชีลาว ใบแมงลัก น้ำปลาร้า น้ำปลาผสมกับข้าวคั่ว และเกลือ)

4) ปลาเผากระบอกไม้ไผ่ วัตถุดิบ ปลาน้ำจืด (ปลาช่อน ปลานิล ปลาควาย) เครื่องเทศสมุนไพรสด (ตะไคร้ หอมแดง กระเทียม พริกแห้ง ข่า ขมิ้น เกลือและกะปิ)

5) แกงลาว แกงเห็ดรวม วัตถุดิบ เห็ด (เห็ดเผาะ, เห็ดนางฟ้า, เห็ดป่า) ผักหวาน ผักหนาม

6) ปนปลา แจ่วบอง วัตถุดิบ ปลานิลเผา ปลานิลแดดเดียว พริกแห้ง ตะไคร้ หอมแดง กระเทียม ข่า และปลาร้า ผักสดเคียง เช่น ผักหวาน ผักหนาม ถั่วฝักยาว แตงกวา กระถิน

1.2 อัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว

การวิจัยพบว่า อาหารพื้นถิ่นของบ้านคีรีวงกตไม่เพียงสะท้อนรสชาติแบบอีสานดั้งเดิม เช่น ส้มตำ ไก่บ้านย่าง แกงหยวกกล้วย ปลาเผากระบอกไม้ไผ่ และข้าวเหนียว อาหารมีรสชาติและรูปแบบการจัดเตรียมและการจัดเสิร์ฟ (Serve) นำเสนอที่เป็นเอกลักษณ์ในลักษณะพิเศษ เช่น การใช้ภาชนะจากธรรมชาติ (กระบอกไม้ไผ่ ใบตอง) อาหารบางรายการ เช่น

แกงหยวกกล้วย ปลาเผากระบอกไม้ไผ่ ได้รับการชื่นชมสูงจากนักท่องเที่ยว และการบริโภคในบริบทของธรรมชาติ เช่น กลางลำธารหรือน้ำตก ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึง “ประสบการณ์เชิงวัฒนธรรม” ที่แปลกใหม่ สร้างความประทับใจจดจำ และสามารถกระตุ้นให้เกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำได้อีก เช่น การพักอาศัยในโฮมสเตย์ของชาวบ้าน กิจกรรมปลูกข้าวดำนา ตามฤดูกาล และการจัดกิจกรรมนันทนาการที่เกี่ยวกับธรรมชาติ

1.3 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาอาหารพื้นถิ่นในการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม พบว่าแนวทางสำคัญในการส่งเสริมอาหารพื้นถิ่นให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่

- 1) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการนำเสนอ ให้สอดคล้องกับตลาดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ เช่น การจัดทำรายการอาหาร (Menu) ภาษาอังกฤษ/จีน และการเล่าเรื่องวัฒนธรรมพื้นถิ่นผ่านอาหาร
- 2) การจัดกิจกรรมเชิงเรียนรู้ (Food workshop) เช่น การสอนหรือการสาธิตทำอาหารพื้นถิ่นโดยคนในชุมชน และการนำนักท่องเที่ยวเก็บเกี่ยววัตถุดิบจากธรรมชาติ
- 3) การสร้างและพัฒนาตราสินค้า (Brand) อาหารพื้นถิ่น พร้อมเมนูภาษาต่างประเทศและการเล่าเรื่องวัฒนธรรมผ่านอาหาร เพื่อให้เกิดความทรงจำและการจดจำในกลุ่มนักท่องเที่ยว
- 4) ส่งเสริมการจัดอบรมด้านสุขอนามัย การตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กาแฟนาญตั้งโรงงานแปรรูปกาแฟ ผลิตกาแฟอาราบิก้าและโรบัสต้าในรูปแบบกาแฟคั่วบด ตรา “กาแฟนาญ Nayung's Coffee” แก่ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการทางการท่องเที่ยว
- 5) หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านโครงสร้าง ระบบ และการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาดและการดำเนินการประชาสัมพันธ์ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังแสดงความเห็นว่า อาหารพื้นถิ่นควรได้รับการสนับสนุนในเชิงระบบ เช่น การส่งเสริมตลาดอาหารพื้นถิ่น การจัดเทศกาลอาหารท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ทุกช่องทาง (Platform) เพื่อให้เกิดการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า พฤติกรรมการใช้บริการอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงความสนใจต่ออาหารพื้นถิ่นของชุมชนบ้านคีรีวงกต โดยนักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการเพราะต้องการลิ้มรสอาหารท้องถิ่นที่มีวัตถุดิบสดใหม่จากป่าและธรรมชาติ อันเป็นข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เกี่ยวกับการสำรวจวัตถุดิบท้องถิ่น ซึ่งแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอาหารที่นักท่องเที่ยวได้รับส่วนใหญ่ก็มาจากคนในชุมชนและสื่อออนไลน์ของพื้นที่ สอดคล้องกับศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และการสื่อสารการตลาดในตอนที่ 3 ของแบบสอบถาม

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมักเดินทางมาพร้อมครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ใช้บริการอาหารเป็นครั้งคราวหรือทุกครั้งที่มาเยือนพื้นที่ โดยเลือกวันหยุดสุดสัปดาห์และใช้บริการภายในชุมชน เช่น ร้านอาหารชุมชนและบ้านโฮมสเตย์ ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนศักยภาพด้านกระบวนการบริการและลักษณะทางกายภาพของสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในการศึกษาความโดดเด่นของอาหารพื้นถิ่นและพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นของชุมชน

ขณะเดียวกัน ผลการประเมินศักยภาพและปัจจัยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในด้านราคา ช่องทางจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร และสภาพแวดล้อม พบว่ามีค่าความเห็นในระดับดี นักท่องเที่ยวให้ความสนใจต่อกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรม (Workshop) การทำอาหาร การจำหน่ายสินค้าอาหารพื้นถิ่น และการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวร่วมกับกิจกรรมด้านอาหาร ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะทางตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านการพัฒนาอัตลักษณ์อาหาร การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาหาร และการยกระดับศักยภาพด้านการตลาดและบริการของชุมชนบ้านคีรีวงกตอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ	สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ
1. สำรวจวัตถุดิบท้องถิ่นที่ใช้สำหรับ ประกอบอาหารพื้นถิ่น	- นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 87.5) พบว่าอาหารพื้นถิ่นของชุมชนบ้านศรีวังเกตมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว - วัตถุดิบหลัก ได้แก่ เห็ดป่า หน่อไม้ ผักพื้นบ้าน ไก่บ้าน ปลาน้ำจืด	- วัตถุดิบส่วนใหญ่มาจากป่าธรรมชาติ หรือสวนของชาวบ้าน - สะท้อนการพึ่งพิงธรรมชาติและตามวิถีจักรฤดูกาล - มีการเก็บเกี่ยวแบบไม่เบียดเบียนธรรมชาติ (วิถียั่งยืน)
2. ศึกษาและสร้างอัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	- นักท่องเที่ยวให้คะแนนระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด” ในเรื่องความน่าจดจำของรสชาติ และการนำเสนออาหารในรูปแบบธรรมชาติ (ร้อยละ 89.3) - อาหารที่โดดเด่น ได้แก่ ไก่บ้านย่าง ปลาเผากระบอกไม้ไผ่ แกงอ่อม แกงหยวกกล้วย และป่นปลา แจ่วบอง	- อาหารพื้นถิ่นเป็น “Soft Power” ที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น - การจัดเสิร์ฟในบรรยากาศธรรมชาติ เช่น กลางป่า กลางธารน้ำ ช่วยเสริมความประทับใจ - คนในชุมชนมีภูมิปัญญาในการปรุงอาหารจากทรัพยากรธรรมชาติ
3. สร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านอาหารพื้นถิ่น	- นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 84.2) เห็นว่าควรให้มีการจัดกิจกรรมสาธิตการทำอาหาร (Food workshop) - ร้อยละ 81.6 แสดงความสนใจในการซื้อของฝากหรือผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบของท้องถิ่น	- เสนอให้จัดกิจกรรม (Workshop) อาหารพื้นถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของรายการโปรแกรม (Package) การท่องเที่ยวโดยชุมชน - สนับสนุนการสร้างตราสินค้า (Brand) อาหารพื้นถิ่นเฉพาะบ้านศรีวังเกต - หน่วยงานภาครัฐควรมีบทบาทในการฝึกอบรม ด้านสุขอนามัย การบรรจุภัณฑ์ และการตลาด

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและศักยภาพของอาหารพื้นถิ่นบ้านศรีวังเกตในฐานะทรัพยากรท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่า วัตถุดิบส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาจากป่าและธรรมชาติรอบหมู่บ้าน ก่อให้เกิดอัตลักษณ์อาหารที่สะท้อนภูมิปัญญาและวิถีชีวิตบนพื้นฐานความยั่งยืน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าอาหารพื้นถิ่นมีความสำคัญต่อประสบการณ์ท่องเที่ยว ทั้งยังแสดงความสนใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้านอาหาร เช่น การทำอาหารพื้นถิ่นหรือกิจกรรม (Workshop) รวมถึงการซื้อของฝากที่ผลิตจากวัตถุดิบท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารให้เป็นเอกลักษณ์หรือแบรนด์ของชุมชน นอกจากนี้ยังพบแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การบรรจุอาหารพื้นถิ่นลงในโปรแกรมท่องเที่ยว และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านมาตรฐาน สุขอนามัย บรรจุภัณฑ์ และการตลาด เพื่อยกระดับอาหารพื้นถิ่นให้เป็นพลัง “Soft Power” ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า อาหารพื้นถิ่นของบ้านคีรีวงกต มีบทบาทสำคัญและศักยภาพสูงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งในเชิงวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการสร้างประสบการณ์เชิงลึกให้นักท่องเที่ยว โดยสรุปประเด็นสำคัญได้ 3 ด้านหลัก ดังนี้

1. วัตถุดิบท้องถิ่น

1.1 มีความหลากหลายของวัตถุดิบในรายการอาหารพื้นถิ่นและได้จากธรรมชาติ เช่น ผักนานาชนิดจากป่า เห็ดปลาน้ำจืด ไก่บ้าน

1.2 สะท้อนวิถีชีวิต การพึ่งพิงธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Local Wisdom for Sustainable Development)

1.3 นักท่องเที่ยวให้ความสนใจต่อแหล่งที่มาของวัตถุดิบและวิธีในการเตรียมอาหาร

2. อัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่น

2.1 อาหารมีรสชาติและรูปแบบการจัดเสิร์ฟที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น การใช้ภาชนะธรรมชาติ และการกินท่ามกลางธรรมชาติ

2.2 เกิดสร้างประสบการณ์ในเชิงวัฒนธรรมที่น่าจดจำและสามารถกระตุ้นให้เกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำได้อีก เช่น การพักอาศัยในโฮมสเตย์ของชาวบ้าน กิจกรรมปลูกข้าวดำนาตามฤดูกาล และการจัดให้มีบริการนั่งรถอีแต๊กชมธรรมชาติ

2.3 อาหารบางรายการ เช่น แกงอ่อม แกงหยวกกล้วย ปลาเผากระบอกไม้ไผ่ ได้รับการชื่นชมสูงจากนักท่องเที่ยว

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนา

3.1 ควรมีการจัดกิจกรรมเรียนรู้ เช่น กิจกรรม (food workshop) การสาธิตทำอาหารพื้นถิ่น

3.2 การสร้างและพัฒนาตราสินค้า (Brand) อาหารพื้นถิ่น พร้อมเมนูภาษาต่างประเทศและการเล่าเรื่องวัฒนธรรมผ่านอาหาร

3.3 ส่งเสริมให้มีการอบรมด้านสุขอนามัย การตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กาแฟนาญUNG ตั้งโรงงานแปรรูปกาแฟ ผลิตภัณฑ์กาแฟอาราบิก้าและโรบัสต้าในรูปแบบกาแฟควบัด ตรา “กาแฟนาญUNG Nayung's Coffee”

3.4 หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนด้านโครงสร้าง ระบบ และการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อการประชาสัมพันธ์

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ที่เน้นการใช้ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะ “อาหารพื้นถิ่น” ซึ่งกลายเป็น Soft Power สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yodsuan, C (2019) ที่กล่าวว่า อาหารท้องถิ่นเป็นทุนวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการสร้างความแตกต่างและคุณค่าทางเศรษฐกิจในการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการผสมผสานการกินอาหารกับการเรียนรู้วัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ลึกซึ้ง และงานศึกษาของ Kontogeorgopoulos, N (2017) ที่กล่าวถึงอาหารท้องถิ่นว่า เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อน CBT โดยสามารถใช้เป็นจุดขายหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ และช่วยให้ชุมชนสามารถควบคุมและถ่ายทอดอัตลักษณ์ของตนเองได้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. มิติของความยั่งยืน (Sustainability) การใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติในท้องถิ่นแบบไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนทั้งในด้านนิเวศและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สามารถนำเสนอเป็นจุดขายหลักของแหล่งท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับ UNWTO (2012) ที่กล่าวว่า บทบาทสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น อาหารพื้นถิ่น มีส่วนในการสร้างความยั่งยืนของการท่องเที่ยวและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยว

โดยชุมชน (CBT) และการศึกษาของปรีชา เวสารัช (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าอาหารพื้นถิ่นที่ใช่วัตถุดิบธรรมชาติจากชุมชน โดยไม่แปรรูปเป็นสิ่งแวดล้อม ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจวิถีชีวิตดั้งเดิมและการอนุรักษ์วัฒนธรรม

2. มิติของประสบการณ์นักท่องเที่ยว (Tourist Experience) อาหารพื้นถิ่นไม่เพียงให้รสชาติ แต่ยังสร้าง “ประสบการณ์” ผ่านบรรยากาศ การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งเป็นแนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงลึกในปัจจุบัน (experiential tourism) โดยเฉพาะในบริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sarinya La-ong-in (2023) ที่แสดงให้เห็นว่า ความแท้จริงของอาหารพื้นถิ่น (Local Food Authentication) และประสบการณ์การเดินทาง (Travel Experiences) มีผลต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและความภักดีของนักท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารพื้นถิ่นสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน และ Cohen & Avieli (2004) ที่วิเคราะห์ว่าอาหารพื้นถิ่นสามารถกลายเป็น “ประสบการณ์เชิงวัฒนธรรม” และมีบทบาทสำคัญในการสร้างความทรงจำให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเมื่อมีการมีส่วนร่วมในการปรุงหรือเรียนรู้

3. มิติของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Community Economy) หากมีการวางระบบการจัดการที่ดี อาหารพื้นถิ่นสามารถกลายเป็นช่องทางสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับชุมชนผ่านการขายอาหาร การจัดกิจกรรม และการผลิตของฝาก ซึ่งช่วยกระจายรายได้สู่ครัวเรือนต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรมและอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน ดังที่งานศึกษาของ ทินวัชร เดชวัน และจันจิรา ชาตินันต์ (2566) ที่ได้ยืนยันถึงบทบาทของอาหารพื้นถิ่นในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนว่า การพัฒนาอาหารพื้นถิ่นให้เป็นสินค้าทางเศรษฐกิจของชุมชนโดยการสร้างสรรค์นวัตกรรมอาหารที่มีความเป็นเอกลักษณ์จะสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ และนุชนารถ กฤษณมรณย์ และคณะ (2566) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) จะช่วยให้ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นและการพัฒนาสำหรับอาหารพื้นถิ่นช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของวัตถุดิบท้องถิ่นและสามารถนำไปสู่การเพิ่มรายได้ โดยเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการและการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. มิติเชิงนโยบาย หน่วยงานรัฐบาลควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดเทศกาลอาหาร การให้ทุนพัฒนาเมนู หรือการส่งเสริมตลาดอาหารพื้นถิ่นในระดับภูมิภาค-ประเทศ เพื่อให้เกิดการยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจของวัฒนธรรมอาหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณ์ย์ วรวิทย์วรรณ และพัทธยา หลีกเพ็ชร (2566) ที่เสนอ 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพของงานเทศกาลอาหารถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก การบูรณาการการจัดงานเทศกาลอาหารถิ่นโดยสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย และการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์งานเทศกาลอาหารถิ่น รวมทั้งเกศณีย์ สัตตรัตนขจรและคณะ (2563) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาหารท้องถิ่น โดยหน่วยงานภาครัฐจะสามารถสนับสนุนผ่านการจัดกิจกรรม การฝึกอบรม และการส่งเสริมการตลาด เพื่อยกระดับอาหารท้องถิ่นให้เป็นสินค้าทางเศรษฐกิจได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สามารถนำผลจากการศึกษาด้านส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) ให้เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจฐานรากพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป จากวัตถุดิบท้องถิ่น เช่น ปั่นปลา แจ่วบอง แกงอ่อม น้ำพริกแกงสำเร็จรูป และจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่น เพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้และจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ โดยหน่วยงานที่สามารถนำแนวทางนี้ไปใช้และกิจกรรมที่สามารถประยุกต์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีดังนี้

1. หน่วยงานที่สามารถนำแนวทางไปใช้ เช่น การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรธานี, พัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี, พัฒนาชุมชนอำเภอนายูง, ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), องค์การบริหารส่วนตำบลนาแค เป็นต้น

2. จากผลวิจัยนี้ควรส่งเสริมกิจกรรม (Workshop) อาหารพื้นถิ่น ที่ใช้วัตถุดิบสดใหม่จากบ้านคีรีวงกต โดยการฝึกสอนสูตรดั้งเดิมของชุมชนที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาการทำอาหารพื้นถิ่น นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมทำอาหารด้วยตัวเองตั้งแต่ต้นจนจบ เช่น การทำปลาเผากระบอกไม้ไผ่ นักท่องเที่ยวจะได้การเลือกวัตถุดิบ ลงมือทำ และลิ้มลองรสชาติด้วยตนเอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. พัฒนาคู่มือท่องเที่ยวที่เน้น “เส้นทางอาหารพื้นถิ่น” (Food Trail) ของบ้านคีรีวงกต เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อไป
2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับสร้างระบบฐานข้อมูลวัตถุดิบพื้นถิ่น พร้อมการเล่าเรื่องราวในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย (storytelling)
3. ผลักดันให้มีการขึ้นทะเบียนเมนูเด่นเป็น “มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น” เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและการอนุรักษ์

เอกสารอ้างอิง

- กริณย์ วรวิทย์วรรณ และพัทริยา หลักเพชร. (2566). กลยุทธ์ในการพัฒนาการจัดงานเทศกาลอาหารถิ่นในเขตปริมณฑล. *วารสารการจัดการธุรกิจมหาวิทยาลัยบูรพา*, 12(2): 1-28.
- เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร และคณะ. (2563). การพัฒนาอาหารท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง. *วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 11(1): 152-173.
- ทินวัชร เดชวัน และจันจิรา ชาติมนตรี. (2566). นวัตกรรมอาหารพื้นถิ่นเชิงสร้างสรรค์เพื่อการเป็นสินค้าทางเศรษฐกิจชุมชนตำบลทุ่งไชย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารงานวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 10(2): 22-37.
- นุชนารถ กฤษณมรณย์ และคณะ. (2566). การพัฒนาสำหรับอาหารพื้นถิ่นตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ (Journal of Human Society)*, 13(1): 1-19.
- ปรัชญา เวสารัช. (2562). อาหารพื้นถิ่นกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: ศึกษากรณีชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 21(1): 67-86.
- สิทธิศักดิ์ เตียวงา และกนกวรรณกมล หลวงวังโพธิ์. (2565). การสร้างอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นและการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 11(1): 184-199.
- หมู่บ้านคีรีวงกตเที่ยวแบบ Slow life. สืบค้นเมื่อ 7 มิ.ย. 2020, จาก https://www.mthai.com/travel/54864.html?utm_source=chatgpt.com
- Chayapoj Lee-Anant and Piyatida Kungwansith. (2025). Policy Shaping and Capacity Building for Sustainable Community-Based Tourism in Thailand's Eastern Economic Corridor. *Suranaree Journal of Social Science*, 19(1): 1-23.
- Cohen, E., & Avieli, N. (2004). Food in tourism: Attraction and impediment. *Annals of Tourism Research*, 31(4): 755-778.
- Kontogeorgopoulos, N. (2017). The Role of Local Food in Community-Based Tourism: Case Studies from Thailand. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(6): 715-732.
- La-ong-in, S. (2023). Developing Gastronomic Tourist Loyalty through Local Food Authentication, Destination Image and Travel Experiences. *PSU Journal of Social Sciences and Humanities*, 30(1): 223-242.

- UNWTO. (2012). *Tourism and Intangible Cultural Heritage*. Madrid: World Tourism Organization.
- Yodsuwan, C. (2019). Community-Based Tourism and Local Food as Cultural Capital: A Case Study of Thailand's Local Gastronomy. *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 7(1): 28–35.

ผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบัน Audiences of Likay in the present era

นิพัทธ์ จงดี

Nipat Jongdee

นักวิจัยอิสระ

Independent researcher

Corresponding author E-mail: nipatjongdee@gmail.com

(Received: January 13, 2025; Revised: November 27, 2025; Accepted: December 30, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผู้ชมลิเกในปัจจุบันและการปรับตัวตลอดจนค่านิยม โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้ชมการแสดงลิเกแบบไม่เฉพาะเจาะจง รวมถึงการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากสถานที่จัดการแสดงจริงและสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมจากสื่อสังคมออนไลน์ที่ถ่ายทอดสดการแสดงลิเก ซึ่งได้ออกแบบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์สำหรับงานวิจัย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบันพบได้ผู้ชมทุกเพศทุกวัย โดยสามารถจัดกลุ่มได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ชมที่ชื่นชอบศิลปะการแสดงลิเก 2) กลุ่มผู้ชมที่ชื่นชอบคณะลิเกบางคณะ 3) กลุ่มผู้ชมที่ชื่นชอบเฉพาะตัวศิลปินลิเก ปัจจุบันการแสดงลิเกมีรูปแบบการแสดงที่เปลี่ยนไปโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาช่วยในการนำเสนอเพิ่มช่องทางการเข้าถึงพร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการรับชมการแสดงทำให้ผู้ชมต้องเรียนรู้ปรับตัวเพื่อให้เข้าถึงศิลปะหรือศิลปินที่ตนชื่นชอบ การรับชมการแสดงในปัจจุบันพบว่าผู้ชมลิเกยังสามารถรับรู้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชมการแสดงผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งมีข้อดีและข้อเสียเช่นกัน รวมถึงค่านิยมของผู้ชมการแสดงลิเกในยุคปัจจุบันนั้นเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นลักษณะระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยประจักษ์ชัดระหว่างผู้ชมการแสดงกับศิลปินลิเก รวมทั้งค่านิยมของผู้ชมที่เปลี่ยนไปจากเดิมส่งผลให้กับตัวศิลปินพร้อมทั้งอาณิสต์ต่อลมหายใจให้กับศิลปะการแสดงลิเกสืบไป

คำสำคัญ: ผู้ชม ลิเก ยุคปัจจุบัน อุปถัมภ์

Abstract

This research aimed to study the adaptation and values of Likay audiences in the present era by examining documents, textbooks, research studies, and collecting field data through non-purposive interviews with Likay performance audiences. The study also included participant observation at actual performance venues and non-participant observation through live-streamed Likay performances on social media. The findings revealed that Likay audiences today span all genders and ages and can be categorized into three groups: 1) audiences who appreciate the art of Likay performances, 2) audiences who are fans of specific Likay troupes, and 3) audiences who admire particular Likay artists. Contemporary Likay performances have evolved by incorporating social media as a means to enhance accessibility and convenience for audiences,

allowing them to engage with the art or artists they admire. Modern viewing experiences indicated that audiences can still enjoy the interactive essence of Likay performances through digital media, although there are both advantages and disadvantages to this format. Moreover, the values of Likay audiences in the present era have improved progressively. This research reflected the patronage system within Thai society, akin to familial bonds between the audiences and Likay artists. It also highlighted how the change of the audience values positively impacts the artists and helps to sustain the art of Likay performances for future generations.

Keywords: Audiences, Likay, Present era, Patronage

บทนำ

ลิเก เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นมาช้านานนับว่าเป็นศิลปะของประชาชน ซึ่งมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงให้มีความน่าสนใจทันต่อยุคสมัยอยู่เสมอ ในยุคแรกในลักษณะผู้แสดงนั่งล้อมวงร้องเพลงประกอบการตีระฆังนาเรียกว่า “ลิเกปันทน” ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่ “ละอูเยา” ปัจจุบันเป็นการแสดงลำตัด และ “ฮันดาเลาะ” เป็นการแสดงแบบดำเนินเรื่อง (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2554: 108-112) ลิเกจึงมีรากฐานการแสดงของแขกมลายู ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 5 ในงานพระเมรุของสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงเป็นลิเกทรงเครื่องในสมัยพระยาเพชรปรางค์ ที่มีเครื่องแต่งกายสวยงามอลังการแปลกตาและเป็นการแสดงเดี่ยวที่ผู้แสดงสวมถุงเท้าในยุคนั้น ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองประเทศไทยเผชิญปัญหาข้าวขาดแคลนแพวงการแสดงลิเกมีปรับเปลี่ยนจากลิเกทรงเครื่องเป็นลิเกลูกบท ซึ่งลดความอลังการของเพชรพลอยในเครื่องแต่งกาย และหลังจบสงครามสภาพเศรษฐกิจมีความคล่องตัวขึ้นลิเกจึงนำเพชร มาประดับบนเครื่องแต่งกาย เป็นยุคลิเกเพชร (นุ่นผ้าในเสื้อกั๊ก) และในปัจจุบันเสื้อผ้าเป็นการตัดสำเร็จประดับเพชร/คริสตัล แพร้วพราวละลานตา (อนุกุล วิจารณ์สุขสมบูรณ์, 2559: 11-13) พร้อมทั้งองค์ประกอบการแสดงก็ได้รับการพัฒนาตามลำดับ

เวทีการแสดงลิเกแต่เดิมใช้เวทีที่วัดสร้างขึ้น ต่อมาคณะลิเกได้สร้างเวทีการแสดงชั่วคราวส่วนตัวที่สามารถปลูกและรื้อถอนได้ในเวลาไม่กี่ชั่วโมง ในลักษณะเวทีแบบมีหลังคาที่มีลักษณะเป็นผืนเตี่ยวลาดเอียงไปทางเดียว (เพิงหมาแหงน), เวทีลอยฟ้า และเวทีคอนกรีต ประดับไฟและเครื่องเสียงอย่างสมบูรณ์ในปัจจุบันรูปแบบเวทีลิเกไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับทุนทรัพย์ของหัวหน้าคณะ (โต้โผ) และเพื่อเป็นจุดขายของคณะลิเกนั้น ๆ ยังมีเวทีใหญ่ก็สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้เพิ่มขึ้นตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

“ยุคดิจิทัล” (Digital era) เป็นยุคที่ผู้คนพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้นในปัจจุบัน ในการดำรงชีวิตเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1984 จนถึงปัจจุบัน เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน ติดต่อสื่อสารจากระยะไกลกลายเป็นระยะใกล้ จากยากลำบากกลายเป็นสะดวกและรวดเร็ว ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ ฯลฯ เมื่อมนุษย์พึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น จึงเกิดการปรับตัวเรียนรู้ของผู้คนส่งผลให้พฤติกรรมกระทำการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิมทั้งในด้านการเป็นอยู่ การเรียนการศึกษา สืบหาข้อมูลต่าง ๆ ล้วนแล้วผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งสิ้น (สโรจ เลหาศิริ, 2560: 53) รวมถึงการรับชมข่าวสารสาระความบันเทิงผ่าน “สื่อสังคมออนไลน์” เช่น ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ติกต็อก (TikTok) เป็นต้น แอปพลิเคชันเหล่านี้มีระบบปฏิบัติงานที่สามารถสร้างช่องทางส่วนตัว สามารถโพสต์ ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ รวมถึงการถ่ายทอดสดกิจกรรมที่ทำในขณะนั้นให้เห็นได้แบบตลอดเวลา และสามารถแชร์แบ่งปันเพื่อนในสื่อออนไลน์รับรู้รับทราบติดต่อสื่อสารพูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนไปทำให้วิถีชีวิตการเป็นอยู่ของผู้คนในยุคสมัยเปลี่ยนแปลง รวมถึงรูปแบบนำเสนอการแสดงต่าง ๆ ของไทยและต่างประเทศต้องเปลี่ยนตาม

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเราจะเห็นลีเกมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงผลตลอดเวลา ให้ทันต่อยุคสมัยใหม่อยู่เสมอ อย่างเช่นยุควิทยุเข้ามาลีเกไปเล่นนอกอากาศตามสถานีวิทยุกลายเป็นลีเกวิทยุ ต่อมารายการโทรทัศน์เป็นที่นิยมลีเกก็มีปรากฏการณ์แสดงในช่องรายการถ่ายทอดสดโทรทัศน์ ต่อมาสามารถบันทึกการแสดงในรูปแบบวีดิทัศน์ซึ่งบริษัทเอกชนได้จัดทำจำหน่ายในรูปแบบ ดีวีดี/ซีดี กันอย่างแพร่หลายตามท้องตลาด ซึ่งปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทกับชีวิตมนุษย์มากขึ้นลีเกใช้สื่อออนไลน์สร้างพื้นที่ของตนเองหรือคณะจัดการแสดงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้วิธีการโพสรูปภาพหรือวิดีโอ รวมถึงการถ่ายทอดสดการแสดง (LIVE) ควบคู่กับการแสดงในสถานที่จริงในขณะเดียวกัน ซึ่งสามารถเผยแพร่การแสดงให้ผู้ชมเข้าถึงได้เป็นวงกว้างมากขึ้น เป็นที่รับรู้ที่ยอมของการเข้าถึงคณะลีเกหรือตัวศิลปินได้ง่ายยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้ศิลปินเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตัวของตนเองทั้งสิ้น ไม่ได้มีการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเหมือนในห้องเรียนแต่อย่างไร ศิลปินลีเกต่างเรียนรู้จากการลองผิดลองถูก จนสามารถใช้งานระบบปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างชำนาญพร้อมทั้งสามารถพร้อมปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบนำเสนอการแสดงให้มีความน่าสนใจขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากลีเกเป็นการแสดงในลักษณะ “นาฏยพาณิช” กล่าวคือ การแสดงของประชาชน ศิลปินลีเกต้องพึ่งพาผู้ชมเป็นหลักในการสร้างรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายการดำรงชีวิต

ในปัจจุบันการแสดงลีเกในยุคดิจิทัล การแสดงลีเกงานปดวิก การแสดงลีเกงานว่าจ้าง และการแสดงลีเกร่วมสมัย นำเทคโนโลยีเข้ามาและได้พัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้นโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์มากปรับใช้กับการแสดง ซึ่งจะสามารถพบ รูปภาพ วิดีโอ ตลอดจนการถ่ายทอดสดบนสื่อสังคมออนไลน์ ช่องทางอินสตาแกรม (Instagram) ยูทูบ (YouTube) และเฟซบุ๊ก (Facebook) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงส่งผลให้ผู้ชมเข้าถึงคณะลีเกให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยจัดการแสดงทั้งออนไซต์ (On-site) มีผู้ชมในสถานที่จัดการแสดง และออนไลน์ (Online) ผู้ชมชมการแสดงผ่านสังคมออนไลน์ควบคู่กันไปและเมื่อเกิดการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา จึงส่งผลกระทบให้ลีเกต้องจัดการแสดงในรูปแบบออนไลน์ 100% ซึ่งรูปแบบการแสดงลีเกในยุคดิจิทัลยังคงลำดับขั้นตอนตามจารีตของการแสดงลีเก แต่สิ่งสำคัญการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างศิลปินกับผู้ชม การแสดงในสื่อออนไลน์ คือปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมโดยศิลปินลีเก และการมีผู้บรรยายเป็นสื่อกลางระหว่างการแสดง และเมื่อลีเกจัดการแสดงในรูปแบบออนไลน์ทำให้คณะลีเกต้องมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับวิธีการสร้างรายได้จากการจัดการแสดง โดยใช้เปิดรับการสนับสนุนผ่านบัญชีกลางของคณะหรือศิลปินโดยตรง และคณะลีเกจัดขายพวงมาลัยออนไลน์หรือรางวัลออนไลน์ ผู้ชมสามารถแจ้งความประสงค์สั่งซื้อเพื่อมอบให้กับศิลปินจากนั้นทีมงานจะช่วยอำนวยความสะดวกนำพวงมาลัยหรือเงินมอบให้กับศิลปินที่กำลังทำการแสดง (นิพัทธ์ จงดี และผกามาศ จิรจรรุภทร, 2567: 78) ในยุคที่ความเปลี่ยนแปลงไปรูปแบบการแสดงลีเกมีการเปลี่ยนแปลงผู้วิจัยจึงเล็งเห็นมุมมองของผู้ชมการแสดงต้องเปลี่ยนตามเช่นเดียวกันนับเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญที่จะแสดงให้เห็นว่าศิลปะแขนงนี้จะอยู่รอดหรือไม่ต้องนั้นขึ้นอยู่กับผู้ชมเป็นหลัก ซึ่งความสำคัญนี้ไม่ค่อยมีคนนำมาศึกษาหรือกล่าวถึงเท่าที่ควร

ผู้ชมการแสดงลีเกเป็นผู้ที่มีความสนใจและชื่นชอบในศิลปะการแสดงพื้นบ้านลีเกโดยส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อชาติไทยทั่วไป ตั้งแต่ระดับชั้นรากหญ้าถึงชั้นกลางที่พำนักพักอาศัยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยปกติบุคคลดังกล่าวสามารถรับชมการแสดงลีเกในสถานที่ต่าง ๆ งานว่าจ้างตามวัดที่จัดงานประจำปี บ้านเจ้าภาพใกล้เคียงหรือตามงานปดวิกเก็บบัตร์ค่าเข้าชมการแสดงลีเก เมื่อลีเกไปเปิดฉาก การแสดงประชาชนทั่วไปมักชักชวนไปนั่งรับชมการแสดงหน้าเวทีตามงานที่กล่าวและผู้ชมบางท่านที่มีความชื่นชอบการแสดงลีเกเป็นพิเศษ ชอบในลักษณะการแสดงของภาพรวมคณะนั้นหรือชอบในลักษณะการแสดงเฉพาะตัวศิลปินลีเกโดยตรง จนเป็นผู้ช่วยสนับสนุนอุปถัมภ์ศิลปินอย่างสม่ำเสมอในรูปแบบเงินหรือสิ่งของมีค่าซึ่งอาจจะติดตามศิลปินไปรับชมการแสดง ในสถานที่ต่าง ๆ ที่ศิลปินในดวงใจได้ไปทำการแสดง หรือที่รู้จักโดยทั่วไปว่า “แม่ยกลีเก” (สุกัญญา สมไพบูลย์, 2543: 227-228) เมื่อเวลาเปลี่ยนไปคำว่าแม่ยกถูกพัฒนาแทนที่ด้วยคำว่า “แฟนคลับลีเก” ในปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การแสดงลีเกผู้ที่เป็นกำลังสำคัญของลีเกคือ “แม่ยก/แฟนคลับลีเก” บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังเป็นผู้ผลักดันให้ศิลปินลีเกประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงโด่งดังมีเงินทอง ไม่น้อยหน้าอาชีพอื่น ๆ ในประเทศ

ไทย ผู้วิจัยเล็งเห็นแผนคลับลิเกในยุคปัจจุบัน มีการปรับตัวเรียนรู้วิธีการรับชมการแสดงในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม วิธีการสนับสนุนศิลปิน/คณะลิเกในดวงใจด้วยวิธีการที่ต่างไป รวมถึงเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่หันมาให้ความสนใจการแสดงลิเกอย่างล้นหลาม นับเป็นปรากฏการณ์ของผู้ชมการแสดงลิเกในยุคปัจจุบัน งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นองค์ความรู้ใหม่พร้อมทั้งบันทึกบทบาทหน้าที่ผู้ชมลิเก ซึ่งยังควรค่าต่อการยกย่องผู้อุปถัมภ์ศิลปินโดยแท้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความสนใจในการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบันและการปรับตัวตลอดจนค่านิยม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบัน หมายถึง ผู้ชมลิเก, แม่ยกลิเก หรือแฟนคลับลิเก ที่ชื่นชอบในศิลปะการแสดงแขนงลิเก ที่รับชมการแสดงในสถานที่จัดการแสดงจริงหรือการแสดงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในช่วงปี พ.ศ. 2560 – 2567

บริบทรอบข้างสถานที่งานจัดการแสดงลิเก หมายถึง บรรยากาศของงานวัดหรืองานที่มีเจ้าภาพว่าจ้างการแสดงลิเก ที่มีร้านค้า เครื่องไฟประดับโดยรอบ ๆ งาน การสนทนาพูดคุยหรือเสียงหัวเราะของผู้ชมลิเกในสถานที่เดียวกัน

โดเนท หมายถึง การระดมทุนของบรรดาแฟนคลับลิเกที่พร้อมใจโอนเงินเพื่อมอบให้ศิลปินในโอกาสพิเศษ เช่น งานไหว้ครู งานวันเกิดศิลปิน ที่ชื่นชอบในกลุ่มเดียวกันเพื่อแสดงออกถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่มแฟนคลับลิเก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบันเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบันและการปรับตัวตลอดจนค่านิยม โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มประชากรผู้ชมการแสดงลิเก คัดเลือกจากผู้ที่ชื่นชอบการแสดงและติดตามผลงาน การแสดงลิเกทั้งรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 20 คน โดยวิธีการสุ่มสัมภาษณ์แบบไม่เจาะจงพร้อมทั้งเจตจำนงยอมที่ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือในการวิจัยเพื่อใช้ดำเนินการศึกษาโดยมีแบบสัมภาษณ์ (Interview) และแบบสังเกตการณ์ (Observation) ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะการแสดง จำนวน 3 ท่าน และอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการบันทึกจัดเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลดังนี้ 1) ศึกษาจากเอกสารตำรารวมถึงข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 2) ศึกษาจากการสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม มากกว่า 50 ครั้ง ผนวกกับประสบการณ์ในการแสดงลิเกของผู้วิจัย 3) ศึกษาจากการสัมภาษณ์ข้อมูล แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ 4) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในด้านข้อมูลที่ได้รับและทฤษฎี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนำข้อมูลที่ได้รวบรวมจากเอกสารตำรา รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในลักษณะของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยสามารถแบ่งการนำเสนอได้ 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบัน กลุ่มผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบันมีหลายช่วงวัยมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา จากการศึกษาพบว่าผู้ชมลิเกในปัจจุบันมีทุกเพศทุกวัย สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่มดังนี้

1.1 กลุ่มผู้ชมที่ชื่นชอบศิลปะการแสดงลิเก ผู้ชมกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่ชอบดูลิเกไม่จำเป็นจะต้องเลือกคณะใดคณะหนึ่งขอเพียงให้เป็นการแสดงลิเก และดูที่เรื่องพร้อมทั้งบทบาทการแสดงและความสามารถของศิลปินที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในระหว่างชมการแสดงได้หรือไม่ คุณมาเลียม ทินรอด (2564) กล่าวว่า “ส่วนตัวชมดูลิเกได้ทุกคณะเมื่อทราบข่าวมีลิเกมาทำการแสดงใกล้บ้านไม่ว่าจะเป็นงานวัดหรืองานวัด ไปทุกครั้งงานวัดจะได้ดูฟรีหากเป็นงานวัดต้องเตรียมเงินไปเป็นค่าเก้าอี้ค่าพวงมาลัยพวกเค้าคณะไหนแสดงดีก็ดูจนจบแต่ถ้าร้องไม่ดั่งใจไม่สวยเล่นกันไม่ดีซักสัปดาห์ก็ไม่นั่งทนเสียเวลาอดหลับอดนอน แต่ในช่วงหลัง ๆ มาก็ดูผ่านถ่ายทอดสดการแสดงผ่านเฟซบุ๊กซึ่งเจอคณะไหนกำลังเล่นอยู่ก็นั่งดู ไม่ชอบก็เปลี่ยนคณะไปเรื่อยสะดวกสบาย ซึ่งโดยส่วนตัวจะดูในส่วนของเนื้อเรื่องไม่ชอบช่วงร้องเพลงแต่ก็ฟังได้แต่ให้เลือกดูที่เนื้อเรื่องดีกว่าร้องเพลง”

1.2 กลุ่มผู้ชมที่ชื่นชอบคณะลิเกบางคณะ ผู้ชมกลุ่มนี้จะเป็นลักษณะชอบวิธีการแสดงของลิเกคณะนั้น ๆ ทั้งทีมงานโดยส่วนใหญ่จะเป็นลิเกทีมที่ทำการแสดงเข้ากันได้ดีมีเอกลักษณ์ในการนำเสนอเฉพาะของคณะนั้น ตัวอย่างเช่น เรื่องที่แสดงของคณะนั้นดี ศิลปินประจำคณะนั้นงาม ความสามารถผู้แสดงที่เป็นทีมเวิร์คเป็นอย่างดี เป็นต้น คุณพรพรรณ โพธิ์ทองคำ (2564) กล่าวว่า ส่วนตัวชอบรับชมการแสดงลิเกของคณะอดิเทพ ฟาร์รุ่ง, ศรธรรม น้ำเพชร และเฉลิมชัย มาลัยนาค เพราะทีมงานสวยงาม ยกตัวอย่างคณะศรธรรม น้ำเพชร และคณะอดิเทพ ฟาร์รุ่ง ผู้แสดงในคณะทั้งหมดเป็นวัยรุ่นหน้าตาน่ารักเสียงดีแล้วการแสดงสนุกสนานด้วยมุขตลกผสมกับศิลปินอยู่ในวัยเดียวกันและทันสมัย ส่วนคณะเฉลิมชัย มาลัยนาค ทีมงานไม่ได้สวยเท่าไรแต่ทีมงานนี้แข็งแรงและมีชื่อเสียงมานาน เรื่องที่แสดงโดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องชีวิตแนวดราม่าทำให้เวลาชมการแสดงแล้วตัวเองจะเข้าถึงอารมณ์ได้ดีรู้สึกอินไปกับการแสดง แต่ทุกครั้งที่มีโอกาสได้รับชมการแสดงลิเกส่วนตัวเป็นคนชอบถ่ายรูปมักจะนำกล้องเพื่อไปถ่ายรูปขณะที่ศิลปิน ที่ทำการแสดงหน้าเวทีจากนั้นจะนำมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในเฟซบุ๊กส่วนตัวเสมอ แต่ในช่วงหลังที่มีการแสดงแบบไลฟ์สด จึงไม่ค่อยมีโอกาสได้ถ่ายรูปแต่ยังคงรับชมแบบไลฟ์สดประจำส่วนตัวจะชอบดูการแสดงที่ดำเนินเรื่องมากกว่าการร้องเพลง (พรพรรณ โพธิ์ทองคำ, 2564)

1.3 กลุ่มผู้ชมที่ชื่นชอบเฉพาะตัวศิลปินลิเก ผู้ชมกลุ่มนี้จะเป็นลักษณะชอบที่ตัวศิลปิน แบบเฉพาะเจาะจงอาจจะชื่นชอบศิลปินมากกว่าหนึ่งท่าน ถ้าศิลปินในดวงใจไปทำการแสดงที่ใดไม่ว่าจะเป็นคณะใดก็ตามหากไม่เกินความสามารถต้องหาโอกาสไปชมการแสดงเพื่อเป็นกำลังใจให้กับศิลปินท่านนั้นที่ชื่นชอบเป็นประจำ โดยความสัมพันธ์ระหว่างศิลปินกับแฟนคลับลิเกเหล่านี้จะเป็นผู้ที่สนิทสนมเป็นพิเศษกว่าผู้ชมทั่วไป ในลักษณะการสนับสนุนอุปถัมภ์ค้ำชูศิลปินท่านนั้นประดุจญาติสนิทหรือสมาชิกในครอบครัว คุณจันทกานต์ ภิรมย์เสวก อายุ 45 ปี ผู้ชมลิเก กล่าวว่า “ส่วนตัวจะติดตามผลงานการแสดงของพระเอกต้อม นิรันดร์ และโตโต้ อภิวัฒน์ อัญชลี ซึ่งสนิทกับศิลปินเป็นอย่างมากนับถือกันเป็นพี่น้อง เมื่อศิลปินทั้งสองมีการแสดงที่ไหนถ้าตนมีโอกาสก็จะไปให้กำลังใจพร้อมกับสนับสนุนรางวัลน้ำใจพร้อมกับบันทึกภาพและวิดีโอการแสดงอัปโหลดในช่อง YouTube ส่วนตัวเพื่อเก็บการแสดงไว้ชมเองพร้อมกับเผยแพร่ให้ผู้ชมทั่วไปได้รับชมและรู้จักสองศิลปินมากยิ่งขึ้น (จันทกานต์ ภิรมย์เสวก, 2564)

จากลักษณะทั้ง 3 ของผู้ชมการแสดงลิเกในยุคปัจจุบันเป็นการแบ่งกลุ่มลักษณะใหญ่ ๆ ซึ่งการแสดงลิเกแบบออนไลน์ด้วยวิธีถ่ายทอดสด เป็นวิธีการนำเสนอที่ต่างไปจากเดิมทั้งด้านช่องทางที่ไม่ใช่การรับชมการแสดงจากหน้าเวทีอีกต่อไป การพูดคุยสนทนากับศิลปินที่ไม่ได้คุยแบบเจอตัวซึ่งหน้าหรือความจำเป็นในระยะทางของสถานที่จัดการแสดงกับที่พักอาศัยทำให้ไม่สามารถเดินทางไปชมการแสดงสดได้ ทำให้การมอบรางวัลน้ำใจสนับสนุนหรืออุปถัมภ์ศิลปินในดวงใจที่เปลี่ยนแปลง

ไปจากเดิมรวมทั้งมีแอปพลิเคชันที่สามารถช่วยอำนวยความสะดวกได้ จึงทำให้ผู้ชมการแสดงลิเกต้องมีการเรียนรู้ปรับตัวไปพร้อมกับศิลปิน

2. การเรียนรู้ปรับตัวของผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบัน นับตั้งแต่ประเทศไทยพบเจอกับวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา การแสดงลิเกต้องปรับรูปแบบการแสดงเป็นออนไลน์ 100% จากเดิมเป็นการแสดงด้านหน้าเวทีมาเป็นการแสดงแบบถ่ายทอดสดผ่านแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กที่ปรากฏโดยมากในปัจจุบัน ทำให้ผู้ชมการแสดงลิเกต้องเรียนรู้ปรับวิธีการรับชมการแสดงในแบบที่ต่างไปจากเดิม ซึ่งกลุ่มผู้ชมที่เป็นวัยรุ่นหรือวัยกลางคนอาจจะไม่ได้อรรถรสกับการปรับตัวมากนักเพราะบุคคลเหล่านี้คงใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวัน แต่กลุ่มผู้ชมที่ต้องปรับตัวเรียนรู้การรับชมการแสดงจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าผู้ชมกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เรียนรู้และปรับตัวเช่นเดียวกับศิลปินลิเก โดยใช้วิธีฝึกหัดหรือให้คนรอบข้างช่วยสมัครสมาชิกเฟซบุ๊กส่วนตัว พร้อมทั้งเรียนรู้วิธีการใช้งานวิธีการพิมพ์โต้ตอบแสดงความคิดเห็นหรือแจ้งความประสงค์ที่จะมอบพวงมาลัยออนไลน์หรือรางวัลออนไลน์ให้กับศิลปินในดวงใจ ตลอดจนวิธีการโอนเงินดิจิทัลให้ศิลปินลิเก

เมื่อสถานการณ์เชื้อไวรัสโคโรนาคลี่คลายในเวลาต่อมา การแสดงลิเกกลับมาแสดง ณ สถานที่จริงตามปกติแต่ผู้ชมรับชมการแสดงหน้าเวที แต่ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้จากการปรับตัวครั้งนั้นยังคงอยู่ คณะลิเกยังคงจัดการแสดงรูปแบบออนไลน์ควบคู่กันไปการแสดงในสถานที่จัดการแสดง ซึ่งทำให้แฟนคลับลิเกที่อยู่ไกลจากสถานที่จัดการแสดงยังคงรับชมการแสดงได้ปกติและผู้ชมยังสามารถสนับสนุนเงินรางวัลออนไลน์ให้กับศิลปินของตนเองได้ดังเดิม ซึ่งเป็นผลดีกับตัวศิลปินหรือคณะลิเกที่สามารถเพิ่มจำนวนผู้ชมในสถานที่ทำการแสดงสดและผู้ชมผ่านสื่อออนไลน์เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ในเวลาเดียวกัน

ภาพที่ 1 ผู้ชมการแสดงลิเก คณะศรธรรม น้ำเพชร ในสถานที่จัดการแสดง ณ วัดโพทะเล
อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ที่มา: Facebook “BANKSORN” (2567)

ภาพที่ 2 จำนวนผู้ชมผ่านสื่อออนไลน์ คณะศรารม น้ำเพชร ณ วัดโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรจำนวน 2,500 คน
ที่มา: นิพัทธ์ จงดี (2567)

3. ความรู้สึกของผู้ชมในรูปแบบออนไลน์ การรับชมการแสดงลิเกออนไลน์ผ่านอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ โทรศัพท์มือถือ นับว่าเป็นวิธีใหม่สำหรับผู้ชมการแสดงหรือแฟนคลับลิเกและผู้ชมที่มีใจรักในศิลปะการแสดงลิเกในปัจจุบัน ซึ่งความรู้สึกของผู้ชมแต่ละท่านอาจจะมีความคิดเห็นและความพึงพอใจเป็นไปในทิศทางที่คล้ายตามหรือแตกต่างกันออกไปสุดแต่ความคิดภายในใจแต่ละบุคคล โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้สึกส่วนตัวของบรรดาผู้ชมแฟนคลับลิเกการแสดงลิเก ในปัจจุบันโดยการสุ่มแบบไม่เจาะจง จำนวน 20 ท่าน โดยแบ่งกลุ่มประเด็นความรู้สึกของผู้ชมดังต่อไปนี้

3.1 ความรู้สึกในส่วนของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อการแสดงลิเกรูปแบบออนไลน์ โดยปกติเมื่อแฟนคลับลิเกหรือผู้ชมการแสดงรับชมการแสดงลิเกหน้าเวที ศิลปินกับผู้ชมจะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ปฏิสัมพันธ์ทางตรง ศิลปินจะสร้างปฏิสัมพันธ์กับแฟนคลับลิเกสามารถพูดคุยได้โดยตรงไม่ว่าจะเป็นขณะทำการแสดงหรือไม่ได้ทำการแสดงระหว่างการเตรียมตัวการแสดงหรือเวลาว่างของศิลปินผ่านการถ่ายทอดสดบนสื่อออนไลน์ และปฏิสัมพันธ์ทางอ้อม ศิลปินจะสร้างปฏิสัมพันธ์กับแฟนคลับลิเกในขณะที่ทำการแสดงในเรื่องลักษณะการกระซิบเข้าหาเหย้ากระเทียบเปรียบเปรยที่ความหมายคือ ผู้ชมการแสดงในขณะนั้น ซึ่งในมุมมองของบรรดาผู้ชมแฟนคลับลิเกเมื่อต้องปรับเปลี่ยนจากการรับชมการแสดงสด ที่พบเจอสามารถสัมผัสตัวจริงของศิลปินที่อยู่ตรงหน้าเป็นการรับชมผ่านการมองเห็นจากภาพที่ปรากฏบนหน้าจอสีเหลี่ยมในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปความเห็นดังนี้

1) การชมการแสดงในรูปแบบออนไลน์ยังสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างชมการแสดงได้ดังเดิมเพียงแต่รูปแบบวิธีการเปลี่ยนไปจากพูดคุยกับศิลปินโดยตรงเป็นวิธีการพิมพ์ข้อความจากนั้นศิลปินจะตอบกลับเป็นวาจาผ่านการถ่ายทอดสด

2) การพูดคุยทักทายในขณะที่แสดงแบบออนไลน์สามารถทำได้ง่ายกว่าชมการแสดงหน้าเวทีโดยใช้เวลาที่ศิลปินเตรียมตัวขณะแต่งหน้าก่อนเริ่มแสดงบางครั้งมีการไลฟ์สดควบคู่ไปขณะนั้นจึงสามารถเข้าไปพูดคุยกับศิลปินได้ เพราะงานว่าจ้างการแสดงทั่วไปศิลปินอาจจะมีการกิจหลายอย่าง เช่น เตรียมความพร้อมในการแสดงคิดบทบาทหน้าที่ในการแสดงตามผู้กำกับมอบหมาย และดูแลผู้ชมแฟนคลับลิเกที่มาให้กำลังใจในวันนั้น

3) การรับชมการแสดงลิเกในแบบออนไลน์สามารถรับชมศิลปินแบบชัดเจนมากกว่างานแสดงปกติทั่วไป ซึ่งจะเห็นสีหน้าแววตาของผู้แสดงผ่านหน้าจอ พร้อมทั้งพูดคุยกับศิลปินได้ตลอดเวลาที่ทำการแสดงหรือขณะศิลปินถ่ายทอดสด

แต่งตัวแต่งหน้าในขณะนั้น และเมื่อศิลปินพูดคุยกลับมาในข้อคำถามของผู้ชมที่ถามไปพร้อมกับสีหน้าที่แสดงออกผ่านกล้องส่งผ่านมา ซึ่งได้รับความรู้สึกดีได้ใกล้ชิดและเป็นกันเองกับศิลปิน

3.2 ข้อดีของการรับชมการแสดงลิเกในรูปแบบออนไลน์

1) สามารถรับชมการแสดงได้ทุกที่โดยไม่ต้องเดินทางไปนั่งชม ณ สถานที่จัดการแสดง ซึ่งผู้ชมแฟนคลับลิเกสามารถรับชมการแสดงลิเกผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก ยูทูบ ดิจิตอลในรูปแบบการถ่ายทอดสดการแสดงหรือขณะการเตรียมตัวก่อนการแสดง

2) สามารถรับชมภาพในระยะใกล้ชิดจนกว่า ณ สถานที่หากรับชมในระยะไกลการแสดง ซึ่งการไลฟ์สดการแสดงลิเกที่มีใหญ่ทางคณะมีการใช้กล้องดิจิทัลประกอบการถ่ายทอดสดการแสดงพร้อมกับระบบการไลฟ์โดยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้ภาพเสียงที่คมชัดและสามารถซูมเข้าออกเห็นสีหน้าแวต่านักแสดงได้ทุกมุม

3) ผู้ชมสามารถแสดงความคิดเห็นกับศิลปินได้สะดวกกว่าการแสดงในงานปกติทั่วไปการรับชมการแสดงลิเกในรูปแบบออนไลน์ผู้ชมจะพูดคุยสื่อสารกับศิลปินได้ง่ายขึ้นตลอดเวลาในการจัดการแสดง โดยการพิมพ์ เมื่อศิลปินเห็นจะตอบกลับหรือทักทายผู้ชมก่อนเมื่อมีการแจ้งเตือนผู้เข้าชมก็ได้

4) สามารถรับชมการแสดงลิเกผ่านสื่อได้หลากหลายขณะ เมื่อสื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่ลิเกสามารถทำการแสดงแบบถ่ายทอดสดผ่านสื่อได้ จึงทำให้หลายคณะก็พากันจัดการแสดงโดยการถ่ายทอดสดบนสื่อต่าง ๆ มากมายในปัจจุบัน ดังนั้นผู้ชมก็มีตัวเลือกได้หลากหลายในการรับชมการแสดงลิเกของคณะต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์และเปิดโอกาสให้รู้จักลิเกคณะอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น

3.3 ข้อเสียของการรับชมการแสดงลิเกในรูปแบบออนไลน์

1) ไม่สามารถพบเจอตัวศิลปินได้แบบใกล้ชิด

2) ขาดบรรยากาศบริบทโดยรอบของโรงลิเก บริบทรอบข้างหมายถึงสถานที่งานจัดการแสดงอาทิ พ่อค้าแม่ขายที่จะนำสินค้ามาขายผู้ที่มาชมลิเก แสงไฟที่ประดับตกแต่งให้งานที่จัดขึ้นมีความสวยงามและบรรดาผู้ชมที่ต่างพากันมาทำบุญในงานวัดแล้วมาจับจองเป็นเจ้าของที่นั่งรับชมมหรสพที่วัดจัดหาเตรียมไว้ให้ได้รับชมกัน รวมทั้งบ้านงานที่มีเจ้าภาพว่าจ้างทำการแสดง

3) ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมการแสดง คือหากมีผู้ชมการแสดงกลุ่มเดียวกันหรือผู้ชมกลุ่มอื่นที่มานั่งชมการแสดงในสถานที่เดียวกัน ซึ่งบางครั้งมีการพูดคุยสนทนาในขณะที่รับชมการแสดงลิเกไปขณะนั้น

4. ความสัมพันธ์พิเศษที่นิยมของผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นบรรดาแม่ยกลิเกเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนอุปถัมภ์เฉพาะตัวศิลปินเป็นหลักจะดูแลในค่าใช้จ่ายทุกเรื่องของศิลปิน เช่น เครื่องแต่งกายสำหรับการแสดงลิเก การเสริมราคาให้กับศิลปินโดยสิ่งของมีค่าแก้ว แหวน เงิน ทอง รถยนต์ส่วนตัว และบ้านที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งแม่ยกเหล่านี้จะเป็นผู้สนับสนุนให้กับศิลปินในดวงใจ โดยส่วนใหญ่ศิลปินฝ่ายชายจะมีโอกาสได้รับมากกว่าฝ่ายหญิง เพราะผู้ชมส่วนใหญ่ที่มาชมการแสดงลิเกจะเป็นเพศหญิงที่สูงอายุหรือวัยกลางคน มารับชมการแสดงลิเก เพื่อหาความสุขเพิ่มเติมจากชีวิตประจำวันที่ขาดหายไป ซึ่งวัตถุประสงค์ในการรับชมอาจจะแตกต่างกันไป หรือ “รักด้วยความเสนาหา” (สุกัญญา สมไพบูลย์, 2543: 227-228) ในปัจจุบันคำว่า “แม่ยก” ถูกเปลี่ยนเป็น “แฟนคลับลิเก” อาจจะเนื่องด้วยใช้คำให้เหมือนกับศิลปินดาราพร้อมทั้งเป็นการยกระดับให้ดูทันสมัยมากขึ้น จากการศึกษาความสัมพันธ์พิเศษที่นิยมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก ผู้ชมที่เป็นผู้อุปถัมภ์ศิลปินลิเกมักจะมีข้อจำกัดพร้อมทั้งแสดงออกของความเป็นเจ้าข้าเจ้าของอย่างเห็นได้ชัด แต่ในปัจจุบันด้วยกาลเวลาเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่เข้ามาสนใจมากขึ้นอาจจะทำให้ค่านิยมของผู้ชมลิเก ในปัจจุบันนั้นเปลี่ยนตาม ซึ่งสามารถแยกประเด็นความสัมพันธ์พิเศษที่นิยมได้ ดังนี้

4.1 สถานะทางครอบครัวศิลปินลิเก ในอดีตแม่ยกไม่ยอมรับศิลปินในสถานะทางครอบครัวทำให้ศิลปินต้องปิดบังเรื่องการเป็นสามีภรรยาหรือแม้แต่มีทายาทจำเป็นต้องปิดบังเพราะจะทำให้มีผลต่อค่านิยมรวมถึงการช่วยเหลือจากแม่ยกของ

ตนเอง แต่ในปัจจุบันแฟนคลับก็การเปิดใจยอมรับในเรื่องสถานะทางครอบครัวศิลปินมากขึ้น และยังส่งผลดีแฟนคลับก็ให้การยอมรับพร้อมทั้งสนับสนุนทั้งครอบครัว ทำให้ศิลปินทางท่านไม่จำเป็นต้องปิดบังอีกต่อไป

4.2 จับคู่จิ้นให้กับศิลปิน ในอดีตพระเอกนางเอกคู่ขวัญเป็นการจับคู่ระหว่างพระเอกนางเอกที่ทำการแสดงเข้ากันได้เป็นอย่างดีเลือกจากความสนิทใจของศิลปินด้วยกันเอง แต่ในปัจจุบันการจับคู่จิ้นหรือคู่ขวัญของศิลปินที่ชื่นชอบเป็นอีกหนึ่งวิธีที่นิยมของบรรดาผู้ชมแฟนคลับในในปัจจุบันโดยการจับคู่ศิลปินนักแสดงเป็นคู่จิ้นระหว่างพระเอกกับนางเอกที่มักแสดงคู่กันเป็นประจำคณะ โดยส่วนใหญ่จะพบในคณะลิเกที่มีชื่อเสียงหรือศิลปินดาราที่มีกลุ่มแฟนคลับก็ประจำสนับสนุน รวมถึงเปิดใจยอมรับศิลปินที่เป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ผู้ชมให้การยอมรับด้วยเช่นกัน

4.3 ด้อมศิลปินลิเกหรือบ้านแฟนคลับลิเก คือ กลุ่มคนที่รักและชื่นชอบในสิ่งเดียวกันมาอยู่รวมกัน ซึ่งในอดีตเมื่อยกเลิกมักแสดงความเป็นเจ้าของอย่างชัดเจน คนอื่นจะไม่สามารถแสดงออกหรือข้ามหน้าข้ามตากันได้ และอาจจะมีเกิดความไม่พอใจซึ่งกันและกันเมื่อมาพบกันหน้าเวที จึงส่งผลให้เกิดความขัดเคืองต่อกันจนหรือส่งผลกระทบต่อตัวศิลปิน แต่ในปัจจุบันแฟนคลับก็สามารถรวมกลุ่มเดียวกันเพื่อศิลปินในดวงใจ สร้างความรักความสามัคคีรวบรวมสมาชิกแฟนคลับลิเกในปัจจุบันมีการเชิญชวนกลุ่มของแฟนคลับลิเกที่ชื่นชอบศิลปินคนเดียวกันสร้างไลน์กลุ่มที่เรียกว่า “แฟนด้อม” หรือแฟนเพจในเฟซบุ๊ก ของศิลปินที่ชื่นชอบ บางกลุ่มมีแอดมินช่วยบริหารจัดการอัปเดตกิจกรรมของศิลปินพร้อมเชิญชวนหรือช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกภายในด้อมพร้อมกับช่วยการสนับสนุนส่งเสริมศิลปินคนโปรด พร้อมทั้งพูดคุยระหว่างสมาชิกในด้อมและศิลปินโดยตรง

จากการศึกษาผู้วิจัยได้สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมได้พบเห็นความน่ารักของบรรดาแฟนคลับลิเกที่มีความรักความเมตตาให้กับศิลปินในดวงใจ โดยจะขอยกตัวอย่าง (ด้อมบ้านคนหล่อคนสวย) ศิลปินคือ พระเอกดอกดิน ลูกท่าเรือ (นายจรรุวิทย์ บุญลือ) อายุ 35 ปี ซึ่งเป็นศิลปินลิเกประจำคณะศรธรรม น้ำเพชร ด้อมบ้านคนหล่อคนสวยได้ถูกสร้างขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2567 โดยแฟนคลับลิเกของพระเอกดอกดิน ลูกท่าเรือ สร้างกลุ่มด้อมบนแอปพลิเคชันไลน์ขึ้นมา มีแอดมินประจำกลุ่มหลักจำนวน 4 คน รวมพระเอกดอกดิน ลูกท่าเรือ ปัจจุบันมีสมาชิกภายในด้อมจำนวน 1,146 คน ในทุกวันแอดมินจะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ รูปภาพหรือวิดีโอ งานการแสดงของพระเอกดอกดิน ลูกท่าเรือ ณ วันนั้นหรือตารางการแสดงในแต่ละเดือน รวมทั้งเชิญชวนสมาชิกที่อยู่ใกล้สถานที่จัดการแสดงไปเป็นกำลังให้กับศิลปิน ถ้าหากสมาชิกอาศัยอยู่ไกลหรือไม่สะดวกไปชมการแสดง ณ สถานที่จัดงานได้สามารถส่งกำลังใจได้ทางออนไลน์ร่วมสนับสนุนมาลัยตามแต่สมาชิกสมัครใจมอบให้ศิลปินพระเอกดอกดิน ลูกท่าเรือ จากนั้นแอดมินจะสรุปยอดเงินรางวัลออนไลน์ในเวลา 22.00 น. ของทุกวันนำไปมอบให้กับศิลปินด้านหน้าเวทีในนามด้อม หรือกรณีงานการแสดงสำคัญ เช่น งานไหว้ครูประจำปี วันเกิดพระเอกดอกดิน มหกรรมการแสดงลิเกที่คณะจัดขึ้น แอดมินจะเปิดรับรางวัลโดนัท (Donate) ไว้ล่วงหน้าประมาณ 1-2 เดือน ให้สมาชิกร่วมกันสะสมเงินรางวัล เมื่อถึงวันงานแอดมินจะนำเงินที่ได้นำมาประดิษฐ์เป็นพวงมาลัยอย่างสวยงามพร้อมแจกแจงรายละเอียดให้ศิลปินทราบพร้อมทั้งมอบให้ด้านหน้าเวที

เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2567 ลิเกคณะศรธรรม น้ำเพชร จัดการแสดง ณ ตลาดเมืองเหนือมาเก็ต ตำบลท่าระหัด อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ตรงกับวันคล้ายวันเกิดของ พระเอกดอกดิน ลูกท่าเรือ แอดมินด้อมบ้านคนหล่อคนสวยได้เปิดรับรางวัลโดนัทล่วงหน้าตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน ถึง 9 ธันวาคม 2567 จัดทำมาลัยโดนัทนำไปมอบให้กับพระเอกดอกดิน ลูกท่าเรือ ในวันงานบรรดาแฟนคลับพร้อมใจกันสวมเสื้อทีมสีชมพูของพระเอกคนหล่อคนสวยมาร่วมแสดงความยินดีในงานวันนั้น เมื่อถึงเวลาทำการแสดงลิเกแฟนด้อมพากันนำรางวัลมอบให้พระเอกดอกดิน ลูกท่าเรือ แอดมินด้อมบ้านคนหล่อคนสวยนำมาลัยโดนัทที่ร่วมกันสะสมส่งมอบด้านหน้าเวที พร้อมทั้งจัดเลี้ยงน้ำให้กับศิลปินในคณะรวมทั้งผู้ชมลิเกในคืนนั้น เมื่อจบการแสดงแฟนด้อมรอพบพระเอกดอกดิน เพื่อมอบเค้กพร้อมทั้งของขวัญวันเกิดให้ศิลปินเฉลิมฉลองด้านหน้าเวที และพระเอกดอกดิน ลูกท่าเรือ ได้มอบของที่ระลึกเพื่อเป็นการตอบแทนให้กับแฟนด้อมที่มาร่วมแสดงความยินดีในงานวันเกิดของตน

ภาพที่ 3 ด้อมบ้านคนหล่อคนสวยเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2567 ณ ตลาดเมืองเหนือมาเก็ต ตำบลท่าระหัด อำเภอมือง
จังหวัดสุพรรณบุรี
ที่มา: นิพัทธ์ จงดี (2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของค่านิยมของผู้ชมแฟนคลับลิเก ในปัจจุบันที่เปลี่ยนไปจากในอดีตเป็นอย่างมาก ในการเปิดใจยอมรับในสถานภาพที่เป็นจริงของศิลปินมากยิ่งขึ้น การสนับสนุนอุปถัมภ์ศิลปินฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเพิ่มขึ้นมีการจับคู่จิ้นพระเอกนางเอกลิเกที่ทำการแสดงคู่กัน พร้อมทั้งความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกันของบรรดาแฟนคลับลิเกที่ชื่นชอบศิลปินคนเดียวกัน โดยไม่มีอคติระหว่างบรรดาแฟนคลับลิเกด้วยกันเหมือนในอดีตซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเสน่ห์ของการหลงใหลงานศิลปะที่แท้จริงอันสวยงามร่วมกัน

สรุปผลการวิจัย

ผู้ชมการแสดงลิเกในยุคปัจจุบัน จากการศึกษาได้ค้นพบผู้ชมลิเกปัจจุบันได้ทุกเพศทุกวัย สามารถจัดกลุ่มได้ 3 ลักษณะ คือ 1) กลุ่มผู้ชมที่ชื่นชอบศิลปะการแสดงลิเก 2) กลุ่มผู้ชมที่ชื่นชอบคณะลิเกบางคณะ 3) กลุ่มผู้ชมที่ชื่นชอบเฉพาะตัวศิลปินลิเก การแสดงลิเกมีการรับรูปแบบวิธีการนำเสนอใช้เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาช่วยเสริมการเผยแพร่ให้เข้าถึงผู้ชมได้มากขึ้น ผู้ชมลิเกจึงต้องเรียนรู้ปรับตัวด้วยการสมัครช่องทางการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ควบคู่ไปกับศิลปิน วิธีการใช้งานของแอปพลิเคชันตลอดจนเรียนรู้ระบบปฏิบัติงานในด้านการพิมพ์เพื่อสื่อสารพูดคุยกับศิลปินรวมถึงวิธีการใช้งานการโอนเงินแบบดิจิทัลเพื่อจะได้รับการชมการแสดงลิเกบนสื่อพร้อมทั้งสนับสนุนศิลปินในดวงใจได้ ซึ่งผู้ชมลิเก ในปัจจุบันยังคมได้รับการมีปฏิสัมพันธ์ในการรับชมการแสดงลิเกแม้จะไม่ได้ชมการแสดงสดหน้าเวที ยังมีปฏิสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างผู้ชมและศิลปิน มี

ข้อดีที่สามารถรับชมได้ทุกที่ทุกเวลา เข้าถึงการแสดงได้หลากหลายคณะในเวลาเดียวกัน มีโอกาสในการพูดคุยการเข้าถึงศิลปินได้มากกว่าการแสดงสด ณ สถานที่จัดการแสดง ส่วนข้อเสียคือไม่สามารถพบเจ้าตัวจริงของศิลปินได้ และขาดบรรยากาศโดยรอบของสถานที่จัดงานการแสดงละคร รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมโดยรอบที่นั่งรับชมการแสดงละครร่วมกัน

ความสัมพันธ์พิเศษของผู้ชมละครในปัจจุบันนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม คำว่า “แม่ยก” ถูกแทนด้วยคำว่า “แฟนคลับลิเก” ซึ่งเปิดใจยอมรับสถานะที่เป็นจริงหรือตัวตนของศิลปิน การจับคู่พร้อมสนับสนุนศิลปินอย่างทั่วถึงมากขึ้น และการสร้างความสามัคคีของกลุ่มบรรดาแฟนคลับลิเกด้วยกันจึงส่งผลดีให้กับตัวศิลปินส่งผลให้เป็นการสร้างแรงผลักดันที่ศิลปินมีกำลังใจและใจในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงที่ดีเพื่อเป็นการตอบแทนให้กับผู้ชมการแสดงละครต่อไป จากผลการวิจัยที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องสามารถนำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัยพบประเด็นต่อไป

อภิปรายผล

1. ผู้ชมการแสดงละครในปัจจุบัน เป็นผู้ที่ชื่นชอบในศิลปะการแสดงละคร ชอบในรูปแบบการแสดงของคณะลิเก หรือชอบเฉพาะตัวศิลปินลิเกเป็นหลักก็ตาม นับเป็นผู้ที่มีพระคุณต่อศิลปินลิเกทุกคน เป็นผู้อุปถัมภ์ให้การช่วยเหลือสนับสนุนศิลปินลิเกตลอดมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดระบบอุปถัมภ์ คือระบบความสัมพันธ์ในสังคมจารีตนิยมโดยผู้อุปถัมภ์ มักมีฐานะทางสังคมหรืออำนาจทางการบริหารมีเงินทองและเป็นที่ยอมรับนับถือตา สามารถให้คุณและให้โทษผู้ที่อยู่ภายใต้ ผู้ชมการแสดงละครเกี่ยวข้องกับลักษณะระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในหมู่ญาติ ซึ่งเป็นระบบที่เก่าแก่มากระดบหนึ่งในสังคมไทย เป็นความสัมพันธ์อย่างชัดเจนและน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุด (ศิริรัตน์ ธรรมใจ, 2558: 16-17) แม้ว่าการแสดงละครจะเปลี่ยนไปความรักความเมตตาของผู้ชมลิเกยังยินดีที่จะเรียนรู้ปรับตัวเพื่อที่จะได้รับชมศิลปินหรือศิลปะที่ชื่นชอบพร้อมสนับสนุนตามกำลังของตน ส่งผลให้ศิลปินลิเกมีพื้นที่ในการดำรงชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวเพื่อความอยู่รอดของศิลปินและต่อลมหายใจให้ศิลปะการแสดงละครได้คงอยู่สืบไป

2. จากงานวิจัยเรื่องสัญญาณในการสื่อสารการแสดง “ลิเก” ในยุคโลกาภิวัตน์ ของอาจารย์สุกัญญา สมไพบูลย์ กล่าวถึงในประเด็นความนิยมความสัมพันธ์พิเศษของบรรดาแม่ยกมีการแสดงออกถึงความ หึงหวงพระเอกลิเก แสดงความเป็นเจ้าข้าวเจ้าของ พระเอกขวัญใจแสดงกับนางเอกแปลกหน้ามักมีการสืบทอดประวัติส่วนตัวถ้ายังโสดผนวกกับหน้าตาสวยงาม อาจจะส่งผลร้ายที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากแม่ยกท่านนั้นก็เป็นได้ รวมถึงการแย่งชิงความเป็นหนึ่งระหว่างผู้ชมด้วยกันเองก็ตาม และการไม่เปิดเผยพระเอกลิเกมีคู่รักหรือภรรยา (สุกัญญา สมไพบูลย์, 2543: 227-228) เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนงานวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นแล้วว่าค่านิยมของผู้ชมส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดในปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการเปิดใจยอมรับสถานะทางครอบครัวของศิลปินลิเกการสนับสนุนพระนางคู่ขวัญ หรือการมีความสามัคคีของบรรดาแฟนคลับลิเกในปัจจุบัน ซึ่งเวลาสามารถเปลี่ยนใจคนค่านิยมของผู้ชมก็อาจจะเปลี่ยนไปตามความผันแปรของโลกใบนี้เลิเกจึงถูกขยับปรับเปลี่ยนและเดินบนเส้นทางคู่ขนานไปกับมนุษย์และโลก

3. จากผลการศึกษางานวิจัยฉบับนี้มีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวัฒนธรรม (Cultural Ecology) ของจูเลีย เอช. สจ๊วต (Julian H. Steward) กล่าวคือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นว่า "สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ" และ "เทคโนโลยีการผลิต" เป็นตัวขับเคลื่อน "การปรับตัว" ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่แนวคิดนี้มองสังคมในลักษณะพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่มีพื้นฐานที่สำคัญจากเทคโนโลยี และลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นิเวศวิทยาวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดการดำรงอยู่ พัฒนาการความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ ของสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงงานศิลปะ (ณฤณีย์ ศรีสุข, 2564: 192) จะเห็นได้ว่าผู้ชมลิเกในยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลง การรับชมการแสดงละครผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อลิเกจำเป็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงผู้ชมก็ต้องเปลี่ยนวิธีการรับชมพร้อมทั้งเรียนรู้ศึกษาวิธีการใช้ระบบปฏิบัติงานบนสื่อสังคมออนไลน์ คนรุ่นเก่าต้องเรียนการเสพการแสดงในรูปแบบที่ต่างไปจากเดิมซึ่งในเวลาเดียวกันทำให้คนรุ่นใหม่เองที่ใช้งานสื่อออนไลน์อยู่

แล้ว จึงได้มีโอกาสก้าวเข้ามารู้จักลักษณะเดียวกัน และส่งผลให้เกิดค่านิยมสมัยใหม่ที่ต่างไปจากเดิม อาทิ การเปิดใจยอมรับ การจับคู่จับแบบอย่างศิลปวัฒนธรรมต่างประเทศ รวมไปถึงสร้างความรักสามัคคี นำพาบรรดาคนที่รักที่ชอบมารวมตัวกันจนเป็น กลุ่มแฟนคลับที่หนาแน่นในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาค่านิยมของผู้ชมการแสดงพื้นบ้านแขนงอื่น เพื่อหาความเหมือนหรือความแตกต่าง อันสามารถเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงและพัฒนาศิลปะทุกแขนงของไทยให้อยู่รอดตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทกานต์ ภิรมย์เสวก. (2564, กรกฎาคม 15). ผู้ชมลิเก อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. สัมภาษณ์.
- ณฤณีย์ ศรีสุข, (2564). นิเวศวิทยาวัฒนธรรมเชิงบูรณาการ. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 10(1): 192.
- นิพัทธ์ จงดี และผกามาศ จิราจุรภัทร. (2567). ลิเกในยุคดิจิทัล. *วารสารวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 15(1): 78-100.
- พรพรรณ โพธิ์ทองคำ. (2564, กรกฎาคม 14). ผู้ชมลิเก อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. สัมภาษณ์.
- มาเลียม ทินรอด. (2564, กรกฎาคม 14). ผู้ชมลิเก อำเภอท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์.
- ศิริรัตน์ ธรรมใจ. (2558). *การรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้ว่าท้องถิ่นใน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน*. การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2567, จาก <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:123638>.
- สโรจ เลหาศิริ. (2560). *5 ยุคสมัยของดิจิทัล ประเทศไทยอยู่ไหน? ต่างประเทศอยู่ไหน?*. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2567, จาก <https://positioningmag.com>.
- สุกัญญา สมไพบูลย์. (2543). *สัณนิษฐานในการสื่อสารการแสดง “ลิเก” ในยุคโลกาภิวัตน์*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2554). *นาฏศิลป์ไทยรัชการที่ 5*. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาตพรวัว.
- อนุกุล โรจน์สุขสมบูรณ์. (2559). *ลิเก: การแสดงและการฝึกหัด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- BANKSORN. (2567). *ลิเกคณะธรรม น้ำเพชร ในสถานที่จัดการแสดง ณ วัดโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร*. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1135225684829177&id=100050252689983&set=a.594288812256203>

การสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี Branding Creation of Phetchaburi Rajabhat University

ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิน¹/กรรณิการ์ ตาละลักษมณ์²/อารี น้อยสำราญ³/บรรจบพร อินดี⁴/ดำรงศักดิ์ อาลัย⁵/
เฉลิมศักดิ์ แก้วเกาะ⁶/นวรรตน์ ประทุมตา⁷/วีรยุทธ ศรีทุมสุข⁸/ณัฐวุฒิ เพ็ชรพรหมศร⁹
Supanut Subnawin¹/ Kannika Talalak²/ Aree Noisumran³/Banchobporn Indee⁴/
Damrongsak Arlai⁵/Chalerm Sak Keawko⁶/Nawarat Pratoomta⁷/Werayuth Srithumsook⁸/
Nattawut Petchpromson⁹

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

²สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

³สาขาวิชาเทคโนโลยีและศิลปะการประกอบอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

³Technology and Culinary Arts Program, Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University

⁴คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

⁴Faculty of Management Science, Kanchanaburi Rajabhat University

⁵คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

⁵Research and Academic Services Program, Faculty of Agricultural Technology, Phetchaburi Rajabhat University

⁶สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

⁶Interior Architecture Program, Faculty of Engineering and Industrial Technology, Phetchaburi Rajabhat University

⁷คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

⁷Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

⁸คณะพยาบาลศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

⁸Faculty of Nursing and Allied Health Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

⁹อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

⁹Former Governor of Phetchaburi Province

Corresponding author E-mail: supanut.sub@mail.pbru.ac.th

(Received: July 17, 2025; Revised: November 16, 2025; Accepted: December 30, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบรนด์และการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ วิเคราะห์แบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์การสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยการสัมภาษณ์คนบติ 8 คณะ และคณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการอาหารและอุตสาหกรรมบริการ รวมทั้งสิ้น 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) แบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่ผ่านมาพบว่ามี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์และ

สืบสานศิลปวัฒนธรรม และด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 2) การสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในยุคที่การศึกษาต้องแข่งขันกับทั้งมหาวิทยาลัยไทยและต่างประเทศ การมีแบรนด์ที่ชัดเจนคือกุญแจสำคัญที่จะทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (PBRU) เป็นที่รู้จัก เป็นที่จดจำ และได้รับความไว้วางใจจากนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคธุรกิจ ซึ่งมหาวิทยาลัยมีการสร้างแบรนด์หรือภาพลักษณ์ที่โดดเด่นมากที่สุดในด้านการผลิตบัณฑิต ด้านวิจัย ด้านการสื่อสารและภาพลักษณ์ ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี

คำสำคัญ: การสร้างแบรนด์ ภาพลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Abstract

This study aimed to examine the brand identity and branding strategies of Phetchaburi Rajabhat University through a documentary analysis integrated with qualitative inquiry. The research was conducted in two phases. Phase one analyzed the university's brand based on relevant documents and previous studies. Phase two explored the university's branding practices through in-depth interviews with eight faculty deans and the dean of the College of Food Innovation and Service Industry, totaling nine key informants. Data were analyzed using content analysis. The findings revealed that: 1) the university's existing brand comprises six key dimensions—academic excellence, research and innovation, academic services to society, a role as a learning hub, cultural preservation, and sustainable development; and 2) in an increasingly competitive higher education landscape, both domestically and internationally, a clear and distinctive brand is essential for strengthening recognition and trust among students, parents, communities, and the business sector. Phetchaburi Rajabhat University has established strong branding in graduate quality development, research, communication and institutional image, cultural conservation, and innovation and technology.

Keywords: Branding creation, Institutional image, Phetchaburi Rajabhat University

บทนำ

ปัจจุบันสังคมเต็มไปด้วยการแข่งขันในด้านต่าง ๆ อย่างรุนแรง เนื่องจากความเจริญที่ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ยิ่งสังคมมีความเจริญไปมากเท่าใดคนในสังคมนั้นจะต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมากเท่านั้น สิ่งสำคัญอันดับต้น ๆ ในการช่วยยกระดับให้คนก้าวทันโลก ทันท่อเหตุการณ์ก็คือ การศึกษาเพราะการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า การศึกษาทำให้ประชาชนเกิดความคิด สามารถปรับปรุงชีวิตของตนให้มีคุณภาพที่ดี และประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตด้วยความเจริญก้าวหน้า ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแวดวงการศึกษาของไทย โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือระดับมหาวิทยาลัยที่ได้มีการขยายตัวและมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ตลอดระยะเวลา 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งต้องเผชิญกับสถานการณ์แข่งขันที่รุนแรงและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ตลอดจนปัจจัยทางด้านกระแสโลกาภิวัตน์และการเปิดเสรีทางการค้า การบริการที่กำลังจะเกิดขึ้น รวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ภายใต้ปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ธุรกิจไร้พรมแดน” นั้น ส่งผลให้การศึกษาต้องกลายเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่เป็นสินค้าจับต้องไม่ได้ (Intangible commodity) จึงต้องปรับตัวจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีการแข่งขันมากยิ่งขึ้น ดังนั้นสถาบันต่าง ๆ ต่างต้องแข่งขันกันเพื่อชิงนักศึกษา ไม่เพียงแต่ในประเทศเท่านั้น แต่ในระดับนานาชาติการสร้างแบรนด์มหาวิทยาลัยจึงมีความสำคัญมากกว่าที่ผ่านมา (ชัยลักษณ์ น้อยผล และอนุ เจริญวงศ์ระยับ, 2563: 63)

จุดเริ่มต้นของการสร้างแบรนด์มหาวิทยาลัยคือ ความตระหนักถึงความสำคัญของแบรนด์และการวางกลยุทธ์ร่วมกันในการสร้างแบรนด์ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันสร้างทั้งสถาบันในทุกระดับ ดังนั้นการสร้างแบรนด์มหาวิทยาลัยจึงมีความเกี่ยวข้องกับทั้งการสร้างแบรนด์ภายนอก (External branding) เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์ (Brand image) ที่ดีแก่คนภายนอก การสร้างแบรนด์ภายในองค์กร (Internal branding) และการสร้างแบรนด์บุคคล (Personal branding) การสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเป็นการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นในการรับรู้และความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักศึกษาที่จะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย บุคคลภายนอกที่ต้องการจะมาใช้บริการมหาวิทยาลัย รวมถึงคนในสังคมที่มีการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ แสดงถึงความเชื่อถือนอกมหาวิทยาลัย โดยกระบวนการเหล่านี้เป็นการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัย (University branding) ซึ่งมีความสำคัญมาก แต่การสร้างแบรนด์จำเป็นต้องสร้างแบรนด์ภายในองค์กร (Internal branding) ควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากการสร้างแบรนด์ภายในองค์กรจะส่งเสริมให้บุคลากรของมหาวิทยาลัย มีความรู้ความเข้าใจต่อแบรนด์ที่ตนสังกัดอยู่อย่างลึกซึ้ง ปลุกฝังให้มีความเชื่อในแบรนด์และมีเจตคติที่ดีต่อแบรนด์มหาวิทยาลัยที่ตนทำงาน รวมทั้งความผูกพันมุ่งมั่นทุ่มเทของพนักงานที่มีต่อแบรนด์องค์กร (Brand commitment) ดังนั้นหลักการสร้างแบรนด์นั้น นอกจากการกำหนดจุดมุ่งหมายว่าแบรนด์คืออะไรแล้ว การสร้างความเข้าใจที่มีต่อแบรนด์ของคนในองค์กรผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชน อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ สื่อเฉพาะกิจ เช่น ป้ายประกาศ ป้ายโฆษณา ใบปลิว เป็นต้น สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Instagram Twitter Blog YouTube LINE หรือการจัดกิจกรรมการตลาดต่าง ๆ เป็นต้น เป็นวิธีการที่สำคัญ ที่จะทำให้บุคลากรภายในได้รับรู้ถึงแบรนด์ขององค์กร ดังนั้นการสร้างแบรนด์ภายในองค์กรสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างคนให้มีความรู้จึงมีความสำคัญต่อการนำไปพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าต่อไป (สุญาดา เองชัยโย, 2563: 21-22)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่ผ่านมามีเปลี่ยนแปลงจากสถาบันฝึกหัดครูในอดีต มาเป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอาหาร การท่องเที่ยว และวิทยาการสุขภาพ มหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับว่าเป็นอันดับ 1 ด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนติดต่อกัน 4 ปี ภายใต้การบริหารงานแบบมหาวิทยาลัยดิจิทัล ปัจจุบันเปิดสอนระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี จำนวน 32 สาขาวิชา ปริญญาตรีหลักสูตร 5 ปี จำนวน 14 สาขาวิชา จาก 8 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และคณะพยาบาลศาสตร์ เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู จำนวน 1 สาขาวิชา และเปิดสอนระดับปริญญาโท 6 สาขาวิชา รวมเปิดสอนทั้งหมด 53 สาขาวิชา มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ สร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัยด้วยการศึกษาแบบยืดหยุ่น เน้นสมรรถนะผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติ มีความภาคภูมิใจในตนเอง สังคม และสถาบัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยคุณธรรม จริยธรรม บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ม.ป.ป.) ทั้งยังมีนโยบายเร่งรัดการขับเคลื่อนให้มหาวิทยาลัยดำเนินการตามภารกิจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายบัญญัติ สอดรับยุทธศาสตร์ชาติ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นในด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และด้านการบริหารจัดการ (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2563: 1-2) ส่งผลให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีแบรนด์เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยเน้น การบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ การวิจัย การบริการวิชาการ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและประเทศชาติ

ปัจจุบันการแข่งขันของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีระดับการแข่งขันค่อนข้างสูงในจังหวัดเพชรบุรีที่มีมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก เช่น วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคกลาง มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด มหาวิทยาลัยเว็บสเตอร์ (ประเทศไทย) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ศูนย์วิทยบริการและชุมชนสัมพันธ์ มสธ. จังหวัดเพชรบุรี (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2565) ดังนั้นในแต่มหาวิทยาลัยต่างคิดกลยุทธ์ที่จะก่อให้เกิดแบรนด์ที่ดีให้ปรากฏต่อสายตาบุคคล ทั้งภายในและภายนอกสถาบันของตนให้มากที่สุด เนื่องจากแบรนด์เป็นความประทับใจที่บุคคลมีต่อองค์กรหรือสถาบัน โดยต้องมีการส่งเสริม พัฒนา และปรับเปลี่ยนตามประสบการณ์ที่ได้พบเห็นแบรนด์เป็นได้ทั้งบวกและลบ สะท้อนให้เห็นจุดดีและจุดด้อยขององค์กรหรือสถาบันนั้น ๆ แบรนด์ที่สะท้อนออกมาในด้านดี แสดงว่าองค์กรหรือสถาบันนั้นมีความแข็งแกร่งและเป็นที่ยอมรับของชุมชนมากน้อยเพียงใด ในขณะที่แบรนด์สะท้อนออกมาในด้านลบก็จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้องค์กรหรือสถาบันนั้นมีคุณภาพและพัฒนาแบรนด์ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จากเอกสาร หลักฐาน และผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งการสัมภาษณ์ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อให้ทราบถึงทิศทางของแบรนด์ของมหาวิทยาลัย ทั้งจุดดี จุดด้อย วิธีการ ช่องทางการสื่อสารแบรนด์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและแก้ไขให้เกิดการสร้างแบรนด์ที่พึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแบรนด์ แบรนด์ของสถานศึกษา การสร้างแบรนด์ และบริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัญหาที่พบจากการปฏิบัติงานจริงในปีการศึกษา 2566-2567 และสัมภาษณ์แบบเป็นขั้นตอนจากคนบดทั้ง 8 คณะ และวิทยาลัยนวัตกรรมการอาหารและอุตสาหกรรมบริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเท่านั้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านเวลาในการวิจัย จึงอาจมีผลกระทบต่อขอบเขตของข้อมูลที่สามารถรวบรวมได้ และอาจมีผลต่อความครอบคลุมของการวิเคราะห์ รวมถึงความสามารถในการสรุปผลการวิจัยที่ครอบคลุม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

แบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จากการศึกษามาตรฐานและขั้นตอนการประชาสัมพันธ์แบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในปี 2566 ที่ผ่านมามีพบว่า เพื่อให้ทราบถึงแบรนด์ในปัจจุบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีว่าเป็นอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากแบรนด์ที่ผ่านมาหรือไม่ เพื่อนำไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในขั้นตอนที่ 1 โดยการสรุปข้อมูลจากคณะผู้วิจัย มาเป็นกรอบในการศึกษาการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จากนั้นนำข้อมูลแต่ละด้านไปสัมภาษณ์ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการบริหารงาน เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ คณบดีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะ

วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ และวิทยาลัยนวัตกรรมการอาหารและอุตสาหกรรมบริการ รวมทั้งสิ้น 9 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในลักษณะแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การสร้างแบรนด์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ ที่ว่าด้วยแบรนด์ แบรนด์ของสถานศึกษา การสร้างแบรนด์ บริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอบถาม/สัมภาษณ์คณาบดีหรือตัวแทน ที่ได้รับมอบหมายจากคณบดีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 8 คณะ และ 1 วิทยาลัย ว่าประเด็นปัญหาดังกล่าวที่สอบถาม/สัมภาษณ์ควรเป็นปัญหาในการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีและสมควรได้รับการแก้ไขหรือไม่ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถเก็บได้จากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่

1. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. จากเอกสาร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือทางวิชาการ เอกสาร งานวิจัย และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการหาข้อสรุปและการตีความจากข้อค้นพบที่ได้โดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาเขียนเป็นข้อความเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. แบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร ระเบียบ คำสั่ง หนังสือสั่งการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีความเป็นเลิศทางวิชาการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การวิจัยและการบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น รวมถึงการเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยมุ่งเน้นการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล เพื่อสร้างความรู้และคุณค่าให้กับสังคม

1.2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีสถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ในด้านงานวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรม ด้านพัฒนาท้องถิ่นและบริการวิชาการ ด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

1.3 ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีความมุ่งมั่นในการเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการและเป็นที่พึ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยมีพันธกิจในการบริการวิชาการแก่สังคมอย่างต่อเนื่อง การบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยครอบคลุมในหลายด้าน อาทิ การให้คำปรึกษาทางวิชาการและวิชาชีพ การฝึกอบรมและสัมมนา การวิจัยและพัฒนา การถ่ายทอดเทคโนโลยี การใช้ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

1.4 ด้านการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มุ่งมั่นที่จะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้โดยมีการให้บริการที่หลากหลาย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งสำหรับนักศึกษา อาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัย และ

บุคคลภายนอกทั่วไป โดยมีทั้งศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อรองรับการเรียนการสอนออนไลน์และดิจิทัล และศูนย์เรียนรู้ศาสตร์พระราชและภูมิปัญญาราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมหาวิทยาลัย และศาสตร์พระราช

1.5 ด้านการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม โดยจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ รวมถึงสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม

1.6 ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยบูรณาการเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เข้ากับการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยฯ ได้รับการจัดอันดับให้เป็นผู้นำด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อาทิ การบูรณาการ SDGs ความร่วมมือกับชุมชน โครงการพัฒนาชุมชน การบริการวิชาการ การสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู เป็นต้น

2. การสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี สรุปได้ว่าการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในยุคที่การศึกษาต้องแข่งขันกับทั้งมหาวิทยาลัยไทยและต่างประเทศ การมีแบรนด์ที่ชัดเจนคือ กุญแจสำคัญที่จะทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (PBRU) เป็นที่รู้จัก เป็นที่จดจำ และได้รับความไว้วางใจจากนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคธุรกิจ ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีการสร้างแบรนด์ที่โดดเด่นมากที่สุดดังนี้

2.1 ด้านการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีการผลิตบัณฑิตที่มีความโดดเด่นและแตกต่าง สร้างบัณฑิตที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพ พร้อมใช้งานจริง และเข้าใจบริบทของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้อาจารย์ทำหน้าที่เป็นโค้ช เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนให้รอบด้าน ตั้งแต่ทักษะดิจิทัล ทักษะการสื่อสาร และการคิดสร้างสรรค์ควบคู่กันไป พร้อมจัดทำนโยบายที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงพื้นที่ การฝึกงานเชิงประสบการณ์ และการประเมินผลตามสมรรถนะ เพื่อให้บัณฑิตที่จบออกไปจะเป็นผู้ที่มีทักษะพร้อมทำงาน มีจิตสาธารณะ และสามารถพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

2.2 ด้านวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีความเด่นชัดในด้านการเป็น “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ เช่น ด้านเกษตรกรรม อาหาร วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐในระดับจังหวัดหรือภูมิภาค

2.3 ด้านการสื่อสารและภาพลักษณ์ สร้างแบรนด์ “PBRU นวัตกรรมเพื่อท้องถิ่น สู่ระดับโลก” อย่างชัดเจนในทุกสื่อ พัฒนา อัตลักษณ์กราฟิก/คอนเทนต์/วิดีโอ โดยเชื่อมโยงภาพลักษณ์กับพื้นที่และผลงานจริง ใช้ Storytelling ถ่ายทอดเรื่องราวนักศึกษา/ชุมชน/ผู้ประกอบการที่ได้ประโยชน์จากมหาวิทยาลัย

2.4 ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การเป็น “ศูนย์กลางองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น” ที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นผู้ดำเนินการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ บนพื้นฐานของความเข้าใจในรากเหง้าของตนเอง ทั้งในด้านภาษา วรรณกรรม การแสดงพื้นบ้าน อาหาร ศาสนา ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมยังคงมีชีวิตอยู่ในวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่

2.5 ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีการสร้างแบรนด์ภายใต้แนวคิด “PBRU มหาวิทยาลัยนวัตกรรมเพื่อท้องถิ่นสู่ระดับโลก” ซึ่งเป็นแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ ที่เชื่อมโยงระหว่างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกับการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อท้องถิ่น พัฒนานวัตกรรมที่ใช้ได้จริง และสร้างการเชื่อมโยงระดับภูมิภาค ประเทศ และนานาชาติ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

อภิปรายผล

1. แบรินด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่ผ่านมาพบว่าประกอบด้วย ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านการวิจัย และนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม และด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ที่ผ่านมาหากกล่าวถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีก็จะนึกถึงโรงเรียนฝึกหัดครู ซึ่งต้องเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ การวิจัยและนวัตกรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันแห่งนี้ และมีการพัฒนามาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของนฤมล คาลา (2564: 30) ได้ให้ความหมายภาพลักษณ์ของสถานศึกษา หมายถึง การสร้างภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน ภาพลักษณ์ที่มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนนั้นเกิดจากความรู้สึกรักใคร่ของคนที่มีต่อโรงเรียน ทำให้เกิดเอกลักษณ์ของโรงเรียนที่เป็นผลเกิดจากการได้รับความเชื่อถือ ความศรัทธา การยอมรับ การเข้าใจและรับรู้ที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีต่อโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮเลน และคณะ (Helen et al, 2024: 1293) พบว่า การสร้างเอกลักษณ์ขององค์กรต้องอาศัยความพยายามอย่างแน่วแน่ในการสื่อสารพันธสัญญา (คำมั่นสัญญา) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก แบรินด์องค์กรควรสื่อถึงบุคลิกภาพของแบรินด์ ที่สอดคล้องกัน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างชื่อเสียงขององค์กรให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ในภูมิทัศน์การแข่งขันในปัจจุบัน แบรินด์องค์กรให้ความสำคัญกับการสร้างความแตกต่าง การปรับปรุงภาพลักษณ์ และการสื่อสาร อย่างไรก็ตามการสร้างแบรินด์องค์กรไม่ได้จำกัดอยู่แค่การสื่อสารทางการตลาดเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมมากกว่าแค่โลโก้และสโลแกนอีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลอย พิมพ์ศิริ (2562: 75-77) ศึกษาเรื่องการสื่อสารภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในบริบทไทยแลนด์ 4.0 ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แบ่งออกเป็น 1) มหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการสร้างงานวิจัยทางด้านเทคโนโลยีภาคการเกษตรที่ถือว่าเป็นรากฐานของมหาวิทยาลัยและมีความคาดหวังว่าหากมีคำถามหรือปัญหาในสังคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต้องสามารถให้คำตอบและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้เสมอ 2) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเพียบพร้อมที่จะเป็นมหาวิทยาลัยในระดับสากล 3) บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความรู้ความสามารถ เป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการและอาจารย์มีความทันสมัย สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน 4) เป็นมหาวิทยาลัยที่มี Master Plan ชัดเจนในเรื่องของการอนุรักษ์รักษาสีเขียวแวดล้อมให้คงอยู่ เพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) และเป็นมหาวิทยาลัยแห่งความสุข (Happy University) และกลยุทธ์การสื่อสารภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การสร้างแบรินด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีในยุคที่การศึกษาต้องแข่งขันกับทั้งมหาวิทยาลัยไทยและต่างประเทศ การมีแบรินด์ที่ชัดเจนคือกุญแจสำคัญที่จะทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (PBRU) เป็นที่รู้จัก เป็นที่จดจำ และได้รับความไว้วางใจจากนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคธุรกิจ ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีการสร้างแบรินด์หรือภาพลักษณ์ที่โดดเด่นมากที่สุดในด้าน

2.1 ด้านการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีการผลิตบัณฑิตที่มีความโดดเด่นและแตกต่าง สร้างบัณฑิตที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพ พร้อมใช้งานจริง และเข้าใจบริบทของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้อาจารย์ทำหน้าที่เป็นโค้ช เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนให้รอบด้าน พร้อมจัดทำนโยบายที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงพื้นที่ เพื่อให้บัณฑิตที่จบออกไปจะเป็นผู้มีทักษะพร้อมทำงาน และสามารถพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง แสดงให้เห็นว่าบัณฑิตถือว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญของมหาวิทยาลัย การที่บัณฑิตจบออกไปอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรม ทำงานร่วมกับคนในองค์กรได้ก็เสมือนเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับทางมหาวิทยาลัย ทำให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่มีการอบรมสั่งสอนที่ดีและมีคุณภาพให้กับบัณฑิต ซึ่งการจะสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ บุคลากรที่สำคัญในการอบรมสั่งสอนคือ อาจารย์ควรเป็นคนที่มีความรู้ มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบัณฑิตหรือมีแนวความคิดที่ทันสมัย ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กล่าวไว้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดของนฤเบศ เชาว์พานิช (2566: 6-7) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยการบริหารวิธีดำเนินงานกิจกรรมเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่สร้างความน่าเชื่อถือ การยอมรับ และความศรัทธาที่มีผล

ต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สร้างการรับรู้ให้กับบุคคลภายนอกสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งนักเรียน นักศึกษา มีคุณธรรมจริยธรรม แต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก มีความรับผิดชอบ อ่อนน้อมถ่อมตน ซื่อสัตย์ จิตอาสา มีความใฝ่รู้ สามารถคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ มีความโดดเด่นทางด้านวิชาการ และด้านทักษะวิชาชีพ มีสมรรถนะวิชาชีพตรงตามสาขาวิชาที่เรียน และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของมารุต จิรชุตติพร (2565 : 197) ศึกษาเรื่องการสร้างแบรนด์องค์กรผ่านการสร้างประสบการณ์: กรณีศึกษา คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า องค์กรได้สร้างแบรนด์ผ่านการสร้างประสบการณ์โดยการจัดกิจกรรมบูรณาการเรียนการสอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในคณะฯ ประกอบด้วย คณาจารย์ บุคลากร นิสิตปัจจุบัน และศิษย์เก่า รวมถึงการสื่อสารแบรนด์องค์กรกับกลุ่มเป้าหมายภายนอก ผลตอบรับของกิจกรรมสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทางบวกหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนำไปสู่ภาพลักษณ์ที่ดีของแบรนด์อย่างยั่งยืนต่อไป

2.2 ด้านวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีความเด่นชัดในด้านการเป็น “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ เช่น ด้านเกษตรกรรม อาหาร วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐในระดับจังหวัด หรือภูมิภาค แสดงให้เห็นว่าการสร้างแบรนด์ด้านวิจัยควรเริ่มจากการส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา เห็นคุณค่าของการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และสร้างแรงจูงใจให้เกิดผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการเรียนการสอนเข้ากับการทำวิจัยจะช่วยปลูกฝังวัฒนธรรมวิจัยในระดับปริญญาตรี ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของเสรี วงษ์มณฑา (2541 อ้างถึงใน พลอย พิมพ์ศิริ, 2562: 12-14) กล่าวว่า องค์กรใดจะค้นพบภาพลักษณ์ขององค์กรว่าเป็นเช่นไรนั้นจะต้องทำการวิจัย เพื่อให้ทราบว่าภาพลักษณ์ขององค์กรตอนนี้เป็นเช่นไร (What is the firm's present corporate image?) การจะวางแผนในการสร้างภาพลักษณ์ โดยที่ไม่ทราบภาพลักษณ์ขององค์กรเราเป็นอย่างไร ไม่ควรทำ เพราะจะทำให้เราต้องทำในสิ่งที่ไม่มีความจำเป็น และอาจต้องทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธยาน์ ถิรวงษ์ (2562: 112-113) ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดและภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยด้านการบูรณาการองค์ความรู้งานวิจัยสู่บริการวิชาการเพื่อท้องถิ่นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมากที่สุด

2.3 ด้านการสื่อสารและภาพลักษณ์ สร้างแบรนด์ “PBRU นวัตกรรมเพื่อท้องถิ่น สู่ระดับโลก” อย่างชัดเจนในทุกสื่อ พัฒนาอัตลักษณ์กราฟิก/คอนเทนต์/วิดีโอ โดยเชื่อมโยงภาพลักษณ์กับพื้นที่และผลงานจริง ใช้ Storytelling ถ่ายทอดเรื่องราวนักศึกษา/ชุมชน/ผู้ประกอบการที่ได้ประโยชน์จากมหาวิทยาลัย แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารและภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความน่าเชื่อถือและดึงดูดนักศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ การสื่อสารที่ดีจะช่วยสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย วิสัยทัศน์ และค่านิยม ในขณะที่ภาพลักษณ์ที่ดีจะช่วยสร้างความประทับใจและความเชื่อมั่นในคุณภาพการศึกษาและบริการต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยนำเสนอ สอดคล้องกับแนวคิดของปรีดี นกุลสมปรารถนา (2563) กล่าวว่า การมีแบรนด์องค์กรที่แข็งแกร่งจะช่วยเพิ่มคุณค่าในการนำเสนอสินค้าหรือบริการของธุรกิจ ความสำเร็จของการสร้างแบรนด์องค์กรจึงขึ้นอยู่กับกำหนัดวิสัยทัศน์ในระยะยาวที่ชัดเจนและการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมในการผลักดันให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การสื่อสารองค์กร (Corporate Communication) จึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวผ่านกระบวนการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงผ่านกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร (Stakeholders) ซึ่งหมายถึงกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ประกอบด้วย ลูกค้า ผู้ถือหุ้น ผู้จัดส่งสินค้า ตัวแทนจำหน่าย ประธานบริษัท ผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการ พนักงาน คู่ค้าทางธุรกิจ คู่แข่ง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสังคม สอดคล้องงานวิจัยของ เฮเลน และคณะ (Helen et al, 2024: 1294) พบว่า การสร้างแบรนด์ที่มีประสิทธิภาพสามารถเสริมสร้างคุณค่าที่รับรู้เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย หลักสูตร และมูลค่าของเงินที่

มหาวิทยาลัยมอบให้ นอกจากนี้ยังอาจส่งเสริมความภาคภูมิใจในหมู่นักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่า การสร้างแบรนด์ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ เช่น อัตลักษณ์ภาพ การนำเสนอทางออนไลน์ และการจัดการชื่อเสียง เมื่อนำมารวมกันแล้ว แง่มุมเหล่านี้ของการสร้างแบรนด์จำเป็นต้องถูกใช้ เพื่อให้แน่ใจว่าจะดึงดูดนักศึกษาในอนาคต เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักอื่นๆ เมื่อพิจารณาถึงอัตลักษณ์ภาพ โลโก้ และโทนสีของมหาวิทยาลัยถือเป็นส่วนสำคัญที่จำเป็นต่อการสร้างแบรนด์ที่น่าจดจำและเป็นที่ยอมรับ สิ่งเหล่านี้จะเน้นถึงความสำเร็จงานวิจัย และชีวิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ช่วยรักษาการมีส่วนร่วมและความสนใจ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธยาน์ ถวิลวงษ์ (2562: 112-113) ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดและภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายด้านกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด โดยมุ่งเน้นการสื่อสารการตลาดผ่านช่องทางเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยและควรมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์ด้านการบูรณาการองค์ความรู้งานวิจัยสู่บริการวิชาการเพื่อท้องถิ่น นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรจัดตั้งสำนักสื่อสารองค์กรเพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายด้านกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดและการสร้างภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย รวมถึงทำหน้าที่กรองข้อมูลของทุกหน่วยงานก่อนเผยแพร่ออกสู่สาธารณชน

2.4 ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การเป็น “ศูนย์กลางองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น” ที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นผู้ดำเนินการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ บนพื้นฐานของความเข้าใจในรากเหง้าของตนเอง ทั้งในด้านภาษา วรรณกรรม การแสดงพื้นบ้าน อาหาร ศาสนา ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความร่วมมือ เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมยังคงมีชีวิตอยู่ในวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีการบูรณาการศิลปวัฒนธรรมเข้ากับการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมไม่ถูกแยกออกจากชีวิตประจำวันของนักศึกษา ส่งเสริมให้คณาจารย์และนักศึกษาจัดทำโครงการหรือวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม และสนับสนุนให้เกิดผลงานสร้างสรรค์จากการต่อยอดวัฒนธรรมดั้งเดิมสู่นวัตกรรมร่วมสมัย รวมถึงการใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่และสื่อสารคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมสู่สาธารณะ สอดคล้องกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (2565: 5-12) ได้สรุปผลการดำเนินงานหรือแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมีการดำเนินการพันธกิจด้านศิลปวัฒนธรรมโดยการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ สอดคล้องกับนโยบายคือ การส่งเสริมการสร้างโอกาสและการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านศิลปวัฒนธรรม การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของไทยให้ดำรงอยู่คู่คนไทยและสร้างวัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยส่งผลให้มีผลงานที่ได้รับรางวัลระดับประเทศจำนวนมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันพารีย์ ชูตระกูล (2566: 1-2) ศึกษาเรื่องการสร้างแบรนด์ของย่านชุมชนเก่า: กรณีศึกษาชุมชนในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยนำมาสู่การเกิดองค์ความรู้ใหม่ ดังกรอบแนวทางการสร้างแบรนด์เชิงพื้นที่ในระดับย่านชุมชน สะท้อนถึง “ศิลปะแห่งการสร้างภาพลักษณ์ของพื้นที่” เป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่าอย่างร่วมสมัย ผ่านการดำเนินการตั้งแต่ระดับล่างสู่ระดับบน (Bottom-Up Approach) เป็นการสร้างรากฐานการจัดการจากระดับชุมชนสู่การพัฒนาระดับเมืองและประเทศ เพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาของพื้นที่ ทั้งมิติกายภาพ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในโลกแห่งอนาคต นำไปสู่การสร้างแบรนด์ของย่านชุมชนที่มีความยั่งยืน

2.5 ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีการสร้างแบรนด์ภายใต้แนวคิด “PBRU มหาวิทยาลัยนวัตกรรมเพื่อท้องถิ่น สู่ระดับโลก” ซึ่งเป็นแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงระหว่างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกับการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อท้องถิ่น พัฒนานวัตกรรมที่ใช้ได้จริง และสร้างการเชื่อมโยงระดับภูมิภาค ประเทศ และนานาชาติ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อสร้างความก้าวหน้าให้กับสังคมและเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัย มีศูนย์นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีของตนเองเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (2565: 5-12) ได้สรุปผลการดำเนินงานหรือแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีพบว่า มหาวิทยาลัยมีการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน คือ “ภายในปี 2570 เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำด้านอาหาร การท่องเที่ยว และวิทยาการสุขภาพ ภายใต้ความเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัล ด้วยการบูรณาการศาสตร์ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” มีการถ่ายทอดกลยุทธ์สู่แผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงินแผนบริหารและพัฒนาบุคลากร มีการกำกับติดตามการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารและสภามหาวิทยาลัย มีการจัดการความเสี่ยง และมีการจัดการความรู้ตามระบบที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้มหาวิทยาลัยประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับทิศทางใหม่ การยกระดับคุณภาพบัณฑิต ความเป็นนานาชาติ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การบริหารจัดการวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ ผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัย และการบริหารจัดการอยู่ในระดับดีเยี่ยม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพลอย พิมพ์ศิริ (2562: 75-77) ศึกษาเรื่องการสื่อสารภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในบริบทไทยแลนด์ 4.0 ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเพียบพร้อมที่จะเป็นมหาวิทยาลัยในระดับสากล บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความรู้ความสามารถเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการ และอาจารย์มีความทันสมัย สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์แบบองค์รวม เพื่อออกแบบและผลิตสื่อแบบมืออาชีพ โดยการสร้างเครือข่ายนักประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย ให้แต่ละคณะ หน่วยงาน ส่งนักประชาสัมพันธ์เข้ามาอยู่ในเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในแต่ละคณะ แต่ละหน่วยงาน มีข่าวสารหรือกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อให้งานประชาสัมพันธ์ได้พิจารณาว่าข่าวประเภทใดควรที่จะเผยแพร่ผ่านช่องทางใดบ้าง ร่วมกันสร้างภาพจำของมหาวิทยาลัยที่มีเนื้อหาทันสมัยดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย

1.2 ควรมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยเปิดโอกาสให้องค์กรเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินสมรรถนะของบัณฑิต นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การแข่งขันทักษะ การทำวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการบริการวิชาการเพื่อชุมชน

1.3 ควรเริ่มส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา เห็นคุณค่าของการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และสร้างแรงจูงใจให้เกิดผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการการเรียนการสอนเข้ากับการทำวิจัยจะช่วยปลูกฝังวัฒนธรรมวิจัยในระดับปริญญาตรี ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพในระยะยาว

1.4 ควรวางระบบบริหารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (MIS) อย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงการใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์มาประกอบการตัดสินใจและวางแผนยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน พร้อมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความรับผิดชอบ การทำงานเป็นทีม และการบริการที่เป็นมิตรและมืออาชีพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรมุ่งเน้นการทำงานเชิงรุก เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนา และติดตามผล นอกจากนี้ควรใช้ฐานข้อมูลและงานวิจัยเชิงพื้นที่เป็นเครื่องมือในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาการบริการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 ควรสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ และพัฒนากิจกรรมด้านวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณาจารย์ ชุมชน และผู้รู้ท้องถิ่นใน

การดำเนินกิจกรรม เช่น การจัดเทศกาลวัฒนธรรม การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การเปิดพื้นที่เรียนรู้วัฒนธรรมในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือศูนย์เรียนรู้

2.3 จากผลการวิจัยพบว่าการรับรู้แบรนด์ยังไม่ชัดเจนในกลุ่มเป้าหมาย ยังมีภาพจำเชิงลบในบางกลุ่มว่าเป็น “มหาวิทยาลัยทางเลือก” ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรพัฒนาแบรนด์ให้มียอดประกอบที่ชัดเจน เช่น นำจุดเด่นในด้านอาหาร วัฒนธรรม ท้องถิ่น เกษตร โดยการใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสารที่เน้นผลลัพธ์เป็นรูปธรรม สร้างเครือข่าย โดยให้นักศึกษา สื่อสารภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

2.4 ควรจัดทำตั้งทีมการสื่อสารภาพลักษณ์หรือสื่อสารองค์กรที่ดูแลแบบมืออาชีพ เพื่อปรับปรุงช่องทางออนไลน์ เช่น Website/Social Media ให้ทันสมัยหรืออัปเดตข้อมูลอยู่เสมอ รวมถึงสนับสนุนเครื่องมือและเทคโนโลยีในการสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการสื่อสารภาพลักษณ์

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาการรับรู้แบรนด์ที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ปัจจุบัน ศิษย์เก่า และนักเรียนโรงเรียนสาธิต

3.2 ควรนำองค์ประกอบของแบรนด์ที่ได้แต่ละด้านไปพัฒนาต่อเป็นรูปแบบที่ใช้ในการปฏิบัติต่อไป

3.3 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากผู้บริหารและคณาบดีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเท่านั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ อาทิ นายจ้าง สถานประกอบการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลการสร้างแบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธยาน์ ถวิลวงษ์. (2562). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดและภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธัญลักษณ์ น้อยผล และอนุ เจริญวงศ์ระยับ. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาพลักษณ์ด้านการผลิตบัณฑิต กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยพิษณุโลก. วารสารครุพิบูล, 8(1): 61-72.
- นฤเบศ เชาวน์พานิช. (2566). แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นฤมล คาธา. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาพลักษณ์โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ปรีดี นกุลสมปรารถนา. (2563). บันไดสู่การสร้าง Emotional Brand ขั้นสุด. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2568, จาก <https://www.popticles.com/branding/emotional-brand-ladder/>.
- ปิ่นทาร์ย์ ชูตระกูล. (2566). การสร้างแบรนด์ของย่านชุมชนเก่า: กรณีศึกษาชุมชนในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการสภาพแวดล้อมสรรค์สร้าง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พลอย พิมพ์ศิริ. (2562). การสื่อสารภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในบริบทไทยแลนด์ 4.0. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. (ม.ป.ป.). ปรัชญาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2568, จาก https://www.pbru.ac.th/pbru/edu_philosophy.

- _____. (2563). ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เรื่องนโยบายและแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (พ.ศ.2565-2569). สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2568, จาก <https://www.pbru.ac.th/pbru/news/47158>.
- _____. (2565). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ประจำปีการศึกษา 2565. เพชรบุรี: คณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- มารุต จิรชุติพร. (2565). การสร้างแบรนด์องค์กรผ่านการสร้างประสบการณ์: กรณีศึกษา คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 30(2): 197-222.
- สุญาดา เสงชัยโย. (2564). การบริหารแบรนด์ของโรงเรียนมาตรฐานสากล. ดุษฎีนิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2565). สถาบันในสังกัด สอศ.ในจังหวัดเพชรบุรี. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2568, จาก <https://vec.go.th/Default.aspx?tabid=151>.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Reviewer) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ ตั้งจิตสมคิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.วรัชยา ศิริวัฒน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรัช ชวนชม	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จำรัส	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จินณวัตร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกราษฎร์ บางท่าไม้	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์พล วิวรรณมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี จำเนียร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ ชีรมณี	ผู้ประเมินอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวารี นามวงศ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี นันทศิริพล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองศาสตราจารย์ปติวรรดา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
รองศาสตราจารย์มยุรี วัดแก้ว	ผู้ประเมินอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ	ผู้ประเมินอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราดวง สมณศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวิ บุญนาค	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วงศ์กันันทวัฒนา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพจุฑา สุภิมารส สิงคเสลิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวงษ์ เอียสกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ภูตระกูล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพร บัวรอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกุล วิเศษศรีศักดิ์	ผู้ประเมินอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เผือกบัวขาว	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา มัธยมนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผกามาศ จิระจุรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิตินัย ชื่นทรัพย์	สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชคชัย สุเวษวัฒนกุล	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.อุมาพร ไวยรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.ศิรินทร์ อินทวิชะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.จุฬาร ศิริรังสรรค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.ริมา ทองธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.อรรพพร กีก้างพลู	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาจารย์ ดร.ลัคนา ชูใจ
ดร.รัฐศาสตร์ จันเจริญ

ผู้ประเมินอิสระ
สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน (Duties of Authors)

1. ผู้เขียนต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ผู้เขียนต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่ให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในผลงานตัวเอง ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานเหล่านั้น รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความ
4. ผู้เขียนต้องเขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
5. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนั้นจริง
6. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ (ถ้ามี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความตามหลักวิชาการเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้วโดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
5. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ ผู้ประเมิน และทีมผู้บริหาร
6. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
7. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้นๆ พร้อมชี้แจงเหตุผลต่อผู้เขียน

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ทรงคุณวุฒิมีความตระหนักว่า ไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ ผู้ทรงคุณวุฒิควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
3. ผู้ทรงคุณวุฒิควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาที่อยู่บนหลักวิชาการ ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าบทความที่ประเมินมีส่วนหนึ่งส่วนใดที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ต้องเป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาที่เกี่ยวข้องกับ ภาษา วรรณกรรม คติชนวิทยา โบราณคดี ศิลปะ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว การโรงแรม สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การพัฒนาชุมชน การปกครอง การศึกษาและสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นบทความประเภทบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์หรือบทวิจารณ์หนังสือ
2. ต้นฉบับบทความให้เขียนด้วยภาษาไทย โดยระบุชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมวุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงานและสถานที่ทำงาน
3. ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
4. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน
5. บทความที่ส่งมาต้องไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น
6. เนื้อหาและความคิดเห็นในบทความเป็นของผู้เขียนบทความ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย จึงถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1. พิมพ์บทความความยาวประมาณ 8-12 หน้า บนกระดาษขาวขนาด A4 เว้นระยะขอบ 2.5 X 2.5 เซนติเมตร ใส่เลขกำกับมุมบนขวาทุกหน้า (ยกเว้นหน้าแรก) เนื้อหาใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร 14
2. ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ให้อยู่กึ่งกลาง ใช้ตัวอักษรขนาด 18 ตัวหนา ส่วนชื่อผู้เขียนพิมพ์ชิดขวา ใช้ขนาดตัวอักษร 14 ตัวหนา เขียนชื่อผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้เครื่องหมายขีดทับคั่น หากมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ตัวเลขยกท้ายชื่อ และใส่ข้อมูลวุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สถานที่ทำงานที่เชิงอรรถโดยใช้ตัวอักษรขนาด 13 สำหรับหัวข้อใหญ่ในเนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา
3. บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ละบทคัดย่อมีความยาวไม่เกินหนึ่งหน้ากระดาษขนาด A4 กำหนดคำสำคัญ (Keyword) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ คำสำคัญภาษาไทยใช้วิธีการเว้นวรรคระหว่างคำ คำสำคัญภาษาอังกฤษใช้จุลภาค (comma) คั่นระหว่างคำ
4. เนื้อหาของบทความวิชาการ ประกอบด้วย 1) บทนำ (Introduction) 2) เนื้อหา (Content) 3) บทสรุป (Conclusion) และ 4) การอ้างอิง (Reference)
เนื้อหาของบทความวิจัย ประกอบด้วย 1) บทนำ (Introduction) ครอบคลุมความสำคัญ ที่มาของปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล 3) สรุปผลการวิจัย (Conclusion) และการอภิปรายผล (Discussion) 4) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) 5) กิตติกรรมประกาศ (Acknowledge) (ถ้ามี) และ 6) เอกสารอ้างอิง (Reference)
5. เอกสารอ้างอิง ใช้การอ้างอิงตามแนวเอพีเอ (APA: American Psychological Association) มีแหล่งการตีพิมพ์ที่ชัดเจน อาจเป็นหนังสือ วารสาร หรือแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตก็ได้
6. ถ้ามีแผนภูมิ ภาพประกอบหรือกราฟที่ใส่ประกอบไว้ในเนื้อหา ต้องมีชื่อ ที่มา และเลขกำกับชิดซ้ายด้านล่างสำหรับตารางให้ใส่ชื่อตารางชิดซ้ายด้านบนของตาราง
7. ผู้เขียนต้องส่ง 1) แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ 2) ข้อมูลไฟล์ต้นฉบับ รูปแบบ Word หรือ 3) ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/hspbruacthjournall>

การอ้างอิงเอกสาร

ประเภท	ลักษณะ	ตัวอย่าง
หนังสือเล่ม	ผู้แต่ง 1 คน	ผู้เขียน. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อหนังสือ</i> (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). <i>ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา</i> (พิมพ์ครั้งที่ 4). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
		Yamane, T. (1973). <i>Statistics an introduction analysis</i> . Harper & Row.
	ผู้แต่ง 2 คน	ผู้เขียนคนที่ 1, และผู้เขียนคนที่ 2. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อหนังสือ</i> (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์. ดิยุ ศรีนราวัฒน์, และชลธิชา บำรุงรักษ์. (2558). <i>ภาษาและภาษาศาสตร์</i> . สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
		Kotler, P., and Keller, K. L. (2016). <i>Marketing management</i> . Pearson Education.
	ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	ผู้เขียนคนที่ 1, และคณะ. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อหนังสือ</i> (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์. สมทรง บุรุษพัฒน์, และคณะ. (2554). <i>การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย</i> . สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
		Hellirie, D., et al. (2001). <i>Decision making in organizations</i> (9th ed.). South-Western College.
	หน่วยงาน	หน่วยงาน. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อหนังสือ</i> (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์. UNWTO. (2023). <i>UNWTO tourism highlights: 2023 edition</i> . World Tourism Organization.
บทความในวารสารเล่ม	ผู้แต่ง 1 คน	ผู้เขียน. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อบทความ</i> . <i>ชื่อวารสาร</i> , ปีที่(ฉบับที่): หน้าที่บทความปรากฏในวารสาร. วิโรจน์ สันติประภพ. (2562). การเตรียมพร้อม “คนไทย” สำหรับโลกยุคใหม่. <i>วารสารเศรษฐกิจและสังคม</i> , 56(2): 4-21.
		Misener, L. (2015). Leveraging parasport events for community participation: development of a theoretical framework. <i>European Sport Management Quarterly</i> , 15(1): 132-153.
	ผู้แต่ง 2 คน	ผู้เขียนคนที่ 1, และผู้เขียนคนที่ 2. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อบทความ</i> . <i>ชื่อวารสาร</i> , ปีที่(ฉบับที่): หน้าที่บทความปรากฏในวารสาร. วันทนา สวนเศรษฐ, และสุวัชร ช่างพินิจ. (2559). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการให้บริการนักศึกษาพิการของศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา. <i>วารสารครูพิบูล</i> , 3(1): 34-37.
		Rivera, E.S., and Garden, C.L.P. (2021). Gamification for Student engagement: A framework. <i>Journal of Further and Higher Education</i> , 45(4): 1-14.
	ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป	ผู้เขียนคนที่ 1, และคณะ. (ปีพิมพ์). <i>ชื่อบทความ</i> . <i>ชื่อวารสาร</i> , ปีที่(ฉบับที่): หน้าที่บทความปรากฏในวารสาร.

ประเภท	ลักษณะ	ตัวอย่าง
บทความในหนังสือ	ภาษาไทย	ณรงค์ศักดิ์ ใจเที่ยงธรรม และคณะ. (2567). ความคาดหวังและสภาพที่เป็นจริงในการฝึกงานวิชาชีพสาธารณสุขของนิสิตคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา. <i>วารสารมจร อุบลปริทรรศน์</i> , 9(2), 1697-1706.
		Venkatesh, V., et al. (2003). User acceptance of information technology. <i>Toward a unified view MIS Quarterly</i> , 27(3), 425-478.
	ภาษาอังกฤษ	ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบท. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่, หน้า). สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์.
		Amstrong, C.J., and Large, J.A. (1988). Developing search strategies. In <i>Manual of Online Search Strategies</i> (pp.1-43). Gower.
วิทยานิพนธ์	รูปเล่ม	ผู้เขียน. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิตดหรือวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยที่ให้ปริญญา.
		กฤตธิ์ เปี่ยมสง่า. (2564). การเปิดรับข่าวสารและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้งานลินทรีพีดีจีทีของกลุ่มผู้บริโภคนอเรนซ์วาย [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
		Stewart, Y. (2000). <i>Dressing the tarot</i> [Unpublished master's thesis]. Auckland University of Technology.
	เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต	ผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิตดหรือวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. ชื่อมหาวิทยาลัยที่ให้ปริญญา. url.
รายงานการประชุม	รูปเล่ม	วันชนะ จุฬรรจง. (2560). ระบบสนับสนุนการประมาณการสัมผัสแคดเมียมผ่านการบริโภคอาหาร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php .
		Miller, T. (2019). <i>Enhancing readiness: An exploration of the New Zealand Qualified Firefighter Programme</i> [Master's thesis]. Auckland University of Technology. https://openrepository.aut.ac.nz/handle/10292/12338 .
รายงานการประชุม	รูปเล่ม	ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อการประชุม.(เลขหน้าที่บทความปรากฏในรายงานการประชุม). สถานที่.
		วิเศษ กลัปกาย, และคณะ. (2553). ผลการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องภาษาไทยถิ่นใต้ ตำบลเตราะบอน อำเภอสายบุรีจังหวัดปัตตานี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน มนัส สุวรรณ (บ.ก.), <i>การจัดการเรียนรู้ การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 53</i> . (น. 3-14). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ประเภท	ลักษณะ	ตัวอย่าง
	เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต	ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อการประชุม.(เลขหน้า)ที่บทความปรากฏในรายงานการประชุม). สถานที่. URL.
		Bedenel, A.L., and Jourdan, L. (2019). Probability estimation by an adapted genetic algorithm in web insurance. In Battiti, R., and Brunato, M., (Eds.), <i>Lecture notes in computer science: Vol. 11353. Learning and intelligent optimization</i> . (pp. 225–240). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-05348-2_21 .
ราชกิจจานุเบกษา	รูปเล่ม	ชื่อกฎหมาย/พระราชบัญญัติ. (ปี, วัน เดือนที่พิมพ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ตอนที่. หน้าของกฎหมาย/พระราชบัญญัติที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา.
		ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552. (2552, 6 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 163 ง, หน้า 15-16.
	เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต	ชื่อกฎหมาย/พระราชบัญญัติ. (ปี, วัน เดือนที่พิมพ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ตอนที่. หน้าของกฎหมาย/พระราชบัญญัติที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา. URL.
		ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 8 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก, หน้า 74-75. https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF .
เอกสารจากอินเทอร์เน็ต		ผู้เขียน. (ปีเผยแพร่). ชื่อเอกสาร. URL.
		เสกสันต์ พันธุ์บุญมี. (ม.ป.ป.). Digital transformation จาก New normal สู่ Next normal. https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-new-normal-next-normal .
		Bilginç IT Academy. (2025). <i>Who is project manager and how to be one</i> . https://bilginc.com/en/blog/who-is-project-manager-and-how-to-be-one-5496/ .
บทความดิจิทัล		ผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่): เลขหน้าของบทความที่ปรากฏในวารสาร. URL.
		นันทพร ศรีวิไล และคณะ. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม. <i>วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น</i> , 6(2), 91–106. https://so04.tcithaijo.org/index.php/mbakkujournal/article/view/64507 .
		Rivera, E.S., and Garden, C.L.P. (2021). Gamification for Student engagement: a framework. <i>Journal of Further and Higher Education</i> , 45(4), 1-14. https://doi.org/10.1080/0309877X.2021.1875201 .